

ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อ
คุณภาพกำไรและการส่งสัญญาณคุณภาพกำไรผ่าน
การจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนใน
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ชฎาณัฐ ปิยะวิบูลย์

ดุษฎีนิพนธ์เสนอต่อมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
เป็นสาระสำคัญของการศึกษาตามหลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ใบรับรองคุณวุฒิ
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ชื่อเรื่องคุณวุฒิ ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบ
บัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไรและการส่งสัญญาณคุณภาพกำไรผ่าน
การจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่ง
ประเทศไทย

ชื่อวิจัย นางสาวชฎาณัฐ ปิยะวิบูลย์
วิชาเอก บริหารธุรกิจ

อาจารย์ที่ปรึกษา

1. ดร.สร้อยบุปผา สาทร์มูล	ประธานกรรมการ
2. ดร.ถนอมศักดิ์ สุวรรณน้อย	กรรมการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีอนุมัติคุณวุฒิฉบับนี้เป็นสาระสำคัญของ
การศึกษาตามหลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต

..... ผู้อำนวยการวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
(นายรพี ม่วงนนท์)

..... ผู้อำนวยการหลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต
(ดร. กอบกุล จันทร์โคติกา)

คณะกรรมการสอบคุณวุฒิ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ธาตรี จันทร์โคติกา)

..... กรรมการ
(ดร.ศุภชัย ศรีสุชาติ)

..... กรรมการ
(ผศ.ดร.ศิลปพร ศรีจันเพชร)

..... กรรมการ
(ดร. ถนอมศักดิ์ สุวรรณน้อย)

..... กรรมการ
(ดร.สร้อยบุปผา สาทร์มูล)

ชื่อคุณุญนิพนธ์	ผลกระทบของประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
ชื่อผู้วิจัย	นางสาวชฎาณัฐ ปิยะวิบูลย์
ชื่อปริญญา	บริหารธุรกิจคุณุญบัณฑิต บริหารธุรกิจ
อาจารย์ที่ปรึกษา	ดร.สร้อยบุปผา สาตรมุล และดร.ถนอมศักดิ์ สุวรรณน้อย
ปีการศึกษา	2559

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้ข้อมูลจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 1,481 แห่ง ระหว่างปี พ.ศ. 2552 ถึง 2556 ในลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลภาคตัดขวางและอนุกรมเวลา และประมาณค่าด้วยแบบจำลองสมการเชิงเส้นตรงผลกระทบคงที่และผลกระทบแบบสุ่ม

ผลการศึกษาพบว่า (1) สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร (2) การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีทั่วไป และการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร (3) ความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่เพิ่มวรรคเน้นเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่องมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพกำไร และ (4) คุณภาพกำไรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจ่ายเงินปันผล โดยบริษัทที่มีคุณภาพกำไรสูงจะส่งผลถึงการจ่ายเงินปันผลในอัตราที่สูงขึ้น แสดงให้เห็นถึงบริษัทที่ใช้เงินปันผลในการส่งสัญญาณคุณภาพกำไร

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ, คุณภาพการสอบบัญชี, คุณภาพกำไร

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

Dissertation Title	Impacts of Audit Committee Effectiveness and Audit Quality on Earnings Quality of Listed Companies in Stock Exchange of Thailand
Researcher	Miss Chadanat Piyawiboon
Degree Sought	Doctor of Business Administration Business Administration
Advisor	Soibubpha Sartmoon, Ph.D. and Thanomsak Suwannoi, DBA.
Academic Year	2016

Abstract

Objectives of this study are to study (1) relationship between audit committee effectiveness and earnings quality of the listed companies in the Stock Exchange of Thailand, (2) relationship between audit quality and earnings quality of the listed companies in the Stock Exchange of Thailand, and (3) relationship between earnings quality and dividend payout of the listed companies in the Stock Exchange of Thailand.

Quantitative method is employed using panel data of 1,481 listed companies in the Stock Exchange of Thailand during 2009 to 2013. Panel data models are estimated using fixed-effects and random-effects models.

The findings reveal that (1) combination of audit committees is positively related to earnings quality, (2) switching audit firm from Big4 to Non-big4 has positive relationship with earnings quality, (3) going concern opinion of auditors is negatively related to earning quality, and (4) earning quality has positive impact on dividend payout. Companies with better earning quality are more likely to pay dividend in order to signal better earning quality of the companies.

Keywords: Audit Committee Effectiveness, Audit Quality, Earnings Quality

Advisor's Signature

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(2)
กิตติกรรมประกาศ.....	(3)
สารบัญ.....	(6)
สารบัญตาราง.....	(6)
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	4
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม.....	9
2.1 ทฤษฎีความไม่สามารถของข้อมูลหรือสมมาตรของข้อมูล.....	11
2.2 ทฤษฎีตัวแทน.....	11
2.3 ทฤษฎีผลประโยชน์ทับซ้อน.....	12
2.4 ทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์.....	12
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกำไร.....	14
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องคุณภาพกำไร.....	16
2.7 แนวทางในการจัดทำและนำเสนองบการเงินตามเกณฑ์คงค้าง.....	17
2.8 เทคนิคที่ผู้บริหารเลือกใช้ในการบริหารกำไร.....	18
2.9 รูปแบบของการบริหารกำไร.....	18
2.10 ตัวแบบจำลองทางสถิติในการคำนวณรายการคงค้าง.....	21
2.11 ตัวแบบการคำนวณรายการคงค้าง.....	23
2.12 แนวคิดการกำกับดูแล.....	27
2.13 ทฤษฎีเกี่ยวกับการจ่ายเงินปันผล.....	49
2.14 ทฤษฎีการส่งสัญญาณ.....	55
2.15 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	56

สารบัญ (ต่อ)

2.16	กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	86
2.17	สมมติฐานงานวิจัย.....	97
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	112
3.1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	112
3.2	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	114
3.3	ตัวแปรและการวัดค่า.....	114
3.4	การสร้างแบบจำลอง.....	133
3.5	สรุปตัวแปรและการวัดค่า.....	136
3.6	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	144
บทที่ 4	ผลการศึกษาวิจัย.....	146
4.1	ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพ กำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.....	201
4.2	ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพ การสอบบัญชีกับคุณภาพกำไรของบริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.....	164
4.3	ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผลของบริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.....	201
บทที่ 5	สรุป อภิปรายผลการศึกษาวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	182
5.1	สรุปผลการศึกษา.....	201
5.2	อภิปรายผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ กับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.....	201
5.3	อภิปรายผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีกับคุณภาพกำไร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.....	201
5.4	การอภิปรายความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผล.....	201
5.5	ข้อเสนอแนะ.....	201
บรรณานุกรม.....		201
ภาคผนวก ก.....		201
ภาคผนวก ข.....		201
ภาคผนวก ค.....		201
ภาคผนวก ง.....		201
ภาคผนวก จ.....		201
ภาคผนวก ฉ.....		201
ประวัติผู้วิจัย.....		201

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 สรุปตัวแปร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพกำไร.....	201
2.2 สรุปตัวแปร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายเงินปันผล.....	201
3.1 รายชื่อกลุ่มอุตสาหกรรมตามจำนวนที่เก็บข้อมูลและตามจำนวนยอดสุทธิหลังตัด ข้อมูลที่นอกเหนือจากเกณฑ์ที่กำหนด.....	201
3.2 แสดงขั้นตอนการคำนวณรายการคงค้างรวม (Total Accruals) ตามแบบจำลองของ Modified Jones Model และแบบจำลองของ Yoon	
3.3 สรุปรายละเอียดตัวแปรแต่ละชนิดและสัญลักษณ์ที่คาดหวังตัวแปรตาม: คุณภาพกำไร.....	201
4.1 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา.....	201
4.2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ.....	201
4.3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของตัวแปรควบคุม.....	201
4.4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของเงินปันผลจ่าย.....	201
4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA).....	201
4.6 แสดงจำนวนของการตรวจสอบแยกตามขนาดของสำนักงานสอบบัญชีแยกตามรายปี.....	201
4.7 แสดงจำนวนร้อยละของการตรวจสอบตามขนาดของสำนักงานสอบบัญชีแยกตามรายปี.....	201
4.8 แสดงแนวโน้มของการตรวจสอบตามขนาดของสำนักงานสอบบัญชีตั้งแต่ปี 2552-2556.....	201
4.9 แสดงจำนวนครั้งของการเปลี่ยนแปลงของสำนักงานสอบบัญชี แยกตามราย.....	201
4.10 แสดงจำนวนร้อยละของการเปลี่ยนแปลงของสำนักงานสอบบัญชี แยกตามรายปี.....	201
4.11 แสดงจำนวนครั้งและร้อยละของการเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี แยกตามรายปีและยอดรวม 5 ปี.....	201
4.12 แสดงจำนวนครั้งและร้อยละของการเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี.....	201
4.13 แสดงจำนวนครั้งของประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี.....	201
4.14 แสดงร้อยละของประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีแยกตามรายปีและยอดรวม 5 ปี.....	201
4.15 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ Pearson Correlation.....	201
4.16 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.....	201

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.17 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไร ตัวแปรควบคุมกับเงินปันผล (dividend payout ratio).....	201
4.18 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (รายการคงค้างสูงแสดงว่าคุณภาพกำไรต่ำ) ตามตัวแบบของ Jones และ Yoon.....	201
4.19 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชี กับ รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA).....	201
4.20 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรควบคุมกับคุณภาพกำไร.....	201
4.21 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไร และตัวแปรควบคุมกับเงินปันผลจ่าย (dividend payout ratio).....	201
4.22 ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA).....	201
4.23 ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้เกี่ยวกับการเงินและบัญชีมีกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA).....	201
4.24 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA).....	201
4.25 ความสัมพันธ์ระหว่างการตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA).....	201
4.26 ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big4) กับ รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA)	201
4.27 ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big4) (B-S) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA)	201
4.28 ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี กับ รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA)	201
4.29 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบมีเงื่อนไขกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA)	201

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.30 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบไม่มีเงื่อนไข แต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตทั่วไป กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร(DCA).....	201
4.31 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี เป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่องกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA)	201
4.32 ความสัมพันธ์ระหว่างรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) กับเงินปันผลจ่าย.....	201
5.1 สรุปผลการศึกษากลุ่มประสิทธิผลของคณะกรรมการตรวจที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพกำไร ตามตัวแบบของ jones.....	201
5.2 สรุปผลการศึกษาของคุณภาพการสอบบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพกำไร ตามตัวแบบของ Jones	201
5.3 สรุปผลการศึกษาคูณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผล ตามตัวแบบของ Jones.....	201
5.4 สรุปผลการศึกษากลุ่มประสิทธิผลคณะกรรมการบริษัทที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพกำไร ตามตัวแบบของ Yoon.....	201
5.5 สรุปผลการศึกษาของคุณภาพการสอบบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพ ต่อคุณภาพกำไร ตามตัวแบบของ Yoon.....	201
5.6 สรุปผลการศึกษาคูณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผล ตามตัวแบบของ ตามตัวแบบของ Yoon	201

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
6.1 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูล แบบ Multi equations (SEM) แบบ Multi equations (SEM) ตามตัวแบบของ Modified Jones Model ของ Dechow, Sloan and Sweeney.....	201
6.2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบบ Multi equations (SEM) แบบ Multi equations (SEM) ตามตัวแบบของ Modified Jones Model ของ Dechow, Sloan and Sweeney	201
6.3 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูล แบบ Multi equations (SEM) แบบ Multi equations (SEM) ตามตัวแบบของตามตัวแบบของ Yoon.....	201
6.4 แสดงผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล แบบ Multi equations (SEM) แบบ Multi equations (SEM) ตามตัวแบบของ ตามตัวแบบของ Yoon.....	201

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันกิจการในตลาดทุนโดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัทจดทะเบียนและบริษัทหลักทรัพย์ล้วนมีขนาดใหญ่ มีธุรกรรมที่สลับซับซ้อนและมีเงินลงทุนจำนวนมาก จากที่เริ่มต้นและบริหารกันแบบธุรกิจครอบครัว (Family firm) เมื่อเกิดการขยายตัวมากขึ้น ทำให้โครงสร้างเงินทุนมีการเปลี่ยนแปลง จึงจำเป็นต้องมีการว่าจ้างผู้จัดการทำหน้าที่เป็นตัวแทน (Agent) เข้ามาดูแลและได้รับมอบอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลกิจการแทนเจ้าของเงินทุน ซึ่งตามทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) และทฤษฎีบัญชีผลประโยชน์ (Positive accounting) มองว่าการมีอำนาจควบคุมและการให้ผลตอบแทนผู้บริหารที่สัมพันธ์กับผลการดำเนินงานนั้น มักสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารเลือกใช้ช่องโหว่ทางบัญชีเพื่อให้ผลการดำเนินงานเป็นไปในทิศทางที่ผู้บริหารต้องการ เพื่อประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม (Conflict of interest) เช่น มีการจัดทำรายงานตัวเลขทางการเงินและบัญชีให้บิดเบือนไปจากความจริงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนและโบนัส จนเป็นเหตุให้นักลงทุนตัดสินใจผิดพลาด ขาดความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการและมีมุมมองในทางลบต่อตัวผู้บริหาร เช่น นักลงทุนมองการออกหุ้นเพิ่มทุนเป็นการส่งสัญญาณว่า บริษัทมีโครงการลงทุนที่ไม่ดี หรือผู้บริหารอาจนำเงินของบริษัทไปใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย ดังนั้นจึงตอบสนองในทางลบ และไม่เชื่อมั่นในการบริหารจัดการและระบบการกำกับดูแลของบริษัท ส่งผลให้ราคาหุ้นและอัตราผลตอบแทนของหุ้นลดลง (Korajczyk, Lucas, & McDonald, (1992). Bayless & Chaplinsky, (1996)) ซึ่งทำให้เกิดต้นทุนตัวแทนในเวลาต่อมา ซึ่งสะท้อนได้จากปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อ ปี พ.ศ. 2540 ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชีย ปัญหาการล้มละลายของบริษัทชั้นนำระดับโลก world com ในปี 2554 และปัญหาการตกแต่งตัวเลขบัญชีของบริษัทโตชิบา จำกัด ในปี 2555

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับบริษัทชั้นนำต่าง ๆ นั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetry information) ทำให้ผู้บริหารใช้ความได้เปรียบจากการที่มีข้อมูลมากกว่าผู้ลงทุน จัดทำและนำเสนอข้อมูลทางการเงินที่คาดเคลื่อนต่อตลาดหุ้น มีการสร้างข้อมูลเพื่อให้ราคาหุ้นสูงเกินกว่าความเป็นจริง และยิ่งพบว่าผู้บริหารมีส่วนเกี่ยวข้องกับการตกแต่งตัวเลขกำไรโดยที่ผู้สอบบัญชีไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างอิสระ ส่งผลให้รายงานบัญชีที่จัดทำและนำเสนอไม่สามารถใช้เป็นตัวชี้วัด และไม่สามารถส่งสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้าได้ ทำให้นักลงทุนประเมินศักยภาพในการทำกำไรผิดพลาดไป

จากปัญหาตัวแทนและปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นที่กล่าวมาเบื้องต้น จึงทำให้เชื่อว่าผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะทำการบริหารกำไร ซึ่งกำไรที่เกิดจากการบริหารกำไรย่อมเป็นกำไรที่ไม่มีคุณภาพ ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ปัญหาค่าตัวแทนดังกล่าว บริษัทจำเป็นต้องสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุน ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธี เช่น 1. การสร้างมาตรฐานของรายงานการเงินที่จัดทำและนำเสนอ (Standard drive) 2. การใช้บริการจากผู้สอบบัญชีที่มีมาตรฐานโดยพิจารณาจากชื่อเสียงที่สะสมมา (Reputation) 3. การรับรองมาตรฐานของรายงานการเงินที่บริษัทจัดทำและนำเสนอ (Guarantee) และ 4. การส่งสัญญาณคุณภาพกำไร (Signal) เพื่อเป็นการยืนยันถึงมาตรฐานในการจัดทำและนำเสนอว่ากำไรที่แสดงนั้นเป็นกำไรที่มีคุณภาพ เชื่อถือได้

คณะกรรมการตรวจสอบ (Audit committee) นับว่ามีบทบาทที่สำคัญในการกำกับมาตรฐานของรายงานทางการเงินที่จัดทำและนำเสนอโดยบริษัท โดยการติดตามการทำงานของผู้บริหาร และทำงานร่วมกับผู้สอบบัญชี ในการสอบทานรายงานทางการเงินและระบบการควบคุมภายในของกิจการ เพื่อสร้างความมั่นใจว่ากระบวนการในการจัดทำและนำเสนองบการเงิน มีมาตรฐาน ถูกต้อง เชื่อถือได้ ซึ่งตามแนวทางการกำกับดูแลที่ดี กำหนดให้คณะกรรมการตรวจสอบต้องประกอบด้วยสมาชิกอย่างน้อย 3 ราย โดยทุกรายต้องเป็นกรรมการอิสระ และตามแนวทางปฏิบัติตามมาตรฐานสากล กำหนดให้สมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบจะอยู่ระหว่าง 3-5 คน และต้องมีกรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 1 คน เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการบัญชีหรือการเงินอย่างเพียงพอที่จะสามารถทำหน้าที่ในการสอบทานความเชื่อถือได้ของงบการเงิน และควรจัดให้มีวาระการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนและติดตามงานในจำนวนครั้งที่เหมาะสม ซึ่งตามข้อเสนอแนะของ National Association of Corporate Directors (NACD) ประเทศสหรัฐอเมริกาและแนวปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบของประเทศไทย กำหนดให้คณะกรรมการตรวจสอบควรมีการประชุมกันอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) นับว่ามีบทบาทสำคัญในการให้ความเห็นที่สามารถสะท้อนผลการดำเนินงานของกิจการได้เป็นอย่างดี โดยบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการจะต้องมีงบการเงินที่ได้รับการรับรองจากผู้สอบบัญชีอย่างไม่มีเงื่อนไข ดังนั้นการว่าจ้างผู้สอบบัญชีที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความเป็นอิสระ ย่อมส่งเสริมให้การจัดทำและนำเสนองบการเงินถูกต้อง น่าเชื่อถือ และสามารถแสดงความเห็นต่อรายงานทางการเงินได้อย่างถูกต้อง โดย De Angelo (1981) พบว่าการสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) จะทำให้การสอบบัญชีมีมาตรฐานที่ดีกว่าการสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non-big 4) และช่วยป้องกันความผิดพลาดของรายงานทางการเงินได้เป็นอย่างดี เนื่องจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) มีต้นทุนชื่อเสียง (Reputation Cost) สูงกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non-big 4) นอกจากนี้สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ยังได้รับความสนใจจากนักวิเคราะห์ทางการเงิน (Financial Analysis) ทำให้มีแนวโน้มที่จะให้บริการสอบบัญชีที่มีมาตรฐานและมีคุณภาพที่ดีกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก ดังนั้นการเลือกใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ น่าจะส่งผลถึงคุณภาพกำไรที่สูงขึ้น

จากการศึกษาของ Shockle (1981) พบว่าการตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานบัญชีเดิมหรือผู้สอบบัญชีรายเดิมเป็นระยะเวลาสั้นมักจะส่งผลให้ผู้สอบบัญชีสูญเสียความเป็นอิสระในการสอบบัญชีและการแสดงความเห็นต่องบการเงิน เนื่องจากผู้สอบบัญชีต้องการรักษาฐานลูกค้าเดิม ทำให้เกิดข้อตกลงต่างๆ ที่

เป็นส่วนได้เสียระหว่างผู้สอบบัญชีและบริษัท จึงเป็นเหตุให้ผู้สอบบัญชีปฏิบัติงานอย่างหละหลวม ไม่เต็มความสามารถ จากปัญหาดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีทั้งในระดับสำนักงานหรือระดับหุ้นส่วน (Audit Partner) ที่ได้ดำเนินการไปแล้วหลายประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาตามกฎหมาย Sarbanes-Oxley Act of 2002 ได้กำหนดให้มีการเปลี่ยน Audit Partner ทุก 5 ปี สำหรับประเทศไทยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (“ก.ล.ต.”) ได้มีการออกประกาศเกี่ยวกับการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี ให้บริษัทที่ออกหลักทรัพย์ซึ่งเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จัดทำให้มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี หากผู้สอบบัญชีรายเดิมปฏิบัติหน้าที่สอบทานหรือตรวจสอบและแสดงความเห็นต่องบการเงินของบริษัทมาแล้วห้ารอบปีบัญชีติดต่อกันเพื่อเป็นสร้างมาตรฐานการสอบบัญชีที่ดีต่อไป

จากบทบาทและความสำคัญของคณะกรรมการตรวจสอบและผู้สอบบัญชีที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบและคุณภาพของผู้สอบบัญชียิ่งจะช่วยสร้างมาตรฐานของรายงานการเงินที่จัดทำและนำเสนอโดยบริษัท ทำให้กำไรที่แสดงนั้นมีคุณภาพเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นการยืนยันถึงมาตรฐานบัญชีที่บริษัทได้จัดทำและนำเสนอ Booth & Chang, (2011) เสนอให้มีการประกาศจ่ายเงินปันผล (Dividend Announcement) เพื่อเป็นเครื่องมือในการส่งสัญญาณคุณภาพกำไรแก่ผู้ลงทุน เนื่องจากการจ่ายเงินปันผลของกิจการเป็นการเปิดเผยข้อมูลบางส่วน จึงช่วยลดปัญหาที่เกิดจากความไม่เท่าเทียมกันทางด้านข้อมูล (Asymmetric Information) เนื่องจากการส่งสัญญาณ (Signaling) ให้นักลงทุนทราบถึงกำไรที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต Lintner, (1956) และจากทฤษฎี The bird-in-Hand มองว่านักลงทุนยินดีที่จะได้รับเงินปันผลมากกว่าการรอกำไรที่จะได้จากการที่ราคาหุ้นจะสูงขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นแนวคิด Positive View โดย Myron Gordon, (1963). John Lintner, (1962). อย่างไรก็ตาม MM เห็นว่าปฏิกริยาของนักลงทุนต่อการเปลี่ยนแปลงอัตราการจ่ายเงินปันผลไม่ได้แสดงว่านักลงทุนชอบเงินปันผลมากกว่ากำไรสะสม แต่การที่ราคาหุ้นสามัญมีการเปลี่ยนแปลงเป็นผลมาจากข้อมูลที่สำคัญที่แฝงอยู่ในการประกาศจ่ายเงินปันผล ซึ่งจากงานวิจัยของ Haider et al. (2012) และ Aurangzeb and Dilawer (2012). พบว่า คุณภาพกำไรและการจ่ายเงินปันผลมีความสัมพันธ์ไปทิศทางเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีกำไรที่มีคุณภาพสูงจะจ่ายเงินปันผลในอัตราที่สูงขึ้น เงินปันผลเป็นจึงเป็นเครื่องมือในการส่งสัญญาณคุณภาพกำไรเพื่อยืนยันถึงมาตรฐานของรายงานทางการเงินที่บริษัทได้สร้างขึ้น

จากปัญหาตัวแทนข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไรและการส่งสัญญาณคุณภาพกำไรผ่านการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556 เพื่อจะได้ทราบว่าประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ คุณภาพการสอบบัญชี จะส่งผลถึงคุณภาพกำไรสูงขึ้นหรือไม่ อีกทั้งจะได้ทราบว่าบริษัทใช้เงินปันผลในการส่งสัญญาณคุณภาพกำไรเพื่อลดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลหรือไม่ โดยผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นอีกองค์ความรู้ใหม่ที่จะช่วยให้ผู้ลงทุนนำมาใช้เป็นหลักเกณฑ์เบื้องต้นประกอบการตัดสินใจลงทุน หากผู้ลงทุนสามารถประเมินความเสี่ยงจากการใช้ข้อมูลได้นั้นย่อมเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุน ซึ่งปัจจุบันนี้นักลงทุนยังไม่สามารถทราบได้ว่างบการเงินได้มีการบริหารกำไร เนื่องจากกิจการที่มีการบริหารกำไรจะเก็บข้อมูลกำไรที่แท้จริงไว้เป็น

ความลับ โดยมีเพียงผู้บริหารเท่านั้นที่ทราบข้อมูล สำหรับหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลจะได้นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการในการกำกับดูแลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และกำกับดูแลผู้สอบบัญชีในตลาดหลักทรัพย์ทุกรายไม่ว่าจะเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) และขนาดไม่ใหญ่ (Non-Big 4) ให้มีมาตรฐานการสอบบัญชีที่มีคุณภาพเหมือนกัน ซึ่งจะทำให้เกิดการเงินที่บริษัทจัดทำและนำเสนอมีมาตรฐาน มีคุณภาพและเชื่อถือได้ อันจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตลาดทุนของประเทศไทยต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบสามารถช่วยเพิ่มคุณภาพกำไรได้หรือไม่
2. คุณภาพการสอบบัญชีสามารถช่วยเพิ่มคุณภาพกำไรได้หรือไม่
3. บริษัทที่มีคุณภาพกำไรจะใช้เงินปันผลเป็นสัญญาณคุณภาพกำไรให้กับผู้ลงทุนได้หรือไม่

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.3.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.3.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไรของบริษัท ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีกับคุณภาพกำไร และความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรที่กับการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2552-2556 ยกเว้นกลุ่มบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมการเงิน เนื่องจากรายงานทางการเงินของบริษัทในกลุ่มดังกล่าวมีการจัดประเภทรายการที่แตกต่างออกไปจากบริษัทในอุตสาหกรรมทั่วไป โดยจะใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่เก็บจากรายงานทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1.5.1 การบริหารกำไร (Earnings Management) หมายถึง กระบวนการปรับแต่งตัวเลขทางบัญชีและกระบวนการสร้างรายการทางธุรกิจโดยอาศัยความได้เปรียบของช่องทางของหลักการบัญชีและ

ทางเลือกต่าง ๆ ในการวัดมูลค่าและการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินการบัญชี เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ทางการเงินการบัญชี และนำงบเสนองบการเงินจากสิ่งที่จะต้องเป็นไปสู่อะไรที่ผู้บริหารต้องการที่จะแสดงให้เห็นในรายงานทางการเงิน โดยบิดเบือนข้อมูลทางเศรษฐกิจหรือผลการดำเนินงานโดยภาพรวมที่สำคัญของบริษัท อันจะส่งผลให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจผิดในฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน Davidson, Stickney, and Weil (1987), Schipper (1989), Mulford and Comiskey (1996), Healy and Wahlen (1999), Ayres (1994), Schroeder (1995).

1.5.2 คุณภาพกำไร (Earnings Quality) หมายถึง กำไรที่เกิดจากการดำเนินงานตามปกติหรือเป็นกำไรที่ได้มาจากรายได้ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ รวมทั้งกิจกรรมที่มีนัยสำคัญที่ก่อให้เกิดกำไรได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว โดยกำไรนั้นต้องเกิดขึ้นในช่วงเวลาสอดคล้องกับการเกิดของกระแสเงินสดและสามารถเปลี่ยนกลับมาเป็นเงินสดที่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแทนสินทรัพย์ที่เสื่อมค่าได้ โดยกิจการที่มีการบริหารกำไรสูงย่อมส่งผลให้คุณภาพกำไรต่ำ Stickney (1996) Schipper and Vencent (2003) Dechow, Ge, and Schrand (2010), Lo (2008).

1.5.3 ตลาดหลักทรัพย์ หมายถึง ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.5.4 ผู้สอบบัญชี หมายถึง ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.5.5 สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ได้แก่ บริษัท อีวาย (EY) บริษัทดีลอยด์ทูชโทมัทสึ (Deloitte Touche Tohmatsu) บริษัทเคพีเอ็มจี (KPMG) และบริษัทไพร์ซวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส (PricewaterhouseCoopers) Wooten (2003).

1.5.6 สำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-Big4) ได้แก่ สำนักงานสอบบัญชีอื่นๆ นอกเหนือจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4)

1.5.7 การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบเปลี่ยนแปลงไป แบ่งเป็น 3 แบบ ตามมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับที่ 705 ได้แก่ 1. การแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข 2. การแสดงความเห็นว่าการเงินไม่ถูกต้อง และ 3. การไม่แสดงความเห็น

1.5.8 เงินปันผลจ่าย คือ เงินสดปันผลจ่าย

1.5.9 สัญญาณคุณภาพกำไร คือ ถ้าบริษัทมีกำไรที่มีคุณภาพแล้วมีการจ่ายเงินปันผลมาก แสดงถึงการส่งสัญญาณคุณภาพกำไรโดยการจ่ายเงินปันผล

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ประโยชน์ที่ได้รับในเชิงวิชาการ

1.6.1.1 ได้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้แก่ สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร

1.6.1.2 ได้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชี ได้แก่ การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่

(Non– Big 4) และการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย นอกจากนี้ ประสิทธิภาพการดำเนินงานของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.6.1.3 ได้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีความสัมพันธ์เชิงบวก

1.6.1.4 ได้ทราบประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ ได้แก่ สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบส่งผลถึงคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.6.1.5 ได้ทราบคุณภาพการสอบบัญชี ได้แก่ การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non – Big 4) และการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีส่งผลถึงคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.6.1.6 นักวิจัยสามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้เป็นฐานเพื่อต่อยอด พัฒนา และขยายฐานของความรู้ในการศึกษาวิจัยในอนาคต

1.6.2 ประโยชน์ที่ได้รับในการนำไปปฏิบัติ

1.6.2.1 นักลงทุนนำผลการศึกษาด้านประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ คุณภาพการสอบบัญชีมาใช้ในการพิจารณาตัดสินใจเลือกลงทุนในหลักทรัพย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6.2.2 นักลงทุนนำผลการศึกษาด้านการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมาใช้ในการพิจารณาตัดสินใจเลือกลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6.2.3 หน่วยงานกำกับดูแลสามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้ในการกำกับดูแลบริษัทให้มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานต่อไป

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไรและการส่งสัญญาณคุณภาพกำไรผ่านการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
4. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบและคุณภาพการสอบบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพกำไร

โดยเก็บข้อมูลในช่วง ปี พ.ศ. 2552 ถึง 2556 ซึ่งมีแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ

คุณภาพการสอบบัญชีและคุณภาพกำไร

- 1.1 ทฤษฎีความไม่สมมาตรของข้อมูลหรืออสมมาตรของข้อมูล (Asymmetry information)
- 1.2 ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory)
- 1.3 ทฤษฎีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest Theory)
- 1.4 ทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์ (Positive Accounting Theory)
- 1.5 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกำไร (Earnings Management)
- 1.6 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพกำไร (Earnings Quality)
- 1.7 แนวทางในการจัดทำและนำเสนอการเงินตามเกณฑ์คงค้าง (accrual basic)
- 1.8 เทคนิคที่ผู้บริหารเลือกใช้ในการบริหารกำไร
- 1.9 รูปแบบของการบริหารกำไร

1.10 แนวคิดการกำกับดูแล (Corporate Governance)

1.10.1 ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ 1.10.2 คุณภาพการสอบบัญชี

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการจ่ายเงินปันผล

2.1 The dividend Irrelevance Theory

2.2 The tax preference theory

2.3 The bird-in-Hand Theory

2.4 The free cash flow theory

3. ทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกำไรและคุณภาพกำไร

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการและประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ

4.3 งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการสอบบัญชี

4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารกำไรกับการจ่ายเงินปันผล

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

6. สมมติฐานงานวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ คุณภาพการสอบบัญชี และคุณภาพกำไร

2.1 ทฤษฎีความไม่สมมาตรของข้อมูลหรือสมมาตรของข้อมูล (Asymmetry information)

ทฤษฎีความไม่สมมาตรหรือสมมาตรของข้อมูล (Asymmetry information) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีการศึกษาผ่านนักวิจัยและนักวิชาการหลายท่าน และมีการวิจัยต่อยอดต่างๆ โดย George A. Akerlof คือ ผู้เขียนเรื่องนี้ขึ้นในปี 1970 มีชื่อเรื่องว่า “The market for “Lemon” Quality Uncertainty and the market Mechanize” พบว่า ความไม่สมมาตรของข้อมูลเป็นสิ่งที่ไม่สามารถกำจัดหรือขจัดทิ้งไปได้ เพราะความไม่สมมาตรของข้อมูลทำให้เกิดรายการระหว่างกันหรือการซื้อขาย (Transaction/Trade) แต่ถ้าข้อมูลแตกต่างกันมากเกินไปหรือมากอย่างมีนัยยะสำคัญก็มักจะทำให้เกิดการใช้ข้อมูลในทางทุจริตหลายอย่าง ความไม่สมมาตรของข้อมูลนั้น ได้มาจากข้อมูลของฝ่ายผู้ส่งหรือฝ่ายปฏิบัติการหรือฝ่ายบริหารกับฝ่ายรับมีความแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะข้อมูลไม่ครบถ้วน และ/หรือการสื่อสารไม่ได้คุณภาพ รวมถึงข้อมูลนั้นไม่ทันต่อเวลา หากพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้ถือหุ้น โดยทั่วไปผู้บริหารมักจะมีข้อมูลมากกว่าผู้ถือหุ้น ซึ่งทำให้ผู้บริหารอาจใช้ความได้เปรียบจากการที่มีข้อมูลมากกว่า กระทำการใดๆ เพื่อประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม การที่ผู้ถือหุ้นไม่สามารถล่วงรู้ข้อมูลการตัดสินใจของผู้บริหารย่อมทำให้เกิดต้นทุนจากการมอบอำนาจดำเนินการขึ้น (Agency Costs) การมอบอำนาจดังกล่าวจะทำให้เกิดต้นทุนในการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารและต้นทุนในการจูงใจให้ผู้บริหารตัดสินใจดำเนินการที่เกิดประโยชน์ต่อผู้ถือหุ้น Jensen and Meckling (1976)

2.2 ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory)

ทฤษฎีตัวแทน ที่พัฒนาโดย Jensen and Mackling (1976) เป็นทฤษฎี ที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวการ (Principle) ในที่นี้ คือ เจ้าของเงินทุนหรือผู้ถือหุ้นกับตัวแทน (Agent) ในที่นี้ คือ ผู้บริหารของบริษัทที่มีการแบ่งแยกหน้าที่กัน เกี่ยวกับการใช้และการควบคุมทรัพยากรของกิจการ โดยผู้ถือหุ้นจะมอบอำนาจให้แก่ผู้บริหาร โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ เพื่อต้องการให้ผู้บริหารสามารถใช้อำนาจในการตัดสินใจ (Decision Making Authority) ในเรื่องต่าง ๆ ของกิจการแทนผู้ถือหุ้นและควบคุมไปกับการให้ผลตอบแทนผู้บริหาร โดยคาดหวังที่จะให้ผู้บริหารใช้ความพยายามในการสร้างผลประโยชน์สูงสุดให้แก่ผู้ถือหุ้น ซึ่งในความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับตัวแทนได้ (Agency Problem) หากผู้ถือหุ้นและผู้บริหารมีเป้าหมายหรือแรงจูงใจที่แตกต่างกัน โดยทฤษฎีตัวแทนมองว่า มนุษย์ทุกคนในองค์กรย่อมมีแรงผลักดันที่จะทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวด้วยกันทั้งสิ้น โดยมองว่า ตัวแทนมักจะกระทำการใดๆ เพื่อสร้างผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้องมากกว่าคำนึงถึงความถูกต้องและผลประโยชน์ของส่วนรวม ตัวแทนจะพยายามหาหนทางสร้างมูลค่าสูงสุดให้กับกิจการก็ต่อเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าหนทางนั้นเอื้อประโยชน์ให้กับตนเอง

2.3 ทฤษฎีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest Theory)

สมมติฐานที่อยู่เบื้องหลังทฤษฎีตัวแทน คือ ผู้เป็นเจ้าของกิจการหรือผู้ถือหุ้นต่างมีความขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ (Conflict of Interest) ทฤษฎีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือ Conflict of Interest Theory ที่เขียนโดย Herbert A. Simon ในปี 1947 และ Oliver E Williamson ในปี 1975 ได้ กล่าวว่า เมื่อผลประโยชน์อยู่ในมือใครหรือฝ่ายใด อีกฝ่ายหนึ่งก็อาจเสียประโยชน์หรือมีการทับซ้อนของผลประโยชน์ได้ ทุกฝ่ายต่างมีเหตุผลของตัวเองและมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน โดยการเอื้อผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องซึ่งเกิดขึ้นในทุกฝ่ายทั้งในและนอกองค์กร และมักจะเกิดปัญหาตามมาเสมอ

สาเหตุเพราะการเอื้อประโยชน์นั้นมักจะขัดกับสิ่งที่เรียกว่า จุดมุ่งหมายขององค์กร การที่ผู้บริหารมีข้อมูลมากกว่าผู้ถือหุ้น ทำให้มีโอกาสที่จะกระทำการใด ๆ เพื่อประโยชน์ของตนมากกว่าประโยชน์ของผู้ถือหุ้น

2.4 ทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์ (Positive Accounting Theory)

Watts and Zimmerman (1986) ระบุว่า สมมติฐานที่กล่าวถึงแนวคิดที่เป็นแรงจูงใจสำคัญให้ผู้บริหารบริหารกำไรผ่านการเลือกนโยบายบัญชีที่เหมาะสมภายใต้สถานการณ์ที่แตกต่างกันเพื่อให้บรรลุเงื่อนไขอันเกิดจากภาระสัญญาที่เกิดขึ้นระหว่างบริษัทกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์ของ Watts and Zimmerman (1986) แรงจูงใจที่ทำให้ผู้บริหารตัดสินใจเลือกใช้วิธีการทางบัญชีเพื่อจัดทำข้อมูลทางการบัญชี ได้แก่

(1) Bonus Plan Hypothesis ภายใต้สมมติฐานนี้ ผู้บริหารมีแรงจูงใจใช้ดุลยพินิจเลือกนโยบายการบัญชีที่ช่วยเพิ่มระดับผลกำไรในงวดปัจจุบันเมื่อผลตอบแทนของผู้บริหารสัมพันธ์กับตัวเลขกำไรที่รายงาน งบการเงินจึงถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการวัดผลการดำเนินงาน โดยการเปรียบเทียบตัวเลขผลประกอบการที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการอ้างอิงที่ได้ระบุไว้ในสัญญาของผลตอบแทนที่ทำไว้กับผู้บริหาร ดังนั้นผู้บริหารย่อมมีแนวโน้มที่จะรับเอานโยบายการบัญชีที่หละหลวม (Liberal Accounting Policies) มาใช้ในการสร้างผลตอบแทนให้กับตัวเองที่สูงขึ้น ทั้งนี้ตามข้อสมมติฐานนี้ผู้บริหารได้มีแรงจูงใจที่จะสร้างผลประกอบการให้สูงขึ้นเสมอไป ในกรณีปีใดมีผลประกอบการที่ต่ำกว่าระดับเป้าหมายที่จะมีการจ่ายเงินโบนัส ผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะลดผลประกอบการในปีนั้นให้ต่ำลงหรืออาจรับรู้เป็นผลขาดทุน เพราะผู้บริหารทราบว่าจะได้รับเงินโบนัสสมน้อย หรือไม่มีในปีนั้น โดยพฤติกรรมเหล่านี้เรียกว่า พฤติกรรมล้างบาง (Take an Earnings Bath) ทั้งนี้การล้างบางจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถสร้างผลประกอบการในปีถัดมาให้สูงขึ้นได้ และจะทำให้ผู้บริหารสามารถสร้างผลประกอบการได้ตามที่ปรารถนาเพื่อที่จะได้รับเงินโบนัสต่อไป

จากแนวคิดนี้ผู้บริหารที่มีผลตอบแทนผูกติดกับผลประกอบการของบริษัทแล้ว จะส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ (Conflict of Interest) ระหว่างผู้ถือหุ้นและผู้บริหารในการดำเนินงาน เนื่องจากผู้บริหารมีแรงจูงใจในการบริหารกำไรให้ได้ผลประกอบการที่สูงหรือต่ำมากกว่าความเป็นจริงเพียงเพื่อให้ตนเองได้รับผลตอบแทนและประโยชน์มากที่สุด โดยจะดูจากเกณฑ์ที่จะได้รับผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ของผู้บริหาร ถ้าปีใดมีแนวโน้มกำไรสูงกว่าเกณฑ์ที่จะได้รับผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ของผู้บริหาร ผู้บริหารก็จะบริหารกำไรให้ต่ำลงโดยเก็บส่วนที่เกินนั้นไว้ในรูปของการตั้งสำรองต่าง ๆ หรือรายการรอดตัดบัญชี ในขณะที่เดียวกันถ้าแนวโน้มกำไรต่ำกว่าเกณฑ์ก็จะรับรู้ผลกำไรในอนาคตเข้ามาเป็นปัจจุบัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินการของผู้บริหารมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์ส่วนตนมากกว่า

(2) The Debt Covenant Hypothesis ภายใต้สมมติฐานนี้ผู้ให้กู้ยืมเงินและผู้ที่เป็นเจ้าหนี้รายอื่นๆ ย่อมมีความต้องการให้กิจการสร้างความน่าเชื่อถือหรือความเชื่อมั่นว่าจะมีความสามารถในการชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยได้ตามระยะเวลาที่ครบกำหนด ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดความเสี่ยงต่อการผิดนัดชำระหนี้ บรรดาเจ้าหนี้จึงต้องสร้างกฎเกณฑ์บางอย่างขึ้นในเงื่อนไขของสัญญาเงินกู้ในการบังคับกิจการที่เกี่ยวข้องกับ นโยบายการจ่ายเงินปันผล การควบกิจการ การจำหน่ายสินทรัพย์ และการรักษาอัตราส่วนทางการเงิน (เช่น อัตราส่วนทุนหมุนเวียน อัตราส่วนความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย และ

อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน) ดังนั้นตามสมมติฐานนี้จึงมีมุมมองว่า หากกิจการใดกำลังที่จะฝ่าฝืนเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาเงินกู้ ผู้บริหารจะมีแรงจูงใจที่จะรับเอาแนวทางในการปฏิบัติทางบัญชีหรือการทำรายการจัดหาเงินนอกงบดุลมาใช้ในการลดโอกาสที่จะกิจการจะต้องฝ่าฝืนเงื่อนไขเหล่านั้น โดยบริษัทที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนสูงจึงมีโอกาสที่ผู้บริหารจะใช้ดุลยพินิจเลือกนโยบายการบัญชีที่ช่วยเพิ่มระดับของผลกำไรในงวดปัจจุบันเพื่อลดความน่าจะเป็นที่จะผิดสัญญาเงินกู้ยืมรวมถึงการลดโอกาสหรือต้นทุนอันเกิดจากภาวะล้มละลาย

จากการศึกษาทฤษฎีความไม่สมมาตรของข้อมูลหรือสมมาตรของข้อมูล (Asymmetry) ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ทฤษฎีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest Theory) และทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์ (Positive Accounting Theory) สรุปได้ว่า จากทฤษฎีตัวแทน มองว่ามนุษย์ทุกคนในองค์กรย่อมมีแรงผลักดันที่จะทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวด้วยกันทั้งสิ้น โดยสมมติฐานที่อยู่เบื้องหลังทฤษฎีตัวแทน คือ ผู้เป็นเจ้าของกิจการหรือผู้ถือหุ้นต่างมีความขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ (Conflict of Interest) เมื่อผลประโยชน์อยู่ในมือใครหรือฝ่ายใด อีกฝ่ายหนึ่งก็อาจเสียประโยชน์หรือมีการทับซ้อนของผลประโยชน์ได้ ทุกฝ่ายต่างมีเหตุผลของตัวเองและมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน การเอื้อผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องสามารถเกิดขึ้นในทุกฝ่ายทั้งในและนอกองค์กร และมักจะเกิดปัญหาตามมาเสมอสาเหตุเพราะการเอื้อประโยชน์นั้นมักจะขัดกับสิ่งที่เรียกว่า จุดมุ่งหมายขององค์กร และเมื่อพิจารณาทฤษฎีความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetry information พบว่าในความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้ถือหุ้น โดยทั่วไปผู้บริหารมักจะมีข้อมูลมากกว่าผู้ถือหุ้น ซึ่งทำให้ผู้บริหารอาจใช้ความได้เปรียบจากการที่มีข้อมูลมากกว่า กระทำการใดๆ เพื่อสร้างผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้องมากกว่าคำนึงถึงความถูกต้องและผลประโยชน์ของส่วนรวม และเมื่อทบทวนทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์ (Positive Accounting Theory พบว่า ผู้บริหารมีแรงจูงใจใช้ดุลยพินิจเลือกนโยบายการบัญชีที่ช่วยเพิ่มหรือลดระดับผลกำไรให้สัมพันธ์กับตัวเลขกำไรที่รายงาน ทำให้ผลประโยชน์การสูงหรือต่ำมากกว่าความเป็นจริงเพียงเพื่อให้ตนเองได้รับผลตอบแทนและผลประโยชน์มากที่สุด ดังนั้นจากทฤษฎีข้างต้นดังกล่าวจึงทำให้เชื่อว่า ผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะเลือกนโยบายการบัญชีที่หละหลวมเพื่อให้กำไรที่แสดงเป็นไปในทิศทางที่ผู้บริหารต้องการเพื่อผลประโยชน์ของผู้บริหาร และการที่ผู้ถือหุ้นไม่สามารถล่วงรู้ข้อมูลการตัดสินใจของผู้บริหารย่อมทำให้เกิดต้นทุนจากการมอบอำนาจดำเนินการขึ้น (Agency Costs)

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกำไร (Earnings Management)

คำจำกัดความของการบริหารกำไร (Earnings Management) มีอยู่หลากหลายรูปแบบโดยมีผู้ให้คำจำกัดความของการบริหารกำไร ดังนี้

Ayres (1994) ให้ความหมายของการบริหารกำไร หมายถึง การจัดโครงสร้างการรายงานกำไรหรือการจัดโครงสร้างการตัดสินใจเกี่ยวกับการผลิตและ/หรือการจัดโครงสร้างการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนเสียใหม่ด้วยความจงใจที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อกำไรตามที่ผู้บริหารต้องการ โดย Ayres มองว่า Earnings management ไม่เพียงแต่จะรวมถึงพฤติกรรม Income smoothing เท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงความพยายามทุกวิถีทางของผู้บริหารในอันที่จะปรับเปลี่ยนกำไรเสียใหม่ ซึ่งการปรับเปลี่ยนดังกล่าวไม่น่าเกิดขึ้นหากผู้บริหารไม่หวั่นวิตกกังวลจนเกินไปถึงสิ่งบ่งชี้จากการรายงานทางการเงิน (Financial reporting implications) ที่จะตามมาจากการตัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ

Davidson, Stickney, and Weil (1987), Schipper, (1989) ให้ความหมายของการบริหารกำไร (Earnings management) คือ กระบวนการของวิธีการดำเนินการต่างๆ อย่างมีเจตนาภายใต้ขอบเขตของหลักการทางบัญชีที่รับรองทั่วไป (Generally Accepted Accounting Principles) เพื่อให้ระดับของกำไรเป็นไปตามความต้องการ

Healy and Wahlen (1999) ให้คำนิยามของการบริหารกำไรว่า การบริหารกำไรจะกระทำเมื่อผู้บริหารใช้ดุลยพินิจในขั้นตอนการจัดทำรายงานทางการเงิน (Financial Reporting) และสร้างรายการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือบิดเบือนข้อมูลในรายงานทางการเงิน ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจผิดพลาดในผลการดำเนินงานของบริษัทหรือเพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเองในการให้ได้ผลตอบแทนของผู้บริหารที่ยึดติดกับผลการดำเนินงานของบริษัทหรือเพื่อผลประโยชน์ ตามสัญญาทางธุรกิจที่ผูกติดกับตัวเลขทางบัญชี เช่น เงินโบนัส เป็นต้น

Mulford and Comiskey (1996) ให้คำนิยามของการบริหารกำไร หมายถึง การปรับแต่งผลการดำเนินงานด้วยความจงใจที่จะสร้างภาพลักษณ์ของผลการดำเนินงานให้แปรเปลี่ยนไปในทิศทางที่ต้องการ

Schipper (1989) ให้ความหมายของการบริหารกำไรว่าเป็นการเข้าแทรกแซงกระบวนการจัดทำรายงานทางการเงินที่จะต้องนำเสนอต่อบุคคลภายนอกด้วยความจงใจ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ส่วนตัวโดยเฉพาะ ตามความหมายนี้ยังขยายความไปถึงการบริหารกำไรจริง (Real earnings management) โดยถือเป็นเรื่องของการกำหนดจังหวะเวลา (Timing) ที่จะทำการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนและการจัดหาเงิน (Investment or Financial Decisions) เพื่อให้การเกิดการเปลี่ยนแปลงของกำไรที่รายงาน (Reported Earnings) หรือเพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบบางตัวของตัวเลขกำไรโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการเกลี้ยกำไร (Smoothing) ที่จะช่วยลดความผันผวนของกำไรออกไปในหลายๆ งวดบัญชี

Schroeder (1995) ให้คำนิยามของการบริหารกำไร หมายถึง ความพยายามอย่างที่สุดของผู้บริหารในอันที่จะเพิ่มกำไรในระยะสั้น (Short-term reported income) ทั้งนี้มีความเชื่อกันว่ากำไรมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจของผู้ถือหุ้น

จากคำจำกัดความของการบริหารกำไรข้างต้น ทำให้สามารถสรุปความหมายของการบริหารกำไรได้ว่า การบริหารกำไร (Earnings Management) หมายถึง กระบวนการปรับแต่งตัวเลขทางบัญชีและกระบวนการสร้างรายการทางธุรกิจโดยอาศัยความได้เปรียบของช่องโหว่ของหลักการบัญชีและทางเลือกต่างๆ ในการวัดมูลค่าและการเปิดเผยข้อมูลทางบัญชี เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ทางการบัญชีและนำงบเสนอของงบการเงินจากสิ่งที่ควรจะเป็นไปสู่สิ่งที่ผู้บริหารต้องการที่จะแสดงให้เห็นในรายงานทางการเงินโดยบิดเบือนข้อมูลทางเศรษฐกิจหรือผลการดำเนินงานโดยภาพรวมที่สำคัญของบริษัท อันจะส่งผลให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจผิดในสถานะการเงินและผลการดำเนินงาน

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพกำไร (Earnings Quality)

คุณภาพกำไร (Earnings Quality) สามารถมองได้หลายมุม เช่น ความสามารถของกำไรที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ หรือหากผู้บริหารจัดทำข้อมูลโดยไม่ยึดหลักความระมัดระวังอาจส่งผลทำให้คุณภาพกำไรลดลงได้ โดยจากการศึกษาในอดีต พบว่า มีผู้ให้ความหมายคุณภาพกำไร ดังนี้

Stickney (1996) กล่าวว่า คุณภาพกำไร หมายถึง ความสามารถของกำไรในการสะท้อนกระแสเงินสดที่อยู่เบื้องหลังของการเกิดกำไรโดยกำไรที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่สอดคล้องกับการเกิดขึ้นของกระแสเงินสด ถือว่าเป็นกำไรที่มีคุณภาพ เนื่องจากการใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารผ่านรายการคงค้างอาจทำให้เกิดการบริหารกำไร ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพกำไร ยิ่งกำไรของกิจการด้อยคุณภาพเพียงใดก็ยิ่งมีความเป็นไปได้สูงที่กิจการจะปรับแต่งกำไร ซึ่งอาจทำให้นักลงทุนเกิดการหลงผิดได้

Schipper and Vencent (2003) กล่าวว่าคุณภาพกำไรเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญต่อผู้ใช้งบการเงินเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจลงทุน

Dechow, Ge, and Schrand (2010) ได้นิยามคุณภาพกำไรไว้ว่า คุณภาพกำไรที่สูงกว่าย่อมให้ข้อมูลที่เกี่ยวกับลักษณะสำคัญของผลการดำเนินงานของบริษัทได้มากกว่า ซึ่งข้อมูลนั้นเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และยังได้สรุปลักษณะสำคัญของนิยามคุณภาพกำไรไว้ว่า คุณภาพกำไรจะถูกกำหนดจากทั้งความเกี่ยวข้องของผลการดำเนินงาน ด้านการเงินต่อการตัดสินใจและความสามารถของระบบบัญชีที่จะวัดผลการดำเนินงาน อย่างไรก็ตามคุณภาพกำไรไม่ได้มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจในแง่การประเมินมูลค่าหุ้นเท่านั้น เพราะคุณภาพกำไรยังสามารถใช้กับการตัดสินใจใดๆที่เกี่ยวข้องกับผลการดำเนินงานด้านการเงินด้วย

จากคำจำกัดความของคุณภาพกำไร (Earnings Quality) ทำให้สามารถสรุปได้ว่าคุณภาพกำไร หมายถึง กำไรที่เกิดจากการดำเนินงานตามปกติหรือเป็นกำไรที่ได้มาจากรายได้ที่เกิดขึ้นเป็นประจำรวมทั้งกิจกรรมที่มีนัยสำคัญที่ก่อให้เกิดกำไรได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว โดยกำไรนั้นต้องเกิดขึ้นในช่วงเวลาสอดคล้องกับการเกิดของกระแสเงินสดและสามารถเปลี่ยนกลับมาเป็นเงินสดที่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแทนสินทรัพย์ที่เสื่อมค่าได้ คุณภาพกำไรเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญต่อผู้ใช้งบการเงินเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจลงทุน เมื่อพิจารณาแนวคิดของการบริหารกำไรและคุณภาพกำไรแล้ว จะเห็นได้ว่าหากกิจการมีการบริหารกำไรที่สูงขึ้นย่อมทำให้คุณภาพกำไรลดต่ำลง Lo (2008)

2.7 แนวทางในการจัดทำและนำเสนองบการเงินตามเกณฑ์คงค้าง (accrual basic)

กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงินกำหนดแนวทางในการจัดทำและนำเสนองบการเงินต้องดำเนินการตามเกณฑ์คงค้าง (accrual basic) ที่การบันทึกรายรับหรือรายจ่ายเมื่อเกิดรายการค้าเกิดขึ้นแล้วในงวดปัจจุบัน ถึงแม้ว่าจะยังไม่มีการรับหรือจ่ายเงินสดก็ตาม ทั้งนี้อาจกระทบต่อกระแสเงินสดจากการดำเนินงานของกิจการได้ในอนาคต โดยกำไรของกิจการจะประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ กระแสเงินสดจากการดำเนินงานกับรายการคงค้าง ซึ่งกระแสเงินสดจากการดำเนินงานจะเป็นรายการเงินสดที่เกิดขึ้นในงวด การจัดทำบัญชีที่ปฏิบัติตามเกณฑ์คงค้าง (Accrual Basis) ซึ่งเป็นขั้นตอนการบันทึกการบัญชีโดยเน้นการจับคู่ระหว่างรายได้และค่าใช้จ่าย โดยที่ไม่ได้คำนึงถึงการรับหรือจ่ายเงินสด ทำให้เกิดความเป็นไปได้ที่กิจการจะพยายามเพิ่มรายได้จากการขายโดยมีการบันทึกการขายเชื่อให้มากกว่าความเป็นจริง เช่น กิจการอาจมีความพยายามที่จะเพิ่มยอดขายเชื่อในช่วงใกล้กับวันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชีเพื่อทำให้ผลประกอบการในรอบระยะเวลาบัญชีปัจจุบันดีขึ้น หากเป็นเช่นนี้อาจถือได้ว่ามีความพยายามในการบริหารกำไรเพื่อเพิ่มตัวเลขรายได้ ดังนั้นในการวิเคราะห์เกี่ยวกับความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลบัญชีจึงเน้นไปที่การศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลที่บันทึกจากวิธีเกณฑ์คงค้าง

2.8 เทคนิคที่ผู้บริหารเลือกใช้ในการบริหารกำไร

(1) การบริหารกำไรผ่านรายการคงค้าง (Accrual Management) เป็นการบริหารกำไรโดยผู้บริหารเลือกใช้นโยบายบัญชี การประมาณการทางการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับหลักการจัดทางการเงินตามเกณฑ์คงค้าง เพื่อปกปิดผลการดำเนินงานที่แท้จริง Dechow and Skinner (2000) เช่น การเลือกใช้นโยบายบัญชีหรือการประมาณการทางการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับหลักการจัดทางการเงินตามเกณฑ์คงค้าง (Accrual basis) เป็นต้น

(2) การบริหารกำไรผ่านการใช้ดุลยพินิจในการสร้างรายการธุรกิจ (Real Activities Manipulation) เป็นการบริหารกำไรที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของผู้บริหารที่จะบิดเบือนการปฏิบัติทางธุรกิจไปจากรายการปกติ เกี่ยวข้องกับการกระทำของผู้บริหารให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรายการซึ่งอาจเกี่ยวกับเรื่องช่วงเวลาในการรับรู้รายการโครงสร้างของกิจกรรมดำเนินงาน หรือการเปลี่ยนแปลงในรายการลงทุนหรือจัดหาทุน ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์ทางบัญชีและการดำเนินงานของบริษัท เช่น การให้ส่วนลดที่มากกว่าปกติ หรือการขยายระยะเวลาการให้สินเชื่อเพื่อเพิ่มยอดขาย การผลิตสินค้าเกินความจำเป็นเพื่อลดต้นทุนขาย การลดค่าใช้จ่ายที่อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหาร เช่น ค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาค่าใช้จ่ายในการโฆษณา ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมพนักงาน เป็นต้น Roychowdhury (2006); Gunny (2010) ซึ่งงานวิจัยของ Roychowdhury (2006) พบว่า การให้ส่วนลดมากเกินไปหรือขยายการให้สินเชื่อเพื่อเพิ่มยอดขายในระยะสั้น การเพิ่มปริมาณการผลิตสินค้าจนเกินความจำเป็นเพื่อลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วย การลดค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนา การลดค่าใช้จ่ายในการโฆษณา ซึ่งการบริหารกำไรโดยการสร้างรายการธุรกิจเหล่านี้จะช่วยเพิ่มกำไรในระยะสั้นๆ แต่จะกลายเป็นต้นทุนของบริษัทและผู้ถือหุ้นในระยะยาว ส่งผลต่อมูลค่าของบริษัทในอนาคต

2.9 รูปแบบของการบริหารกำไร

Athanasakou et al. (2011) Mulford and Comiskey ได้จำแนก Earnings management ออกเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

(1) การเพิ่มกำไรของงวดปัจจุบันให้สูงขึ้น (Boosting current-year performance) เช่น การรับรู้รายได้เร็วกว่าที่ควรจะเป็น หรือการบันทึกค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่าความเป็นจริงโดยการตั้งค่าใช้จ่ายบางรายการเป็นต้นทุนสินทรัพย์

(2) การเปลี่ยนแปลงทางการบัญชีไปตามดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Discretionary accounting changes)

(3) การกำหนดช่วงเวลาที่จะทำการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน (Timed management actions) เช่น การชะลอค่าใช้จ่ายดำเนินงานบางรายการออกไปเพื่อเพิ่มกำไรของงวดปัจจุบัน

(5) การลดกำไรของงวดปัจจุบันลง (Reducing current year performance) เช่น การลดอายุการใช้งานของสินทรัพย์ถาวรลง

(6) การล้างบาง (The big bath) มีลักษณะคล้ายคลึงกับการลดกำไรของงวดปัจจุบันลง โดยการล้างผลขาดทุนทั้งหมดให้หมดไปในงวดปัจจุบัน

จากการศึกษาเทคนิคที่ผู้บริหารเลือกใช้ในการบริหารกำไร จะพบว่า สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การบริหารกำไรผ่านรายการคงค้าง (Accrual Management) และการบริหารกำไรผ่านการใช้ดุลยพินิจ

ในการสร้างรายการธุรกิจ (Real Activities Manipulation) โดยรูปแบบการบริหารกำไรนั้นจะมีทั้งการเพิ่มกำไรของงวดปัจจุบันให้สูงขึ้น เช่น การรับรู้รายได้เร็วกว่าที่ควรจะเป็น การบันทึกค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่าความเป็นจริงโดยการตั้งค่าใช้จ่ายบางรายการเป็นต้นทุนสินทรัพย์ การชะลอค่าใช้จ่ายดำเนินงานบางรายการออกไปเพื่อเพิ่มกำไรของงวดปัจจุบัน เป็นต้น และการลดกำไรของงวดปัจจุบันลง เช่น การลดอายุการใช้งานของสินทรัพย์ถาวรลง การล้างบาง (The big bath) การบริหารกำไรจะส่งผลทำให้คุณภาพกำไรลดลง

การบริหารกำไรเป็นการวัดผลกระทบที่เกิดขึ้นอันเกิดจากการตัดสินใจของผู้บริหารต่อรายการคงค้างเกินปกติ โดยมีการแบ่งข้อมูลออกเป็นสองส่วนคือ 1. รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accruals : DA) และ 2. รายการคงค้างปกติ ซึ่งเป็นรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Nondiscretionary Accruals : NDA) โดยรายการคงค้างปกติจะไม่มีเปลี่ยนแปลงอย่างมากในช่วงระยะเวลาอันสั้น ส่วนรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารเป็นตัวแทนในการวัดค่าการบริหารกำไร รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารถือเป็นรายการคงค้างที่ไม่ปกติเนื่องจากผู้บริหารของกิจการสามารถควบคุมการเกิดขึ้นของรายการได้ภายในระยะเวลาอันสั้น ในขณะที่รายการคงค้างปกติหรือรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร เป็นรายการคงค้างที่เกิดขึ้นตามเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมนั้นๆ ดังนั้นรายการคงค้างปกติจึงไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในช่วงระยะเวลาอันสั้น Healy and Wahlen (1999)

งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นวัดการบริหารกำไรผ่านรายการคงค้าง (Accrual management) อันเนื่องมาจากระบบการจัดทำงบการเงินตามเกณฑ์คงค้างจะให้ความยืดหยุ่นแก่ผู้บริหารในการใช้ดุลยพินิจที่ส่งผลกระทบต่อผลต่างระหว่างกำไรสุทธิและกระแสเงินสดจากการดำเนินงานหรือที่เรียกว่ารายการคงค้าง (Total accruals) ทำให้กำไรของกิจการจะประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ กระแสเงินสดจากการดำเนินงานกับรายการคงค้าง ซึ่งตามเกณฑ์คงค้างจะบันทึกกำไรหรือรายจ่ายเมื่อเกิดขึ้นแล้วในงวดปัจจุบัน ถึงแม้ว่าจะยังไม่มีกำไรหรือจ่ายเงินสดก็ตาม ดังนั้นการจัดทำบัญชีที่ปฏิบัติตามเกณฑ์คงค้าง (Accrual Basis) อาจทำให้เกิดรายได้มากกว่าหรือน้อยความเป็นจริงได้ ทั้งนี้ อาจกระทบต่อกระแสเงินสดจากการดำเนินงานของกิจการได้ในอนาคต ดังนั้นหากสามารถคำนวณว่าระดับของรายการคงค้างนั้นสูงกว่าปกติหรือไม่ก็จะสามารถวัดการบริหารกำไรของผู้บริหารได้

จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ได้แก่ ทฤษฎีความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetry information) ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ทฤษฎีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest Theory) ทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์ (Positive Accounting Theory) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกำไร (Earnings Management) แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพกำไร (Earnings Quality) และแนวทางในการจัดทำและนำเสนองบการเงินตามเกณฑ์คงค้าง (accrual basic) ทำให้สรุปได้ว่ามนุษย์ทุกคนในองค์กรย่อมมีแรงผลักดันที่จะทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนด้วยกันทั้งสิ้น โดยผู้เป็นเจ้าของกิจการหรือผู้ถือหุ้นต่างมีความขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ (Conflict of Interest) และจากปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetry information) ผู้บริหารมักใช้ความได้เปรียบจากการที่มีข้อมูลมากกว่าเพื่อสร้างผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้องมากกว่าคำนึงถึงความถูกต้องและผลประโยชน์ของส่วนรวม และจากการศึกษาทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์ (Positive Accounting Theory) และแนวทางในการจัดทำ

และนำเสนองบการเงินตามเกณฑ์คงค้าง (accrual basic) ผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะทำการบริหารกำไรโดยการปรับแต่งตัวเลขทางบัญชีและสร้างรายการทางธุรกิจโดยอาศัยความได้เปรียบของช่องโหว่ของหลักการบัญชีและทางเลือกต่าง ๆ ในการวัดมูลค่าและการเปิดเผยข้อมูลทางการบัญชี เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ทางการบัญชีและนำเสนองบการเงินจากสิ่งทีควรจะเป็นไปสู่สิ่งที่ผู้บริหารต้องการ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจผิดในฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน โดยกิจการใดที่มีการบริหารกำไรสูง ย่อมทำให้คุณภาพกำไรลดต่ำลง เนื่องจากกำไรที่มีคุณภาพ คือ กำไรที่เกิดจากการดำเนินงานตามปกติหรือเป็นกำไรที่ได้มาจากรายได้ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ รวมทั้งกิจกรรมที่มีนัยสำคัญที่ก่อให้เกิดกำไรได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว และการเกิดกำไรต้องสอดคล้องกับการเกิดของกระแสเงินสด Davidson, Stickney, and Weil (1987), Schipper (1989), Healy and Wahlen (1999), Mulford and Comiskey (1996), Schipper (1989), Schroeder (1995), Lo (2008)

วิธีการหนึ่งที่ผู้บริหารใช้ในการบริหารกำไร คือ การบริหารกำไรผ่านรายการคงค้าง (Accrual Management) โดยผู้บริหารเลือกใช้นโยบายบัญชี การประมาณการทางการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับหลักการจัดทำงบการเงินตามเกณฑ์คงค้าง เพื่อปกปิดผลการดำเนินงานที่แท้จริง Dechow and Skinner (2000) เช่น การเลือกใช้นโยบายบัญชีหรือการประมาณการทางบัญชีที่เกี่ยวข้องกับหลักการจัดทำงบการเงินตามเกณฑ์คงค้าง (Accrual basis) ซึ่งผู้บริหารกว่าร้อยละ 79.9 มีแนวโน้มที่จะบริหารกำไร เพื่อให้สามารถรายงานผลกำไรที่ดีและผู้บริหารกว่าร้อยละ 86.3 เชื่อว่าการบรรลุเป้าหมายจะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือจากตลาดทุนมากยิ่งขึ้น Graham et al. (2005) การที่ผู้ถือหุ้นไม่สามารถล่วงรู้ข้อมูลการตัดสินใจของผู้บริหารย่อมทำให้เกิดต้นทุนจากการมอบอำนาจดำเนินการขึ้น (Agency Costs) ซึ่งประกอบด้วยต้นทุนในการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร และต้นทุนในการจูงใจให้ผู้บริหารตัดสินใจดำเนินการที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถือหุ้น

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีข้างต้น จึงทำให้เชื่อว่า ผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะทำการบริหารกำไรผ่านรายการคงค้าง (Accrual Management) ซึ่งส่งผลกระทบต่อทำให้กำไรที่แสดงนั้นเป็นกำไรที่ไม่คุณภาพและเกิดปัญหาตัวแทนในเวลาต่อมา ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงวัดการบริหารกำไรโดยมุ่งเน้นวัดการบริหารกำไรผ่านรายการคงค้าง (Accrual management) อันเนื่องมาจากระบบการจัดทำงบการเงินตามเกณฑ์คงค้างจะให้ความยืดหยุ่นแก่ผู้บริหารในการใช้ดุลยพินิจที่ส่งผลกระทบต่อผลต่างระหว่างกำไรสุทธิและกระแสเงินสดจากการดำเนินงานหรือที่เรียกว่ารายการคงค้าง (Total accruals)

2.10 ตัวแบบจำลองทางสถิติในการคำนวณรายการคงค้าง

มีงานวิจัยจำนวนมากที่พยายามสร้างตัวแบบจำลองที่ใช้ประมาณค่ารายการคงค้างส่วนที่เกินปกติขึ้นมา (DA) ข้อมูลชนิด DA ถือว่ามีการทำ Earnings Manipulation ซึ่งอาจหมายถึงว่ากิจการใช้วิธีการบัญชีเพื่อสร้างตัวเลขกำไรให้เป็นไปในทิศทางที่กิจการต้องการ ส่วนข้อมูลรายการคงค้างปกติ (NDA) เป็นข้อมูลบัญชีที่มีความน่าเชื่อถือกว่าข้อมูลที่ เป็น DA นักวิจัยทางบัญชีพยายามสร้างตัวแบบจำลองทางสถิติเพื่อนำมาใช้ในการคำนวณ NDA ดังนี้

1. The De Angelo Model: De Angelo (1986) คำนวณ NDA ปีปัจจุบัน จาก Total Accruals ปีก่อน (TAt-1) หาดด้วยทรัพย์สินรวมปีก่อนหน้านั้น (หรือ At-2) De Angelo คำนวณ NDA โดยอาศัยหลักเกณฑ์ของ Random Walk Process ซึ่งอธิบายได้ว่า Normal Total Accruals (NTA)

เท่ากับ Total Accruals ปีก่อน ผลต่างระหว่าง Total Accruals ปี ปัจจุบัน (ปีที่ t) และปีที่แล้ว (ปีที่ k และ $k = t - 1$) เท่ากับ Abnormal Total Accruals ดังนั้นสามารถแยก DA และ NDA ออกได้ดังนี้ ในกรณีที่ไม่มีการทำ Earnings Manipulation ผลต่างของ Total Accruals จะเข้าใกล้ศูนย์ ดังนั้น ผลต่างของ Total Accruals จึงสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของ DA

2. The Healy Model: Healy(1985) คำนวณ NDA ปีปัจจุบัน จากค่าเฉลี่ยของ Total Accruals (TA_t) หาดด้วยทรัพย์สินต้นปี (A_{t-1}) Healy คำนวณ NDA โดยอาศัยหลักเกณฑ์ของ Mean Reverting Process ซึ่งหมายถึง NDA นั้นจะลดลง (เพิ่มขึ้น) ในปีถัดมาหากค่า NDA สูงเกินไป (ต่ำเกินไป)

3. The Industry Model (1991) วิธีนี้กำหนดว่า NDA มีค่าคงที่ นอกจากนี้อาจค่าของ NDA ในอุตสาหกรรมเดียวกันจะมีค่าเท่ากัน

4. The Jones Model: Jones (1991) ขยายวิธีการคำนวณ NDA จากวิธีการของ De Angelo (1986) โดยขยายเพิ่มเติมว่า TA เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของรายได้ซึ่งใช้เป็นตัววัดค่าการเปลี่ยนแปลงในธุรกิจและได้ใส่สินทรัพย์ถาวร (PPE_t) เพื่อเป็นตัวควบคุมในการคำนวณ

5. The Modified Jones Model: Jones (1991) กำหนดว่า การเปลี่ยนแปลงของรายได้สะท้อนถึง NDA ในขณะที่ Dechow (1994) พบว่า การเปลี่ยนแปลงของรายได้สะท้อนให้เห็นถึง NDA ก็จริง แต่ธุรกิจสามารถทำ Earnings Manipulation โดยอาศัยการขายเชื่อ (Credit Sales)

Bartov, Gul and Tsui (2000) ทดสอบความสามารถของวิธีการคำนวณ NDA ทั้ง 5 วิธี เพื่อศึกษาว่าวิธีใดสามารถวัดค่าของ Earnings Management ได้ผล โดยใช้ข้อมูลแบบ Cross Section ตัวแบบจำลองทางสถิติเหล่านี้อ้างอิงจาก Bratov, Gul, and Tsui (2000) ซึ่งผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเห็นของผู้สอบบัญชีกับ Earnings management หากผู้สอบบัญชีสามารถตรวจสอบการทำ Earnings Management ผู้สอบบัญชีจะต้องให้ความเห็นโดยมีเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งจากการศึกษาพบว่า The Jones Model และ The Modified Jones Model สองวิธีข้างต้นสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือ ในการวัดค่า NDA ได้เมื่อเทียบกับวิธีอื่นอีก

Kothari, Leone and Wasley (2005) ยังได้นำเสนอผลการวิเคราะห์การทำ DA และ NDA โดยใช้ Jones และ The Modified Jones Model นำไปเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานของกิจการ (Performance) ซึ่ง Kothari Leone and Wasley (2005) สรุปว่าในการวิเคราะห์ DA และ NDA โดยใช้ Jones และ The Modified Jones Model ควรจะต้องใส่ตัวแปร Return on Assets (ROA) เป็นตัวแปรควบคุม เพิ่มเข้าไป จะทำให้ตัวแบบจำลองวัดค่าออกมาได้น่าเชื่อถือมากขึ้น

อย่างไรก็ตามในงานวิจัยของ Yoon and Miller (2002b) พบว่า Modified Jones Model นั้นขาดประสิทธิภาพในการวัดหา Discretionary Accrual ของบริษัทในเกาหลีเนื่องจากมองว่าผู้บริหารสามารถบริหารกำไรโดยการปรับแต่งบัญชีค่าใช้จ่ายได้เช่นกัน จึงเสนอให้รวมตัวแปร การเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายทั้งส่วนที่เป็นเงินสดและคงค้าง ค่าเสื่อมราคา และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการเกษียณเข้าไปด้วย ซึ่งพิสูจน์แล้วว่าทำให้แบบจำลองมีประสิทธิภาพในการทดสอบหาการบริหารกำไรมากขึ้น

6. Extended Modified Jones

Yoon and Miller (2002a) ได้พัฒนาแบบจำลองต่อจากแบบจำลอง Modified Jones ของ Dechow et al. (1995) ประกอบกับแนวคิดของ Kang and Sivaramakrishnan (1995) เพื่อความเหมาะสมกับข้อมูลบริษัทในประเทศเกาหลีใต้ กล่าวคือ ใช้การเปลี่ยนแปลงในรายได้ที่เป็นเงินสด (Change in cash revenues: $\Delta REV - \Delta REC$) เหมือนแบบจำลองของ Modified Jones และใช้การเปลี่ยนแปลงในค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด (change in cash expenses: $\Delta EXP - \Delta PAY$) ที่ได้แนวคิดมาจาก Kang and Sivaramakrishnan (1995) และตัวแปรตัวสุดท้ายในแบบจำลอง (NCASH x GRREGROW) คือ การนำค่าใช้จ่ายที่ไม่ใช่เงินสด (non-cash expense) คูณกับอัตราการเจริญเติบโตของมูลค่าทางบัญชีขั้นต้นของที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ที่ Yoon and Miller (2002a) คิดว่ามีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างที่ไม่ได้เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารที่ไม่ใช่รายการคงค้างหมุนเวียน (non-current accruals)

Yoon and Miller (2006) ได้เสนอแบบจำลองที่พัฒนามาจากแบบจำลองของ Yoon and Miller (2002a) โดยเปลี่ยนตัวแปรตัวที่สามจากแบบจำลอง (NCASH x GRREGROW) เป็นค่าเสื่อมราคา (depreciation expenses: DEP) บวกกับค่าใช้จ่ายผลประโยชน์ของพนักงาน (retirement benefit expenses : PEN) และเปลี่ยนวิธีการทำให้ตัวแปรเป็นมาตรฐานจากการใช้สินทรัพย์รวม ณ ต้นปี (beginning total assets: BTA) เป็นรายได้จากการขายสุทธิ (net sales revenue: REV) ณ ปลายปี โดย (Yoon et al. (2006) คิดว่า DEP+PEN เหมาะสมกับข้อมูลในประเทศเกาหลีใต้มากกว่าโดยในส่วนของค่าใช้จ่ายผลประโยชน์พนักงานเกิดจากการจ่ายเงินสมทบกองทุนบำนาญ (pension fund) ของบริษัทสามารถใช้ในการบริหารกำไรได้โดยอธิบายว่า “ เมื่อหนี้สินจากผลประโยชน์พนักงาน (retirement benefits liabilities) น้อยกว่าการเงินกองทุนทั้งหมด ส่วนที่ยังไม่ได้จัดสรร (unfunded) ของค่าใช้จ่ายผลประโยชน์พนักงานจะไม่ใช้ค่าใช้จ่ายที่ไม่ใช่เงินสด โดยบริษัทในประเทศเกาหลีใต้ส่วนมากมีเงินไม่เพียงพอที่จะจ่ายเป็นผลประโยชน์พนักงานตามที่ระบุเมื่อถึงเวลา (underfunded). Yoon et al. (2006) และในตัวแปร DEP+PEN จะมีความสัมพันธ์ที่เป็นลบกับรายการคงค้างรวม

จากการทบทวนวรรณกรรมจะพบว่า งานศึกษาส่วนใหญ่ใช้ตัวแบบ The Modified Jones Model เป็นเครื่องมือในการวัดค่า NDA อย่างไรก็ตามในงานวิจัยของ Yoon and Miller (2002b) พบว่า Modified Jones Model นั้นขาดประสิทธิภาพในการวัดหา Discretionary Accrual เนื่องจากมองว่าผู้บริหารสามารถบริหารกำไรโดยการปรับแต่งบัญชีค่าใช้จ่ายได้เช่นกัน ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้จึงใช้รายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารเพื่อแสดงถึงคุณภาพกำไร จากแบบจำลอง The Modified Jones Model และเปรียบเทียบกับแบบจำลอง Extended Modified Jones ของ Yoon and Miller (2006)

2.11 ตัวแบบการคำนวณรายการคงค้าง

การคำนวณรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Discretionary Accruals : DAC) คำนวณจากผลต่างระหว่างรายการคงค้างรวม (Total Accrued : TA) กับรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Nondiscretionary Accruals: NDA) ของแต่ละกิจการดังนี้

$$DAC_t = TA_t - NDA_t$$

โดยที่

$$DAC_t = \text{รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร ณ ปีที่ } t$$

- TA_t = รายการคงค้างรวม ณ ปีที่ t
 NDA_t = รายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร ณ ปีที่ t
 A_{t-1} = สินทรัพย์รวม ณ ปีที่ $t-1$

การคำนวณรายการคงค้างจากการตัดสินใจ Riahi_Belkaoui (2004) เริ่มจากการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดก่อนเพื่อนำมาใช้คำนวณรายการคงค้างจากการตัดสินใจ ตัวแบบรายการคงค้างทั้งหมด ประกอบด้วยตัวแบบตามแนวทางสมดุลและแนวทางกระแสเงินสด ดังนี้

- 1) แนวคิดงบดุล (The Balance Sheet Approach) คำนวณโดยใช้สมการดังนี้

$$TA_{it} = \Delta CA_{it} - \Delta CL_{it} + \Delta STD_{it} - DEP_{it}$$

โดย

- TA_{it} คือ รายการคงค้างรวมในปีที่ t ของกิจการที่ i
 ΔCA_{it} คือ การเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์หมุนเวียนในปีที่ t ของกิจการที่ i
 ΔCL_{it} คือ การเปลี่ยนแปลงของหนี้สินหมุนเวียนในปีที่ t ของกิจการที่ i
 ΔSTD_{it} คือ การเปลี่ยนแปลงของหนี้สินระยะยาวที่จะครบกำหนดภายใน 1 ปี ในปีที่ t ของกิจการที่ i
 DEP_{it} คือ การเปลี่ยนแปลงของหนี้สินระยะยาวที่จะครบกำหนดภายใน 1 ปี ในปีที่ t ของกิจการที่ i

- 2) แนวคิดงบกระแสเงินสด (The Cash Flow Approach) คำนวณโดยใช้สมการ ดังนี้

$$TA_{it} = NI_{it} - CFO_{it}$$

โดย

- TA_{it} คือ รายการคงค้างรวมในปีที่ t ของกิจการที่ i
 NI_{it} คือ กำไรจากการดำเนินงานในปีที่ t ของกิจการที่ i
 CFO_{it} คือ กระแสเงินสดจากการดำเนินงานในปีที่ t ของกิจการที่ i

ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรมจากงานวิจัยที่ผ่านมาของ Riahi_Belkaoui (2004) พบว่า ตามแนวคิดงบดุลจะเป็นการพิจารณารายการเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับรายการคงค้างบางรายการ โดยไม่ครอบคลุมถึงรายการคงค้างที่มีความเป็นไปได้ทั้งหมด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การประมาณการรายการคงค้างรวมตามแนวคิดงบกระแสเงินสด เนื่องจากตามแนวคิดของงบกระแสเงินสดจะสามารถประมาณรายการคงค้างรวมได้มากกว่าแนวคิดงบดุล โดยมีตัวแบบรายการคงค้างจากการตัดสินใจของ The Modified Jones Model และ Extended Modified Jones ของ Yoon and Miller (2006) ดังนี้

2.1 The Jones Model วัตถุประสงค์ของตัวแบบ Jones คือการควบคุมผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของกิจการที่มีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างที่ไม่ได้เกิดจากการตัดสินใจ ซึ่งคำนวณได้จาก

$$NDA_t = \alpha_1 (1/Total\ Assets_{t-1}) + \alpha_2 (\Delta REV_t / Total\ Assets_{t-1}) + \alpha_3 (PPE_t / Total\ Assets_{t-1})$$

โดยค่า α หาได้จากตัวแบบต่อไปนี้ในช่วงประมาณการ Estimation period

$$TA_t / \text{Total Asset}_{t-1} = \alpha_1 (1/\text{Total Assets}_{t-1}) + \alpha_2 (\Delta \text{REV}_1 / \text{Total Assets}_{t-1}) + \alpha_3 (\text{PPE}_t / \text{Total Assets}_{t-1}) + e_1$$

การประยุกต์ตัวแบบ Jones ยังครอบคลุมถึงการเพิ่มรายการคงค้างทั้งหมดในช่วงอดีต Lagged และผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในอดีตเป็นตัวแปรอิสระอีก 2 รายการ กับการเปลี่ยนตัวแปร การเปลี่ยนแปลงยอดขายเป็นการเปลี่ยนแปลงของยอดขายสด

2.2 Modified Jones Model เพื่อจัดผลของการวัดค่าความผิดพลาดของรายการคงค้าง จากการตัดสินใจที่เกิดจากการรับรู้รายได้ ตัวแบบนี้ประมาณรายการคงค้างที่ไม่ได้เกิดจากการตัดสินใจ ระหว่างงวด ด้วยสมการดังนี้

$$NDA_t = \alpha_1 (1/\text{Total Assets}_{t-1}) + \alpha_2 (\Delta \text{REV}_t - \Delta \text{REC}_t) / \text{Total Assets}_{t-1} + \alpha_3 (\text{PPE}_t / \text{Total Assets}_{t-1})$$

โดยค่า α หาได้จากตัวแบบต่อไปนี้ในช่วงประมาณการ Estimation period

ความแตกต่างของตัวแบบ Jones ทั้ง 2 ตัวแบบคือ ตัวแบบ Modified Jones ปรับปรุงการเปลี่ยนแปลงของลูกหนี้การค้า เพราะเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงในยอดขายเชื่อทั้งหมดในช่วงเหตุการณ์เป็น ผลจากการบริหารกำไร ซึ่งตัวแบบ Jones สมมติว่าการตัดสินใจเรื่องนี้ไม่กระทบต่อรายได้ไม่ว่าในช่วง การประมาณการ หรือช่วงเหตุการณ์โดยมีเหตุผลว่า การบริหารกำไรทั้งกระบวนการด้วยการตัดสินใจ เกี่ยวกับการรับรู้รายได้ตลอดช่วงการขายเชื่อง่ายกว่าการบริหารกำไรโดยเฉพาะการขายสด ซึ่งถ้า กระบวนการนี้ถูกต้องการประมาณค่าการบริหารกำไร (รายการคงค้างจากการตัดสินใจ) จะไม่นอมน้อยเข้าใกล้ 0 ต่อไปหากการบริหารกำไรนั้นเกิดจากการบริหารยอดขาย

Guay, Kothari, and Watts (1996) แสดงให้เห็นว่า ตัวแบบดังต่อไปนี้ คือ De Angelo Model, Healy Model และ Industry Model เป็นตัวแบบที่ไม่มีประสิทธิภาพในการจำแนกรายการคง ค้างที่ขึ้นอยู่ในดุลยพินิจของฝ่ายบริหารออกมาได้ ในทางตรงกันข้าม Jones Model และ Modified Jones Model เป็นตัวแบบที่สามารถประมาณรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่ในดุลยพินิจของฝ่ายบริหารได้ น่าเชื่อถือมากกว่า นอกจากนั้น Dechow, Sloan and Sweeney (1995) ศึกษาเปรียบเทียบ ความสามารถในการวัดรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่ในดุลยพินิจของฝ่ายบริหารโดยใช้ตัวแบบข้างต้น พบว่า Modified Jones Model สามารถตรวจสอบพบการบริหารกำไรได้มากที่สุด

อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ Yoon et al. (2012) ที่ศึกษาบริษัทต่างชาติใน 66 ประเทศโดยมี กลุ่มตัวอย่างของบริษัทส่วนใหญ่อยู่ในสหรัฐอเมริกาเพื่อทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลองในการ Discretionary Accrual โดยเปรียบเทียบแบบจำลองใหม่ สองแบบจำลอง กับ Modified Jones และพบว่า Modified Jones เป็นแบบจำลองที่มีปัญหา Misspecification bias และมีค่า Adjusted R squared ต่ำสุด ในแบบจำลองทั้งหมด โดยได้ค่าเพียง 11 % ซึ่งพิสูจน์แล้วว่าทำให้แบบจำลองมีประสิทธิภาพในการ ทดสอบหาการบริหารกำไรมากขึ้น ซึ่งสามารถแสดงเป็นสมการได้ดังนี้

$$TA_{it}/REV_{it} = \beta_0 + \beta_1 (\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}) / REV_{it} + \beta_2 (\Delta EXP_{it} - \Delta PAY_{it}) / REV_{it} + \beta_3 (DEP_{it} + RET_{it}) / REV_{it} + \epsilon_{it}$$

โดย

TA (Total Accruals) = กำไรสุทธิหักด้วยกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

REV = รายได้สุทธิ (Net sales revenue)

REC = ลูกหนี้การค้า (Receivable revenue)

EXP = ผลรวมของต้นทุนขายและค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร โดยไม่รวมค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด

PAY = เจ้าหนี้การค้า (Payable)

DEP = ค่าเสื่อมราคา (Depreciation expenses)

RET = ค่าใช้จ่ายผลประโยชน์จากการเกษียณ (Retirement benefits expenses)

Δ = การเปลี่ยนแปลง

ตัวแปร $(\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}) / REV_{it}$ เป็นตัวแปรที่อธิบายการเปลี่ยนแปลงของรายได้ที่เป็นเงินสด ส่วนตัวแปร $(\Delta EXP_{it} - \Delta PAY_{it}) / REV_{it}$ เป็นตัวแปรที่อธิบายการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด เนื่องจากผู้บริหารอาจจะไม่ได้บริหารกำไรโดยการปรับบัญชีรายได้เพียงอย่างเดียว แต่อาจปรับบัญชีค่าใช้จ่ายด้วย ทำให้การใส่ตัวแปรนี้ลงไปในการทดสอบที่ทำได้สามารถอธิบาย Current Accrual ได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ส่วนตัวแปรสุดท้าย $(DEP_{it} + RET_{it}) / REV_{it}$ เป็นตัวแปรที่เชื่อมโยงค่าใช้จ่ายที่ไม่ใช่เงินสดกับ Noncurrent Accrual ยิ่งไปกว่านั้นแบบจำลองนี้ได้ถูกนำไปใช้ในงานวิจัยเพื่อทดสอบการบริหารกำไรในตลาดบังกาลเทศของ Aminul et al. (2011) ซึ่งผลที่ได้สอดคล้องกัน โดยพบว่า สามารถอธิบายการบริหารกำไรได้เป็นอย่างดี โดยมีค่า R squared ถึง 84 % ในขณะที่แบบจำลอง Modified Jones ได้ค่าเพียง 9% เท่านั้น

ในกรณีของประเทศไทยไม่ค่อยพบงานวิจัยที่ใช้แบบจำลองของ Yoon et al. (2006) ในการหารายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารแพร่หลายซึ่งเป็นที่ยอมรับในบางประเทศว่าสามารถอธิบายการบริหารกำไรได้เป็นอย่างดีดีกว่าตัวแบบของ Modified Jones Model ตามมุมมองของ Dechow, Sloan and Sweeney (1995) ที่พบว่า Modified Jones Model สามารถตรวจสอบพบการบริหารกำไรได้มากที่สุด ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงเลือกการวัดค่ารายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารโดยใช้ตัวแบบตาม Modified Jones Model: Dechow, Sloan and Sweeney (1995) และตัวแบบ Yoon Model: Yoon Miller and Jiraporn (2006) ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น เพื่อทดสอบว่าตัวแบบใดจะเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากกว่าในการวัดค่ารายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารของบริษัทในไทย

ความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร

จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่พบว่าในความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้ถือหุ้น ผู้บริหารมักจะมีข้อมูลมากกว่าผู้ถือหุ้น และมีความขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ (Conflict of Interest) ทำให้ผู้บริหารใช้โอกาสและช่องทาง ที่มีข้อมูลมากกว่าในทางที่เอื้อผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง อันจะส่งผลให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจผิดในฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน และเกิดต้นทุนตัวแทน (Agency Cost) ตามมาเสมอ ดังนั้นจึงมีแนวคิดต่าง ๆ ที่เป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยลดปัญหาตัวแทนและลดการบริหารกำไรที่เกิดขึ้นดังต่อไปนี้

2.12 แนวคิดการกำกับดูแล (Corporate Governance)

การกำกับดูแล (Corporate Governance) หรือเรียกเป็นชื่ออื่นได้ เช่น บรรษัทภิบาล ซึ่งหมายถึง การบริหารจัดการบริษัทที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2554) ให้ความหมายของการกำกับดูแลกิจการหรือบรรษัทภิบาล คือ “ระบบที่จัดให้มีโครงสร้างและกระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการผู้บริหาร และผู้ถือหุ้น เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน นำไปสู่ความเจริญเติบโตและเพิ่มมูลค่าให้กับผู้ถือหุ้นในระยะยาว โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่น”

คณะกรรมการบริษัทภิบาลแห่งชาติ (2554) ให้ความหมายของการกำกับดูแลกิจการ ดังต่อไปนี้

1) เป็นความสัมพันธ์อย่างหนึ่งระหว่างคณะกรรมการ ผู้บริหาร และผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสียในการกำหนดทิศทาง และสอดส่องดูแลผลปฏิบัติงานของบริษัท

2) เป็นโครงสร้างและกระบวนการภายในที่จัดขึ้น เพื่อให้ความมั่นใจว่าคณะกรรมการสามารถประเมินผลงานของผู้บริหารของบริษัทได้อย่างตรงไปตรงมาและมีประสิทธิภาพ

3) ระบบที่จัดให้มีกระบวนการและโครงสร้างของภาวะผู้นำและการควบคุมกิจการให้มีความรับผิดชอบตามที่ด้วยความโปร่งใส และสร้างความสามารถในการแข่งขัน เพื่อรักษาเงินทุนและเพิ่มคุณค่าให้แก่ผู้ถือหุ้นในระยะยาวภายในกรอบการมีจริยธรรมที่ดี โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่นและสังคมโดยรวมประกอบ

ดังนั้นการกำกับดูแลกิจการ หมายถึง ระบบที่ใช้ในการควบคุมและตรวจสอบผู้บริหาร เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ถือหุ้น ตลอดจนทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้มีส่วนได้เสียอื่นและเป็นการเพิ่มความมั่งคั่งให้แก่ผู้ถือหุ้น โดยผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างการมีกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good governance) ก็คือคณะกรรมการบริษัท ปัจจุบันมีมาตรฐานสากลด้านการกำกับดูแลกิจการที่เป็นมาตรฐานสากล ซึ่งใช้เป็นบรรทัดฐานในหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย คือ OECD Principles of Corporate Governance โดย OECD Principles ประกอบด้วย 5 ประเด็น ดังนี้

- สิทธิของผู้ถือหุ้น
- การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเป็นธรรม
- บทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย
- การเปิดเผยข้อมูลที่โปร่งใส
- ความรับผิดชอบของกรรมการ

สำหรับแนวคิดในส่วนของ Agency costs ซึ่งเป็นต้นทุนของบริษัทที่เกิดขึ้นจากการกำกับดูแลและควบคุมองค์กรที่เรียกว่า Corporate governance นั้นเกิดจากการบริหารงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ อันเนื่องมาจากปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารกับเจ้าของบริษัทที่มีแรงจูงใจแตกต่างกัน กล่าวคือเจ้าของต้องการความมั่งคั่งจากการดำเนินงาน แต่ผู้บริหารต้องการผลตอบแทนและผลประโยชน์ของตัวเองทำให้เกิด Agency costs อันเป็นต้นทุนที่บริษัทต้องรับภาระ Jensen and Meckling (1976) เสนอแนวทางแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างตัวการและตัวแทนที่เกิดขึ้นโดยใช้กลไกการสอดส่องดูแล (Monitoring Mechanisms) และกลไกรักษาสัญญา (Bonding Mechanisms) กลไกสอดส่องดูแลเป็นกลไกที่ใช้ตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารเพื่อสังเกต วัดประเมินผลและควบคุม พฤติกรรมการบริหารจัดการของตัวแทนเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการใช้อำนาจตัดสินใจของตัวแทนสอดคล้อง

กับที่ได้รับไว้ในสัญญา ส่วนกลไกรักษาสัญญาเป็นกลไกการจูงใจให้ตัวแทนตัดสินใจใด ๆ ที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตัวการ ตัวแทนเลือกใช้กลไกนี้เพื่อกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของตนเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการตัดสินใจของตัวแทนสอดคล้องกับสิ่งที่ระบุไว้ในสัญญาที่มอบหมาย

นอกจากนี้ Morck et al. (1988) ยังได้เสนอแนวทางแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างตัวการและตัวแทน 2 ส่วน โดยส่วนแรกสร้างภาระผูกพันให้คณะผู้บริหาร (Bonding) โดยการให้สัดส่วนความเป็นเจ้าของเพิ่มขึ้นทำให้แรงจูงใจที่จะบริหารงานเพื่อเพิ่มมูลค่าของกิจการมากขึ้น และส่วนที่สองคือตรวจสอบการบริหารงานของคณะผู้บริหาร (Monitoring) จากคณะกรรมการที่เป็นบุคคลภายนอกบริษัท เพราะบุคคลภายใน ในกรณีผู้ถือหุ้นกระจายตัวทำให้มีต้นทุนตรวจสอบมากกว่า Easterbrook (1984) ในการกำกับดูแลหากมองในแง่ทฤษฎีตัวแทน ตัวแทนก็คือ คณะกรรมการบริษัท ซึ่งมีบทบาทสำคัญยิ่งในการควบคุมดูแลการบริหารของผู้บริหารให้บรรลุตามเป้าหมายของบริษัท และรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นและบุคคลภายนอก ดังนั้นคณะกรรมการบริษัทจึงเป็นบุคคลสำคัญที่ส่วนช่วยผลักดันให้เกิดการปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี

จากพื้นฐานปัญหาการรับรู้ข่าวสารที่ไม่สมบูรณ์หรือไม่เท่าเทียมกัน (Asymmetric Information) ที่ก่อให้เกิดปัญหาตัวแทน Agency Problems ขึ้น (Jensen and Meckling, 1976) และทำให้เกิดการการบริหารกำไรในประเทศไทย ตัวอย่างกรณีของบริษัท รอยเนท จำกัด(มหาชน) และบริษัท ปิคนิค คอร์ปอเรชั่น จำกัด(มหาชน) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยพยายามลดปัญหาตัวแทนดังกล่าว โดยนำแนวคิดการกำกับดูแลกิจการมาใช้ควบคุมและตรวจสอบผู้บริหาร เพื่อรักษาผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นและสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่นักลงทุน และจากทฤษฎีตัวแทน (agency Theory) อาจกล่าวได้ว่าเมื่อใดที่อำนาจความเป็นเจ้าของถูกแยกออกจากอำนาจการควบคุมกิจการ ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ (Conflict of Interest) ย่อมเกิดขึ้นได้ และนำมาซึ่งการบริหารกำไร เพราะมองว่าผู้บริหารกระทำการใดๆ เพื่อสร้างผลประโยชน์ให้กับตัวแทนและพวกพ้องมากกว่าคำนึงถึงความถูกต้องและผลประโยชน์ของตัวการ ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ (Conflict of Interest) ระหว่างตัวการและตัวแทนจึงเกิดขึ้น และเพื่อเป็นการบรรเทาปัญหาดังกล่าว แนวคิดเรื่องการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance) จึงเกิดขึ้นมาถือเป็นกลไกสำคัญกลไกหนึ่งในการควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหารของกิจการให้นำไปสู่ประสิทธิภาพสูงสุดของกิจการ Fama and Jensen (1983) ระบุว่ากลไกคณะกรรมการเป็นกลไกการกำกับดูแลกิจการที่สำคัญในการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทน ประสิทธิภาพคณะกรรมการบริษัทควรส่งผลให้ผลการดำเนินงานของกิจการเพิ่มสูงขึ้น Brannan (2006)

2.12.1 ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบก็เพื่อเป็นคณะกรรมการชุดย่อยที่ช่วยคณะกรรมการบริษัทในการตรวจสอบและสอบทานให้บริษัทมีการกำกับดูแลกิจการอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในการสอบทานรายงานทางการเงินและระบบการควบคุมภายในของกิจการ เพื่อสร้างความมั่นใจว่ากระบวนการจัดการทางด้านบัญชีและการเงินของกิจการมีการควบคุมที่ดี ข้อมูลทางการเงินมีความถูกต้องและมีความเชื่อถือได้ ซึ่งจะมีผลให้การบริหารจัดการเป็นไปเพื่อประโยชน์โดยรวมของบริษัท มีงานวิจัยจำนวนมากที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างบรรษัทภิบาลและการบริหาร

กำไรทั้งในและต่างประเทศ โดยพบว่า การมีอยู่ของบรรษัทภิบาลช่วยให้บริษัทมีการบริหารกำไรน้อยลง และหนึ่งในปัจจัยหลักที่เป็นส่วนหนึ่งของการกำกับดูแลกิจการ คือคณะกรรมการตรวจสอบ

สำหรับกรรมการตรวจสอบเป็นกรรมการชุดย่อยที่มีคุณสมบัติความเป็นกรรมการอิสระตามกฎหมายเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และไม่เป็นกรรมการที่มีส่วนในการตัดสินใจในการดำเนินกิจการ หรือมีอำนาจควบคุมบริษัทตั้งนั้น คณะกรรมการตรวจสอบจึงปฏิบัติงานด้วยความเป็นอิสระ ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้บริหาร Bedard, Chtourou and Courteau (2004) การมีคณะกรรมการตรวจสอบเป็นกลไกการกำกับดูแลกิจการภายใน ทั้งนี้บทบาทที่สำคัญของคณะกรรมการตรวจสอบ คือ การสร้างความมั่นใจในการเกิดคุณภาพของรายงานทางการเงิน in and Hwang (2010) ซึ่งถือว่าเป็นหนึ่งบทบาทที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานของบริษัททั้งหลาย ดังนั้นผลงานที่เกิดขึ้นของคณะกรรมการตรวจสอบจึงเป็นผลของการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โดยกิจการที่มีคณะกรรมการตรวจสอบมีความเป็นไปได้ที่กิจการนั้นจะมีการควบคุมภายในที่ดี Al-Ajmi (2009) ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบอาจพิจารณาจาก 1. สัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ (Independent of Audit committee) 2. สัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ ความชำนาญ ทางด้านการเงินและบัญชี และ 3. จำนวนครั้งในการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ

1. สัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ (Independent of Audit committee)

ตามแนวปฏิบัติของคณะกรรมการตรวจสอบ คณะกรรมการตรวจสอบต้องประกอบด้วยสมาชิกอย่างน้อย 3 ราย โดยทุกรายต้องเป็นกรรมการอิสระ ทั้งนี้จำนวนสมาชิกขึ้นอยู่กับขอบเขตและความรับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งตามมาตรฐานสากลจำนวนสมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบจะอยู่ระหว่าง 3-5 ราย ซึ่งตามแนวคิดของ Fama (1980) และ Fama and Jensen (1983) กรรมการจากภายนอกจะช่วยลดปัญหาตัวแทนที่เกิดขึ้นในกิจการ จะทำให้ผู้บริหารลดแรงจูงใจในการบริหารกำไร เนื่องจากคณะกรรมการตรวจสอบเป็นกรรมการจากภายนอกที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารโดยอิสระ อีกทั้งกรรมการจากภายนอกจะมีแรงจูงใจที่จะแสดงบทบาทในฐานะของการเป็นผู้เชี่ยวชาญให้มีผลงานเป็นที่ยอมรับ หากกิจการมีกรรมการตรวจสอบที่มาจากรวมการภายนอกในสัดส่วนที่สูงจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการทั้งคณะและเป็นการคานอำนาจการปฏิบัติงานกับกรรมการภายในที่จะส่งผลให้ผู้บริหารลดแรงจูงใจบริหารกำไร

Piot and Janin (2007) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของกรรมการตรวจสอบกับการบริหารกำไร พบว่า การมีกรรมการตรวจสอบอยู่ในคณะกรรมการมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายการค้างคั่งโดยใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร เหตุผลที่ทำให้การบริหารกำไรลดลงเนื่องจากคณะกรรมการตรวจสอบมีขนาดใหญ่สามารถปฏิบัติหน้าที่กำกับดูแลกระบวนการในการจัดทำรายงานทางการเงินได้อย่างดี ทั้งนี้ Xie Davidso and DaDalt (2003) และ Peasnell Pope and Young (2005) ไม่พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญระหว่างสัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่เป็นอิสระและการมีกรรมการตรวจสอบกับรายการค้างคั่งโดยใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร

จากการศึกษาของ Beasley et al. (2000) พบว่า กิจการที่มีการทุจริตในการจัดทำงบการเงินมีสัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระน้อยกว่ากิจการที่ไม่มีการทุจริตในการจัดทำ

การเงิน ทั้งนี้ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบจะมีคุณสมบัติที่สำคัญในอันที่จะช่วยให้คณะกรรมการตรวจสอบมีส่วนร่วมในการสอบทานความถูกต้องของรายงานทางการเงินได้โดยไม่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายบริหาร และทำหน้าที่ในการประสานงานระหว่างผู้สอบบัญชีกับฝ่ายบริหารของกิจการ

2. สัตส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ ความชำนาญทางการเงิน และบัญชี

จากบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีหน้าที่สอบทานรายงานทางการเงินที่จัดทำขึ้นโดยฝ่ายบริหาร การสอบทานนั้นจะมีวัตถุประสงค์เพื่อให้รายงานทางการเงินมีความถูกต้องและเปิดเผยข้อมูลอย่างครบถ้วน หากรายงานทางการเงินมีคุณภาพทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจได้ โดยกระบวนการจัดทำรายงาน คณะกรรมการตรวจสอบเป็นผู้มีหน้าที่ติดตามตรวจสอบที่แท้จริง ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบ สามารถลดพฤติกรรมกรบการบริหารกำไรของผู้บริหารได้โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประเมินความรู้ความสามารถและความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชี การมีส่วนร่วมในการอภิปรายกับผู้บริหารและผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับการใช้ดุลยพินิจทางการบัญชีที่สำคัญ รวมทั้งมีส่วนร่วมพิจารณาประเด็นทางบัญชีที่เกิดขึ้น Bedard Chtourou and Courteau (2004) ดังนั้นกรรมการตรวจสอบจำเป็นต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางการเงินเพียงพอเพื่อควบคุมให้ผู้บริหารจัดทำรายงานทางการเงินที่มีคุณภาพทำให้กิจการสามารถลดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลรวมทั้งลดปัญหาตัวแทนที่เกิดขึ้นในกิจการ

Carcelo Hermanson and Neal (2002); Klien (2002); Sharma, Naiker and Lee (2009); Lin and Hwang (2010); Sommer (1991) แสดงให้เห็นว่า ในการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ คณะกรรมการตรวจสอบควรเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญทางด้านเทคนิคในเชิงวิชาชีพ เช่นเดียวกับ Kalbers and Fogarty (1993) ระบุว่าคณะกรรมการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพควรประกอบด้วยบุคลากรที่มีความประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญทางด้านเทคนิคในเชิงวิชาชีพ งานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ถ้าหากคณะกรรมการตรวจสอบเป็นบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงินและบัญชีจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น Raghunandan Read and Rama (2001) พบว่า คณะกรรมการตรวจสอบที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้ ความชำนาญทางการเงินและบัญชี สามารถปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ตรวจสอบภายในของกิจการได้ดียิ่งขึ้น DeZoort and Salterio (2001) พบว่า คณะกรรมการตรวจสอบที่มีบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางการเงินและการบัญชี จะมีผลกระทบในทางบวกต่อการให้การสนับสนุนแก่ผู้สอบบัญชี

ดังนั้นกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้านจะช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ความรู้ความชำนาญทางการเงินหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบเป็นเรื่องที่หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลให้ความสำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะหน้าที่หลักของคณะกรรมการตรวจสอบจะต้องสอบทานให้กิจการมีการจัดทำรายงานทางการเงินให้ถูกต้อง พร้อมทั้งมี การควบคุมภายในที่เหมาะสมและมีความน่าเชื่อถือ โดยหน้าที่ดังกล่าว คณะกรรมการตรวจสอบจะสามารถปฏิบัติงานได้ดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ถ้าสมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบมีความรู้ความชำนาญหรือมีประสบการณ์ทางการบัญชีหรือการเงิน

ตามแนวปฏิบัติของคณะกรรมการตรวจสอบของไทย ต้องมีกรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 1 คน ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการบัญชีหรือการเงินอย่างเพียงพอที่จะสามารถทำหน้าที่ในการสอบทานความเชื่อถือได้ของงบการเงิน และควรได้รับการพัฒนาความรู้ด้านการบัญชีหรือการเงินอย่างต่อเนื่องซึ่งตามข้อเสนอแนะของ BRC (The Blue Ribbon Committee) ความรู้ความชำนาญหรือมีประสบการณ์ทางการบัญชีหรือการเงินจะพิจารณาจากการมีประสบการณ์ การทำงานในอดีตที่เกี่ยวข้องกับด้านบัญชีหรือการเงิน หรือการมีคุณวุฒิการศึกษาด้านบัญชีหรือการเงิน การได้รับประกาศนียบัตรด้านวิชาชีพการบัญชีหรือมีประวัติที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ หรือความชำนาญด้านการบัญชีหรือการเงิน คณะกรรมการตรวจสอบมีหน้าที่ดูแลเรื่องราวงานทางการเงิน ระบบควบคุมภายใน การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ของบริษัท คู่มือรายการต่าง ๆ ที่อาจมีความขัดแย้งของผลประโยชน์ รวมทั้งการตรวจสอบการกระทำที่อาจมีขอบ หรือรายการที่มีความเกี่ยวข้องกันของกรรมการและหรือผู้บริหารระดับสูง ตลอดจนมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบว่าคณะกรรมการบริหาร ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามกรอบที่ได้รับมอบอำนาจ นอกจากความรู้ความชำนาญหรือมีประสบการณ์ทาง การบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความสำคัญ

3. จำนวนครั้งในการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ

คณะกรรมการบริษัทจะมอบหมายหน้าที่การสอบทานรายงานทางการเงินให้กับ คณะกรรมการตรวจสอบ ทั้งนี้ อาจจะมีนอกเหนือภารกิจดังกล่าว Carecello Hermanson and Neal (2002); Klien (2002); Sharma Naiker and Lee (2009) อภิปรายว่า คณะกรรมการตรวจสอบต้อง ปฏิบัติภารกิจอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ เช่น การสอบทานระบบการควบคุมภายใน และการตรวจสอบภายใน การปฏิบัติงานตรวจสอบร่วมกับผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ดังนั้นคณะกรรมการ ตรวจสอบต้องนำเสนอผลงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้คณะกรรมการพิจารณาหรือตัดสินใจอย่าง สม่าเสมอ

Lin and Hwang (2010) ให้ความเห็นว่า คณะกรรมการตรวจสอบต้องจัดสรรเวลาให้มีความเพียงพอสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยเฉพาะการกำกับดูแลกระบวนการรายงานทางการเงินของกิจการ คณะกรรมการตรวจสอบที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจังจะสามารถทำให้เกิดความ เชื่อมั่นในคุณภาพของรายงานทางการเงิน

Menon and Williams (1994) สนับสนุนว่า การที่กิจการจัดให้เห็นถึงจำนวนครั้งในการ ประชุมที่ไม่เหมาะสมจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงการขาดประสิทธิภาพในการกำกับดูแลงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า จำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีผลกระทบต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน ของกิจการ เช่น McMullen and Raghunandan (1996) พบว่า จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบมีผลกระทบในทางลบต่อ การปรับปรุงงบการเงินใหม่

DeZoort, Hermanson, Archambeault and Reed (2002) พบว่า จำนวนครั้งของการ ประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบส่งผลให้ระดับของการรายงานทางการเงินที่มีความผิดพลาดลดลง แนวคิดของทฤษฎี Resource Dependency สามารถนำมาอธิบายผลกระทบของจำนวนครั้งของการ ประชุมคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความสัมพันธ์ต่อการบริหารกำไรว่า ในการกำกับดูแลกิจการที่ดีนั้น ความถี่ในการประชุมคณะกรรมการ ตรวจสอบเป็นตัวชี้วัดความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ของ

คณะกรรมการ Jackling and Johl (2009) ดังนั้น จำนวนการประชุมจึงใช้เป็นตัวแปรแทนความชยันของคณะกรรมการตรวจสอบ (Lin and Hwang (2010) คณะกรรมการตรวจสอบที่มีการจัดสรรเวลาเพื่อให้เกิดการประชุมกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ตรวจสอบภายในของกิจการทำให้คณะกรรมการตรวจสอบรับทราบข้อมูลข่าวสารรวมทั้งประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับบัญชีและการสอบบัญชีอย่างต่อเนื่อง (Raghuandan Rama and Scarbrough (1998) ดังนั้น คณะกรรมการตรวจสอบที่มีจำนวนครั้งของการประชุมสูงจะช่วยลดพฤติกรรมกรรมการบริหารกำไรได้

ตามข้อเสนอแนะของ National Association of Corporate Directors (NACD) ในประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดให้คณะกรรมการตรวจสอบควรมีการประชุมกันอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบของประเทศไทยที่ระบุให้คณะกรรมการตรวจสอบควรมีการประชุมกันโดยเฉลี่ยปีละ 4 ครั้ง ในอันที่จะช่วยให้คณะกรรมการตรวจสอบสามารถสอบทานงบการเงินและทราบเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีอยู่เสมอ ดังนั้น จำนวนครั้งการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDI_FRE) จึงเป็นตัวแปรที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา โดยการวัดจาก จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบในรอบ 1 ปี เช่นเดียวกับ Xie Davidson and DaDalt (2003); Rahma and Ali (2006) เป็นต้น

Garcia, Barbadillo, and Perez (2012) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการตรวจสอบที่มีคุณภาพของกำไรโดยมีกลุ่มเป็นบริษัทสเปนที่มีการซื้อขายใน madrid Stock Exchange ช่วงปี 2003-2006 ผลการศึกษาพบว่า ยังมีการประชุมมากเท่าใดยิ่งเพิ่มโอกาสในการตรวจจับข้อผิดพลาดในรายงานทางการเงินมากขึ้นเท่านั้น

จากการศึกษาทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) และแนวคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแล (Corporate Governance) พบว่า เมื่อใดที่อำนาจความเป็นเจ้าของถูกแยกออกจากอำนาจการควบคุมกิจการ ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ (Conflict of Interest) ย่อมเกิดขึ้นได้ ทำให้ผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะทำการบริหารกำไร ซึ่งการบริหารกำไรจะส่งผลทำให้คุณภาพกำไรลดลง การมีการกำกับดูแลที่ดี โดยมีคณะกรรมการตรวจสอบจะช่วยลดปัญหาดังกล่าว เนื่องจากกรรมการตรวจสอบเป็นกรรมการชุดย่อยที่มีคุณสมบัติความเป็นกรรมการอิสระตามกฎหมายเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์และไม่เป็นกรรมการที่มีส่วนในการตัดสินใจในการดำเนินกิจการ หรือมีอำนาจควบคุมบริษัท ดังนั้นคณะกรรมการตรวจสอบจึงปฏิบัติงานด้วยความเป็นอิสระ ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้บริหาร คณะกรรมการตรวจสอบจะทำงานร่วมกับคณะกรรมการบริษัทเพื่อให้บริษัทมีการกำกับดูแลกิจการอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำหน้าที่สอบทานรายงานทางการเงินและระบบการควบคุมภายในของกิจการเพื่อสร้างความมั่นใจว่ากระบวนการจัดการทางด้านบัญชีและการเงินของกิจการมีการควบคุมที่ดี ข้อมูลทางการเงินมีความถูกต้องและมีความเชื่อถือได้ ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารจัดการเป็นไปเพื่อประโยชน์โดยรวมของบริษัท ดังนั้นคณะกรรมการตรวจสอบ จึงเป็นบุคคลสำคัญที่ส่วนช่วยผลักดันให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อสร้างความมั่นใจว่า รายงานทางการเงินที่จัดทำนั้นถูกต้อง น่าเชื่อถือ และมีมาตรฐาน ซึ่งการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะช่วยปกป้องผลประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขององค์กร เนื่องจากผู้บริหารจะปฏิบัติงานโดยเน้นที่ผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นเป็นส่วนใหญ่ Jensen and Meckling (1976), Morck et al. (1988),

Easterbrook (1984), Bedard, Chtourou and Courteau (2004), Al- Ajmi (2009), in and Hwang (2010)

ในการทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบนั้น ประสิทธิภาพของคณะกรรมการ ตรวจสอบ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยในการให้มีการควบคุมภายในที่ดียิ่งขึ้น โดยประสิทธิภาพของคณะกรรมการ ตรวจสอบ อาจพิจารณาจาก

1. สัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ (Independent of Audit committee)

การมีกรรมการตรวจสอบที่มาจากกรรมการภายนอกในสัดส่วนที่สูงจะเป็นการเพิ่ม ประสิทธิภาพของการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการทั้งคณะและเป็นการคานอำนาจการปฏิบัติงานกับ กรรมการภายในที่จะส่งผลให้ผู้บริหารลดแรงจูงใจบริหารกำไร เนื่องจากคณะกรรมการตรวจสอบเป็น กรรมการจากภายนอกที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารโดยอิสระและทำหน้าที่ ในการประสานงานระหว่างผู้สอบบัญชีกับฝ่ายบริหารของกิจการ ยังมีจำนวนสัดส่วนคณะกรรมการ ตรวจสอบสูงจะช่วยลดพฤติกรรมกรรมการบริหารกำไรได้ ทำให้กำไรมีคุณภาพเพิ่มขึ้น Fama (1980) และ Fama and Jensen (1983), Beasley et al. (2000)

2. สัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ ความชำนาญทางการเงินและบัญชี

บทบาทและหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของคณะกรรมการตรวจสอบคือ การสอบทานการจัดทำ รายงานทางของบริษัท การมีส่วนร่วมในการอภิปรายกับผู้บริหารและผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับการใช้ดุลยพินิจ ทางการบัญชีที่สำคัญรวมทั้งมีส่วนร่วมพิจารณาประเด็นทางบัญชีที่เกิดขึ้น และสอบทานรายงานทาง การเงินที่จัดทำขึ้นโดยฝ่ายบริหาร เพื่อให้รายงานทางการเงินมีความถูกต้องและเปิดเผยข้อมูลอย่าง ครบถ้วน กรรมการตรวจสอบจำเป็นต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางการเงิน มีประสบการณ์และมีความ เชี่ยวชาญทางด้านเทคนิค เพียงพอเพื่อควบคุมให้ผู้บริหารจัดทำรายงานทางการเงินที่มีคุณภาพ ดังนั้นสัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ ความชำนาญทางการเงินและบัญชีที่สูง จะช่วยลด พฤติกรรมการบริหารกำไรได้ ซึ่งจะส่งผลทำให้กำไรมีคุณภาพเพิ่มขึ้น ตามแนวปฏิบัติของคณะกรรมการ ตรวจสอบของไทย ต้องมีกรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 1 คน ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการบัญชี หรือการเงินอย่างเพียงพอที่จะสามารถทำหน้าที่ในการสอบทานความเชื่อถือได้ของงบการเงิน Bedard Chtourou and Courteau (2004) Carcelo Hermanson and Neal (2002); Klien (2002); Sharma, Naiker and Lee (2009); Lin and Hwang (2010); Sommer (1991), Kalbers and Fogarty (1993)

3. จำนวนครั้งในการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ

ความถี่ในการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจและความขยันในการ ปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบ คณะกรรมการตรวจสอบที่มีการจัดสรรเวลาเพื่อให้เกิดการ ประชุมกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ตรวจสอบภายในของกิจการ จะทำให้คณะกรรมการตรวจสอบ รับทราบข้อมูลข่าวสารรวมทั้งประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบัญชีและการสอบบัญชีอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น คณะกรรมการตรวจสอบที่มีจำนวนครั้งของการประชุมสูง จะช่วยลดพฤติกรรมกรรมการบริหารกำไรได้ทำให้ กำไรมีคุณภาพเพิ่มขึ้น Carecello Hermanson and Neal (2002); Klien (2002); Sharma Naiker

and Lee (2009); nd Hwang (2010); Jackling and Johl (2009); Lin and Hwang (2010); Raghunandan Rama and Scarbrough (1998)

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีข้างต้นทำให้เชื่อว่าการมีการกำกับดูแลที่ดี โดยมีคณะกรรมการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ โดยประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ พิจารณาจาก 1. สัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ ที่มีจำนวนสูง 2. สัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ ความชำนาญทางด้านการเงินและบัญชีที่มีจำนวนสูง และ 3. จำนวนครั้งในการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความถี่สูง จะช่วยลดพฤติกรรมกรรมการบริหารกำไรได้ และสามารถสร้างความมั่นใจว่า กระบวนการจัดการทางด้านบัญชีและการเงินของกิจการมีการควบคุมที่ดี เพื่อให้รายงานทางการเงินที่จัดทำและนำเสนอมีมาตรฐาน ข้อมูลทางการเงินมีคุณภาพ ถูกต้อง และความเชื่อถือได้ อันจะส่งผลทำให้กำไรที่แสดงนั้นเป็นกำไรที่มีคุณภาพ

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีกับคุณภาพกำไร

1.10.2 คุณภาพการสอบบัญชี

การสอบบัญชี หมายถึงกระบวนการรวบรวม และการประเมินหลักฐานเกี่ยวกับสารสนเทศ เพื่อระบุและรายงานเกี่ยวกับระดับความสอดคล้องต้องกันของสารสนเทศนั้นกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และสื่อสารผลลัพธ์ให้ผู้ใช้ที่สนใจ De Angelo (1981) โดยวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบงบการเงิน คือ การแสดงความเห็นว่างบการเงินนั้นได้แสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสดของกิจการ โดยถูกต้องตามควรในสาระสำคัญตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปหรือไม่ ดังนั้นคุณภาพการสอบบัญชีย่อมเป็นสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง โดย De Angelo (1981) อ้างใน Caramanis and Lennox (2008) ให้ความหมายของคำว่า คุณภาพการสอบบัญชีไว้ว่า เป็นโอกาสหรือความน่าจะเป็นที่ผู้สอบบัญชีสามารถตรวจพบ และรายงานความผิดพลาดที่มีสาระสำคัญ ซึ่งจากคำนิยามดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า โอกาสที่ผู้สอบบัญชีตรวจพบความผิดพลาดที่มีสาระสำคัญที่เกิดขึ้นในรายงานทางการเงินที่จัดทำขึ้น

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเป็นกลไกการกำกับดูแลภายนอก โดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่จะสามารถรับรองงบการเงินของบริษัทที่ออกและเสนอขายหลักทรัพย์ต่อประชาชนได้ จะต้องเป็นผู้สอบบัญชีที่ได้รับความเห็นชอบจาก ก.ล.ต. ความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชีถือเป็นเรื่องที่สำคัญ เพื่อให้การรับรองงบการเงินมีความโปร่งใสและน่าเชื่อถือ ด้วยเหตุนี้สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ จึงได้ออกเกณฑ์กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนเปลี่ยนผู้สอบบัญชี (Auditor rotation) ทุก 5 รอบปีบัญชี การปฏิบัติงานสอบบัญชีต้องอยู่ภายใต้ระบบการควบคุมคุณภาพที่ได้มาตรฐาน โดยสำนักงานสอบบัญชีจำเป็นต้องมีระบบการควบคุมคุณภาพงานที่ดีทั้งในระดับสำนักงานและในแต่ละงานสอบบัญชี เพื่อให้มั่นใจถึงคุณภาพของรายงานทางการเงินที่เปิดเผยต่อสาธารณะ ก.ล.ต. จึงได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์ให้ผู้สอบบัญชีของบริษัทในตลาดทุนต้องสังกัดสำนักงานสอบบัญชีที่มีระบบการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีตามมาตรฐานวิชาชีพ โดยบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการจะต้องมีงบการเงินที่ได้รับการรับรองจากผู้สอบบัญชีอย่างไม่มีเงื่อนไข

รูปแบบการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี

รูปแบบการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีที่แบ่งออกเป็น 4 อย่าง ดังนี้
(ศิลปพร ศรีจันเพชร)

1. การแสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไข (Unqualified Opinion) ผู้สอบบัญชีจะแสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไขก็ต่อเมื่อ

- (ก) ผู้สอบบัญชีสามารถปฏิบัติงานตรวจสอบการเงินตามมาตรฐานการสอบบัญชีได้
- (ข) ผู้สอบบัญชีมีความเชื่อมั่นว่างบการเงินที่ตรวจสอบแสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดไว้อย่างถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามมาตรฐานรายงานทางการเงิน และตามแม่บทการรายงานทางการเงิน หรืองบการเงินโดยรวมปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริต หรือข้อผิดพลาด

2. การแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข (Qualified Opinion) ผู้สอบบัญชีจะแสดงความเห็นแบบมีเงื่อนไขก็ต่อเมื่อ

- (ก) ผู้สอบบัญชีสามารถปฏิบัติงานตรวจสอบงบการเงินตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไปได้เป็นส่วนใหญ่แต่อาจมีบางเรื่องที่เป็นปัญหาอุปสรรค ซึ่งมีสาระสำคัญแต่ไม่แผ่กระจายในการปฏิบัติงานตรวจสอบ และ
- (ข) ผู้สอบบัญชีมีความเชื่อมั่นว่างบการเงินที่ตรวจสอบได้แสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสด อย่างถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินเมื่อได้ยกเว้น เรื่องที่เป็นปัญหาอุปสรรคที่มีสาระสำคัญแต่ไม่แผ่กระจายในการปฏิบัติงานตรวจสอบ หรือยกเว้นเงื่อนไขที่มีสาระสำคัญแต่ไม่แผ่กระจายได้กล่าวไว้ในหัวข้อเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข และอ้างไว้ในหัวข้อความเห็นอย่างมีเงื่อนไข

3. การแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง (Adverse Opinion) ผู้สอบบัญชีจะแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง ก็ต่อเมื่อ

- (ก) ผู้สอบบัญชีได้ปฏิบัติงานตรวจสอบงบการเงินตามมาตรฐานการสอบบัญชีได้ และ
- (ข) ผู้สอบบัญชีมีความเชื่อมั่นว่างบการเงินที่ตนตรวจสอบนั้นไม่ได้แสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดไว้อย่างถูกต้องตามที่ควรตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน

4. การไม่แสดงความเห็น (Disclaimer of Opinion) ผู้สอบบัญชีจะไม่แสดงความเห็น ก็ต่อเมื่อ

- (ก) ผู้สอบบัญชีไม่ได้ปฏิบัติงานตรวจสอบงบการเงินตามมาตรฐานการสอบบัญชีอย่างมีสาระสำคัญและแผ่กระจาย หรือ
- (ข) มีความไม่แน่นอนหลายสถานการณ์ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันและสะสมอันมีผลกระทบต่องบการเงินอย่างมีสาระสำคัญและแผ่กระจาย ซึ่งทำให้ผู้สอบบัญชีไม่ได้หลักฐานการสอบบัญชีที่เพียงพอที่จะวินิจฉัยหรือให้ความเห็นได้ว่างบการเงินนั้นมีความถูกต้องตามที่ควรหรือไม่เพียงใด

สถานการณ์ที่ไม่กระทบต่อความเห็นของผู้สอบบัญชี

เมื่อเกิดสถานการณ์ (หรือกรณีต่างๆ) ที่ไม่กระทบต่อความเห็นของผู้สอบบัญชี ผู้สอบบัญชี ควรแก้ไขตัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงข้อความในรายงานที่แสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไข หรืออาจเรียกว่า “รายงานการสอบบัญชีแบบมาตรฐาน” (ศิลปิน ศรีปิ่นเพชร)

สถานการณ์ที่ไม่กระทบต่อความเห็นของผู้สอบบัญชี มี 4 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 การดำเนินงานต่อเนื่อง (กรณีมีความไม่แน่นอน และเปิดเผยข้อมูลแล้ว)

ประเภทที่ 2 เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

ประเภทที่ 3 ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น

ประเภทที่ 4 เรื่องอื่น

ประเภทที่ 1 การดำเนินงานต่อเนื่อง (Going Concern)

ผู้สอบบัญชีมีความรับผิดชอบในการให้ได้ว่าซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีอย่างเพียงพอเกี่ยวกับความเหมาะสมของการใช้เกณฑ์การดำเนินงานต่อเนื่อง (Going Concern) ของผู้บริหารในการจัดทำงบการเงินและต้องให้ได้ข้อสรุปในเรื่องความเหมาะสมของการใช้เกณฑ์การดำเนินงานต่อเนื่องว่ายังเหมาะสม แต่ยังคงมีความไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญ ซึ่งกิจการได้เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวอย่างเพียงพอแล้ว ดังนั้น ผู้สอบบัญชีต้องแสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไขและกล่าวถึงความไม่แน่นอนดังกล่าวไว้ในรายงานของผู้สอบบัญชีภายใต้หัวข้อ “ความไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานต่อเนื่อง”

ประเภทที่ 2 เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (Key Audit Matters : KAM)

เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ หมายถึง เรื่องต่างๆ ที่มีนัยสำคัญที่สุดในการตรวจสอบงบการเงินของงวดปัจจุบัน ซึ่งพิจารณาตามดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพของผู้สอบบัญชี เรื่องสำคัญในการตรวจสอบเป็นเรื่องที่เลือกมาจากเรื่องที่สื่อสารกับผู้มีส่วนได้เสียในการกำกับดูแล

ทั้งนี้ เรื่องที่ทำให้ความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไป และความไม่แน่นอนในการดำเนินการต่อเนื่อง ไม่ถือเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบบัญชี ตัวอย่างเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ เช่น รายการขาดทุนจากสินค้าล้าสมัย รายการกับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกัน การเปลี่ยนแปลงทางบัญชีที่มีสาระสำคัญ เหตุการณ์ภายหลังวันที่ในงบการเงิน เป็นต้น

ประเภทที่ 3 ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น (Emphasis of Matter)

ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น นี้ได้แสดงหรือเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินแล้ว แต่เรื่องดังกล่าวมีความสำคัญและจำเป็นต่อความเข้าใจของผู้ใช้เกี่ยวกับงบการเงิน เช่น ความไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับผลการดำเนินงานที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของคดีความหรือการดำเนินการทางกฎหมาย ผลขาดทุนจากภัยธรรมชาติ เป็นต้น

ประเภทที่ 4 เรื่องอื่น (Other Matter)

เป็นเรื่องอื่นที่เหมาะสม ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเข้าใจของผู้ใช้งบการเงินเกี่ยวกับการตรวจสอบความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี หรือรายงานของผู้สอบบัญชี ซึ่งไม่ได้แสดงรายการหรือไม่ได้เปิดเผยในงบการเงิน เช่น ผู้สอบบัญชีถูกจำกัดขอบเขตการตรวจสอบจากผู้บริหารอย่างมีสาระสำคัญและแพร่กระจาย แต่ผู้สอบบัญชีไม่สามารถถอนตัวหรือลาออกได้ไว้ในวาระอื่น

จากการศึกษาประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ความเห็นของผู้สอบบัญชี 4 ประเภทข้างต้นจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ความเห็นแบบปกติ

คือ ความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไข ตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 700

โดยกลุ่มความเห็นแบบปกติ เมื่อพบว่า เมื่อเกิดสถานการณ์ (หรือกรณีต่างๆ) ที่ไม่กระทบต่อความเห็นของผู้สอบบัญชี ผู้สอบบัญชีควรแก้ไขตัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงข้อความในรายงานที่แสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไข หรืออาจเรียกว่า “รายงานการสอบบัญชีแบบมาตรฐาน” (ศิลปิน ศรีปิ่นเพชร) ซึ่งสถานการณ์ที่ไม่กระทบต่อความเห็นของผู้สอบบัญชี มี 4 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 การดำเนินงานต่อเนื่อง (กรณีมีความไม่แน่นอน และเปิดเผยข้อมูลแล้ว)

ประเภทที่ 2 เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

ประเภทที่ 3 ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น

ประเภทที่ 4 เรื่องอื่น

กลุ่มที่ 2 ความเห็นแบบเปลี่ยนแปลงไป (Modifications to the Opinion)

การแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไป ตามมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับที่ 705 ได้กำหนดรูปแบบของการแสดงความเห็นแบบเปลี่ยนแปลงไปไว้สามแบบ ได้แก่ การแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข การแสดงความเห็นว่างการเงินไม่ถูกต้อง และการไม่แสดงความเห็น

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการสอบบัญชีมีดังนี้ De Angelo (1981) อ้างใน Caravans and Lennox (2008)

1. ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี ในปัจจุบันผู้สอบบัญชีจะดำเนินการจัดตั้งสำนักงานสอบบัญชีในรูปแบบบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือในการให้บริการมากยิ่งขึ้น โดยสำนักงานสอบบัญชีสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท Wooten (2003) คือประเภทที่ 1 สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ หรือ Big 4 ที่ถูกเรียกต่างกันไปซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ในอดีต สำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศหรือสำนักงานสอบบัญชีข้ามชาติขนาดใหญ่หรือ Big 4 ที่มีการดำเนินธุรกิจในประเทศต่างๆ ทั่วโลกรวมทั้งในประเทศไทย ได้แก่ ไพร์ซวอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์ (Price Waterhouse-Coopers) ดีลอยท์ ทูช โธมัทส (Deloitte Touche Tohatsu) เคพีเอ็มจี (KPMG) และ อีวาย (EY) และประเภทที่ 2 สำนักงานสอบบัญชีที่มีไซส์ขนาดใหญ่ หรือ Non-Big 4 โดยงานวิจัยพบว่า การใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big firm) จะมีความสัมพันธ์ที่ส่งผลทำให้เกิดคุณภาพการสอบบัญชีที่มากกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non-Big 4) De Angelo (1981); Al – Ajmi (2009) ซึ่งการที่สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ ได้ให้บริการสอบบัญชีที่มีคุณภาพสูงนั้น ถือเป็น การป้องกันการบริหารกำไรอย่างหนึ่ง หากพิจารณาในแง่ของต้นทุนในด้านการเสียชื่อเสียง (Reputation Cost) สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่จะมีต้นทุนในการเสียชื่อเสียงสูงกว่าเมื่อเทียบกิจการสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non-big 4)

De Angelo (1981) แสดงความเห็นเห็นว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ปฏิบัติงานมีคุณภาพ และป้องกันความผิดพลาดของรายงานทางการเงินได้เนื่องจากต้องพยายามรักษาชื่อเสียงของตนเอง นอกจากนี้สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่มักได้รับความสนใจจากนักวิเคราะห์ทางการเงิน (Financial Analysis) ทำให้มีแนวโน้มบริการสอบบัญชีที่มีมาตรฐานและได้คุณภาพ ดังนั้นการที่บริษัทเลือกใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชี Big 4 จะนำมาซึ่งการแก้ปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทน จะช่วยทำให้ลดความไม่สมมาตรของข้อมูลระหว่างตัวการและตัวแทน ถือว่าเป็นการส่งสัญญาณในทางบวกของบริษัทในเรื่องของคุณภาพกำไร จากการศึกษาของ Becker, Defond, Jiambalve, and Subramamanyam (1998) ที่แสดงให้เห็นว่า Non-big 4 รายงานรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารมากกว่า Big 4 อย่างมีนัยสำคัญ เช่นเดียวกับ Francis and Krishnan (1999) ที่แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยและค่ามัธยฐานของค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารมากกว่าสำหรับ Non-big 4 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าคุณภาพการทำบัญชีที่ต่ำกว่ามีความเชื่อมโยงกับความยืดหยุ่นของบัญชีที่มากกว่า และผลการศึกษาของ Kim, Chung, and Firth (2003) ก็พบว่า บริษัทที่ใช้ Big 4 มีรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารน้อยกว่า Non-Big 4 อย่างมีนัยสำคัญเหมือนกับผลการศึกษาของ Fraccis and Krishnan (1999); Becker et al. (1998)

2. การเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี กิจกรรมที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้สอบบัญชี มักจะส่งผลทำให้ผู้สอบบัญชีรายใหม่นั้นให้บริการสอบบัญชีที่มีคุณภาพสูงในปีที่มีการเปลี่ยนแปลง Deis, Jr. and Giroux (1996) ซึ่งอาจจะเป็นผลจากการที่ผู้สอบบัญชีรายเดิมได้ให้บริการสอบบัญชีในคุณภาพที่ต่ำ การหมุนเวียนจะทำให้ความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชี และคุณภาพการสอบบัญชีดีขึ้น โดยงานวิจัยของ Deis and Giroux (1992) พบว่า ความสัมพันธ์อันยาวนานระหว่างผู้สอบบัญชีกับลูกค้า ทำให้คุณภาพการสอบบัญชีลดลงในเวลาต่อมา Hoyle (1978); Conference Board (2005) พบว่า การขยายระยะเวลาการตรวจสอบบัญชีสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจสำหรับผู้สอบบัญชี ทำให้ผู้สอบบัญชีมีความเป็นอิสระน้อยลง เนื่องจากผู้สอบบัญชีต้องการรักษารฐานลูกค้าเดิมและได้รับงานตรวจสอบบัญชีต่อไป

Mautz and Sharp (1961) กล่าวว่า ระยะเวลาความสัมพันธ์ของผู้สอบบัญชีกับลูกค้ามากขึ้นนั้นจะทำให้ผู้สอบบัญชีสูญเสียความเป็นอิสระไปเพราะว่าความเที่ยงตรงของผู้สอบบัญชีจะลดลงเมื่อระยะเวลาผ่านไป Shockley (1981) กล่าวว่าระยะเวลาความสัมพันธ์ที่ยาวนานระหว่างผู้สอบบัญชีกับบริษัทลูกค้าอาจทำให้ผู้สอบบัญชีไม่ระมัดระวังเท่าที่ควรได้ เนื่องจากพบว่า ในอดีตมีการร้องเรียนมากมายให้มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี เพราะการที่ผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์ที่ยาวนานกับบริษัทลูกค้า อาจนำไปสู่ข้อตกลงต่าง ๆ ที่เป็นส่วนตัวเสียระหว่างผู้สอบบัญชีและบริษัทลูกค้า ซึ่งเป็นเหตุให้ผู้สอบบัญชีปฏิบัติงานอย่างหละหลวม ไม่เต็มความสามารถ กิจกรรมที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้สอบบัญชี มักจะส่งผลให้ผู้สอบบัญชีรายใหม่นั้นให้บริการสอบบัญชีที่มีคุณภาพสูงในปีที่มีการเปลี่ยนแปลง Deis, Jr. and Giroux (1996) ซึ่งอาจจะเป็นผลจากการที่ผู้สอบบัญชีรายเดิมได้ให้บริการสอบบัญชีในคุณภาพที่ต่ำ

Matcalf Committee ได้กล่าวว่า “การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชี” โดยนักกฎหมายกล่าวว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชี และการลดลงของคุณภาพกำไร นอกจากนี้ ใน ISQC 1 ยังระบุไว้ว่าแผนกตรวจสอบบัญชียังต้องคำนึงถึง ปัญหาเรื่องความคุ้นเคยที่เกิดขึ้น เมื่อผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับลูกค้าสอบบัญชี

กรรมการ ผู้บริหาร หรือพนักงานของบริษัทลูกค้า อาจก่อให้เกิดประเด็นที่สำนักงาน หรือคณะทำงาน สอบบัญชีอาจมีความเห็นใจต่อผลประโยชน์ของลูกค้า การเปลี่ยนผู้สอบบัญชีจะเป็นการลดการบริหาร กำไร และเป็นการส่งสัญญาณทางบวกให้กับผู้ถือหุ้นประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการสอบบัญชี ซึ่งเป็นแนวคิดการกำกับดูแล (Corporate Governance) จะพบว่าผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยลดปัญหา ตัวแทนได้ เนื่องจากเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการให้ความเห็นต่องบการเงินที่บริษัทจัดทำและนำเสนอ เพื่อ สะท้อนผลการดำเนินงานของบริษัท และสร้างความมั่นใจให้กับผู้ถือหุ้นและผู้ใช้งบการเงินว่าบริษัทได้ จัดทำงบการเงินตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินหรือไม่ โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอบบัญชี มีดังนี้

1. ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี การใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big firm) จะส่งผลทำให้เกิดคุณภาพการสอบบัญชีที่มากกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non-Big 4) เนื่องจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่จะมีต้นทุนในด้านชื่อเสียงสูงกว่าสำนักงานสอบ บัญชีขนาดเล็ก โดยบริษัทที่ตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่จะทำให้มีรายการคงค้างที่ เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารน้อยกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก นั่นหมายถึงกำไรที่แสดงนั้นจะมี คุณภาพสูง Fraccis and Krishnan (1999); Becker et al. (1998) De Angelo (1981); Al – Ajmi (2009) Becker, Defond, Jiambalve, and Subramamanyam (1998 Francis and Krishnan (1999 Kim, Chung, and Firth (2003)

2. การเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี จะส่งผลทำให้ความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชี และคุณภาพ การสอบบัญชีดีขึ้น เนื่องจากผู้สอบบัญชีรายใหม่จะให้บริการสอบบัญชีที่มีคุณภาพสูงในปีที่มีการ เปลี่ยนแปลง โดยผู้สอบบัญชีรายเดิมมักจะให้บริการสอบบัญชีในคุณภาพที่ต่ำ เนื่องจากการตรวจสอบ โดยผู้สอบบัญชีรายเดิมเป็นเวลานาน จะสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ ทำให้ผู้สอบบัญชีมีความเป็นอิสระ น้อยลง เพราะต้องการรักษาสถานลูกค้าเดิม เพื่อประโยชน์ในการรับงานตรวจสอบบัญชีต่อไป การเปลี่ยน ผู้สอบบัญชีรายใหม่จะเน้นการตรวจสอบรายการคงค้าง และเสนอแนะให้บริษัทมีการแก้ไข ดังนั้นการ เปลี่ยนผู้สอบบัญชีจะทำให้กำไรที่แสดงนั้นมีคุณภาพสูงขึ้น Deis, Jr. and Giroux (1996) Hoyle(1978); Conference Board (2005)

3. ประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี ความเห็นของผู้สอบบัญชีจะช่วยสะท้อนผลการ ดำเนินงานและแนวทางการจัดทำและนำเสนองบการเงินของบริษัทว่าถูกต้องตามมาตรฐานการรายงาน ทางการเงินหรือไม่ โดยงบการเงินของบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีนั้นจะต้องได้รับการรับรองจาก ผู้สอบบัญชีอย่างไม่มีเงื่อนไข

จากแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการสอบบัญชีข้างต้น ทำให้เชื่อว่าผู้สอบบัญชีนั้นมีบทบาท สำคัญในการแก้ปัญหาตัวแทนที่เกิดขึ้นได้ เนื่องจากผู้สอบบัญชีมีหน้าที่ในการให้ความเห็นว่า งบการเงิน นั้นได้จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินหรือไม่ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ลงทุน ว่างบ การเงินที่จัดทำและนำเสนอขึ้นมีการจัดทำตามมาตรฐาน ถูกต้อง น่าเชื่อถือหรือไม่ การพิจารณาคุณภาพ ของการสอบบัญชีสามารถพิจารณาจากชื่อเสียงที่สั่งสมมาของผู้สอบบัญชี (Reputation) ซึ่งพบว่าการ

ตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) จะทำให้คุณภาพการสอบบัญชีดีกว่าการตรวจสอบโดยสำนักงานขนาดเล็ก (Non - Big 4) เนื่องจากมีต้นทุนด้านชื่อเสียงที่สูงกว่า และการตรวจสอบบัญชีนั้นจะต้องมีการหมุนเวียน เปลี่ยนผู้สอบบัญชี (Switching) เพราะการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีจะทำให้ความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชีเพิ่มขึ้น ส่งผลทำให้การสอบบัญชีมีคุณภาพ คุณภาพการตรวจสอบจะทำให้ผู้สอบบัญชีสามารถตรวจพบ และรายงานความผิดพลาดที่มี และสะท้อนออกมาในรูปแบบของรายงานความเห็นของผู้สอบบัญชี โดยบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการจะต้องมีงบการเงินที่ได้รับการรับรองจากผู้สอบบัญชีอย่างไม่มีเงื่อนไข De Angelo (1981) อ้างใน Caramanis and Lennox (2008)

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ คุณภาพการสอบบัญชี อาจสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบและคุณภาพการสอบบัญชี จะช่วยลดการบริหารกำไร ซึ่งจะทำให้กำไรที่แสดงนั้นมีคุณภาพสูงขึ้น อย่างไรก็ตามยังมีปัจจัยอื่น ๆ นอกเหนือจากประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบและคุณภาพการสอบบัญชี ที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร ดังต่อไปนี้

1. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Assets)

อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ แสดงถึงความสามารถและประสิทธิภาพของฝ่ายบริหารในการใช้สินทรัพย์ของกิจการ เพื่อให้เกิดกำไรหรือผลการดำเนินงานจากการใช้สินทรัพย์ที่มีอยู่ กำไรที่ได้คิดเป็นส่วนเท่าไรเมื่อเทียบกับสินทรัพย์ของบริษัท อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์แทนด้วยตัวแปร ROA ซึ่งใช้วัดความสามารถในการทำกำไร (Profitability) ของกิจการโดยคำนวณจาก กำไรสุทธิหารด้วยสินทรัพย์รวม ถ้าบริษัทมีความสามารถที่ดีในการบริหารงาน ก็จะได้ผลตอบแทนเป็นจำนวนร้อยละที่สูงแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการใช้ทรัพย์สินของบริษัทในการสร้างกำไรได้มาก ในทางตรงข้ามหากอัตราส่วนดังกล่าวมีค่าต่ำ หมายถึง การดำเนินการของฝ่ายบริหารไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารจึงมีแรงจูงใจในการบริหารกำไรมากขึ้นเพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีของตนเองและผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นจากการบริหารกิจการ Kothari, Leone, and Wasley (2005) พบว่าอัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์กับการบริหารกำไร โดยอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมช่วยควบคุมกลุ่มตัวอย่างผลการดำเนินงาน (Performance) ที่สูงหรือต่ำเกินไป

งานวิจัยของ Kasznik (1999) พบว่า บริษัทที่มีผลกำไรเป็นบวกจะมีแรงจูงใจในการบริหารกำไรเพื่อรักษาผลกำไรที่เป็นบวกมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Myers and Skinner (2000); Lee et al (2006) ที่พบว่า อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์กับการบริหารกำไรในทิศทางบวก อย่างไรก็ตามมีผลงานวิจัยที่ขัดแย้งกันโดยงานวิจัยของ Bedard et al.(2004) พบว่า อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการบริหารกำไรของกิจการ จึงคาดการณ์ว่าบริษัทที่มีอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมที่มากกว่าจะมีคุณภาพกำไรที่มากกว่าและน้อยกว่า

2. ความเสี่ยงทางการเงิน (Leverage)

ใช้อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน ซึ่งอัตราส่วนนี้จะแสดงถึงโครงสร้างเงินทุนของกิจการว่าสินทรัพย์ของกิจการมาจากการกู้ยืมหรือมาจากทุนของกิจการ ทำให้ทราบถึงสภาพของความเสี่ยงที่กิจการมีจากภาระหนี้สิน ถ้าอัตราส่วนนี้สูงมีโอกาสที่กิจการจะไม่สามารถชำระดอกเบี้ยได้สูงตามไปด้วย เนื่องจากหนี้สินที่มากทำให้กิจการมีภาระผูกพันที่ต้องชำระดอกเบี้ยทุกงวดไม่ว่ากิจการนั้นจะกำไรหรือขาดทุน

และจากการศึกษาทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์ (Positive Accounting Theory) พบว่า เจ้าหนี้ย่อมมีความต้องการให้กิจการสร้างความเชื่อมั่นว่าจะมีความสามารถในการชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยได้ตามระยะเวลาที่ครบกำหนด เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดความเสี่ยงต่อการผิดนัดชำระหนี้ ดังนั้นตามสมมติฐานนี้จึงมีมุมมองว่าหากกิจการใดกำลังที่จะฝ่าฝืนเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาเงินกู้ ผู้บริหารจะมีแรงจูงใจที่จะรับเอาแนวทางในการปฏิบัติทางบัญชีหรือการทำรายการจัดหาเงินนอกงบดุลมาใช้ในการลดโอกาสที่จะกิจการจะต้องฝ่าฝืนเงื่อนไขเหล่านั้น โดยบริษัทที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนสูงจึงมีโอกาที่ผู้บริหารจะใช้ดุลยพินิจเลือกนโยบายการบัญชีที่ช่วยเพิ่มระดับของผลกำไรในงวดปัจจุบันเพื่อลดความน่าจะเป็นที่จะผิดสัญญาเงินกู้ยืมรวมถึงการลดโอกาสหรือต้นทุนอันเกิดจากภาวะล้มละลาย จากการวิจัยในอดีต พบว่า กิจการที่มีสภาพความเสี่ยงทางการเงินสูง มักสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารบริหารกำไรให้ดูดีขึ้นเพื่อให้โครงสร้างทางการเงินเป็นไปตามเงื่อนไขของการทำสัญญาเงินกู้

โดย Watts and Zimmerman (1986) พบว่า บริษัทที่มีสัดส่วนของหนี้สินสูง มีแนวโน้มสูงที่จะทำการบริหารกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการกำหนดเงื่อนไขทางการเงิน (Debt covenant) ของเจ้าหนี้ เนื่องจากหากผลกำไรของบริษัทลดลงหรือมีผลขาดทุน ทำให้เจ้าหนี้เกิดความไม่มั่นใจต่อความสามารถในการชำระหนี้ของบริษัท จึงทำการกำหนดกฎเกณฑ์บางอย่าง เช่น การดำรงอัตราส่วนทางการเงิน หรือต้นทุนในการกู้ยืมเงิน เช่นเดียวกับ Defond and Jiamalvo (1994) พบว่า บริษัทที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์สูงมีแนวโน้มที่ผู้บริหารจะบริหารกำไรมากขึ้นเพื่อป้องกันการผิดเงื่อนไขในสัญญาเงินกู้)

ในทางตรงข้ามงานวิจัยในอดีต พบว่า บริษัทที่มีความเสี่ยงทางการเงินสูงไม่สนับสนุนให้มีการบริหารกำไรและการวางแผนภาษี เนื่องจากต้องปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพราะว่าเป็นผู้บริหารจะต้องระมัดระวังในการใช้จ่ายเงินมากขึ้น Carcello et al. (2006); Chen, Elder and Hsieh (2007) และไม่พบว่าความเสี่ยงทางการเงินมีความสัมพันธ์ต่อการบริหารกำไร Bowen, Rajgopal and Venkatachalam (2008); Jaggi, Leung and Gul (2009) จึงคาดการณ์ว่าบริษัทที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนที่มากกว่าจะมีคุณภาพกำไรที่มากกว่าและน้อยกว่า

3. ขนาดของบริษัท

โดยปกติกิจการที่มีขนาดใหญ่จะมีเหตุการณ์ทางบัญชีจำนวนมาก กี่ย่อมที่จะมีช่องทางในการบริหารกำไรของผู้บริหารได้มากขึ้นด้วยการอาศัยรายการทางบัญชีที่เป็นรายการคงค้าง นอกจากนี้การที่กิจการมีขนาดใหญ่มักจะถูกจับตามองจากบุคคลทั่วไป เช่น กลุ่มนักวิเคราะห์ ในการที่จะพยายามพยากรณ์ผลการดำเนินงานของกิจการ เพื่อนำไปให้นักลงทุนใช้ในการตัดสินใจ ดังนั้น เมื่อทราบว่าถูกจับตามองโดยนักวิเคราะห์ จึงเป็นเหตุให้กิจการต้องทำการรักษาผลการดำเนินงานให้เกิดความสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นกับผลการดำเนินงาน ดังนั้นกิจการขนาดใหญ่มักจะต้องทำการบริหารกำไรเพื่อหลีกเลี่ยง การรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง

โดยจากการศึกษาขนาดของกิจการ (Firm Size) ของ Al-Fayoumi et. al. (2010); Banderlpe, (2009); Kim and Yoon (2008) พบว่า ขนาดของกิจการและการบริหารกำไรมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และผลการศึกษาของ Moses (1997) ที่พบว่า บริษัทขนาดใหญ่มีแรงจูงใจในการบริหารกำไรมากกว่าบริษัทขนาดเล็กเพื่อปรับผลการดำเนินงานให้สม่ำเสมอ เนื่องจาก

บริษัทขนาดใหญ่จะเป็นที่จับตามองจากสาธารณะ หากผลกำไรของบริษัทมีความผันผวนมากจะส่งผลต่อชื่อเสียง และอาจถูกตรวจสอบอย่างละเอียดได้

อย่างไรก็ตามผลการศึกษาในอดีตยังคงขัดแย้งกัน โดยผลการศึกษาของ Jensen (1986) พบว่า บริษัทที่มีขนาดใหญ่ จะมีระบบการควบคุมภายในที่ดี มีความเข้มงวดกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก และ Siregar and Utama (2008) พบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบริษัทขนาดใหญ่จะมีการเปิดเผยข้อมูลมากกว่าบริษัทขนาดเล็กและสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายกว่าหรือใช้ต้นทุนน้อยกว่าบริษัทขนาดเล็ก ทำให้นักลงทุนสามารถตรวจสอบข้อมูลได้ง่ายกว่า บริษัทขนาดใหญ่จึงมีแนวโน้มที่จะทำการบริหารกำไรน้อยกว่าบริษัทขนาดเล็ก เช่นเดียวกับ Watts and Zimmerman (1978) ได้อธิบายว่ากิจการที่มีขนาดใหญ่กว่าต้องเผชิญกับต้นทุนทางการเมือง (Political costs) มากกว่าเมื่อเทียบกับกิจการที่มีขนาดเล็กกว่า เนื่องจากกิจการขนาดใหญ่กว่าจะมีการตรวจสอบอย่างละเอียดของนักวิเคราะห์ทางการเงินและนักลงทุนมากกว่า ตามมูลค่าตลาดของกิจการ (market capitalization) และกิจการขนาดใหญ่กว่ามีระบบการตรวจสอบภายในและกลไกการควบคุมที่ดีกว่ากิจการขนาดเล็ก ดังนั้นแสดงให้เห็นว่ากิจการที่มีขนาดใหญ่กว่าสามารถลดการบริหารกำไรได้มากกว่ากิจการที่มีขนาดเล็กกว่า และ Xie, Davidson, and Dadalt (2003); Yang and Krishnan (2005); Thoopsamut and Jaikengkit (2009); Datta et al. (2013) พบว่าขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางลบกับการบริหารกำไร จึงคาดการณ์ว่าบริษัทที่มีขนาดใหญ่กว่าจะมีคุณภาพกำไรที่มากกว่าหรือน้อยกว่า

4. อายุของกิจการ

เนื่องจากระดับของรายการคงค้างจะแตกต่างกันไปตามวงจรธุรกิจโดยในปีแรก ๆ อาจมีระดับรายการคงค้างสูงกว่า ดังนั้นอายุกิจการจึงมักมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับรายการคงค้าง จากงานวิจัยของทศลีญา สังขสุวรรณ 2548 พบว่า อายุของกิจการจากกลุ่มตัวอย่างความสัมพันธ์ระยะสั้นมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรในทิศทางเดียวกัน หรือมีทิศทางตรงข้ามกับรายการคงค้าง หมายถึง เมื่ออายุกิจการน้อย จะมีการบันทึกรายการคงค้างสูง เพราะต้องลงทุนในสินทรัพย์โดยที่ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินอาจไม่คุ้มกับที่ลงทุนไป ซึ่งเป็นเพราะกระแสเงินสดจากการดำเนินงานของกิจการที่เพิ่งเริ่มต้นอาจมีจำนวนน้อย หรืออาจติดลบก็ได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาที่ยังคงบันทึกกำไร ดังนั้นคุณภาพกำไรที่ต่ำกว่ากำไรที่มีคุณภาพต้องเกิดในช่วงเวลาที่สอดคล้องกับกระแสเงินสด จึงคาดการณ์ว่าบริษัทที่มีอายุกิจการสูงกว่าจะมีคุณภาพกำไรที่สูงกว่า

5. กระแสเงินสดอิสระคงเหลือ

จากงานวิจัยในอดีตจะเห็นว่าคุณภาพกำไร มักถูกวัดจากมูลค่าของรายการคงค้าง และความสัมพันธ์ของกระแสเงินสดกับกำไรสุทธิ กล่าวคือ กิจการใดที่มีมูลค่าของรายการคงค้างน้อยเท่าใดคุณภาพกำไรย่อมสูงขึ้นเท่านั้น หรือกิจการใดที่กระแสเงินสดและกำไรสุทธิมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้นเท่าใดย่อมหมายถึงกำไรที่มีคุณภาพสูงขึ้นเท่านั้น การศึกษาของ Becket et al (1998) และ Lobo and Zhou (2006) แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีประสิทธิภาพของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่แข็งแกร่งกว่ามีแนวโน้มน้อยกว่าที่จะใช้รายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหารในการบริหารกำไรให้สูงขึ้น ในทางตรงกันข้ามบริษัทที่มีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานอ่อนแอกว่า มีแนวโน้มที่จะบริหารกำไรที่สูงขึ้นเพื่อเป็นส่งสัญญาณในทางบวกถึงนักลงทุน Dechow (1994); Peasnell et al.

(2000) พบว่า กระแสเงินสดจากการดำเนินงานมีความสัมพันธ์ทางลบกับการบริหารกำไรของบริษัท เนื่องจากผู้บริหารจะใช้วิธีการบริหารกำไรเพื่อปกปิดผลการดำเนินงานหรือกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่ตกต่ำ จึงคาดการณ์ว่าบริษัทที่มีกระแสเงินสดอิสระคงเหลือสูงจะมีคุณภาพกำไรที่สูงกว่า

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผล

2.13 ทฤษฎีเกี่ยวกับการจ่ายเงินปันผล

2.1.3.1 The dividend Irrelevance Theory

ทฤษฎีนี้ ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการถกเถียงเรื่องนโยบายการจ่ายเงินปันผลของบริษัท เป็นงานที่เสนอโดย Merton H. Miller และ Franco Modigliani (M&M) (1961) ได้เสนอแนวคิดภายใต้ “เงินปันผลไม่มีผล” (Dividend Irrelevance Proposition) ทฤษฎีนี้ กล่าวว่า นโยบายการจ่ายเงินปันผลจะไม่กระทบต่อมูลค่าของกิจการ (Firm Value) แต่อย่างไรก็ตาม ภายใต้สมมติฐานว่า ตลาดมีความสมบูรณ์ โดย MM ได้พิสูจน์ให้เห็นว่าผลตอบแทนที่นักลงทุนได้รับจากการลงทุนในหุ้นสามัญของบริษัทจะไม่เปลี่ยนแปลงไปตามนโยบายการจ่ายปันผลของบริษัทนั้นๆ เนื่องจากว่า การปรับเปลี่ยนนโยบายการจ่ายปันผลของบริษัท จะมีผลกระทบต่อสัดส่วนของผลตอบแทนที่ผู้ถือหุ้นได้รับจากส่วนต่างราคาหุ้น (Capital gain) และผลตอบแทนจากเงินปันผล (Dividend yield) เท่านั้น แต่จะไม่กระทบต่อผลตอบแทนรวม (Total return) ของนักลงทุน ผู้ถือหุ้นจะไม่รู้สึกแตกต่างว่าจะจ่ายหรือไม่จ่ายเงินปันผล เพราะนโยบายเงินปันผลไม่มีความหมายต่อมูลค่าหลักทรัพย์หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า มูลค่าของกิจการจะถูกกระทบได้โดยศักยภาพในการหารายได้ของกิจการและความเสี่ยงที่กิจการกำลังเผชิญอยู่ มิได้ขึ้นอยู่กับวิธีและการแบ่งสัดส่วนกำไรของบริษัทเนื่องจากนักลงทุนแต่ละคนสามารถสร้างนโยบายเงินปันผลของตัวเองได้โดยการขายหุ้นบริษัทหนึ่งแล้วซื้ออีกบริษัทหนึ่งแทน ดังนั้น การจ่ายเงินปันผลอย่างไร ก็ไม่มีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น โดยความเชื่อของ M&M นั้นตั้งอยู่บนสมมติฐานดังต่อไปนี้

- ไม่มีภาษีเงินได้ในเงินปันผลและส่วนเกินทุน
- ไม่มีต้นทุนค่าใช้จ่ายในการออกหุ้นใหม่ และค่าใช้จ่ายในการซื้อหุ้นคืน
- ในความคิดของนักลงทุนนั้นเงินปันผล (Dividend) ที่ได้รับ และกำไรที่ได้จากการขายหุ้น (Capital gain) ไม่มีความแตกต่างกัน
- นโยบายการลงทุนของกิจการเป็นอิสระต่อนโยบายการจ่ายเงินปันผล
- ในตลาดทุนที่มีประสิทธิภาพ นักลงทุนและผู้บริหารจะมีข้อมูลที่ได้รับเท่ากันและเหมือนกัน (Asymmetric Information)

สรุปได้ว่า The dividend Irrelevance Theory สนับสนุนว่า การจ่ายเงินปันผลให้กับผู้ถือหุ้นนั้นไม่มีผลกระทบต่อทั้งราคาหุ้นสามัญของบริษัทและต้นทุนของเงินทุน มูลค่าของกิจการจะขึ้นอยู่กับความสามารถในการทำกำไรและความเสี่ยงของธุรกิจของบริษัทเอง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่ารายได้นั้นจะนำมาแบ่งอย่างไร

2.13.2 The tax preference theory

ทฤษฎีนี้กล่าวว่านักลงทุนต้องการที่จะให้บริษัทเก็บกำไรส่วนใหญ่ไว้เพื่อลงทุนต่อเนื่องจากต้องการให้ราคาหุ้นสามัญของบริษัทสูงขึ้นเมื่อทำการซื้อขาย กำไรที่ได้จากส่วนต่างราคาหุ้นนั้นไม่ต้องนำมาเสียภาษีเหมือนเงินปันผล และผู้ถือหุ้นยินดีที่จะซื้อหุ้นสามัญของบริษัทที่จ่ายเงินปันผลต่ำในราคาสูงกว่าหุ้นสามัญของบริษัทที่จ่ายเงินปันผลสูงๆ

2.13.3 The bird-in-Hand Theory

ตามทฤษฎีนี้ นักลงทุนยินดีที่จะได้รับเงินปันผลมากกว่าการรอกำไรที่จะได้จากการที่ราคาหุ้นจะสูงขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นแนวคิด Positive View โดย Myron Gordon (1963); John Lintner (1962) โดยเชื่อว่าการจ่ายเงินปันผลจะส่งผลทำให้มูลค่ากิจการเพิ่มขึ้น เนื่องจากการได้รับเงินปันผลมีความเสี่ยงน้อยกว่าการเก็บในรูปแบบกำไรสะสม การจ่ายเงินปันผลเป็นการส่งสัญญาณในทางบวกต่อการคาดการณ์รายได้ในอนาคต ตามทฤษฎีนี้ผู้ถือหุ้นจะเห็นความแตกต่างระหว่างเงินปันผลกับกำไรสะสม และจะชอบให้กิจการจ่ายเงินปันผลมากกว่าเก็บไว้ในรูปกำไรสะสมเพื่อนำไปลงทุนต่อ ทั้งนี้ข้อสมมติฐานของทฤษฎีนี้คือ หากปัจจัยอื่นๆ คงที่ การจ่ายเงินปันผลในอัตราที่สูงขึ้นจะทำให้ราคาหุ้นในตลาดจะสูงขึ้นด้วย อย่างไรก็ตามถ้าปัจจัยอื่นๆ ไม่คงที่การไม่นำเงินไปลงทุนในโครงการดีๆ ที่สมควรลงทุนจะเป็นการเสียโอกาสของกิจการ

จากการทบทวนทฤษฎีเกี่ยวกับการจ่ายเงินปันผลข้างต้น จะเห็นว่ามี ความขัดแย้งกัน ซึ่งการศึกษาของ Guttman et al. (2008) พบว่านักลงทุนจะยอมจ่ายซื้อหุ้นราคาที่สูงกว่าหรือในราคาที่มีส่วนเกิน (Premier) สำหรับหุ้นของบริษัทที่มีการจ่ายเงินปันผลอย่างสม่ำเสมอ และจะตำหนิว่ากล่าวบริษัทที่มีการจ่ายเงินปันผลน้อยลง และการศึกษาของ Asquith and Mullins (1983) พบว่า ราคาหุ้นและการจ่ายเงินปันผลจะเคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ Lintner (1959) ซึ่งเป็นผู้บุกเบิกในการศึกษาค้นคว้าเรื่องการจ่ายเงินปันผล พบว่า เงินปันผลจ่ายของบริษัทสะท้อนถึงการทำงานของผู้บริหาร แต่ในบางบริษัทจะไม่มีการจ่ายเงินปันผลในช่วงแรกเริ่มของการดำเนินงานของบริษัท เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่บริษัทกำลังเติบโต จึงต้องมุ่งเน้นในการสะสมกำไรเพื่อใช้ในการดำเนินงานในอนาคตต่อไป การจ่ายเงินปันผลจึงสามารถใช้เป็นตัวสะท้อนถึงความสามารถในการทำกำไร ผลการดำเนินงานในปัจจุบันและแนวโน้มการดำเนินงานในอนาคตของบริษัทอีกด้วย Fairchild (2010); Hussainey and Aal-Eisa (2009) จะเห็นได้ว่าตลาดมักจะตอบสนองต่อนโยบายการจ่ายเงินของบริษัทอย่างมีรูปแบบที่เห็นชัดเจน Guttman et al. (2008), Lintner (1959) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี Bird-in-Hand Theory และขัดแย้งกับแนวคิดเงินปันผลของ MM กับ The tax preference theory ซึ่งนักลงทุนยินดีที่จะรับเงินปันผลในปัจจุบันมากกว่ากำไรจากการขายหุ้นสามัญที่ราคาจะสูงขึ้นในอนาคต เนื่องจากอัตราผลตอบแทนจากเงินปันผลมีความเสี่ยงน้อยกว่าอัตราผลตอบแทนจากกำไรที่จะได้รับจากการที่คาดว่าราคาหุ้นจะสูงขึ้นในอนาคต และนักลงทุนจะตอบสนองในทางบวกต่อข่าวการเริ่มจ่ายเงินปันผล (dividend initiation) หรือการจ่ายเงินปันผลเพิ่มขึ้น และตลาดจะตอบสนองในทางลบต่อข่าวการงดการจ่ายเงินปันผล (dividend omission) หรือการจ่ายเงินปันผลลดลง เช่น ในงานศึกษาของ Pettit (1992), Aharony and Swary (1980), Lie (2000) ดังนั้นเมื่อพิจารณาข้อสมมติของ M&M

กับ The tax preference theory อาจไม่สามารถนำมาใช้ได้จริง เนื่องจากนโยบายเงินปันผลยังคงส่งผลกระทบต่อมูลค่าหุ้นและมูลค่าของธุรกิจ

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจ่ายเงินปันผลข้างต้น จะพบว่าเงินปันผลเป็นเรื่องที่นักลงทุนให้ความสนใจเป็นอันดับต้นๆ และสะท้อนถึงการดำเนินงานของบริษัท โดยบริษัทจะสามารถจ่ายเงินปันผลได้ก็ต่อเมื่อบริษัทมีผลกำไรเท่านั้น และการจ่ายเงินปันผลจะต้องจ่ายโดยมติที่ประชุมใหญ่ของผู้ถือเงินปันผลจึงเป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดความเชื่อมั่นและความมั่นคงในการตัดสินใจของนักลงทุน ส่งผลไปถึงการระดมทุนที่ง่ายขึ้นของบริษัท มากไปกว่านั้นผู้บริหารยังเลือกใช้การจ่ายเงินปันผลเป็นการส่งสัญญาณของข้อมูลบางอย่างไปถึงผู้ถือหุ้น เมื่อเวลาใดที่ราคาหุ้นของบริษัทมีมูลค่าต่ำกว่ามูลค่าที่แท้จริงของหุ้น (Intrinsic Value) ประกอบกับบริษัทได้มีโครงการหรือมีสินทรัพย์ที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งทำให้มูลค่าในการชำระบัญชี (Liquidation Value) ของหุ้นเพิ่มมากขึ้น ผู้บริหารจะมีการส่งสัญญาณดังกล่าวนี้ผ่านการประกาศจ่ายเงินปันผล โดยการจ่ายเงินปันผลที่มีอัตราสูงก็จะเป็นสัญญาณที่ดีต่อการดำเนินงาน ความสามารถในการทำกำไร ความมั่นคง และกระแสเงินสดในอนาคต

การส่งสัญญาณโดยการจ่ายเงินปันผลของบริษัทที่มีการบริหารงานที่ขาดประสิทธิภาพ (Poor Management)

บริษัทที่มีการบริหารงานที่ขาดประสิทธิภาพ มักส่งผลกระทบต่อทำให้งบการเงินแสดงผลการดำเนินงานที่มีผลตอบแทนต่ำ และอัตราส่วนทางการเงินที่สื่อให้เห็นความเสี่ยงมากกว่าปกติ เนื่องจากการบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพ เช่น มียอดขายเชื่อสูง แต่ไม่สามารถเก็บเงินได้ ทำให้ต้องตั้งสำรองหนี้สงสัยจะสูญมาก และธุรกิจขาดสภาพคล่อง หรือมีการกักเงินระยะสั้นมาเพื่อใช้เป็นแหล่งเงินทุนในการจัดหาที่ดิน อาคาร อุปกรณ์มาเพื่อดำเนินการ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลายาวนานกว่าจะได้ผลตอบแทนคุ้มเงินทุน (Mismatch Fund) การจัดการลักษณะนี้ มักส่งผลกระทบต่อความสามารถในการจ่ายเงินปันผล และส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของบริษัท การสร้างภาพลักษณ์ถือเป็นเรื่องจำเป็นมากของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เพราะหากบริษัทมีภาพลักษณ์ในแง่ลบ การดำเนินธุรกิจอาจมีความยากลำบากมาก ราคาหุ้นที่ซื้อหรือขายกันในตลาดหลักทรัพย์อาจผันผวนอย่างรุนแรงและกระทบต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่ บริษัทเหล่านี้จึงจำเป็นต้องสร้างภาพลักษณ์ที่ดี (Window Dressing) เพื่อให้มีผู้ถือหุ้นตัดสินใจซื้อหลักทรัพย์ของตนต่อไป ซึ่งจากการศึกษาทฤษฎีตัวแทน และทฤษฎีบัญชีผลประโยชน์ พบว่า ผู้บริหารมีแนวโน้มที่ทำการบริหารกำไร โดยใช้วิธีการปรับแต่งงบการเงินของกิจการเพื่อแสดงผลกำไรที่สูงกว่าความเป็นจริง เพื่อให้ผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ หรือผู้ใช้งบการเงิน เกิดการยอมรับและพึงพอใจผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน และกระแสเงินสดของกิจการ โดยรูปแบบของปรับแต่งงบการเงิน มีหลากหลายวิธี เช่น

1. การทำบัญชีแบบเชิงรุกหรือยึดหลักระมัดระวังมากเกินไป (Aggressive or Conservative Accounting) การเลื่อนนโยบายการบัญชีเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นักบัญชีต้องคำนึงถึงการแสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสดที่สอดคล้องกับความเป็นจริงเชิงเศรษฐกิจ การทำบัญชีแบบเชิงรุกหรือยึดหลักความระมัดระวัง เช่น เลื่อนนโยบายตัดค่าเสื่อมราคาด้วยวิธีอัตราเร่ง อาจทำให้งบการเงินบิดเบือนไป

2. การปรับกำไรโดยเปลี่ยนแปลงการจัดประเภทรายการ เพื่อเน้นการแสดงผลรายการกำไรรายการใดรายการหนึ่ง (Classificatory Smoothing) โดยแบ่งเป็น

2.1 การปรับกำไรให้สม่ำเสมอ หรือ การเกลี้ยกำไร Income Smoothing

การปรับกำไรให้สม่ำเสมอ หมายถึง การเกลี้ยความผันผวนของกำไรของกิจการด้วยความตั้งใจของผู้บริหารให้ไปสู่ระดับกำไรที่พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นระดับกำไรที่ปกติสำหรับกิจการในขณะนั้น (Biedelman 1973) ธุรกิจที่มีกำไรสม่ำเสมอย่อมทำให้เกิดความมั่นใจแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายว่า จะต้องได้รับผลตอบแทนของตน เช่น ผู้ถือหุ้นได้รับเงินปันผล เจ้าหนี้ได้รับดอกเบี้ย นักวิเคราะห์การเงินกับราคาหุ้นจริงใกล้เคียงกับราคาที่เป็นทฤษฎีไว้ หากกำไรผันผวนมาก ความมั่นใจจะลดลง อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลเหล่านี้ โดยอาจกระทำใน 2 ลักษณะ

2.1.1 การปรับกำไรโดยพิจารณาให้กำไรเปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลา Intertemporal Smoothing การเกลี้ยกำไรในลักษณะนี้ ผู้บริหารจะดำเนินการเลือกทำให้กำไรสม่ำเสมอ โดยคำนึงว่า ผลการปฏิบัติทางบัญชีในงวดเวลาที่ต่างกันจะทำให้กำไรผันผวนน้อยลง หรือ มากขึ้น แบ่งเป็น

2.1.1.1 การปรับกำไรโดยเน้นการควบคุมช่วงเวลาของการรับรู้ หรือ บันทึกเหตุการณ์ของรายการค้า Real Smoothing การบัญชีรูปแบบนี้ ผู้บริหารจะเลือกใช้วิธีเร่ง หรือ ชะลอการบันทึกรายการค้าที่ยังอยู่ระหว่างตัดสินใจลงบัญชีให้ปรากฏในงบการเงินในรอบบัญชีที่ต้องการ โดยพิจารณาจังหวะเวลา Timing จำนวนเงิน Amount และความประสงค์ Intent ซึ่งมีทั้งกรณีการเพิ่มรายได้ โดยเฉพาะการเพิ่มยอดขายเมื่อสิ้นงวด ด้วยการกำหนดวันที่ในใบแจ้งหนี้ หรือ ใบส่งของให้เป็นของงวดปัจจุบันทั้งที่เป็นการส่งมอบสินค้าทำในปีต่อไป หรือ การปรับลดงบค่าใช้จ่ายในการโฆษณาในระหว่างปี เมื่อประเมินว่า กำไรสิ้นปีจะต่ำกว่าเป้าหมาย และผันผวนไปจากแนวโน้มของกำไรในอดีตอย่างมาก

2.1.1.2 การปรับกำไรโดยเน้นการปันส่วนรายการ Artificial Smoothing การปรับกำไรวิธีนี้จะใช้กรณีที่รายการค่านั้นเกิดขึ้นแล้ว และหากรับรู้รายการนั้นในงวดเดียว อาจทำให้กำไรผันผวน เช่น การเปลี่ยนแปลงอายุใช้งานของอาคารและอุปกรณ์ ให้สั้นลง (ยาวนานขึ้น) เพื่อตัดค่าใช้จ่ายให้มากขึ้น (น้อยลง) ทำให้มีกำไรลดลง (เพิ่มขึ้น) หรือ การเปลี่ยนการรับรู้ส่วนลดรับที่ได้จากการซื้อเครื่องบินให้เร็วขึ้น เป็นต้น

2.1.2 การปรับกำไรโดยเปลี่ยนแปลงการจัดประเภทรายการกำไร Classificatory Smoothing เนื่องจากงบกำไรขาดทุนมีหลายรูปแบบ เช่น แบบขั้นเดียว แบบเป็นขั้น ๆ และการแสดงกำไรมีหลายลักษณะ เช่น กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ หรือ Earnings หรือ Net Income ผู้ใช้งบการเงินอาจให้ความสำคัญกับตัวเลขกำไรอื่น ๆ ในงบกำไรขาดทุน เช่น กำไรขั้นต้น กำไรจากการดำเนินงานหลัก กำไรจากการดำเนินงาน กำไรขาดทุนก่อนรายการพิเศษ หรือ รายการที่ไม่ปกติ หรือ รายการที่ไม่เกิดขึ้นบ่อย ดังนั้น หากผู้ใช้งบการเงินให้ความสำคัญกับกำไรรายการใด ผู้จัดทำงบก็อาจเลือกจัดประเภทรายการในงบกำไรขาดทุนให้กำไรในส่วนนั้นเพิ่มขึ้น หรือเลือกวิธีการแสดงรายการกำไรที่จะเป็นประโยชน์และได้ผลกำไรตรงตามตัวเลขที่ประสงค์ ตัวอย่างเช่น การจัดประเภทสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนเป็นสินทรัพย์ที่ถือไว้เพื่อขาย และการดำเนินงานที่ยกเลิกทำให้กิจการไม่ต้องบันทึกค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์นั้น สำหรับกำไรหรือขาดทุนจากการดำเนินงานที่ยกเลิกและผลกำไรหรือขาดทุนที่รับรู้จากการวัดมูลค่ายุติธรรมสุทธิหักจากต้นทุนในการขายหรือจากการจำหน่ายกลุ่มสินทรัพย์ที่ยกเลิกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานที่ยกเลิกจะแสดงเป็นรายการแยกต่างหากในงบกำไร อย่างไรก็ตามกิจการอาจยกเลิกการ

จัดประเภทสินทรัพย์นั้นเป็นสินทรัพย์ที่ถือไว้ขายภายหลังก็ได้ หรือธุรกิจเลือกแสดงงบกำไรขาดทุนตามแบบเต็ม Net Income แทนการแสดงกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ เพราะไม่ต้องการให้กำไรสูงเกินไปจนอาจตกเป็นเป้าหมายของการซื้อกิจการ (Takeover) นอกจากนี้ ยังมีการปรับรายการให้สม่ำเสมอในงบการเงินอื่น ๆ เช่น งบดุล ซึ่งผู้ถือหุ้นหรือเจ้าหน้าที่บางกลุ่มให้ความสำคัญในกรณีต่าง ๆ เช่น การพิจารณาฐานะความมั่นคงของกิจการจากงบดุล เพื่อให้สินเชื่อ อาจมีการปรับรายการโดยนำสินทรัพย์หรือ หนี้สินที่ไม่มีมีความเกี่ยวข้องกัน มาแสดงหักกลบกกัน เพื่อมิให้สินทรัพย์ หรือ หนี้สิน สูงหรือต่ำเกินไป เป็นต้น

ผลการศึกษาของ Kasanen et al. (1999) พบว่า ผู้ถือหุ้นมีความต้องการที่จะได้ผลตอบแทนที่สูงและคาดหวังที่จะได้รับเงินปันผลจ่ายอย่างสม่ำเสมอ

ผลการศึกษาของ Foerster and Sapp (2006) พบว่าการเปลี่ยนแปลงของกำไรและเงินปันผลนั้นมีการเคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกัน

จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจ่ายเงินปันผล พบว่าตลาดมักจะตอบสนองต่อนโยบายการจ่ายเงินปันผลเพิ่มขึ้น เงินปันผลเป็นวิธีหนึ่งที่จะลด Agency costs เนื่องจากเงินปันผลจะช่วยให้ความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลลดลง เพราะเป็นการจูงใจให้นักลงทุนเชื่อว่า บริษัทยังคงสร้างกำไรได้อยู่และเป็นบริษัทที่น่าลงทุน และพบว่าหากบริษัทที่สามารถแสดงผลกำไรที่สูงย่อมมีความสามารถในการจ่ายเงินปันผลสูงขึ้นตามเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ถือหุ้นที่ต้องการรับผลตอบแทนที่สูงและคาดหวังที่จะได้รับเงินปันผลจ่ายอย่างสม่ำเสมอ โดยบริษัทอาจเลือกใช้วิธีการบริหารกำไรเพื่อให้กำไรนั้นสูงขึ้นเพื่อให้ความสามารถในการจ่ายเงินปันผลดังกล่าว

2.13.4 The free cash flow theory

สิ่งที่จะอธิบายว่าทำไมบริษัทจึงจ่ายเงินปันผลเป็นไปตาม Free cash flow hypothesis Jensen (1986) ซึ่งอธิบายว่าเงินปันผลเป็นวิธีหนึ่งที่จะลด Agency costs ในการขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างระหว่างผู้บริหารและผู้ถือหุ้น ทำให้ผู้ถือหุ้นสนใจว่าผู้จัดการจะสามารถนำทรัพยากรของบริษัทไปใช้ในทางที่เป็นประโยชน์เพื่อผู้ถือหุ้น Jensen and Meckling (1976) ผู้จัดการที่เห็นแก่ประโยชน์ของตัวเองอาจจะนำเงินไปใช้ในทางที่ไม่เป็นประโยชน์ หรือไปลงทุนในโครงการที่เป็น negative NPV โครงการ ดังนั้นเพื่อลดปัญหาการกระจายกระแสเงินสดส่วนเกินให้แก่ผู้ถือหุ้นโดยการจ่ายเงินปันผลหรือซื้อหุ้นคืน Easterbrook (1984); Jensen (1986)

Lang and Litzenberger (1989) เป็นคนแรกที่ทดสอบ Free cash flow hypothesis พวกเขาทดสอบจากปฏิกริยาของตลาดหุ้นต่อการประกาศจ่ายเงินปันผลของสองกลุ่มของบริษัทในสหรัฐอเมริกา ระหว่างกลุ่มที่ลงทุนกับไม่ลงทุนพบว่าปฏิกริยาของตลาดหุ้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกมากขึ้นสำหรับกลุ่มที่ลงทุน ผลที่เกิดขึ้นนี้สอดคล้องกับ Gugler and Yurtoglu (2003) ที่ได้ทดสอบในตลาดหุ้นเยอรมัน

2.14 ทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory)

ทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory) เป็นทฤษฎีที่ศึกษาถึงพฤติกรรมที่บริษัทหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ส่งสัญญาณให้กับผู้ถือหุ้น ซึ่งอาจนำไปซึ่งการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของราคาหุ้นได้ ส่วนสำคัญที่จะอธิบายว่าทำไมบริษัทจึงจ่ายเงินปันผล เนื่องจากเงินปันผล คือการส่งสัญญาณของความคาดหวังของ

บริษัทในอนาคต จากปัญหาตัวแทน ผู้บริหารมักจะมีข้อมูลของบริษัทมากกว่าผู้ถือหุ้นและผู้บริหารมักกระทำการใดๆ เพื่อประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม เหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้ถือหุ้นมีมุมมองในทางลบต่อตัวผู้บริหาร กล่าวคือ ผู้ถือหุ้นมักมองว่าผู้บริหารต้องการรักษาผลประโยชน์ของตนเองมากกว่าของผู้ถือหุ้น เช่น นักลงทุนมองการออกหุ้นเพิ่มทุนเป็นการส่งสัญญาณว่า บริษัทมีโครงการลงทุนที่ไม่ดี หรือผู้บริหารอาจนำไปใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย ดังนั้นจึงตอบสนองในทางลบ ส่งผลให้ราคาหุ้นและอัตราผลตอบแทนของหุ้นลดลง Korajczyk, Lucas, and McDonald (1992); Bayless and Chaplinsky (1996)

Lintner (1956) ได้พบหลักฐานจากการสำรวจผู้จัดการที่ไม่ต้องการจ่ายเงินปันผลเพราะจะมีผลทางลบกับราคาหุ้น พวกเขาจะไม่จ่ายเงินปันผลเพิ่มขึ้นหากไม่แน่ใจว่าบริษัทจะมีความสามารถในการทำกำไร นักวิจัยหลายคนพยายามทดสอบสมมติฐานของทฤษฎีนี้ เช่น Healy and Palepu (1988) พบว่า กำไรจากการเริ่มจ่ายเงินปันผลของบริษัทเพิ่มอย่างรวดเร็วในอดีตและต่อเนื่องเป็นเวลา 2 ปี โดยได้วิเคราะห์จาก 172 บริษัท ผลการศึกษาพบว่า เงินปันผลเป็นตัวบ่งบอกกำไรของบริษัทที่จะลดลงในปีที่ไม่จ่ายเงินปันผล แต่มีนัยสำคัญในการเพิ่มขึ้นในปีต่อมา และ Benartzi et al. (1997); Nissim and Ziv (2001) พบว่า การเปลี่ยนแปลงการจ่ายเงินปันผลมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการเปลี่ยนแปลงของผลการดำเนินงานในสองปีหลังการเปลี่ยนแปลงการจ่ายเงินปันผล และการจ่ายเงินปันผลที่มีการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับระดับของการทำกำไรในอนาคต การที่บริษัทจ่ายเงินปันผลมากกว่าที่นักลงทุนคาดหวังไว้ นั้น เป็นสัญญาณว่าผู้บริหารคาดว่ากำไรในอนาคตจะสูงขึ้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าจ่ายเงินปันผลน้อย เป็นสัญญาณว่าผู้บริหารคาดว่ากำไรในอนาคตไม่สู้จะดีนัก MM จึงแย้งว่าปฏิกริยาของนักลงทุนต่อการเปลี่ยนแปลงอัตราค่าจ่ายปันผลไม่ได้แสดงว่านักลงทุนชอบเงินปันผลมากกว่ากำไรสะสม แต่การที่ราคาหุ้นสามัญมีการเปลี่ยนแปลง เป็นผลมาจากข้อมูลที่สำคัญที่แฝงอยู่ในการประกาศจ่ายเงินปัน

ตามทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory) ที่ชี้ให้เห็นว่า เนื่องจากความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลในตลาดทุน ผู้บริหารจำเป็นต้องส่งสัญญาณให้กับนักลงทุนเพื่อแสดงข้อมูลข่าวสารในทางบวกของบริษัท ดังนั้นการส่งสัญญาณโดยเงินปันผล คือ เงินปันผลจะเปลี่ยนตามความสามารถในการทำกำไรของกิจการ โดยงานวิจัยของ Haider et al. (2012) และ Aurangzeb and Dilawer (2012) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ของคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผล พบว่า คุณภาพกำไรและการจ่ายเงินปันผลมีความสัมพันธ์ไปทิศทางบวก

สำหรับความคาดหวังของนักลงทุนกับการจ่ายเงินปันผล พบว่า นักลงทุนคาดหวังให้บริษัทมีการจ่ายเงินปันผล โดย Gugler and Yurtoglu (2003) ได้ทดสอบตลาดหุ้นเยอรมัน พบว่าหากบริษัทไม่จ่ายเงินปันผลจะสะท้อนถึงการดำเนินงานที่เป็นไปตามความคาดหวังของนักลงทุน การจ่ายเงินปันผลที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวังของนักลงทุน อาจส่งผลให้ราคาหุ้นลดต่ำลงได้ Gill et al. (2010) บริษัทจึงใช้เงินปันผลเป็นเครื่องมือในการส่งสัญญาณคุณภาพกำไร เนื่องจากบริษัทที่มีกำไรที่มีคุณภาพจะมีกำไรในทิศทางเดียวกับกระแสเงินสด แสดงว่าบริษัทมีสภาพคล่องที่สูง ทั้งนี้ความเหมาะสมของการนำกระแสเงินสดอิสระมาใช้อธิบายความสม่ำเสมอของการจ่ายเงินปันผลของบริษัทเหล่านี้ สามารถอธิบายได้ตามทฤษฎีการเติบโต (Growth theory) โดย Prescott (2003) และทฤษฎีต้นทุนธุรกรรม (Transaction

cost theory) โดย Rostow (2001) ที่อธิบายว่าหากพิจารณาจากแหล่งเงินทุนทั้งสามจะพบว่า บริษัทเลือกที่จะนำเงินที่บริษัทหามาได้มาใช้ก่อนเนื่องจากเงินส่วนนี้ต้นทุนต่ำที่สุด จากนั้นจึงค่อยเลือกใช้แหล่งเงินทุนจากเจ้าหนี้และเจ้าของตามลำดับ ดังนั้นบริษัทที่มีกระแสเงินสดสูง แสดงให้เห็นว่าบริษัทมีสภาพคล่องที่สูง จึงมีแนวโน้มที่จะประกาศจ่ายเงินปันผลในอัตราที่สูงในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เชื่อว่าคุณภาพกำไรมีความสัมพันธ์กับการจ่ายเงินปันในทิศทางเดียวกันและบริษัทที่ใช้เงินปันผลเป็นเครื่องมือในการส่งสัญญาณคุณภาพกำไร

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับเงินปันผล พบว่า เงินปันผลเป็นเรื่องที่นักลงทุนให้ความสนใจเป็นอันดับต้นๆ การจ่ายเงินปันผลจะบ่งบอกถึงการเก็บสะสมกำไรของบริษัทและการปันส่วนกระแสเงินสดของบริษัทไปในรูปแบบของผลตอบแทนให้แก่ผู้ถือหุ้น เงินปันผลเป็นปัจจัยหลักในการผลักดันให้เกิดความเชื่อมั่นและความมั่นคงในการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุน ส่งผลไปถึงการระดมทุนที่ง่ายขึ้นของบริษัทซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการหลายคน

Guttman et al. (2008) มองว่านักลงทุนจะยอมจ่ายซื้อหุ้นราคาที่สูงกว่าหรือในราคาที่มีส่วนเกิน (Premier) สำหรับหุ้นของบริษัทที่มีการจ่ายเงินปันผลอย่างสม่ำเสมอ และจะตำหนิว่ากล่าวบริษัทที่มีการจ่ายเงินปันผลน้อยลง

Asquith and Mullins (1983) พบว่า ราคาหุ้นและการจ่ายเงินปันผลจะเคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกัน หากจ่ายเงินปันผลสูงย่อมส่งผลกระทบต่อราคาหุ้นที่สูงขึ้น

โครงสร้างผู้ถือหุ้นกับการจ่ายเงินปันผล โครงสร้างของผู้ถือหุ้นที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อนโยบายการจ่ายเงินปันผลที่แตกต่างกัน โครงสร้างของผู้ถือหุ้นอาจแบ่งได้ 5 กลุ่ม คือ ผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาล, ผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานต่างชาติ, ผู้ถือหุ้นสถาบัน, ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ และผู้ถือหุ้นรายย่อย ผู้ถือหุ้นแต่ละกลุ่มมีบทบาทในการเป็นเจ้าของแต่ไม่สามารถตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารได้อย่างใกล้ชิด หรือมีความยากในการที่จะทำการตรวจสอบเนื่องจากมีต้นทุนในการตรวจสอบที่ค่อนข้างสูง ดังนั้นผู้ถือหุ้นจึงต้องการให้บริษัทจ่ายเงินปันผลในอัตราที่สูง เพื่อเป็นการลดกระแสเงินสดของบริษัทที่ผู้บริหารเป็นผู้ดูแลให้ลดลง ซึ่งเป็นการลดต้นทุนในการตรวจสอบควบคุมการบริหารงานของผู้บริหาร ผู้ถือหุ้นแต่ละกลุ่มจะมีอำนาจในการเข้าถึงข้อมูลหรือการตรวจสอบการบริหารงานที่แตกต่างกันโดยพบว่าผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาล, ผู้ถือหุ้นสถาบัน, ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ จะสามารถดำเนินการดังกล่าวได้ง่ายและรวดเร็วกว่าผู้ถือหุ้นรายย่อย ซึ่งข้อแตกต่างดังกล่าวส่งผลต่อนโยบายการจ่ายเงินปันผล

Kuiki and Guizani (2009) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างผู้ถือหุ้นและนโยบายการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ประเทศตูนิเซีย ระหว่างปี 1995-2001 พบว่า สัดส่วนการถือหุ้นโดยหน่วยงานรัฐบาลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจ่ายเงินปันผล

Dominic (2010) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถือหุ้นต่างชาติและการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ประเทศเกาหลี ระหว่างปี 1998-2003 พบว่า สัดส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานต่างชาติกับการจ่ายเงินปันผลมีความสัมพันธ์เชิงบวก

AL-Gharaibeh et al (2003) ได้ศึกษาผลกระทบของโครงสร้างผู้ถือหุ้นต่อนโยบายการจ่ายเงินปันของ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศจอร์แดน ระหว่างปี 2005-2010 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นนักลงทุนสถาบันกับการจ่ายเงินปันผลมีความสัมพันธ์เชิงบวก

Ramli (2010) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของผู้ถือหุ้นรายใหญ่กับการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ประเทศมาเลเซีย ระหว่างปี 1985-1997 พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างสัดส่วนของผู้ถือหุ้นรายใหญ่กับการจ่าย เงินปันผล

Sharif et al (2010) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนผู้ถือหุ้นรายย่อยกับการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ประเทศอังกฤษ ระหว่างปี 1985-1997 พบว่า สัดส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นรายย่อยกับการจ่ายเงินปันผลมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจ่าย เงินปันผล

จากการศึกษาค้นคว้าจากนักวิชาการหลายคนในการศึกษาค้นคว้าเรื่องการจ่ายเงินปันผล ได้กล่าวอย่างสรุปไว้ว่า การจ่ายเงินปันผล ของบริษัทสะท้อนถึงการดำเนินงานของผู้บริหาร แต่ในทางตรงกันข้าม หากบางบริษัทไม่มีการจ่ายเงินปันผลในช่วงแรกเริ่มของการดำเนินงานของบริษัทเนื่องมาจากในช่วงเวลาที่บริษัทกำลังเติบโต จึงต้องมุ่งเน้นไปที่การสะสมกำไร เพื่อใช้ในการดำเนินงานในอนาคตต่อไป แต่ในขณะเดียวกัน ผู้บริหารจะมีการส่งสัญญาณดังกล่าวนี้ผ่านการประกาศจ่ายเงินปันผล โดยการจ่ายเงินปันผลที่มีอัตราสูงก็จะเป็นสัญญาณที่ดีต่อการดำเนินงาน ความสามารถในการทำกำไร ความมั่นคง และกระแสเงินสดในอนาคต ดังนั้นการจ่ายเงินปันผลจึงสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการส่งสัญญาณ เพื่อสะท้อนถึงความสามารถในการทำกำไร(Lintner, 1959) และ(Fairchild, 2010) และ Hussainey and Aal-Eisa (2009)

ด้านกำไรที่ไม่มีคุณภาพ ซึ่งจากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ จาก ทฤษฎีความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetry information) ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ทฤษฎีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest Theory) ทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์ (Positive Accounting Theory) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกำไร (Earnings Management) แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพกำไร (Earnings Quality) และแนวทางในการจัดทำและนำเสนอการเงินตามเกณฑ์คงค้าง (accrual basic) ทำให้สรุปได้ว่า ในความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้ถือหุ้น ผู้บริหารมักจะมีข้อมูลมากกว่าผู้ถือหุ้น และมีความขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ (Conflict of Interest) และผู้บริหารมักกระทำการใด ๆ เพื่อประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ของผู้ถือหุ้น จึงทำให้ผู้บริหารใช้โอกาสและช่องทางที่มีข้อมูลมากกว่าในทางที่เอื้อผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง ซึ่งส่งผลทำให้ผู้ถือหุ้นเสียประโยชน์ สาเหตุเพราะการเอื้อประโยชน์นั้นมักจะขัดกับสิ่งที่เรียกว่า จุดมุ่งหมายขององค์กร โดยบิดเบือนข้อมูลทางเศรษฐกิจหรือ ผลการดำเนินงานโดยภาพรวมที่สำคัญของบริษัท อันจะส่งผลให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจผิดในฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน และเกิดปัญหาตัวแทน (Agency Problem) ตามมาเสมอ

วิธีการหนึ่งที่ผู้บริหารใช้ในการบริหารกำไร คือ การบริหารกำไรผ่านรายการคงค้าง (Accrual Management) โดยผู้บริหารเลือกใช้นโยบายบัญชี การประมาณการทาง การบัญชีที่เกี่ยวข้องกับหลักการจัดทำงบการเงินตามเกณฑ์คงค้าง เพื่อปกปิดผลการดำเนินงานที่แท้จริง Dechow and Skinner (2000) เช่น การเลือกใช้นโยบายบัญชีหรือการประมาณการทางบัญชีที่เกี่ยวข้องกับหลักการจัดทำงบการเงินตามเกณฑ์คงค้าง (Accrual basis)

ซึ่งการศึกษาของ Kasanen et al. (1999) พบว่า ผู้ถือหุ้นมีความต้องการที่จะได้ผลตอบแทนที่สูงและคาดหวังที่จะได้รับเงินปันผลจ่ายอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นบริษัทจึงมีแรงจูงใจที่จะทำการบริหารกำไรให้เพียงพอที่จะจ่ายเงินปันผล นอกจากนี้ การศึกษาของ Edelstein et al. (2009) ยังพบว่า ความ

ต้องการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการจ่ายเงินปันผลได้กระตุ้นให้ผู้บริหารมีการบริหารกำไร หากบริษัทมีรายงานกำไรที่สูง ผู้ถือหุ้นของบริษัทจะคาดหวังถึงการจ่ายเงินปันผลที่สูงขึ้นตามไปด้วย

ด้านกำไรที่มีคุณภาพ ซึ่งกำไร มีความสำคัญที่จะสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และในสายตานักลงทุนมองว่ากำไรเป็นองค์ประกอบประการแรกของเงินปันผล แต่ในความเป็นจริง กระแสเงินสดมีความสำคัญกว่า โดยเงินปันผลจะขึ้นอยู่กับกระแสเงินสด ซึ่งกระแสเงินสดจะสะท้อนถึงความสามารถ (ability) ของบริษัทในการจ่ายเงินปันผลมากกว่ากำไร ส่วนกำไรนั้นจะขึ้นอยู่กับวิธีการปฏิบัติทางบัญชี ซึ่งจากงานวิจัยจะพบว่าคุณภาพกำไร วัดได้จากมูลค่าของรายการคงค้าง และความสัมพันธ์ของกระแสเงินสดกับกำไรสุทธิ กล่าวคือ กิจกรรมใดที่มีมูลค่าของรายการคงค้างน้อยเท่าใด คุณภาพกำไรย่อมสูงขึ้นเท่านั้น หรือกิจกรรมใดที่กระแสเงินสดและกำไรสุทธิมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้นเท่าใดย่อมหมายถึงกำไรที่มีคุณภาพสูงขึ้นเท่านั้น โดยบริษัทที่มีประสิทธิภาพของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่แข็งแกร่งว่ามีแนวโน้มน้อยกว่าที่จะใช้รายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหารในการบริหารกำไรให้สูงขึ้น ในงานวิจัยของ Haider et al. (2012) และ Aurangzeb and Dilawer (2012) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารกำไรกับการจ่ายเงินปันผล โดยการใช้ตัวแปรควบคุมเหมือนกัน คือ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity : ROE) และขนาดของบริษัท (Firm Size) พบว่าการบริหารกำไรและการจ่ายเงินปันผลมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางลบ

อย่างไรก็ตามจะพบว่า นอกจากปัจจัยด้านคุณภาพกำไรแล้วการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับการเงินปันผลจ่าย ซึ่งได้แก่ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน ขนาดของบริษัท อายุบริษัท กระแสเงินสดอิสระ ดังนี้

1. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Assets)

ผลการดำเนินงานของกิจการกับการจ่ายเงินปันผล (Performance of firm and dividend payout) กำไรที่สามารถคาดการณ์ได้เป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งผู้บริหารต้องคำนึงถึงในการกำหนดนโยบายการจ่ายเงินปันผลตามที่ Scott, Jr and etc. (1999) กล่าวว่าอัตราส่วนการจ่ายเงินปันผลจะขึ้นอยู่กับความสามารถในการคาดการณ์กำไรในอนาคตของกิจการ ถ้ากำไรมีความผันผวนมาก ผู้บริหารอาจไม่มั่นใจในความสามารถของบริษัทในการก่อให้เกิดเงินสดอย่างเพียงพอเพื่อตอบสนองความต้องการเงินสดในอนาคตได้ ดังนั้นเมื่อบริษัทมีกำไร ผู้บริหารจึงต้องจัดสรรกำไรส่วนใหญ่เก็บไว้เพื่อเป็นเงินสำรองในอนาคต ในทางกลับกันบริษัทที่มีแนวโน้มของกำไรสม่ำเสมอจะจัดสรรกำไรเพื่อจ่ายเงินปันผลในสัดส่วนที่มากกว่าส่วนที่เก็บสำรองไว้ลงทุนในอนาคต เพราะผู้บริหารมั่นใจว่าจะสามารถทำกำไรเพื่อตอบสนองความต้องการเงินทุนในอนาคตได้

Ling et al. (2008) พบว่า ความสามารถในการทำกำไร (Profitability) เป็นปัจจัยที่กระทบต่อการจ่ายเงินปันผลของบริษัท และการศึกษาของ Imran (2011) พบว่า ความสามารถในการทำกำไร เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเงินปันผลไปในทิศทางเดียวกัน ในทางด้านบัญชีขึ้นความสามารถในการทำกำไร (Profitability) วัดจาก ROA โดย Jensen et al. (1992) พบว่า ROA มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจ่ายเงินปันผลสำหรับการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นการส่งสัญญาณให้ผู้ถือหุ้นทราบว่า อาจจะมีการจ่ายเงินปันผลในอนาคต Harada and Nguyen (2005); Ramli (2010); Daily et al. (1998); Linck, et al. (2009)

Jensen et al. (1992) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานและการจ่ายเงินปันผลในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยผลการดำเนินงานวัดจากผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจ่ายเงินปันผล เนื่องจากบริษัทไม่ต้องสำรองเงินไว้สำหรับการลงทุนในอนาคตจึงนำมาจ่ายเงินปันผลได้ เป็นการส่งสัญญาณให้ผู้ถือหุ้นทราบว่าอาจจะมีกำไรจ่ายปันผลในอนาคต Harada and Nguyen (2005); Ramli (2010)

2. อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (Leverage)

ความจำเป็นในการชำระหนี้เป็นปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลกับการจ่ายเงินปันผล เนื่องจากบริษัทมีความจำเป็นต้องชำระหนี้ จะต้องมีการกันกำไรส่วน/-หนึ่งเอาไว้เพื่อจ่ายภาระผูกพัน ซึ่งผลที่ตามมาคือบริษัทไม่สามารถจ่ายเงินปันผลได้ พฤติกรรมดังกล่าวสามารถอธิบายได้โดย ทฤษฎีต้นทุนธุรกรรม (Transaction cost theory) Klaes (2008) ที่ชี้ให้เห็นว่า ในการทำธุรกรรมต่าง ๆ ของบริษัทนั้นย่อมมีต้นทุนเกิดขึ้นเสมอ โดยต้นทุนดังกล่าวจะมาจากผู้มีส่วนได้เสียแต่ละฝ่าย ซึ่งบริษัทพยายามลดต้นทุนกับบุคคลเหล่านั้นให้อยู่ในมูลค่าต่ำที่สุด หากพิจารณาเฉพาะต้นทุนระหว่างบริษัทกับเจ้าหนี้จะพบว่า ต้นทุนที่เกิดขึ้นอาจรวมไปถึงดอกเบี้ยจ่าย และค่าปรับเนื่องจากผิดสัญญาเงินกู้ยืม แต่อย่างไรก็ตามบริษัทก็พยายามจ่ายหนี้สินให้ตรงเวลา ดังนั้นความจำเป็นในการชำระหนี้สินจึงเป็นปัจจัยที่ต้องถูกนำมาพิจารณาก่อนการประกาศจ่ายเงินปันผลในแต่ละครั้ง การศึกษาสภาพความเสี่ยงทางการเงิน จะทำการศึกษาด้วยการวัด อัตราหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม เพื่อที่จะแสดงให้เห็นว่ากิจการมีการลงทุนในสินทรัพย์ทั้งสิ้นเป็นเงินทุนมาจากการก่อหนี้เป็นสัดส่วนเท่าใด ถ้าอัตราส่วนนี้สูง ก็แสดงถึงการมีสภาพความเสี่ยงทางการเงินที่สูงด้วย โดยเชื่อว่าอัตราส่วนดังกล่าวน่าจะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการประกาศจ่ายเงินปันผล กล่าวคือเมื่อบริษัทมีอัตราส่วนหนี้สินต่อผู้ถือหุ้นเพิ่มมากขึ้นย่อมแสดงให้เห็นว่าบริษัทมีความจำเป็นต้องชำระหนี้สินในจำนวนที่มาก ซึ่งอาจจะส่งผลให้บริษัทไม่สามารถประกาศจ่ายเงินปันผลได้ ในช่วงเวลาดังกล่าว เพราะต้องนำเงินที่ควรจะต้องนำมาประกาศจ่ายปันผลนั้นไปจ่ายชำระภาระผูกพันก่อน เพื่อเป็นการรักษาเครดิตของบริษัท และเป็นการลดต้นทุนธุรกรรมที่จะเกิดขึ้นจากการผิดนัดชำระหนี้

3. ขนาดของกิจการ (Size)

บริษัทขนาดใหญ่และเติบโตเต็มที่มีแนวโน้มมี Free cash flow ดังนั้นจะมีการจ่ายเงินปันผลสูงกว่าบริษัทขนาดเล็กที่เพิ่งเกิดใหม่ จากงานวิจัยของ Ling et al. (2008) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่กระทบต่อการจ่ายเงินปันผลของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศมาเลเซีย พบว่า ขนาดของบริษัท (Firm Size) เป็นปัจจัยที่กระทบต่อการจ่ายเงินปันผลของบริษัท สอดคล้องกับงานวิจัยของ Al-Najjar (2009) พบว่า ขนาดของบริษัท เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเงินปันผลจ่าย และ Imran (2011) ที่พบว่า ขนาดของบริษัทเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเงินปันผลต่อหุ้นไปในทิศทางเดียวกัน

4. อายุของบริษัท (AGE)

บริษัทที่มีอายุบริษัทที่มากนั้นมีแนวโน้มจะประกาศจ่ายเงินปันผลออกมาก ตามทฤษฎีวัฏจักรธุรกิจ (Business Life Cycle Theory) Churchill and Lewis (1983) กล่าวว่าบริษัทที่อยู่ในช่วงเริ่มต้นและเติบโตนั้น จำเป็นต้องใช้เงินทุนสูง ทำให้บริษัทอาจไม่สามารถประกาศจ่ายเงินปันผลได้ แต่บริษัทที่มีอายุมากขึ้นจนเริ่มเข้าสู่ภาวะอิ่มตัวและถดถอยจะเน้นไปที่การคืนผลตอบแทนให้กับนักลงทุนมากกว่าการเก็บกำไรไว้ลงทุนเหมือนกับบริษัทที่มีอายุน้อยและอยู่ในช่วงเติบโต ซึ่งทำบริษัทที่มีอายุน้อยมักไม่ค่อย

ประกาศจ่ายปันผล ในขณะที่บริษัทที่มีอายุมากจะมีการประกาศจ่ายปันผลที่สูง Fama and French (2001) ได้ศึกษาจ่ายเงินปันผลของบริษัทในสหรัฐอเมริการะหว่างปี 1926 และ 1999 พวกเขาพบว่า ร้อยละของการจ่ายเงินปันผลของบริษัทเหล่านั้นลดลงหลังจากปี 1978 โดยมีสัดส่วนของการจ่ายเงินปันผลถึงจุดสูงสุดคือ 66.5% ในปี 1978 แต่ตกลงไปเหลือเพียง 20.8% ในปี 1999 หลักฐานบ่งบอกถึง สัดส่วนที่ลดลงนี้ว่าการจ่ายเงินปันผลเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลจากการเพิ่มขึ้นของบริษัทขนาดเล็กในตลาดที่มี ผลกำไรต่ำแต่มีโอกาสนในการลงทุนสูงและไม่เคยจ่ายเงินปันผล

Grullon et al. (2005) พบว่า บริษัทมีแนวโน้มที่จะเพิ่มการจ่ายเงินปันผล ขณะที่บริษัท เจริญเติบโตเต็มที่เพราะมีการลงทุนที่ลดลง และมี free cash flows มากขึ้นทำให้บริษัทจ่ายออกในรูป เงินปันผล หรือ ซื้อหุ้นคืน ดังนั้นการจ่ายเงินปันผลเพิ่มขึ้นอาจส่งสัญญาณไม่เพียงแต่มีการเปลี่ยนแปลงใน ปัจจัยพื้นฐานของบริษัท แต่ยังเป็นสิ่งที่บ่งบอกว่าจะไม่มีการลงทุนเพิ่ม งานวิจัยของ Mazakawi (2007) ที่สนับสนุนว่าอายุบริษัทมีผลต่อการจ่ายเงินปันผล

5. กระแสเงินสดอิสระ (The free cash flow)

กระแสเงินสดอิสระ คือ กระแสเงินสดที่เหลืออยู่หลังหักเงินลงทุนเพื่อการเติบโตในอนาคต ดังนั้นบริษัทที่มีกระแสเงินสดอิสระในสัดส่วนที่สูงย่อมแสดงให้เห็นว่าบริษัทมีกระแสเงินสดที่ปลอดจาก ภาระในการนำไปใช้จ่ายจึงมีแนวโน้มที่จะสามารถประกาศจ่ายปันผลได้ต่างจากบริษัทที่มีกระแส เงินสดต่ำ ตามทฤษฎี Free cash flow hypothesis Jensen (1986) อธิบายว่าเงินปันผลเป็นวิธีหนึ่งที่จะ ลด Agency costs ในการขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างระหว่างผู้บริหารและผู้ถือหุ้น ทำให้ผู้ถือหุ้น สนใจว่าผู้จัดการจะสามารถนำทรัพยากรของบริษัทไปใช้ในทางที่เป็นประโยชน์เพื่อผู้ถือหุ้น Jensen and Meckling (1976) ผู้จัดการที่เห็นแก่ประโยชน์ของตัวเองอาจจะนำเงินไปใช้ในทางที่ไม่เป็นประโยชน์ หรือไปลงทุนในโครงการที่เป็น negative NPV โครงการ ดังนั้นเพื่อลดปัญหาการควรจะนำกระแสเงิน สดส่วนเกินให้แก่ผู้ถือหุ้นโดยการจ่ายเงินปันผลหรือซื้อหุ้นคืน (Easterbrook, 1984 ; Jensen ,1986)

Lang and Litzenberger (1989) เป็นคนแรกที่ทดสอบ Free cash flow hypothesis พวกเขาทดสอบจากปฏิกริยาของตลาดหุ้นต่อการประกาศจ่ายเงินปันผลของสองกลุ่มของบริษัทใน สหรัฐอเมริกา ระหว่างกลุ่มที่ลงทุนกับไม่ลงทุนพบว่า ปฏิกริยาของตลาดหุ้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกมากขึ้น สำหรับกลุ่มที่ลงทุน ผลที่เกิดขึ้นนี้สอดคล้องกับ Gugler and Yurtoglu (2003) ที่ได้ทดสอบในตลาดหุ้น เยอรมัน หากบริษัทไม่จ่ายเงินปันผลจะสะท้อนถึงการดำเนินงานที่เป็นไปตามความคาดหวังของนักลงทุน อันอาจส่งผลให้ราคาหุ้นลดต่ำลงได้ (Gill et. al., 2010)

การลงทุนน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการประกาศจ่ายเงินปันผล เนื่องมาจากผู้บริหารของบริษัท มักจะทำการสำรองกำไรที่ทำมาหาได้ในรอบปีไว้เพียงพอต่อการเติบโตใน อนาคตตามนโยบายที่ได้มีการกำหนดไว้ล่วงหน้าทำให้ไม่สามารถประกาศจ่ายปันผลได้ตามนโยบายที่ วางเอาไว้ โดยเฉพาะในบริษัทที่มีการขยายตัวของสินทรัพย์สูง หรือคาดว่าจะมีการลงทุนในอนาคต บริษัทเหล่านี้จำเป็นต้องใช้เงินทุนมากขึ้น จึงจำเป็นต้องกันกำไรส่วนหนึ่งเอาไว้ในรูปของกำไรสะสมหรือ กำไรสะสมจัดสรร ผลที่ตามมาคือ อาจทำให้บริษัทไม่สามารถประกาศจ่ายปันผลได้

กระแสเงินสดอิสระ เป็นอัตราส่วนที่น่าจะมีความเหมาะสมในการสะท้อนปัจจัยด้านการลงทุนมากที่สุด โดยเชื่อว่าอัตราส่วนดังกล่าวน่าจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการประกาศจ่ายเงินปันผล กล่าวคือ เมื่อบริษัทมีกระแสเงินสดอิสระในสัดส่วนที่สูงย่อมแสดงให้เห็นว่าบริษัทมีเงินสดที่เหลืออยู่หลังหักเงินลงทุนเพื่อการเติบโตในอนาคตไว้แล้ว ดังนั้นบริษัทที่มีกระแสเงินสดสูง แสดงให้เห็นว่าบริษัทมีสภาพคล่องที่สูง จึงมีแนวโน้มที่จะประกาศจ่ายเงินปันผลในอัตราที่สูงในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ทั้งนี้ ความเหมาะสมของการนำกระแสเงินสดอิสระมาใช้อธิบายความสม่ำเสมอของการจ่ายเงินปันผลของบริษัทเหล่านี้สามารถอธิบายได้ตามทฤษฎีการเติบโต (Growth theory) และทฤษฎีต้นทุนธุรกรรม (Transaction cost theory) ซึ่งตามทฤษฎีการเติบโตนี้ Prescott (2003) เงินทุนเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้บริษัทจะเจริญเติบโต โดยเงินทุนจะมีแหล่งที่มาสามแหล่งด้วยกัน คือ จากการกู้ยืมเงินจากเจ้าหนี้ จากเงินทุนของเจ้าของ และเงินสดที่บริษัททำมาหาได้เอง โดยทฤษฎีต้นทุนธุรกรรม (Transaction cost theory) ที่ Rostow (2001) อธิบายว่าหากพิจารณาจากแหล่งเงินทุนทั้งสามจะพบว่า บริษัทเลือกที่จะนำเงินที่บริษัททำมาได้มาใช้ก่อนเนื่องจากเงินส่วนที่มีต้นทุนต่ำที่สุด จากนั้นจึงค่อยเลือกใช้แหล่งเงินทุนจากเจ้าหนี้และเจ้าของตามลำดับ

2.15 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.15.1 การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกำไรและคุณภาพกำไร

Graham et al. (2005) ได้สำรวจความเห็นของผู้บริหารระดับสูงด้านการเงิน เกี่ยวกับการรายงานกำไรและการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินของบริษัท พบว่า ผู้บริหารกว่าร้อยละ 79.9 มีแนวโน้มที่จะบริหารกำไร เพื่อให้สามารถรายงานผลกำไรที่ดีและผู้บริหารกว่าร้อยละ 86.3 เชื่อว่าการบรรลุเป้าหมายจะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือจากตลาดทุนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้บริหารจึงมีแรงจูงใจในการบริหารกำไรเพื่อบรรลุเป้าหมายกำไรเพื่อนำไปสู่การได้รับทั้งประโยชน์ รางวัลหรือมูลค่าส่วนเพิ่มของบริษัทนั่นเอง

Herrmann, Inoue, and Thomas (2003) แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารญี่ปุ่นมีการบริหารกำไร ผ่านรายการการขายสินทรัพย์ เมื่อเห็นว่าผลการดำเนินงานในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะลดลงจากที่เคยประกาศประมาณการณ์โดยผู้บริหารเองไว้ก่อนหน้านี้

Thomas and Zhang (2002); Roychowdhury (2006) พบว่า ผู้บริหารเลือกใช้วิธีการผลิตเกินความจำเป็นในการบริหารกำไร ผ่านการใช้ดุลยพินิจในการสร้างรายการทางธุรกิจในกลุ่มบริษัทที่รายงานผลการดำเนินงานเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าเพียงเล็กน้อย เพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ขาดทุนหรือผลการดำเนินงานที่เป็นลบ

Cahan (1992) ศึกษาเกี่ยวกับกรณีที่ผู้บริหารมีการบริหารบัญชีโดยใช้ discretionary accruals หรือไม่ เมื่อบริษัทโดนรัฐบาลของสหรัฐอเมริกาตรวจสอบเกี่ยวกับ antitrust law การที่รัฐบาลของสหรัฐอเมริกาออกกฎหมายมาเพื่อห้ามการผูกขาดทางธุรกิจ ซึ่งหน่วยงานที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายดังกล่าวคือ Department of Justice และ Federal Trade Commission ได้ใช้ตัวเลขผลกำไรของบริษัทเป็นเครื่องมือในการฟ้องร้องบริษัทเกี่ยวกับการละเมิดกฎหมายดังกล่าว ทั้งนี้หน่วยงานทั้งสองเชื่อว่าหากบริษัทมีผลตอบแทนทางการเงิน (Rate of return) ที่สูงก็แสดงให้เห็นว่า บริษัทมีการผูกขาด

ทางธุรกิจ ดังนั้นผู้บริหารของบริษัทดังกล่าวจึงมักจะมีแรงจูงใจให้ใช้วิธีการบัญชีที่ช่วยลดผลกำไรของบริษัทให้อยู่ในระดับปกติที่เทียบเคียงคู่แข่งได้

2.15.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการและประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ

จากการทบทวนวรรณกรรม พบงานวิจัยจำนวนมากศึกษาความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่ จะนิยมตรวจสอบการบริหารกำไรโดยใช้ตัวแบบของ Jones (1991); Modified Jones (1991); Kothari et al. (2005); Carcello et al. (2006); Chen, Elder and Hsieh (2007); Chang and Sun (2009); Jaggi, Leung and Gul (2009); Charoenwong and Jiraporn (2009) ที่สามารถสรุปผลงานวิจัยในอดีตแยกตามผลการวิจัยว่า ความสัมพันธ์ของการกำกับดูแลกิจการที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารกำไรในทิศทางเดียวกัน ในทิศทางตรงกันข้าม ไม่มีความสัมพันธ์ หรือไม่สามารสรูปทิศทางของความสัมพันธ์ได้ ดังนี้

1. งานวิจัยที่พบว่า การกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์ต่อการบริหารกำไรในทิศทางตรงกันข้าม

แนวความคิดการกำกับดูแลกิจการที่ดี จะสนับสนุนให้มีการเปิดเผยข้อมูลและมีความโปร่งใสมากขึ้น ตลอดจนมีระบบการควบคุมภายในที่ดี เช่น ในส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มี ผู้มีความรู้ทางด้านบัญชีหรือการเงิน หรือมีจำนวนกรรมการอิสระเพิ่มขึ้น ตลอดจนผู้บริหารเป็นผู้มีความรับผิดชอบในหน้าที่และปฏิบัติตามกฎหมายกำหนด เช่น กฎหมาย Sarbanes-Oxley Act (SOX) จะช่วยลดปริมาณการบริหารกำไรได้ งานวิจัยในอดีตจำนวนมากสนับสนุนแนวคิดนี้ โดยศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการกำกับดูแลกิจการที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารกำไร ซึ่งพบความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ดังนี้

Liu and Lu (2007 para. 881) ศึกษาความสัมพันธ์ของการกำกับดูแลกิจการกับการบริหารกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศจีน ระหว่างปี ค.ศ.1999–2005 โดยการตรวจสอบการบริหารกำไรใช้ตัวแบบของ Modified Jones (1991) และวิเคราะห์ข้อมูลความถดถอยหลายตัวแปร พบว่า บริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีขึ้นจะช่วยลดปริมาณการบริหารกำไรลง

Klein (2002) ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์คุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit committee) คณะกรรมการบริษัท (board of director) และการบริหารกำไรโดยใช้คุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบจาก (New York Stock Exchange : NYSE) และ NASDAQ โดย เป็นกรณีคณะกรรมการที่เป็นผู้บริหารด้วยก็จะทำให้การทำงานไม่มีการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เกิดการบริหารกำไรโดยฝ่ายบริหารได้ง่าย โดยใช้ตัวอย่างทั้งหมด 692 บริษัทในการทดสอบกับการบริการกำไรโดยใช้รายการคงค้างเกินปกติจาก การพัฒนาตัวแบบของ Jones (1991) จากผลการทดสอบโดยใช้ Cross-sectional analysis พบว่าความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ และความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์ทางลบกับรายการคงค้างปกติ

2. งานวิจัยที่พบว่า การกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์ต่อการบริหารกำไรในทิศทางเดียวกัน

แม้ว่าบริษัทจะมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี อย่างไรก็ตาม บริษัทที่ควบคุมโดยครอบครัว จะมีประธานกรรมการบริษัทและผู้บริหารสูงสุดเป็นบุคคลเดียวกัน และสนับสนุนให้มีการบริหารกำไร Chen, Elder and Hsieh (2007) แม้บริษัทได้เพิ่มจำนวนคณะกรรมการอิสระมากขึ้นก็จะถูกควบคุมโดยผู้บริหาร จึงทำให้เกิดการบริหารกำไรได้ง่าย โดยผู้บริหารจะเลือกนโยบายการบัญชีที่ทำให้บริษัทมีกำไรมากขึ้นเพื่อจูงใจนักลงทุนหรือต้องการให้เป็นไปตามสัญญาการก่อหนี้เพื่อไม่ให้เจ้าหนี้มีส่วนร่วมในการควบคุมการบริหารงาน ดังนั้นการกำกับดูแลกิจการที่ดีจึงมีความสัมพันธ์ต่อการบริหารกำไรในทิศทางเดียวกัน งานวิจัยที่สนับสนุนแนวคิดนี้ ประกอบด้วย

Guthrie and Sokolowsky (2010) ศึกษาความกดดันจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่ในการบริหารกำไร โดยบุคคลภายนอกที่เป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่จะมีความสัมพันธ์ต่อการเลือกประธานบริษัท การเลือกตั้งคณะกรรมการต่างๆ และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างใน การบริหารของบริษัท รวมทั้งการตัดสินใจที่สำคัญของบริษัท เช่น นโยบายการลงทุน การขยายบริษัท การก่อหนี้และการจ่ายผลตอบแทนของผู้บริหาร การศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลระหว่างปี ค.ศ.1996-2002 จำนวน 201 บริษัท สำหรับการตรวจสอบการบริหารกำไรใช้ตัวแบบของ (Kothari et al. 2005); Collins and Hribar (2002) เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ความถดถอย พบว่า ในปีที่มีการออกหุ้นสามัญเพิ่มทุน บริษัทที่มีบุคคลภายนอกเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่จะมี DAC เพิ่มขึ้นร้อยละ 2 ของสินทรัพย์ และ ผู้ถือหุ้นรายใหญ่จะขายหลักทรัพย์ในปีนั้น แสดงให้เห็นว่าการบริหารกำไรมีประโยชน์กับผู้ถือหุ้นรายใหญ่ และทำให้เกิดความขัดแย้งของผลประโยชน์ระหว่างผู้ถือหุ้นปัจจุบันและผู้ถือหุ้นในอนาคต ดังนั้นการกำกับดูแลกิจการที่ดีอาจจะไม่สามารถช่วยลดปริมาณการบริหารกำไรได้

Ching et al. (2002) พบว่า ความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างขนาดของคณะกรรมการกับการบริหารกำไรจากขนาดของคณะกรรมการนั้น เป็นการวัดประสิทธิภาพการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ โดยมองว่าการทำงานยังเป็นกลุ่มใหญ่มากขึ้นจะทำให้เกิดปัญหาในกระบวนการทำงานและการประสานงานในการทำงาน ความขัดแย้งและความไม่ลงรอยกันภายในคณะกรรมการจะมากขึ้น เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก ทำให้ไม่สามารถควบคุมการดำเนินงานของผู้บริหารหรือฝ่ายบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. งานวิจัยที่พบว่า การกำกับดูแลกิจการไม่มีความสัมพันธ์ต่อการบริหารกำไรหรือไม่สามารถสรุปทิศทางของความสัมพันธ์ได้ชัดเจน

ข้อมูลการกำกับดูแลกิจการอาจไม่มีความสัมพันธ์ต่อการบริหารกำไรอาจเป็นเพราะว่าโครงสร้างของกลุ่มธุรกิจยังมีการถือหุ้นแบบประชิด ซึ่งผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจควบคุมใช้เป็นเกราะป้องกันตนเองในกรณีที่การบริหารงานขาดประสิทธิภาพ หรือไม่โปร่งใส ตลอดจนสามารถควบคุมและใช้อำนาจกับบริษัททุกแห่งของกลุ่มธุรกิจในเครือเดียวกัน ทำให้กระบวนการกำกับดูแลกิจการไม่มีประสิทธิภาพ Connelly, Limpaphayom and Nagarajan (2012) โดย Wiwattanakantang (2001) พบว่า โครงสร้างผู้ถือหุ้นของไทยโดยส่วนใหญ่เป็นแบบกระจุกตัว ผู้ถือหุ้นรายใหญ่จะมาจากบุคคลหรือครอบครัว Anderson and Reeb (2003) พบว่า เมื่อผู้ถือหุ้นมาจากครอบครัวก็จะควบคุมบริษัททำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพลดลง ผู้ถือหุ้นรายใหญ่มีแรงจูงใจในการทำงานเพื่อที่จะตรวจสอบการ

ทำงานอย่างใกล้ชิดทำให้กิจการมีความมั่งคั่งต่อมาก็จะทำเพื่อประโยชน์ของตัวเอง จึงทำให้ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าวหรือไม่สามารถสรุปทิศทางของความสัมพันธ์ได้ชัดเจน

Larcker, Richardson and Tuna (2007, para. 4) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการ รายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน โดยการกำกับดูแลกิจการรวมถึงลักษณะของกรรมการ การป้องกันการครอบงำกิจการ ลักษณะของผลตอบแทน ลักษณะของการถือหุ้นและโครงสร้างเงินทุน ที่ใช้ข้อมูลระหว่างปี ค.ศ.2002-2003 เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบ และวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ สำหรับการตรวจสอบการบริหารกำไรใช้รายการคงค้างตามตัวแบบของ Modified Jones (1991) และในการวัดผลการดำเนินงานใช้อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์ พบว่า ตัวแปรทั้งหมดแบ่งได้ 14 องค์ประกอบ ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีการกำกับดูแลกิจการกับรายการคงค้างเกินปกติไม่สามารถสรุปทิศทางความสัมพันธ์ได้

Connelly, Limpaphayom and Nagarajan (2012, pp. 1723-1724) ศึกษาความสัมพันธ์ของการกำกับดูแลกิจการที่มีความสัมพันธ์กับมูลค่ากิจการ ผ่านโครงสร้างการถือหุ้นแบบปริมิตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในปี ค.ศ.2005 จำนวน 216 บริษัท โดยคณะผู้วิจัยสร้างแบบประเมินคะแนนการกำกับดูแลกิจการ 117 ข้อ และใช้ค่า Tobin's Q ในการวัดมูลค่ากิจการ สำหรับการถือหุ้นแบบปริมิตจะใช้อัตราส่วนระหว่างสิทธิการมีส่วนได้เสีย (Cash Flow Rights) ต่อสิทธิในการออกเสียง (Voting Rights) เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ความถดถอยแบบกำลังสองน้อยที่สุด และแบบสองชั้น พบว่า การกำกับดูแลกิจการที่ดีมีผลกระทบในเชิงบวกกับมูลค่ากิจการ แต่สำหรับบริษัทครอบครัวที่มีโครงสร้างการถือหุ้นแบบปริมิต การกำกับดูแลกิจการจะมีประสิทธิภาพลดลง ซึ่งส่งผลกระทบในเชิงลบกับมูลค่ากิจการ ดังนั้นในประเทศไทยการกำกับดูแลกิจการที่ดีไม่ได้เป็นการรับรองผลการดำเนินงาน เพราะบริษัทส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามข้อกำหนด (Form) ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเท่านั้น

Jiamsagul (2007) ศึกษาเกี่ยวกับความโปร่งใสทางการเงินและการเปิดเผยข้อมูลของ SET 100 ในปี ค.ศ. 2005 โดยใช้แบบประเมินความโปร่งใสและการเปิดเผยข้อมูลของ S&P จำนวน 98 คำถามและใช้ตัวแปรเทียมในการแทนค่า (1,0) สำหรับทางด้านกรรมการบริหาร ประกอบด้วย สัดส่วนของจำนวนกรรมการอิสระ การแบ่งแยกระหว่างประธานกรรมการบริษัทและผู้บริหารสูงสุด จำนวนกรรมการ จำนวนครั้งในการประชุม ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของประธานอิสระ จำนวนครั้งในการประชุมของกรรมการตรวจสอบ และการแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาและ/หรือกรรมการพิจารณา ค่าตอบแทน ทางด้านการวัดผลการดำเนินงานจะใช้ค่า ROA และการวัดมูลค่ากิจการใช้ค่า Tobin's Q และผลตอบแทนของหลักทรัพย์ เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ความถดถอยแบบกำลังสองน้อยที่สุด พบว่า ความโปร่งใสทางการเงินและการเปิดเผยข้อมูลในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์ต่อผลการดำเนินงาน ในระดับสอง ความโปร่งใสทางการเงินและการเปิดเผยข้อมูลมีผลต่อมูลค่ากิจการ เพราะว่า เมื่อข้อมูลทางการเงินมีความโปร่งใสและมีการเปิดเผยมากขึ้น สามารถลดความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงข้อมูลระหว่างผู้บริหารและผู้ถือหุ้น และมีต้นทุนของเงินทุนต่ำ มีผลกระทบในเชิงบวกกับมูลค่ากิจการ ในระดับสามการทบทวนนโยบายการบัญชีและรายละเอียดของนโยบายการบัญชีมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับผลการ

ดำเนินงาน มูลค่ากิจการ ผลตอบแทนของหลักทรัพย์ เพราะว่าความเชื่อถือได้และความทันต่อเวลาของข้อมูลนำไปใช้ในการตัดสินใจทั้งภายในและภายนอกองค์กร

อย่างไรก็ดีลักษณะของกรรมการ พบว่า สัดส่วนของจำนวนกรรมการอิสระเพิ่มขึ้นจะมีผลกระทบในเชิงบวกกับผลการดำเนินงานและผลตอบแทนของหลักทรัพย์ รวมทั้งการแต่งตั้งกรรมการสรรหาและกรรมการค่าตอบแทนจะมีผลกระทบในเชิงบวกกับผล การดำเนินงาน เพราะว่า กรรมการอิสระจากภายนอกช่วยตรวจสอบความขัดแย้งของผลประโยชน์ระหว่างผู้บริหารและผู้ถือหุ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะที่การประชุมจำนวนมากครั้งมีผลกระทบในเชิงลบกับมูลค่ากิจการ เพราะเป็นการลดโอกาสให้กรรมการภายนอกควบคุมและตรวจสอบผู้บริหาร

Xie Davidso and DaDalt (2003); Peasnell Pope and Young (2005) ไม่พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญระหว่างสัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่เป็นอิสระและการมีกรรมการตรวจสอบกับรายการค้างโดยใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร เช่นเดียวกับ Abbott Parker and Peters (2004) ไม่พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญระหว่างกรรมการตรวจสอบกับการต้องปรับปรุงงบการเงินใหม่

งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงินและการบัญชีกับการบริหารกำไร ได้แก่ Xie Davidson and DaDalt (2003) พบว่า สัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงินและบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายการค้างค้างโดยใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารซึ่งสอดคล้องกับ Bedard Chtourou and Courteau (2004) พบว่า ถ้ากรรมการตรวจสอบอย่างน้อยหนึ่งคนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต หรือนักวิเคราะห์ทางการเงิน หรือมีประสบการณ์ด้านบัญชีและการเงินมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายการค้างค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร และงานวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับ Abbott Parker and Peters (2004) พบว่า การมีกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางการเงินมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการต้องปรับปรุงงบการเงินใหม่อย่างไรก็ตามมีผู้วิจัยไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าวกับกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ ความชำนาญทางการเงินและบัญชี

2.15.3 งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการสอบบัญชี

1. การตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4)

Mutchier et al. (1997) พบว่า ผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 6 แห่ง (Big 6) มีแนวโน้มที่จะเสนอรายงานการตรวจสอบที่เน้นถึงปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของกิจการมากกว่าผู้สอบบัญชีของสำนักงานขนาดเล็ก (Non- Big 6) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้สอบบัญชีของสำนักงานขนาดใหญ่จะแสดงความเห็นอย่างเหมาะสม และมีความสามารถในการตรวจพบและส่งสัญญาณให้ผู้ใช้งบการเงินทราบถึงปัญหาดังกล่าว อีกทั้งเป็นการป้องกันตนเองจากการถูกฟ้องได้

Firth (2003) พบว่า ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายการค้างค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร

De Angelo (1981) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพงานสอบบัญชีและขนาดของสำนักงานสอบบัญชี โดยตั้งทฤษฎีที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของสำนักงานสอบบัญชีกับต้นทุนซึ่งเกี่ยวกับข้อกักับการเสียชื่อเสียงของสำนักงานสอบบัญชีว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่มีแนวโน้มสูงที่จะตรวจพบรายงานข้อผิดพลาดที่ตรวจสอบมากกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non-Big 4)

เนื่องจากหากมีการตรวจสอบพบภายหลังว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ไม่ได้รายงานข้อผิดพลาดที่ตรวจพบ อาจถูกฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้ ซึ่งการฟ้องร้องดังกล่าวส่งผลไปถึงชื่อเสียงและอาจทำให้ลูกค้าส่วนใหญ่ของบริษัทไม่ไว้วางใจจนเสียลูกค้าไป ถือเป็น การสูญเสียต้นทุนจำนวนมาก ดังนั้น สำนักงานสอบบัญชีที่มีขนาดใหญ่จึงต้องพยายามรักษาชื่อเสียงของตนเองโดยการตรวจให้พบข้อผิดพลาด และทำการรายงานข้อผิดพลาดเหล่านั้นออกสู่สาธารณชน จากงานวิจัยดังกล่าวเกี่ยวกับขนาดของสำนักงานสอบบัญชี จะเห็นว่ามีความสัมพันธ์กับคุณภาพของงานสอบบัญชีไปในทิศทางเดียวกัน คือ สำนักงานสอบบัญชีที่มีขนาดใหญ่มีความเป็นไปได้ที่จะตรวจสอบพบข้อผิดพลาด และรายงานข้อผิดพลาดที่ตรวจพบมากกว่าสำนักงานสอบบัญชีที่ไม่ใช่ขนาดใหญ่

2. การเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี

Lazer et al. (2004) ได้ศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีในช่วงปี 1988 ถึง 2002 โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและสมการทดสอบความสัมพันธ์ ในการศึกษาพบว่า บริษัทจดทะเบียนที่เปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีมักจะถูกผู้สอบบัญชีคนปัจจุบันจัดให้มีการแก้ไขและปรับปรุงงบการเงินที่แสดงเปรียบเทียบซึ่งตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีคนก่อนและมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการตรวจสอบรายการสำรองและรายการคงค้าง เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากข้อพิพาททางกฎหมายอันอาจเกิดขึ้นได้

Davidson et al. (2005) ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงบริการสอบบัญชีเพื่อเอื้อต่อการบริหารงบการเงินและเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี ในการศึกษาได้อ้างอิงถึงผลสรุปของการวิจัยและการศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างสมมติฐาน 4 สมมติฐานและทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,132 บริษัท ซึ่งเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศสหรัฐอเมริกา และมีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีในช่วงปี 1993 ถึง 1998 ในการศึกษาการสร้างกำไรใช้การทดสอบการสร้างกำไร โดยพิจารณาผลต่างระหว่างกำไร (ขาดทุน) ตามเกณฑ์คงค้างและกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานเกินปกติ (Abnormal Accruals) หรือสำรองและรายการคงค้างที่เป็นไปตามดุลยพินิจของผู้บริหารที่ไม่พึงประสงค์ (Unexpected Discretionary Accruals) โดยใช้แนวคิดที่ประยุกต์แนวคิดของ Jones (1991); Modified Jones (1991) พัฒนาโดย Dechow et al. (1995) การศึกษาพบว่า ในกรณีที่รูปแบบการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีเป็นการเปลี่ยนการใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่เป็นสำนักงานบัญชีที่ไม่ใช่ขนาดใหญ่และประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีคนก่อนเป็นแบบอื่นนอกเหนือจากแบบไม่มีเงื่อนไขจะทำให้มีสำรองและรายการคงค้างที่เป็นไปตามดุลยพินิจผู้บริหาร (Discretionary Accruals) มากกว่ากรณีที่ประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีคนก่อนเป็นแบบไม่มีเงื่อนไขและรูปแบบการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีในลักษณะอื่น (เช่น เปลี่ยนจากใหญ่ไปใหญ่ เล็กไปใหญ่ เล็กไปเล็ก)

Brian, Car and Jonathan (2011) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีกับการเปลี่ยนแปลงในรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ที่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีระหว่างปี 2003-2005 ยกเว้นบริษัทในกลุ่มการเงิน ประกันภัย และบริษัทที่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีมากกว่า 1 ครั้งในช่วงที่มีการทดสอบ จำนวน 952 บริษัท ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยน

ผู้สอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-Big 4) จะส่งผลให้รายการคงค้างซึ่งขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

3. ประเภทการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี

Bartov et al. (2001) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accrual) กับรายงานของผู้สอบบัญชี ในการทดสอบครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression) โดยมีตัวแปรอิสระเป็นรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร ตัวแปรตามเป็นรายงานของผู้สอบบัญชี โดยกำหนดให้รายงานของผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไป กรณีปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง และครอบคลุมถึงรายงานของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไข แต่มีการเพิ่มวรรคอธิบายเพื่อเน้นข้อมูลและเหตุการณ์ กรณีปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องเป็นรายงานที่สนใจศึกษา และในงานวิจัยนี้มีอัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio) และขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (Audit Size) เป็นตัวแปรควบคุมที่มีความสำคัญ ซึ่งผลการวิจัยพบว่ารายงานผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไปกรณีดังกล่าวข้างต้นขึ้นอยู่กับรายการคงค้างที่อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหาร

Chen, Chen and Su (2001) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการทำกำไรตามข้อบังคับของกฎหมาย การบริหารกำไรและการแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไป การวิจัยนี้ใช้รายงานประจำปีที่ออกโดยบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศจีน จากปี 1995 ถึงปี 1997 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะบริหารกำไร ซึ่งการบริหารกำไรมีความสัมพันธ์กับการได้รับรายงานผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้รายงานของผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไปครอบคลุมถึง รายงานแบบไม่มีเงื่อนไขแต่มีวรรคอธิบายเพิ่มเติมด้วย หนึ่งในตัวแปรที่สนใจศึกษาที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือจำนวนวันช้าในการออกรายงานผู้สอบบัญชี และหนึ่งในตัวแปรควบคุมที่พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับโอกาสที่ผู้สอบบัญชีจะแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไป นั่นคือขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (Audit Size)

Marty et al. (2004) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารกับรายงานของผู้สอบบัญชี การศึกษาในครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากงบการเงินและรายงานผู้สอบบัญชี ปี ค.ศ. 1994-1999 มาทำการวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) สำหรับตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือ รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจผู้บริหาร ซึ่งเป็นตัวแปรที่สนใจศึกษา สำหรับตัวแปรตามของงานวิจัย คือ รายงานผู้สอบบัญชี โดยกำหนดให้รายงานของผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไป กรณีปัญหาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เป็นรายงานที่สนใจศึกษา ทั้งนี้รายงานผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไปครอบคลุมถึง รายงานแบบไม่มีเงื่อนไขแต่มีวรรคอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง อีกทั้งตัวแปรควบคุมที่มีความสำคัญ อาทิ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (Liquidity Ratio) และขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (Audit Size) เนื่องจากตัวแปรควบคุมเหล่านี้อาจส่งผลให้บริษัทรับรายงานผู้สอบบัญชีดังกล่าว ซึ่งผลการศึกษาพบว่า รายงานผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไป กรณีปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องขึ้นอยู่กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร

Leone et al. (2002) ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของความเห็นของผู้สอบบัญชีและผลต่างระหว่างกำไร(ขาดทุน) ตามเกณฑ์คงค้าง และกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงาน

เกินปกติ จากความประสงค์เพื่อสร้างกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย สหรัฐอเมริกา ในการศึกษาใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธี Web – Based Sampling การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) และการวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้น (Ordinary Least Square Regression Analysis) ซึ่งประยุกต์จากการศึกษาของ Barton et al. (2000); Jones (1991); Kothari et al. (2003) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการประเมินผลการดำเนินงานและการตั้งสำรองและรายการคงค้างที่เป็นไปตามดุลยพินิจของผู้บริหาร (Performance Match Discretionary Accrual Measure) โดยการเพิ่ม ROA ในสมการของ Jones (1991) พบว่า เมื่อประเภทของความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบอื่นที่ไม่ใช่แบบไม่มีเงื่อนไขจะมีความสัมพันธ์กับผลต่างระหว่างกำไร (ขาดทุน) ตามเกณฑ์คงค้างและกระแสเงินสดจากการดำเนินงานเกินปกติ กรณีที่ประเภทของความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบไม่มีเงื่อนไข แต่เพิ่มวรรคเน้นข้อมูลบ่งชี้ถึงปัญหาความสามารถในการดำเนินงานต่อเนื่องของบริษัท โดยจะทำให้เกิดผลต่างระหว่างกำไร (ขาดทุน) ตามเกณฑ์คงค้างและกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานเกินปกติมีค่าบวกจำนวนมาก

2.15.4 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารกำไรกับการจ่ายเงินปันผล

แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการบริหารกำไรจัดการกำไรกับการจ่ายเงินปันผลได้ถูกนำมาทำการศึกษาโดย Kasanen et al. (1999) และพบว่า ผู้ถือหุ้นมีความต้องการที่จะได้ผลตอบแทนที่สูงและคาดหวังที่จะได้รับเงินปันผลจ่ายอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นบริษัทจึงมีแรงจูงใจที่จะทำการบริหารกำไรให้เพียงพอที่จะจ่ายเงินปันผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Foerster and Sapp (2006) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของกำไรและเงินปันผลนั้นมีการเคลื่อนไหวที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และ Edelstein et al. (2009) ยังพบว่า ความต้องการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการจ่ายเงินปันผลได้กระตุ้นให้ผู้บริหารมีการบริหารกำไร หากบริษัทมีรายงานกำไรที่สูง ผู้ถือหุ้นของบริษัทจะคาดหวังถึงการจ่ายเงินปันผลที่สูงขึ้นตามไปด้วย ในทางตรงกันข้ามผู้บริหารจึงทำการบริหารกำไรให้มีการรายงานผลกำไรที่ต่ำ เพื่อให้จ่ายเงินปันผลที่ต่ำลงหรือเพียงเพื่อตามที่กฎหมายได้มีการบังคับไว้ เท่านั้น ซึ่งเป็นไปในแนวโน้มเดียวกับการงานวิจัยของ Moghri and Galogah (2013) พบว่า การบริหารกำไรกับการจ่ายเงินปันผลมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีสาระสำคัญ อย่างไรก็ตามยังมีการศึกษาที่มีข้อสรุปที่แตกต่างกันออกไปจากการศึกษาข้างต้น กล่าวคือ ในงานวิจัยของ Haider et al. (2012) และ Aurangzeb and Dilawer (2012) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารกำไรกับการจ่ายเงินปันผล โดยการใช้ตัวแปรควบคุมเหมือนกัน คือ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity : ROE) และขนาดของบริษัท (Firm Size) พบว่า การบริหารกำไรและการจ่ายเงินปันผลมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางลบ

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ Ali Shah et al (2012); Arif, Abrar, Khan, Kayani, and Shah (2011) ที่ได้ศึกษาค้นคว้าแล้วพบว่า การบริหารกำไรและการจ่ายเงินปันผลนั้นไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ

2.15.5 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการวัดคุณภาพกำไร

Richardson et al. (2001) ทำการวิเคราะห์เพื่อหาแหล่งของข้อมูลในงบการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อจะนำไปเป็นตัวแทนในการวัดคุณภาพกำไร เพื่อหาความสัมพันธ์กับผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าข้อมูลในงบการเงินที่สามารถนำไปเป็นตัวแทนที่

ดีในการวัดคุณภาพกำไรและสามารถสะท้อนไปยังผลตอบแทนของหลักทรัพย์ได้ดั่งนั้น สามารถวัดได้จาก รายการคงค้างรวม คือ ผลต่างระหว่างกำไรสุทธิและกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงานงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการวัดคุณภาพกำไร ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา

Bradshaw M.T., Richardson S.A. และ Sloan R.G. (1999) ได้ศึกษา เรื่อง คุณภาพกำไรและความเชื่อถือได้ของรายงานทางการเงิน โดยได้มีการรวบรวมข้อมูลมาจาก 3 แหล่งด้วยกัน ได้แก่ 1. ข้อมูลการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์จากแฟ้มข้อมูลการสรุป สถิติของ I/B/E/S 2. งบการเงินจากฐานข้อมูลประจำปีของ COM PUSTAT และ 3. ข้อมูลอัตราผลตอบแทนของหุ้นจาก CRSP ตั้งแต่ปี 1987- 1997 จากตัวอย่าง 47,571 บริษัท โดยแบบจำลองที่ใช้ในการวัดค่าของเกณฑ์คงค้างประกอบด้วยตัวชี้วัดเกณฑ์คงค้างในด้านเงินทุนหมุนเวียนและด้านกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ผลการศึกษาพบว่า ตัวชี้วัดเกณฑ์คงค้างยิ่งสูง ยิ่งทำให้คุณภาพกำไรต่ำ เนื่องจากความแตกต่างของกำไรสุทธิทางบัญชีและกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

Chan K., Chan L.K.C., Jegadeesh N. และ Lakonishok J. (2001) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพกำไรและผลตอบแทนต่อหุ้น ซึ่งการบันทึกบัญชีตามหลักเกณฑ์คงค้างจะทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีและกระแสเงินสด ในการศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากบริษัท ใน NASDAQ AMEX และ NYSE ตั้งแต่ปี ค.ศ.1971 ถึง ค.ศ.1995 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 บริษัท โดยใช้แบบจำลองตัวชี้วัดเกณฑ์คงค้างของ Sloan (1996) ผลการศึกษาพบว่า ตัวชี้วัดเกณฑ์คงค้างที่มีค่าเป็นบวกยังมีจำนวนมากก็ยิ่งทำให้คุณภาพกำไรลดลง เพราะกำไรสุทธิจากงบกำไรขาดทุนมีมากกว่ากระแสเงินสดที่มาจากการดำเนินงานของบริษัทและยังพบว่าตัวชี้วัดเกณฑ์คงค้างเป็นการจัดเตรียมข้อมูลสำหรับคุณภาพกำไร ซึ่งส่วนใหญ่อำนาจการพยากรณ์ของตัวชี้วัดเกณฑ์คงค้างมาจากการเปลี่ยนแปลงในลูกหนี้ การเปลี่ยนแปลงในสินค้า และการเปลี่ยนแปลงในเจ้าหนี้ Camelback Research Alliance, Inc. (2002) ได้ศึกษาถึงการวิเคราะห์คุณภาพกำไรในรายงานทางการเงินที่มีคุณภาพต่ำ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ว่าบริษัทจะมีมูลค่าต่ำกว่ามูลค่าทางการตลาดโดยรวม และพบว่าการวิเคราะห์คุณภาพกำไรมีประโยชน์ช่วยเตือนการแต่งตัวเลขทางบัญชี โดย Camelback Research Alliance, Inc. เป็นสถาบันแห่งแรกที่ให้บริการด้านการวิเคราะห์คุณภาพกำไร ในการศึกษาครั้งนี้ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากบริษัทที่มีหลักทรัพย์สูงสุด 5,000 อันดับ โดยใช้สถิติการซื้อขายหุ้น ตั้งแต่ ปี ค.ศ.1991 ถึงปีค.ศ. 2001 โดยใช้ 2 เทคนิค ได้แก่ 1. เทคนิคเชิงปริมาณใช้ The Camelback Earnings Quality Model (EQM) และ 2. เทคนิคการวิเคราะห์การปฏิบัติงานโดยใช้อัตราส่วนพื้นฐานในการวิเคราะห์การเงิน ซึ่งใช้ข้อมูลจากงบการเงินของกิจการในการประเมินคุณภาพกำไร จากการศึกษาพบว่า ตัวแบบ EQM สามารถเชื่อถือได้และมีความชัดเจนในการพยากรณ์ผลตอบแทนในอนาคต ซึ่งสามารถจัดอันดับคุณภาพกำไรได้ และพบว่าตัวบ่งชี้คุณภาพกำไรที่สำคัญ คือระดับของกระแสเงินสดที่เกิดจากการดำเนินงานของบริษัท การวิเคราะห์คุณภาพกำไรเป็นการป้องกันที่ดีจากรายงานกำไรที่มีคุณภาพต่ำ การวิเคราะห์คุณภาพกำไรทำให้สามารถพยากรณ์ผลตอบแทนในอนาคตจากการดำเนินการได้ รูปแบบคุณภาพกำไรขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของหุ้นซึ่งสามารถช่วยนักลงทุนให้ได้รับผลตอบแทนสูงสุดและการจัดการกำกับความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ได้แก่ ทฤษฎีความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetry information) ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ทฤษฎีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest Theory) ทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์ (Positive Accounting Theory) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกำไร (Earnings Management) แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพกำไร (Earnings Quality) และแนวทางในการจัดทำและนำเสนองบการเงินตามเกณฑ์คงค้าง (accrual basic) ทำให้สรุปได้ว่า ในความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้ถือหุ้น ที่มีการแบ่งแยกหน้าที่กันเกี่ยวกับการใช้และการควบคุมทรัพยากรของกิจการ พบว่าผู้บริหารซึ่งเป็นตัวแทนมักมีความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม (Conflict of Interest) และมักกระทำการใดๆ เพื่อสร้างผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้องมากกว่าคำนึงถึงความถูกต้องและผลประโยชน์ของส่วนรวม โดยใช้โอกาสและช่องทางที่มีข้อมูลมากกว่า (Asymmetry information) ในทางที่เอื้อผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง วิธีการหนึ่งที่ผู้บริหารทำเพื่อประโยชน์ส่วนตน คือ การบริหารกำไรผ่านรายการคงค้าง (Accrual Management) โดยเลือกใช้นโยบายบัญชี การประมาณการทางการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับหลักการจัดทำงบการเงินตามเกณฑ์คงค้าง เพื่อปกปิดผลการดำเนินงานที่แท้จริง Dechow and Skinner (2000) เช่น การเลือกใช้นโยบายบัญชีหรือการประมาณการทางบัญชีที่เกี่ยวข้องกับหลักการจัดทำงบการเงินตามเกณฑ์คงค้าง (Accrual basis) การเอื้อประโยชน์ดังกล่าวนั้นมักจะขัดกับสิ่งที่เรียกว่า จุดมุ่งหมายขององค์กร โดยบิดเบือนข้อมูลทางเศรษฐกิจหรือผลการดำเนินงานโดยภาพรวมที่สำคัญของบริษัท อันจะส่งผลให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจผิดในฐานะการเงินและผลการดำเนินงานและเกิดปัญหาตัวแทน (Agency Problem) ตามมาเสมอ จากแนวคิด ทฤษฎีข้างต้น จึงทำให้เชื่อว่าผู้บริหารมีแนวโน้มที่ทำการบริหารกำไร

การบริหารกำไรจะส่งผลต่อคุณภาพของกำไร ซึ่งคุณภาพกำไรเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญต่อผู้ใช้งบการเงินเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจลงทุน หากกิจการมีการบริหารกำไรที่สูงขึ้นย่อมทำให้คุณภาพกำไรลดต่ำลง เนื่องจากกำไรที่เกิดจากการบริหารกำไร เป็นกำไรที่ไม่ได้เกิดจากการดำเนินงานตามปกติ หรือไม่ได้มาจากรายได้ที่เกิดขึ้นเป็นประจำและกำไรที่เกิดขึ้นไม่สอดคล้องกับการเกิดของกระแสเงินสด กำไรที่ไม่มีคุณภาพจะส่งผลทำให้นักลงทุนตัดสินใจลงทุนผิดพลาด Ayres (1994) Stickney (1996) , Healy and Wahlen (1999) Schipper & Vencent (2003) Lo (2008) Dechow, Ge, and Schrand (2010)

จากปัญหาตัวแทน (Agency problem) ที่ทำให้เชื่อว่าผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะทำการบริหารกำไร และการที่ผู้ลงทุนไม่สามารถล่วงรู้ข้อมูลการตัดสินใจของผู้บริหารอาจส่งผลทำให้ผู้ลงทุนขาดความมั่นใจในการกระบวนการจัดทำและนำเสนองบการเงิน และทำให้เกิดต้นทุนในการมอบอำนาจ (Agency Cost) ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแล (Corporate Governance) จึงถูกนำมาเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการลดปัญหาตัวแทนดังกล่าว โดยการมีคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit committee) ทำหน้าที่ในการ

กำกับดูแลบริษัทเพื่อให้การจัดทำงบการเงินมีมาตรฐาน และการมีผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) ให้ข้อเสนอแนะและรับรองมาตรฐานของงบการเงินที่บริษัทได้จัดทำและนำเสนอ เพื่อให้ผู้ลงทุนเกิดความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการของบริษัท ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนตัวแทนที่เกิดขึ้นได้ Morck et al. (1988) Easterbrook (1984)

ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร

คณะกรรมการตรวจสอบ บทบาทและหน้าที่หนึ่งของคณะกรรมการตรวจสอบ คือ การกำกับดูแลการจัดทำงบการเงินของบริษัทให้มีมาตรฐาน คณะกรรมการตรวจสอบเป็นคณะกรรมการอิสระ ซึ่งไม่เป็นกรรมการที่มีส่วนในการตัดสินใจในการดำเนินกิจการ จึงทำให้คณะกรรมการตรวจสอบสามารถปฏิบัติงานด้วยความเป็นอิสระ และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บริษัทมีการกำกับดูแลกิจการอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำหน้าที่สอบทานรายงานทางการเงินและระบบการควบคุมภายในของกิจการ เพื่อสร้างความมั่นใจว่ากระบวนการจัดการทางด้านบัญชีและการเงินของกิจการมีการควบคุมที่ดี ข้อมูลทางการเงินมีความถูกต้องและมีความเชื่อถือได้ ดังนั้นคณะกรรมการตรวจสอบ จึงเป็นบุคคลสำคัญที่ส่วนช่วยผลักดันให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อลดการบริหารกำไร และสร้างความมั่นใจว่า รายงานทางการเงินที่จัดทำนั้นถูกต้อง น่าเชื่อถือ และมีมาตรฐาน Jensen and Meckling (1976) , Morck et al. (1988), Easterbrook (1984), Bedard, Chtourou and Courteau (2004) , Al- Ajmi (2009), in and Hwang (2010)

ในการทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบนั้น ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยผลักดันให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ อาจพิจารณา

1. สัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ (Independent of Audit committee) โดยพบว่ายังมีจำนวนสัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบสูง จะช่วยลดพฤติกรรมกรรมการบริหารกำไรได้ การบริหารกำไรที่ลดลงย่อมส่งผลทำให้คุณภาพกำไรเพิ่มขึ้น เนื่องจากคณะกรรมการตรวจสอบเป็นกรรมการจากภายนอกที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารโดยอิสระ และทำหน้าที่ในการประสานงานระหว่างผู้สอบบัญชีกับฝ่ายบริหารของกิจการ Fama (1980) และ Fama and Jensen (1983) , Beasley et al. (2000) Piot and Janin (2007)

2. สัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ ความชำนาญทางการเงินและบัญชี

บทบาทและหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของคณะกรรมการตรวจสอบ คือ การสอบทานการจัดทำรายงานทางของบริษัท การมีส่วนร่วมในการอภิปรายกับผู้บริหารและผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับการใช้ดุลยพินิจทางการเงินที่สำคัญ รวมทั้งมีส่วนร่วมพิจารณาประเด็นทางบัญชีที่เกิดขึ้น และสอบทานรายงานทางการเงินที่จัดทำขึ้นโดยฝ่ายบริหาร เพื่อให้รายงานทางการเงินมีความถูกต้องและเปิดเผยข้อมูลอย่าง

ครบถ้วน ดังนั้นกรรมการตรวจสอบจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางการเงิน มีประสบการณ์ และมีความเชี่ยวชาญทางด้านเทคนิค เพียงพอเพื่อควบคุมให้ผู้บริหารจัดการทำรายงานทางการเงินที่มีคุณภาพ ดังนั้นสัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ ความชำนาญทางการเงินและบัญชีที่สูง จะช่วยลดพฤติกรรมกรรมการบริหารกำไรได้ ซึ่งจะส่งผลทำให้กำไรมีคุณภาพเพิ่มขึ้น Xie Davidson and DaDalt (2003) Bedard Chtourou and Courteau (2004) Carcelo Hermanson and Neal (2002); Klien (2002); Sharma, Naiker and Lee (2009); Lin and Hwang (2010); Sommer (1991) , Kalbers and Fogarty (1993)

3. จำนวนครั้งในการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ

ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจและความขยันในการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการ คณะกรรมการตรวจสอบที่มีการจัดสรรเวลาเพื่อให้เกิดการประชุมกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ตรวจสอบภายในของกิจการ จะทำให้คณะกรรมการตรวจสอบรับทราบข้อมูลข่าวสารรวมทั้งประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับบัญชีและการสอบบัญชีอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นคณะกรรมการตรวจสอบที่มีจำนวนครั้งของการประชุมสูง จะช่วยลดพฤติกรรมกรรมการบริหารกำไรได้ ทำให้กำไรมีคุณภาพเพิ่มขึ้น Carecello Hermanson and Neal (2002); Klien (2002); Sharma Naiker and Lee (2009) ,nd Hwang (2010) ,Jackling and Johl (2009) (Lin and Hwang (2010) (Raghunandan Rama and Scarbrough (1998)

คุณภาพการสอบบัญชีกับคุณภาพกำไร

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการสอบบัญชี ซึ่งเป็นแนวคิดการกำกับดูแล (Corporate Governance) จะพบว่าผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) จะมีบทบาทสำคัญในการแสดงความเห็นต่องบการเงินที่บริษัทจัดทำและนำเสนอ ซึ่งประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีจะสะท้อนถึงผลการดำเนินงานของบริษัท และเป็นการสร้างความเชื่อมั่น (Guarantee) ให้กับผู้ถือหุ้นและผู้ใช้งบการเงินว่างบการเงินที่บริษัทได้จัดทำเป็นไปตามมาตรฐานรายงานทางการเงินหรือไม่

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอบบัญชีมีดังนี้

1. ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี การใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big firm) จะส่งผลทำให้เกิดคุณภาพการสอบบัญชีที่มากกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non -Big 4) เนื่องจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่จะมีต้นทุนในด้านชื่อเสียงที่สั่งสมมา (Reputation) สูงกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก โดยบริษัทที่ถูกตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่จะทำให้มีรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารน้อยกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก

ใหญ่ นั้นหมายถึงกำไรที่แสดงนั้นมีคุณภาพสูงกว่า Fraccis and Krishnan (1999); Becker et al. (1998) De Angelo (1981); Al-Ajmi (2009) Becker, Defond, Jiambalve, and Subramamanyam (1998) Francis and Krishnan (1999) Kim, Chung, and Firth (2003)

2. การเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี จะส่งผลทำให้ความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชีเพิ่มขึ้น เมื่อความเป็นอิสระสูงขึ้นก็จะทำให้คุณภาพการสอบบัญชีดีขึ้น เนื่องจากผู้สอบบัญชีรายใหม่จะให้บริการสอบบัญชีที่มีคุณภาพสูงในปีที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยผู้สอบบัญชีรายเดิมมักจะให้บริการสอบบัญชีในคุณภาพที่ต่ำ เพราะการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีรายเดิมเป็นเวลานานๆ จะสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ ทำให้ผู้สอบบัญชีมีความเป็นอิสระน้อยลง เนื่องจากต้องการรักษารฐานลูกค้าเดิม เพื่อประโยชน์ในการรับงานตรวจสอบบัญชีต่อไป การเปลี่ยนผู้สอบบัญชีรายใหม่จะเน้นการตรวจสอบรายการคงค้าง และเสนอแนะให้บริษัทมีการแก้ไข จึงทำให้กำไรที่แสดงนั้นมีคุณภาพสูงขึ้น Deis, Jr. and Giroux (1996) Hoyle (1978); Conference Board (2005)

3. ประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี ประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี จะช่วยสะท้อนผลการดำเนินงานและแนวทางการจัดทำและนำเสนองบการเงินของบริษัทว่าถูกต้องตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินหรือไม่ โดยงบการเงินของบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีนั้นจะต้องได้รับการรับรองจากผู้สอบบัญชีอย่างไม่มีเงื่อนไข

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีข้างต้นทำให้เชื่อว่าการมีการกำกับดูแลที่ดี โดยมีคณะกรรมการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพการสอบบัญชีจะช่วยลดปัญหาตัวแทน โดยคณะกรรมการตรวจสอบจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างมาตรฐานของรายงานทางการเงินที่บริษัทจัดทำและนำเสนอ เพื่อสร้างความมั่นใจว่ากำไรที่แสดงเป็นกำไรที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบพิจารณาจาก 1. สัดส่วนของกรรมการตรวจสอบ ที่มีจำนวนสูง 2. สัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ ความชำนาญทางด้านการเงินและบัญชีที่มีจำนวนสูง และ 3. จำนวนครั้งในการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความถี่สูง ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบดังกล่าวจะช่วยลดพฤติกรรมกรรมการบริหารกำไรได้ และสามารถสร้างความมั่นใจว่ากระบวนการจัดการทางด้านบัญชีและการเงินของกิจการมีการควบคุมที่ดี เพื่อให้รายงานทางการเงินที่จัดทำและนำเสนอมีคุณภาพ ถูกต้อง ได้มาตรฐาน และน่าเชื่อถือ และกำไรที่แสดงนั้นเป็นกำไรที่มีคุณภาพ

ผู้สอบบัญชีคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการให้คำแนะนำและรับรองงบการเงินที่จัดทำและนำเสนอโดยบริษัท การตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่จะมีการสอบบัญชีที่มีคุณภาพมากกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก เนื่องจากมีต้นทุนชื่อเสียงที่สั่งสมมา (Reputation) สูงกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก อย่างไรก็ตามการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีรายเดิมเป็นเวลานานจะทำให้ความเป็น

อิสระของผู้สอบบัญชีลดลง ส่งผลทำให้คุณภาพการสอบบัญชีและคุณภาพกำไรลดลง ดังนั้นแนวคิดการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีจะส่งผลทำให้คุณภาพการสอบบัญชีสูงขึ้น เนื่องจากการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีรายเดิมเป็นเวลานานๆ จะสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ และผู้สอบบัญชีต้องการรักษาฐานลูกค้าเดิม เพื่อประโยชน์ในการรับงานตรวจสอบบัญชีต่อไป และพบว่าผู้สอบบัญชีรายใหม่จะให้บริการสอบบัญชีที่มีคุณภาพสูงในปีที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยจะเน้นการตรวจสอบรายการคงค้าง และเสนอแนะให้บริษัทมีการแก้ไข จึงทำการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีจะส่งผลทำให้กำไรที่แสดงนั้นมีคุณภาพสูงขึ้น Deis, Jr. and Giroux (1996) Hoyle(1978); Conference Board (2005)

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ทำให้เชื่อได้ว่า ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบและคุณภาพการสอบบัญชีจะช่วยลดการบริหารกำไร และส่งผลทำให้กำไรมีคุณภาพสูงขึ้น

คุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผล

จากการศึกษาเบื้องต้นที่พบว่า ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ และคุณภาพการสอบบัญชีส่งผลทำให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น และหากศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเงินปันผลพบว่า เงินปันผลเป็นเรื่องที่นักลงทุนให้ความสนใจเป็นอันดับต้น ๆ การจ่ายเงินปันผลจะบ่งบอกถึงการเก็บสะสมกำไรของบริษัทและการปันส่วนกระแสเงินสดของบริษัทไปในรูปแบบของผลตอบแทนให้แก่ผู้ถือหุ้น เงินปันผลจึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาตัวแทนได้ เพราะการจ่ายเงินปันผลจะทำให้กระแสเงินสดอิสระ (Free cash flow) ของบริษัทซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของผู้บริหารมีปริมาณลดลง เป็นการควบคุมไม่ให้ผู้บริหารนำเงินสดไปใช้เพื่อการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน ทำให้ผู้ถือหุ้นลดต้นทุนในการตรวจสอบการบริหารงานของผู้บริหาร เงินปันผลจึงเป็นปัจจัยหลักในการผลักดันให้เกิดความเชื่อมั่นและความมั่นคงในการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุน ส่งผลไปถึงการระดมทุนที่ง่ายขึ้นของบริษัทซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการหลายคน

Guttman et al. (2008) มองว่านักลงทุนจะยอมจ่ายซื้อหุ้นราคาที่แพงกว่าหรือในราคาที่มีส่วนเกิน (Premier) สำหรับหุ้นของบริษัทที่มีการจ่ายเงินปันผลอย่างสม่ำเสมอ และจะตำหนิว่ากล่าวบริษัทที่มีการจ่ายเงินปันผลน้อยลง

Asquith and Mullins (1983) พบว่า ราคาหุ้นและการจ่ายเงินปันผลจะเคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกัน หากจ่ายเงินปันผลสูงย่อมส่งผลกระทบต่อราคาหุ้นที่สูงขึ้น

โครงสร้างผู้ถือหุ้นกับการจ่ายเงินปันผล โครงสร้างของผู้ถือหุ้นที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อนโยบายการจ่ายเงินปันผลที่แตกต่างกัน โครงสร้างของผู้ถือหุ้นอาจแบ่งได้ 5 กลุ่ม คือ ผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาล, ผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานต่างชาติ, ผู้ถือหุ้นสถาบัน, ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ และผู้ถือหุ้นรายย่อย ผู้ถือหุ้นแต่ละกลุ่มมีบทบาทในการเป็นเจ้าของแต่ไม่สามารถตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารได้อย่างใกล้ชิด

หรือมีความยากในการที่จะทำการตรวจสอบเนื่องจากมีต้นทุนในการตรวจสอบที่ค่อนข้างสูง ดังนั้นผู้ถือหุ้นจึงต้องการให้บริษัทจ่ายเงินปันผลในอัตราที่สูง เพื่อเป็นการลดกระแสเงินสดของบริษัทที่ผู้บริหารเป็นผู้ดูแลให้ลดลง ซึ่งเป็นการลดต้นทุนในการตรวจสอบควบคุมการบริหารงานของผู้บริหาร ผู้ถือหุ้นแต่ละกลุ่มจะมีอำนาจในการเข้าถึงข้อมูลหรือการตรวจสอบการบริหารงานที่แตกต่างกันโดยพบว่าผู้ถือหุ้นที่เป็นหน่วยงานรัฐบาล, ผู้ถือหุ้นสถาบัน, ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ จะสามารถดำเนินการดังกล่าวได้ง่ายและรวดเร็วกว่าผู้ถือหุ้นรายย่อย ซึ่งข้อแตกต่างดังกล่าวส่งผลต่อนโยบายการจ่ายเงินปันผล

โดยการศึกษาของนักวิชาการหลายท่านพบว่า โครงสร้างผู้ถือหุ้น ผู้ถือหุ้นต่างชาติ สัดส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นนักลงทุนสถาบัน และสัดส่วนของผู้ถือหุ้นรายใหญ่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจ่ายเงินปันผล แต่สัดส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นรายย่อยกับการจ่ายเงินปันผลมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจ่ายเงินปันผล (Kuiki and Guizani, (2009), (Dominic, 2010) (AL-Gharaibeh et al 2003), (Ramli, 2010) (Sharif et al, 2010)

จากการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่าโครงสร้างการถือหุ้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อ การจ่ายเงินปันผล เงินปันผลจะช่วยลดปัญหาตัวแทนที่เกิดขึ้นได้เพราะการจ่ายเงินปันผลจะทำให้กระแสเงินสดอิสระ (Free cash flow) ของบริษัทซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของผู้บริหารมีปริมาณลดลงจึงทำให้ลดต้นทุนในการตรวจสอบลงได้ และจากการศึกษาค้นคว้าจากนักวิชาการหลายคนในการศึกษาค้นคว้าเรื่อง การจ่ายเงินปันผล ได้กล่าวอย่างสรุปไว้ว่า การจ่ายเงินปันผลของบริษัทสะท้อนถึงการดำเนินงานของผู้บริหาร แต่ในทางตรงกันข้ามหากบางบริษัทไม่มีการจ่ายเงินปันผลในช่วงแรกเริ่มของการดำเนินงานของบริษัท เนื่องมาจากในช่วงเวลาที่บริษัทกำลังเติบโต จึงต้องมุ่งเน้นไปที่การสะสมกำไร เพื่อใช้ในการดำเนินงานในอนาคตต่อไป แต่ในขณะที่เดียวกันผู้บริหารจะมีการส่งสัญญาณดังกล่าวนี้ผ่านการประกาศจ่ายเงินปันผล โดยการจ่ายเงินปันผลที่มีอัตราสูงก็จะเป็นสัญญาณที่ดีต่อการดำเนินงาน ความสามารถในการทำกำไร ความมั่นคง และกระแสเงินสดในอนาคต ดังนั้นการจ่ายเงินปันผลจึงสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการส่งสัญญาณ เพื่อสะท้อนถึงมาตรฐานการจัดทำงบการเงิน และความสามารถในการทำกำไรของบริษัท (Lintner ,1959) (Fairchild ,2010) และ (Hussainey and Aal-Eisa ,2009)

ด้านกำไรที่ไม่มีคุณภาพ ซึ่งจากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ จากทฤษฎีความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetry information) ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ทฤษฎีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest Theory) ทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์ (Positive Accounting Theory) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกำไร (Earnings Management) แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพกำไร (Earnings Quality) และแนวทางในการจัดทำและนำเสนองบการเงินตามเกณฑ์คงค้าง (accrual basic) ทำให้สรุปได้ว่า ในความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้ถือหุ้น ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีข้อมูลมากกว่าผู้ถือหุ้น และมีความ

ขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ (Conflict of Interest) โดยผู้บริหารมักกระทำการใดๆ เพื่อประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ของผู้หุ้น จึงทำให้เชื่อว่า ผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะทำการบริหารกำไร วิธีการหนึ่งที่ผู้บริหารใช้ในการบริหารกำไร คือ การบริหารกำไรผ่านรายการคงค้าง (Accrual Management) เพื่อปกปิดผลการดำเนินงานที่แท้จริง Dechow and Skinner (2000) ซึ่งการศึกษาของ Kasanen et al. (1999) พบว่า ผู้ถือหุ้นมีความต้องการที่จะได้ผลตอบแทนที่สูงและคาดหวังที่จะได้รับเงินปันผลจ่ายอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นบริษัทจึงมีแรงจูงใจที่จะทำการบริหารกำไรให้เพียงพอที่จะจ่ายเงินปันผล นอกจากนี้การศึกษาของ Edelstein et al. (2009) ยังพบว่า ความต้องการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการจ่ายเงินปันผลได้กระตุ้นให้ผู้บริหารมีการบริหารกำไร หากบริษัทมีรายงานกำไรที่สูง ผู้ถือหุ้นของบริษัทจะคาดหวังถึงการจ่ายเงินปันผลที่สูงขึ้นตามไปด้วย และการศึกษาของ Moghri and Galogah (2013) พบว่า การบริหารกำไรกับการจ่ายเงินปันผลมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีสาระสำคัญ

ด้านกำไรที่มีคุณภาพ ซึ่งกำไร มีความสำคัญที่จะสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และในสายตานักลงทุนมองว่ากำไรเป็นองค์ประกอบประการแรกของเงินปันผล แต่ในความเป็นจริง กระแสเงินสดมีความสำคัญกว่า โดยเงินปันผลจะขึ้นอยู่กับกระแสเงินสด ซึ่งกระแสเงินสดจะสะท้อนถึงความสามารถ (ability) ของบริษัทในการจ่ายเงินปันผลมากกว่ากำไร ส่วนกำไรนั้นจะขึ้นอยู่กับวิธีการปฏิบัติทางบัญชี ซึ่งจากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพกำไร จะพบว่าคุณภาพกำไรวัดได้จากมูลค่าของรายการคงค้างและวัดจากความสัมพันธ์ของกระแสเงินสดกับกำไรสุทธิ กล่าวคือ กิจการใดที่มีมูลค่าของรายการคงค้างน้อยเท่าใด คุณภาพกำไรย่อมสูงขึ้นเท่านั้น หรือกิจการใดที่กระแสเงินสดและกำไรสุทธิมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้นเท่าใดย่อมหมายถึงกำไรที่มีคุณภาพสูงขึ้นเท่านั้น โดยบริษัทที่มีประสิทธิภาพของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่แข็งแกร่งว่ามีแนวโน้มน้อยกว่าที่จะใช้รายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหารในการบริหารกำไรให้สูงขึ้น ในงานวิจัยของ Haider et al. (2012) และ Aurangzeb and Dilawer (2012) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ของคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผล พบว่าคุณภาพกำไรและการจ่ายเงินปันผลมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก

ทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory) ชี้ให้เห็นว่าเนื่องจากความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลในตลาดทุน ผู้บริหารจำเป็นต้องส่งสัญญาณให้กับนักลงทุนเพื่อแสดงข้อมูลข่าวสารด้านบวกของบริษัทเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุน ดังนั้นการประกาศจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เป็นสิ่งหนึ่งที่นักลงทุนให้ความสำคัญ เนื่องจากนักลงทุนเชื่อว่าผู้บริหารมีข้อมูลภายในมากกว่านักลงทุน ดังนั้นการที่ผู้บริหารตัดสินใจประกาศจ่ายเงินปันผลเพิ่มขึ้นแสดงว่าผู้บริหารคาดว่าบริษัทจะมีกำไรเพิ่มขึ้นในอนาคต การจ่ายเงินปันผลจึงกลายเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมการตัดสินใจด้านการบริหารจัดการ การใช้กระแสเงินสดส่วนเกิน และเป็นการส่งสัญญาณในทางบวกต่อ

การคาดการณ์ความสามารถในการดำเนินงาน รายได้ในอนาคต ดังนั้นเงินปันผลจึงช่วยลดปัญหาที่เกิดจากความไม่สมมาตรของข้อมูลและลดความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารและผู้ถือหุ้นได้

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเบื้องต้นพบว่า เมื่อพิจารณาระหว่างด้านกำไรที่ไม่มีคุณภาพกับกำไรที่มีคุณภาพกับการจ่ายเงินปันผลนั้นมีความขัดแย้งกันซึ่งการศึกษาของ Kasanen et al. (1999) พบว่า ผู้ถือหุ้นมีความต้องการที่จะได้ผลตอบแทนที่สูงและคาดหวังที่จะได้รับเงินปันผลจ่ายอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นบริษัทจึงมีแรงจูงใจที่จะทำการบริหารกำไรให้เพียงพอที่จะจ่ายเงินปันผล และการศึกษาของ Edelstein et al. (2009) พบว่า ความต้องการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการจ่ายเงินปันผลได้กระตุ้นให้ผู้บริหารมีการบริหารกำไร หากบริษัทมีรายงานกำไรที่สูง ผู้ถือหุ้นของบริษัทจะคาดหวังถึงการจ่ายเงินปันผลที่สูงขึ้นตามไปด้วย และการศึกษาของ Moghri and Galogah (2013) พบว่า การบริหารกำไรกับการจ่ายเงินปันผลมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีสาระสำคัญ ซึ่งการศึกษาเบื้องต้นทำให้เชื่อว่าผู้บริหารจะทำการบริหารกำไรเพื่อให้มีการการจ่ายเงินปันผลที่สูงขึ้น

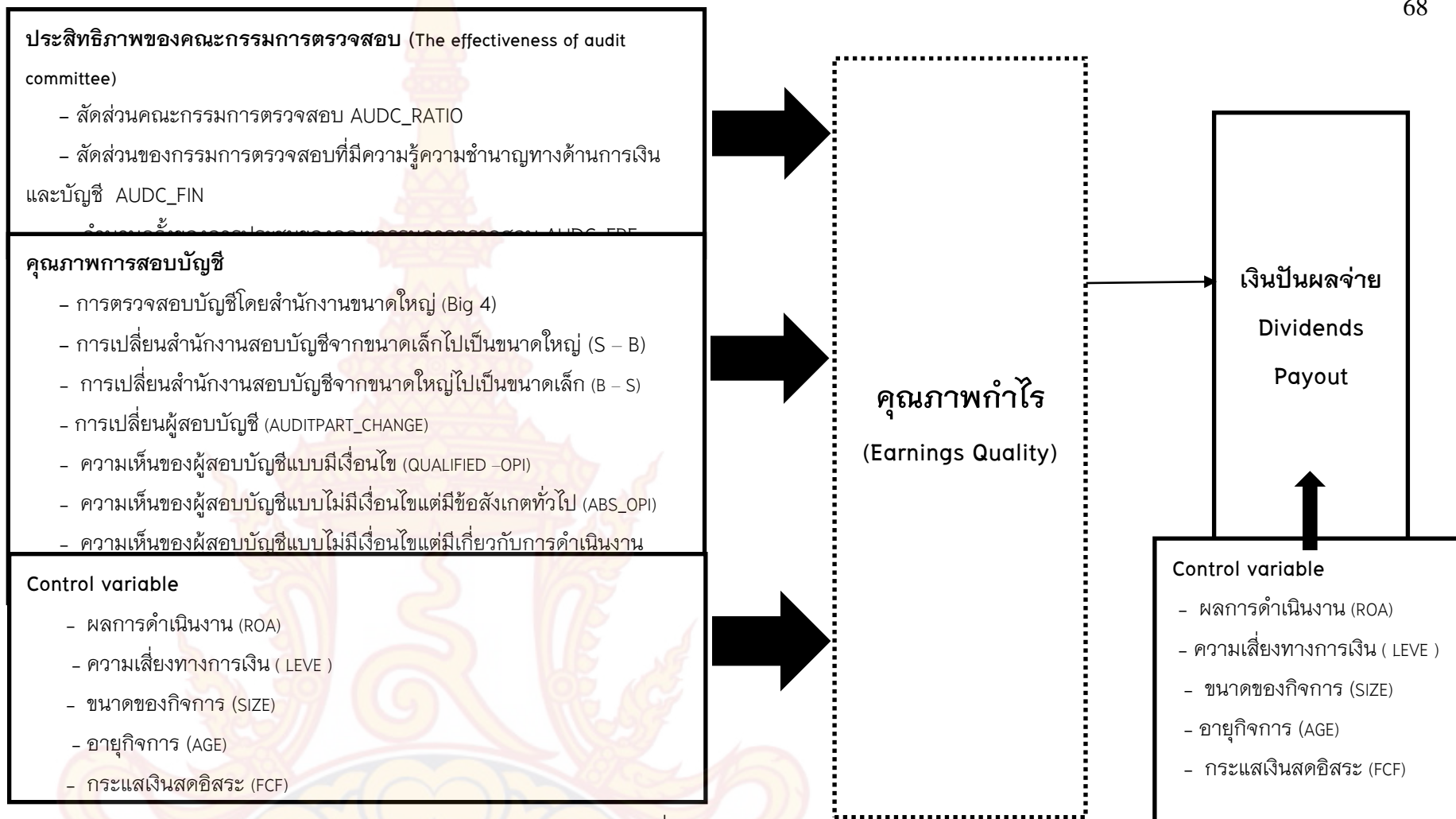
ในทางตรงข้ามด้านกำไรที่มีคุณภาพ พบว่าเงินปันผลจะขึ้นอยู่กับกระแสเงินสด ซึ่งจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าคุณภาพกำไร วัดได้จากมูลค่าของรายการคงค้าง และวัดจากความสัมพันธ์ของกระแสเงินสดกับกำไรสุทธิ กล่าวคือ กิจกรรมใดที่มีมูลค่าของรายการคงค้างน้อยเท่าใดคุณภาพกำไรย่อมสูงขึ้นเท่านั้น หรือกิจกรรมใดที่กระแสเงินสดและกำไรสุทธิมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้นเท่าใดย่อมหมายถึงกำไรที่มีคุณภาพสูงขึ้นเท่านั้น โดยบริษัทที่มีประสิทธิภาพของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่แข็งแกร่งว่ามีแนวโน้มน้อยกว่าที่จะใช้รายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหารในการบริหารกำไรให้สูงขึ้น ในงานวิจัยของ Haider et al. (2012) และ Aurangzeb and Dilawer (2012) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารกำไรกับการจ่ายเงินปันผล พบว่า การบริหารกำไรและการจ่ายเงินปันผลมีความสัมพันธ์ในทิศทางลบ นั้นหมายถึงกิจกรรมใดมีกำไรที่มีคุณภาพย่อมมีแนวโน้มที่จะจ่ายเงินปันผลสูงขึ้น และจากการศึกษาข้างต้นพบว่าความสามารถในการจ่ายเงินปันผลขึ้นอยู่กับกระแสเงินสด หากกิจกรรมใดมีกำไรที่มีคุณภาพย่อมจะมีกระแสเงินสดมากเพียงพอต่อการจ่ายเงินปันผล และตามทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signalling Theory) พบว่า การจ่ายเงินปันผลเป็นการส่งสัญญาณในทางบวกต่อการคาดการณ์รายได้ในอนาคต โดย Miller and Rock (1985) พบว่าการเปลี่ยนแปลงราคาหุ้นสามัญนั้นไม่ได้เกิดจากการที่นักลงทุนชอบเงินปันผลมากกว่ากำไรสะสม แต่การเปลี่ยนแปลงราคาหุ้นสามัญตามเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของข้อมูลที่แฝงอยู่ในการประกาศจ่ายเงินปันผล Booth and Chang, 2011 กล่าวว่า การประกาศจ่ายเงินปันผล (Dividend Announcement) จะทำให้ความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลลดลง เพราะเป็นการจูงใจให้นักลงทุนเชื่อว่าบริษัทยังคงสร้างผลกำไรได้และเป็นบริษัทที่น่าลงทุน ดังนั้นการส่งสัญญาณของเงินปันผลคือ เงินปันผลจะเปลี่ยนตามความสามารถในการดำเนินงาน การจ่ายเงินปันผลจึงเป็นการส่งสัญญาณ

ทางบวก การที่ผู้บริหารตัดสินใจประกาศจ่ายเงินปันผลเพิ่มขึ้นแสดงว่าผู้บริหารคาดว่าบริษัทจะมีกำไรเพิ่มขึ้นในอนาคต การจ่ายเงินปันผลจึงกลายเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการควบคุม การตัดสินใจด้านการบริหารจัดการ การใช้กระแสเงินสดส่วนเกิน เป็นการส่งสัญญาณในทางบวกต่อ การคาดการณ์รายได้ในอนาคต

จากการทบทวน แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพกำไร ทฤษฎีการส่งสัญญาณ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น จึงเชื่อว่าคุณภาพกำไรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจ่ายเงินปันผล เนื่องจากกำไรที่มีคุณภาพคือ กำไรที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับกระแสเงินสดและมีสภาพคล่องทางการเงินที่สูง จึงมีแนวโน้มที่บริษัทจะประกาศจ่ายเงินปันผลในอัตราที่สูงในช่วงระยะเวลาดังกล่าว Prescott (2003) Rostow (2001) เนื่องจากการที่ผู้บริหารตัดสินใจประกาศจ่ายเงินปันผลเพิ่มขึ้นแสดงว่าผู้บริหารคาดว่าบริษัทจะมีกำไรเพิ่มขึ้น และการจ่ายเงินปันผลยังช่วยลดปัญหาตัวแทนเนื่องจากผู้ลงทุนต้องการลดกระแสเงินสดอิสระของบริษัทที่อยู่ภายใต้การดูแลของผู้บริหาร ซึ่งอาจนำเงินสดไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตนได้ซึ่งจะทำให้ลดต้นทุนในการตรวจสอบได้ ดังนั้นการจ่ายเงินปันจึงเป็นเครื่องมือในการส่งสัญญาณคุณภาพกำไรและลดปัญหาตัวแทนได้

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นส่วนใหญ่ เป็นการศึกษา ค้นคว้าวิจัยของต่างประเทศ ซึ่งลักษณะของสภาพแวดล้อมกฎข้อบังคับ กลุ่มตัวอย่างรวมถึงข้อจำกัดต่างๆ อาจมีส่วนที่แตกต่างจากประเทศไทยจึงไม่สามารถมั่นใจได้ว่าข้อสรุปดังกล่าวจะนำมาประยุกต์ใช้ได้กับประเทศไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไรและการส่งสัญญาณคุณภาพกำไรผ่านการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และเจาะจงกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาเพื่อให้สามารถหาข้อสรุปมาใช้เป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ถือหุ้นหน่วยงานกำกับดูแลและผู้มีส่วนได้เสียได้ต่อไป

2.16 กรอบแนวคิดการศึกษา

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยอธิบายได้ดังนี้

2.16.1 ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบบัญชีและคุณภาพกำไร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปร 3 ประเภท คือ ตัวแปรอิสระ ตัวแปรตามและตัวแปรควบคุม ดังนี้

2.16.1.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ ตัวแปรที่สนใจมีสองด้าน

1. ด้านคุณภาพของผู้สอบบัญชี ซึ่งประกอบด้วย ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี การเปลี่ยนผู้สอบบัญชี และประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี

2. ด้านประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ ประกอบด้วย สัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ สัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงินและบัญชี จำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ

2.16.1.2 ตัวแปรควบคุม (Control Variable) คือ ตัวแปรอื่นที่อาจส่งผลต่อการคุณภาพกำไร ประกอบด้วยผลการดำเนินงาน ความเสี่ยงทางการเงิน ขนาดของกิจการ อายุกิจการ กระแสเงินสดอิสระ และตัวแปรควบคุมเกี่ยวกับประเภทอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรม

2.16.1.3 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ คุณภาพกำไรซึ่งเป็นตัวแปรที่จะได้รับผลกระทบจากตัวแปรอิสระโดยใช้เทคนิคทดสอบในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ความถดถอยพหุเชิงเส้น (Multiple Regression Analysis)

2.16.2 คุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผล

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปร 3 ประเภท คือ ตัวแปรอิสระ ตัวแปรตามและตัวแปรควบคุม ดังนี้

2.16.2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการจ่ายเงินปันผล คือ คุณภาพกำไร ดูจากรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารที่แสดงถึงการบริหารกำไรของกิจการ (DCA) หากมีการบริหารกำไรสูงคุณภาพกำไรจะต่ำ

2.16.2.2 ตัวแปรควบคุม (Control Variable) คือ ตัวแปรอื่นที่อาจส่งผลต่อการจ่ายเงินปันผล ประกอบด้วยผลการดำเนินงาน ความเสี่ยงทางการเงิน ขนาดของกิจการ กระแสเงินสดอิสระ อายุกิจการ และตัวแปรควบคุมเกี่ยวกับประเภทอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรม

2.16.2.3 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) เงินปันผลจ่าย

ตารางที่ 2.1 สรุปตัวแปร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพกำไร

Variable	Expected result	Theory	Description	Support result
ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) สัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDI_BOA)	-	Agency	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการบริหารกำไรทำให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น บทบาทสำคัญของคณะกรรมการตรวจสอบจะทำการตรวจสอบรายงานทางการเงินให้มีความถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ หากมีคณะกรรมการตรวจสอบจำนวนมาก จะสามารถคานอำนาจผู้บริหารได้ ช่วยลดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลและลดปัญหาตัวแทน ในทางตรงข้ามการทำงานยังเป็นกลุ่มใหญ่มากขึ้นจะทำให้เกิดปัญหาในกระบวนการทำงานและการประสานงานในการทำงาน ความขัดแย้งและความไม่ลงรอยกันภายในคณะกรรมการจะมีมากขึ้น เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก ทำให้ไม่สามารถควบคุมการดำเนินงานของผู้บริหารหรือฝ่ายบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ	Ching el at. (2002) Fama (1980)และ Fama and Jensen (1983) Piot and Janin (2007)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

Variable	Expected	Theory	Description	Support result

	result			
สัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มี ความรู้ ความชำนาญทางการเงิน และบัญชี (AUDI_EXP)	-	Agency	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการบริหารกำไรทำให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น การมีคณะกรรมการตรวจสอบที่มี ความรู้ ความชำนาญทางการเงินและบัญชีในสัดส่วนที่เหมาะสมย่อมส่งผลต่อคุณภาพการสอบทานรายงานทาง การเงิน ช่วยลดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล และลด ปัญหาตัวแทน	Xie, Davidson and DaDalt (2003) Raghunandan Read and Rama (2001) ,DeZoort and Salterio (2001)
จำนวนครั้งของการประชุมของ คณะกรรมการตรวจสอบ (AUDI_FRE)	-	Agency	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการบริหารกำไรทำให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น ความถี่ของการประชุมคณะกรรมการ ตรวจสอบเป็นตัวชี้วัดความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ของ คณะกรรมการ ดังนั้นคณะกรรมการตรวจสอบมีจำนวนครั้ง ของการประชุมสูง	Jackling andJohl (2009), DeZoort Hermanson Archambeault and Reed (2002)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

Variable	Expected result	Theory	Description	Support result
การตรวจสอบโดยสำนักงานขนาด	-	Agency Signaling	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการบริหารกำไร ส่งผลทำให้คุณภาพกำไรสูง สำนักงานสอบบัญชี Big 4 จะมี	You et al (2003) Pornupatham (2006)

ใหญ่ (BIG 4)			ต้นทุนในด้านการเสียชื่อเสียงสูงกว่าเมื่อเทียบกับสำนักงานสอบบัญชี Non- big 4 ทำให้มีแนวโน้มสูงที่จะตรวจพบรายงานข้อผิดพลาดที่ตรวจสอบมากกว่า เนื่องจากไม่ได้รายงานข้อผิดพลาดที่ตรวจพบ อาจถูกฟ้องร้อง ส่งผลไปถึงชื่อเสียงและอาจทำให้ลูกค้าส่วนใหญ่ของบริษัทไม่ไว้วางใจในการทำงานของบริษัท	De Angelo (1981) Al - Ajmi, (2009)
การเปลี่ยนผู้สอบบัญชี audit switching	-	Agency	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการบริหารกำไร ส่งผลทำให้คุณภาพกำไรสูง การเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี ทำให้ผู้สอบบัญชีรายใหม่ให้บริการสอบบัญชีที่มีคุณภาพสูงในปีที่มีการเปลี่ยนแปลงซึ่งอาจจะเป็นผลจากการที่ผู้สอบบัญชีรายเดิมได้ให้บริการสอบบัญชีในคุณภาพที่ต่ำ	Deis, Jr. and Giroux (1996) Hoyle (1978) Conference Board (2005) Mautz และ Sharp (1961, Shockley (1981)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

Variable	Expected result	Theory	Description	Support result
ทิศทางการเปลี่ยนสำนักงานสอบ บัญชี 1 เปลี่ยนจาก Non-big 4 ไปยัง Big 4	-	Agency Signaling	การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชี คาดว่าจะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการบริหารกำไร ทำให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น อย่างไรก็ตามทิศทางการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีก็น่าจะส่งผลต่อคุณภาพกำไร ในกรณีเปลี่ยนจากสำนักงานสอบบัญชี (Big 4) เป็นสำนักงานบัญชี (Non-Big 4)	Davidson III et al. (2005) You et al. (2003) , Lazer et al. (2004), Brian, Carl and

2. เปลี่ยนจาก Big 4 ไปยัง Non-big 4	+		คาดว่าจะทำให้มีสำรองและรายการคงค้างที่เป็นไปตามดุลยพินิจผู้บริหาร (Discretionary Accruals) มากกว่ารูปแบบการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีในลักษณะอื่น	Jonathan (2011)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

Variable	Expected result	Theory	Description	Support result
ประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี				
1. ความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบมีเงื่อนไข QUALIFIED_OPI	+	Agency Signaling	คาดว่าจะรายงานของผู้สอบบัญชีแบบอื่นที่ไม่ใช่แบบไม่มีเงื่อนไข รวมทั้งแบบที่เปลี่ยนแปลงไปกรณีปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง และครอบคลุมถึงรายงานของผู้สอบบัญชีในแบบไม่มีเงื่อนไข แต่มีการเพิ่มวรรคอธิบายเพื่อเน้นข้อมูลและเหตุการณ์ จะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารกำไรนั้นหมายถึงคุณภาพกำไรลดลง	Bartov et al. (2001) Chen and Chen and Su (2001) Leone et al. (2002)
2. ความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ให้ข้อสังเกตทั่วไป ABS_OPI	+			

3. ความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่อง GOING_OPI	+			

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

Variable	Expected result	Theory	Description	Support result
ตัวแปรควบคุม (Control Variable) ของคุณภาพกำไร ผลการดำเนินงาน (ROA)	+	Signaling	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารกำไรซึ่งส่งผลทำให้คุณภาพกำไรต่ำ เนื่องจากความสามารถในการทำกำไรเป็นความสามารถและประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ของฝ่ายบริหารในการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ของกิจการและส่งผลกลับมาสู่กิจการ หากความสามารถในการทำกำไรต่ำแสดงถึงประสิทธิภาพต่ำ ดังนั้น ฝ่ายบริหารจึงเกิดแรงจูงใจที่จะทำการบริหารกำไรมากขึ้น	Al-Fayoumi et al. (2010) Kothari, Leone, and Wasley (2005)

ความเสี่ยงทางการเงิน (LEV)	+	Positive Accounting	คาดว่า จะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารกำไรซึ่งส่งผลทำให้คุณภาพกำไรต่ำ กิจกรรมมีระดับหนี้สินสูงมากหรือกิจกรรมที่มีความเสี่ยงทางการเงินสูง มีแนวโน้มในการบริหารกำไร เพื่อไม่ให้ฝ่าฝืนเงื่อนไขที่ระบุไว้ในสัญญาการกู้เงิน	Klein (2002), Bradbury, Mark and Tan (2006), Roodposhti and Chashmi (2010)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

Variable	Expected result	Theory	Description	Support result
ขนาดของกิจการ (SIZE)	+/-	Life-Cycle	คาดว่า ขนาดของกิจการและการบริหารกำไรมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน บริษัทขนาดใหญ่มีแรงจูงใจในการบริหารกำไรมากกว่าบริษัทขนาดเล็กเพื่อปรับผลการดำเนินงานให้สม่ำเสมอ เนื่องจากบริษัทขนาดใหญ่จะเป็นที่จับตามองจากสาธารณะ หากผลกำไรของบริษัทมีความผันผวนมากจะส่งผลต่อชื่อเสียง และอาจถูกตรวจสอบอย่างละเอียดได้ ผลการศึกษาขัดแย้งกัน โดยผลการศึกษาของ พบว่าบริษัทที่มีขนาดใหญ่ จะมีระบบการควบคุมภายในที่ดี มีความเข้มงวดกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก บริษัทขนาดใหญ่จะมีการเปิดเผยข้อมูลมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายกว่าหรือใช้ต้นทุนน้อยกว่าบริษัทขนาดเล็ก ทำให้นักลงทุนสามารถตรวจสอบข้อมูลได้ง่ายกว่าบริษัทขนาดใหญ่	Al-Fayoumi et. al. (2010); Banderlipe, (2009); Kim and Yoon (2008) Moses (1997) Jensen (1986) Siregar and Utama (2008)

			จึงมีแนวโน้มที่จะทำการบริหารกำไรน้อยกว่าบริษัทขนาดเล็ก	

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

Variable	Expected result	Theory	Description	Support result
อายุของกิจการ (Age)	-	Life-Cycle	เนื่องจากระดับของรายการคงค้างจะแตกต่างกันไปตามวงจรธุรกิจโดยในปีแรก ๆ อาจมีระดับรายการคงค้างสูงกว่า ดังนั้นอายุกิจการคาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับการบริหารกำไร จึงมีทิศทางเดียวกับคุณภาพกำไร	ทศลีญา สังขสุวรรณ 2548
กระแสเงินสดอิสระ (FCF)	-	The free cash flow	บริษัทที่มีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานอ่อนแอกว่ามีแนวโน้มที่จะบริหารกำไรที่สูงขึ้นเพื่อเป็นส่งสัญญาณในทางบวก กระแสเงินสดจากการดำเนินงานมักมีความสัมพันธ์ทางลบกับการบริหารกำไรของบริษัท เนื่องจากผู้จะใช้วิธีการบริหารกำไรเพื่อปกปิดผลการดำเนินงานหรือกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่ตกต่ำ จึงคาดการณ์ว่าบริษัทที่มีกระแสเงินสดอิสระคงเหลือสูงจะมีการบริหารกำไรต่ำ ทำให้คุณภาพกำไรที่สูง	Dechow (1994); Peasnell et al. (2000)

ตารางที่ 2.2 สรุปตัวแปร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายเงินปันผล

Variable	Expected result	Theory	Description	Support result
ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คุณภาพกำไร	+	Agency Signaling	บริษัทที่มีการบริหารกำไรต่ำจะทำให้มีคุณภาพกำไรสูงแสดงถึงการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ จึงมีความสามารถในการจ่ายเงินปันผล	ของ Haider et al. (2012) และ Aurangzeb and Dilawer (2012)
ตัวแปรควบคุม (Control variable) ของเงินปันผล ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (Profitability) วัดจาก ROA	+	Signaling	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจ่ายเงินปันผลเป็นการส่งสัญญาณให้ผู้ถือหุ้นทราบว่าจะมีการจ่ายเงินปันผลในอนาคตถ้าบริษัทมีกำไร	Jensen et al. (1992) Ramli (2010), Fama and French (2001), De Angelo et al. (2004)
อัตราส่วนหนี้สิน (Leverage)	-	Positive Accounting	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจ่ายเงินปันผลเนื่องจากการมีภาระหนี้สินทำให้กิจการต้องกันเงินไว้ชำระหนี้ก่อนทำให้จ่ายเงินปันผลน้อยลง	Gugler and Yurtuglu (2003); Guizani (2012); Kahle (2002)

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

Variable	Expected result	Theory	Description	Support result

ขนาดของกิจการ(Firm size)	+	Life-Cycle	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจ่ายเงินปันผล เนื่องจากบริษัทที่มีขนาดของสินทรัพย์มากกว่าหรือใหญ่กว่าจะนำสินทรัพย์ไปดำเนินงานก่อให้เกิดรายได้เข้าสู่บริษัททำให้มีการจ่ายเงินปันผลที่สูงกว่า	Ramli (2010); Fenn and Liang (2001); Gugler and Yurtuglu (2003); Fama and French (2001); Grullon et al. (2005)
อายุของกิจการ (Age)	+	Life-Cycle	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจ่ายเงินปันผล เนื่องจากบริษัทขนาดใหญ่และเติบโตเต็มที่มีแนวโน้มมี Free cash flow สูงย่อมแสดงถึงการก่อตั้งมาเป็นเวลานาน ดังนั้นจะมีการจ่ายเงินปันผลสูงกว่าบริษัทขนาดเล็กที่เพิ่งเกิดใหม่	Fama and French (2001), Denis and Osobov (2008) De Angelo and Stulz (2006)
กระแสเงินสดอิสระ (FCF)	+	The free cash flow	คาดว่าจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจ่ายเงินปันผล หากกิจการมีกระแสเงินสดคงเหลือจะนำมาจ่ายเงินปันผล	Baba (2009); Adjaoud and Ben-Amar (2010); Thanatawee (2013)

2.17 สมมุติฐานการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ได้แก่ ทฤษฎีความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetry information) ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ทฤษฎีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest Theory) ทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์ (Positive Accounting Theory) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกำไร (Earnings Management) แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพกำไร (Earnings Quality) แนวทางในการจัดทำและนำเสนองบการเงินตามเกณฑ์คงค้าง (accrual basic) แนวคิดในการกำกับดูแล (Corporate Governance) และทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดเป็นสมฐานได้ดังนี้

2.17.1 ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร

ตามวัตถุประสงค์ของทฤษฎีตัวแทน (agency Theory) การกำกับดูแล คือ พยายามหากลไกที่จะสร้างธรรมาภิบาลที่จะแก้ปัญหาที่มีอยู่หรือคาดว่าจะเกิดในองค์กรที่มีการแบ่งแยกระหว่างเจ้าของและฝ่ายบริหาร จึงมีการสร้างกลไกที่ใช้ในการควบคุม เช่น สร้างระบบข้อมูลเพื่อให้เจ้าของติดตาม (monitor) พฤติกรรมของตัวแทน การมีคณะกรรมการ (board of directors) ที่คอยรวบรวมข้อมูลสำหรับติดตามตรวจสอบฝ่ายบริหาร Fama and Jensen (1983) ระบุว่ากลไกคณะกรรมการเป็นกลไกการกำกับดูแลกิจกรรมที่สำคัญในการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทน การนำการกำกับดูแลกิจการในเรื่องของการใช้กรรมกรอิสระมาลดปัญหาความขัดแย้ง ระหว่าง หน่วยงานการจัดการ และผู้ถือหุ้น เพราะกรรมการอิสระอยู่ในตำแหน่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้ถือหุ้น ดังนั้น กรรมการอิสระจึงมีความสามารถ ที่จะลดความขัดแย้ง ระหว่าง หน่วยงาน ฝ่ายบริหาร และผู้ถือหุ้น กิจการที่มีคณะกรรมการตรวจสอบมีความเป็นไปได้ที่กิจการนั้นจะมีการควบคุมภายในที่ดีซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่เพิ่มขึ้น Al-Ajmi (2009) ทำให้ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบสามารถป้องกันการบริหารกำไร ในการศึกษาเรื่องประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบจะศึกษาในประเด็นต่อไปนี้

1. สัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ
2. สัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านการเงินและบัญชี
3. จำนวนครั้งในการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ ดังนี้

1.1 สัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร

คณะกรรมการตรวจสอบถือเป็นคณะกรรมการชุดย่อยที่คณะกรรมการจัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผลงานที่เกิดขึ้นของคณะกรรมการตรวจสอบจึงเป็นผลของการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ทั้งนี้บทบาทที่สำคัญของคณะกรรมการตรวจสอบ คือ เป็นการสร้างความมั่นใจในการเกิดคุณภาพของรายงานทางการเงิน Lin and Hwang (2010) ดังนั้น คณะกรรมการตรวจสอบจึงปฏิบัติงานด้วยความเป็นอิสระ ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้บริหาร Bedard Chtourou and Courteau (2004) โดยเฉพาะกิจการที่มีโครงสร้างการถือหุ้นแบบกระจุกตัวทำให้กิจการมีผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจควบคุมกิจการ คณะกรรมการตรวจสอบจึงแสดงบทบาทในการรักษาผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจการได้ โดยเฉพาะการคุ้มครองผู้ถือหุ้นรายย่อยซึ่งไม่สามารถปกป้องผลประโยชน์ของตนได้

ตามแนวคิดของ Fama (1980); Fama and Jensen (1983) กรรมการจากภายนอกจะช่วยลดปัญหาตัวแทนที่เกิดขึ้นในกิจการ จะทำให้ผู้บริหารลดแรงจูงใจในการบริหารกำไร เนื่องจากคณะกรรมการตรวจสอบเป็นกรรมการจากภายนอกที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของ

ผู้บริหารโดยอิสระ พร้อมทั้ง กรรมการจากภายนอกจะมีแรงจูงใจที่จะแสดงบทบาทในฐานะของการเป็นผู้เชี่ยวชาญให้มีผลงานเป็นที่ยอมรับ หากกิจการมีกรรมการตรวจสอบที่มาจากกรรมการภายนอก ในสัดส่วนที่สูงจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการทั้งคณะและเป็นการคานอำนาจการปฏิบัติงานกับกรรมการภายในที่จะส่งผลให้ผู้บริหารลดแรงจูงใจบริหารกำไร

งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของกรรมการตรวจสอบกับการบริหารกำไร ได้แก่ Piot and Janin (2007) พบว่า การมีคณะกรรมการตรวจสอบอยู่ในคณะกรรมการมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายการคงค้างโดยใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร เหตุผลที่ทำให้การบริหารกำไรลดลงเนื่องจากคณะกรรมการตรวจสอบที่มีขนาดใหญ่สามารถปฏิบัติหน้าที่กำกับดูแลกระบวนการในการจัดทำรายงานทางการเงินได้อย่างดี

จากการศึกษาของ Beasley et al. (2000) พบว่า กิจการที่มีการทุจริตในการจัดทำงบการเงินมีสัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระน้อยกว่ากิจการที่ไม่มีการทุจริตในการจัดทำงบการเงิน ทั้งนี้ ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบจะมีคุณสมบัติที่สำคัญในอันที่จะช่วยให้คณะกรรมการตรวจสอบมีส่วนร่วมในการสอบทานความถูกต้องของรายงานทางการเงินได้โดยไม่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายบริหาร และทำหน้าที่ในการประสานงานระหว่างผู้สอบบัญชีกับฝ่ายบริหารของกิจการ สอดคล้องกับการศึกษาของ Raghunandan et al. (2001) และ Scarbrough et al. (1998) พบว่า คณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสอบทานรายงานทางการเงินรวมถึงการตรวจสอบภายในของกิจการมากกว่าคณะกรรมการตรวจสอบที่ขาดความเป็นอิสระ และ

ทั้งนี้ Xie Davidso and DaDalt (2003) และ Peasnell Pope and Young (2005) ไม่พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญระหว่างสัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่เป็นอิสระและการมีกรรมการตรวจสอบกับรายการค้างโดยใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร เช่นเดียวกับ Abbott Parker and Peters (2004) ไม่พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญระหว่างการมีกรรมการตรวจสอบกับการต้องปรับปรุงงบการเงินใหม่

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า คณะกรรมการตรวจสอบมีบทบาทสำคัญที่ช่วยให้การตรวจสอบรายงานทางการเงินให้มีความถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำรายงานทางการเงินไปใช้ประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การมีสัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบสูง จะสามารถคานอำนาจผู้บริหารได้ และลดแรงจูงใจในการบริหารกำไร ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงเชื่อว่า คณะกรรมการตรวจสอบที่มีสัดส่วนสูงจะช่วยให้การตรวจสอบรายงานทางการเงินให้มีความถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือและส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไร ทำให้ผู้ถือหุ้นและผู้ที่มีส่วนได้เสียสามารถนำรายงานทางการเงินไปใช้ประโยชน์ต่อการตัดสินใจอย่างถูกต้องต่อไป และจากการศึกษาของ Piot and Janin (2007) พบความสัมพันธ์ตรงข้ามระหว่างสัดส่วนของกรรมการตรวจสอบกับการบริหารกำไร นั้นหมายถึง การมีคณะกรรมการตรวจสอบในสัดส่วนสูงจะช่วยลดการบริหารกำไร ทำให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับสัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร ดังนี้

H1: สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร

1.2) สัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ ความชำนาญทางด้านการเงินและบัญชีกับคุณภาพกำไร

โดยปกติคณะกรรมการตรวจสอบจะมีหน้าที่สอบทานรายงานทางการเงินที่จัดทำขึ้นโดยฝ่ายบริหาร เพื่อให้รายงานทางการเงินมีความถูกต้องและเปิดเผยข้อมูลอย่างครบถ้วน หากรายงานทางการเงินที่มีคุณภาพทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจได้ Carcello Hermanson and Neal (2002); Klien (2002); Sharma Naiker and Lee (2009); Lin and Hwang (2010); Sommer (1991) ระบุว่า ในการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ คณะกรรมการตรวจสอบควรเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญทางด้านเทคนิคในเชิงวิชาชีพ เช่นเดียวกับ Kalbers and Fogarty (1993) ระบุว่า คณะกรรมการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพควรประกอบด้วยบุคลากรที่มีความประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญทางด้านเทคนิคในเชิงวิชาชีพ จะเห็นได้ว่าในกระบวนการจัดทำรายงานทางการเงินนั้น คณะกรรมการตรวจสอบเป็นผู้มีหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบที่แท้จริง คณะกรรมการตรวจสอบจึงสามารถลดพฤติกรรมบริหารกำไรของผู้บริหารได้ โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประเมินความรู้ความสามารถและความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชี การมีส่วนร่วมในการอภิปรายกับผู้บริหารและผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับการใช้ดุลยพินิจทางการบัญชีที่สำคัญรวมทั้งมีส่วนร่วมพิจารณาประเด็นทางบัญชีที่เกิดขึ้น (Bedard Chtourou and Courteau (2004) ดังนั้น คณะกรรมการตรวจสอบจำเป็นต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางการเงินเพียงพอเพื่อควบคุมให้ผู้บริหารจัดทำรายงานทางการเงินที่มีคุณภาพอันจะทำให้กิจการสามารถลดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลรวมทั้งลดปัญหาตัวแทนที่เกิดขึ้นในกิจการได้

งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงินและการบัญชีกับการบริหารกำไร เช่น Xie Davidson and DaDalt (2003) พบว่า สัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงินและบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายการคงค้างโดยใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารซึ่งสอดคล้องกัน Bedard Chtourou and Courteau (2004) พบว่า ถ้ากรรมการตรวจสอบอย่างน้อยหนึ่งคนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต หรือนักวิเคราะห์ทางการเงิน หรือมีประสบการณ์ด้านบัญชีและการเงินมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร และ Raghunandan Read and Rama (2001) พบว่า คณะกรรมการตรวจสอบที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้ ความชำนาญทางการเงินและบัญชี สามารถปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ตรวจสอบภายในของกิจการได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น กรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้านจะช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบมีประสิทธิภาพ

จะเห็นได้ว่าคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงินและบัญชี จะช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสามารถลดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลรวมทั้งลดปัญหาตัวแทนที่เกิดขึ้นในกิจการ โดยพบว่ายังมีจำนวนสัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบสูง จะช่วยลดพฤติกรรมบริหารกำไร และทำให้คุณภาพกำไรเพิ่มขึ้น เนื่องจากคณะกรรมการตรวจสอบเป็นกรรมการจากภายนอกที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารโดยอิสระ และทำหน้าที่ในการประสานงานระหว่างผู้สอบบัญชีกับฝ่ายบริหารของกิจการ Fama (1980) และ Fama and Jensen (1983) ,Beasley et al. (2000) Piot and Janin (2007) และจากการทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของกรรมการตรวจสอบกับการบริหารกำไร พบว่า สัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางด้าน

การเงินและบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายการคงค้างโดยใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร Xie Davidson and DaDalt (2003) นั้นหมายถึง การมีจำนวนกรรมการตรวจสอบในสัดส่วนที่สูงจะส่งผลทำให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงเชื่อว่าสัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงินและบัญชีสูงขึ้น จะส่งผลทำให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับสัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ ความชำนาญทางการเงินและบัญชีกับคุณภาพกำไร ดังนี้

H2: สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้เกี่ยวกับการเงินและบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร

1.3) จำนวนครั้งในการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร

คณะกรรมการตรวจสอบ มีหน้าที่ในการสอบทานรายงานทางการเงิน ทั้งนี้อาจจะมีหน้าที่นอกเหนือภารกิจดังกล่าว Carecello Hermanson and Neal (2002); Klien (2002); Sharma Naiker and Lee (2009) กล่าวว่า คณะกรรมการตรวจสอบต้องปฏิบัติตามภารกิจอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริษัท เช่น การสอบทานระบบการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน การปฏิบัติงานตรวจสอบร่วมกับผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ดังนั้นคณะกรรมการตรวจสอบต้องนำเสนอผลงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้คณะกรรมการพิจารณาหรือตัดสินใจอย่างสม่ำเสมอ

Lin and Hwang (2010) ให้ความเห็นว่า คณะกรรมการตรวจสอบต้องจัดสรรเวลาให้มีความเพียงพอสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยเฉพาะการกำกับดูแลกระบวนการรายงานทางการเงินของกิจการ คณะกรรมการตรวจสอบที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจังจะสามารถทำให้เกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพของรายงานทางการเงิน

Menon and Williams (1994) สนับสนุนว่า การที่กิจการจัดให้เห็นถึงจำนวนครั้งในการประชุมไม่เหมาะสมจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงการขาดประสิทธิภาพในการกำกับดูแล

ทั้งนี้ แนวคิดของทฤษฎี Resource Dependency สามารถนำมาอธิบายผลกระทบของจำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบที่มีอิทธิพลต่อการบริหารกำไรว่า ในการกำกับดูแลกิจการที่ดีนั้น ความถี่ในการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบเป็นตัวชี้วัดความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ Jackling and Johl (2009) ดังนั้น จำนวนการประชุมจึงใช้เป็นตัวแปรแทนความขยันของคณะกรรมการตรวจสอบ Lin and Hwang (2010) คณะกรรมการตรวจสอบที่มีการจัดสรรเวลาเพื่อให้เกิดการประชุมกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ตรวจสอบภายในของกิจการทำให้คณะกรรมการตรวจสอบรับทราบข้อมูลข่าวสารรวมทั้งประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบัญชีและการสอบบัญชีอย่างต่อเนื่อง Raghunandan Rama and Scarbrough (1998) ดังนั้น คณะกรรมการตรวจสอบที่มีจำนวนครั้งของการประชุมสูงจะช่วยลดพฤติกรรมกรรมการบริหารกำไรได้

งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบกับการบริหารกำไร เช่น Xie Davidson and DaDal (2003); Chtourou, Bedard and Courteau (2001); Kim and Yoon (2008) พบว่า คณะกรรมการตรวจสอบที่มีจำนวนครั้งของการประชุมจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับ Abbott, Parker and Peters (2004) จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบสูงจะมีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับการปรับปรุงงบการเงินใหม่ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ

Raghunandan, Rama and Scarbrough (1998) พบว่า จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบจะสามารถแสดงให้เห็นถึงความทุ่มเทต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบ ทั้งนี้จะสามารถบ่งชี้ถึงพฤติกรรมกรรมการบริหารทำได้ งานวิจัยที่ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างจำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร เช่น Bedard, Chtourou and Courteau (2004); Raham and Ali (2006) ซึ่งสอดคล้องกับ Lin, Li and Yang (2006) ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับจำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการสูงกับการปรับปรุงงบการเงินใหม่

ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจและความขยันในการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการ หากคณะกรรมการตรวจสอบได้มีการจัดสรรเวลาเพื่อประชุมกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ตรวจสอบภายในของกิจการทำให้คณะกรรมการตรวจสอบรับทราบข้อมูลข่าวสารรวมทั้งประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับบัญชีและการสอบบัญชีอย่างต่อเนื่อง และได้ใช้เวลาในนำเสนอผลงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้คณะกรรมการพิจารณาหรือตัดสินใจอย่างสม่ำเสมอ อาจช่วยลดพฤติกรรมกรรมการบริหารทำได้ดังนั้นคณะกรรมการตรวจสอบที่มีจำนวนครั้งของการประชุมสูงจะส่งผลต่อคุณภาพกำไร และงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบกับการบริหารกำไร เช่น Xie Davidson and DaDal (2003); Chtourou, Bedard and Courteau (2001); Kim and Yoon (2008) พบว่า คณะกรรมการตรวจสอบที่มีจำนวนครั้งของการประชุมจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร นั้นหมายถึง ยิ่งมีการประชุมมาก จะทำให้การบริหารกำไรลดลง ซึ่งส่งผลทำให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับจำนวนครั้งในการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร ดังนี้

H3: จำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้เกี่ยวกับการเงินและบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร

2.17.2 คุณภาพการสอบบัญชี

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเป็นกลไกการกำกับดูแลภายนอก โดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่สามารถรับรองงบการเงินของบริษัทที่ออกและเสนอขายหลักทรัพย์ต่อประชาชนได้ จะต้องเป็นผู้สอบบัญชีที่ได้รับความเห็นชอบจาก ก.ล.ต. ความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชีถือเป็นเรื่องที่สำคัญ เพื่อให้การรับรองงบการเงินมีความโปร่งใสและน่าเชื่อถือ ในการศึกษาเรื่องคุณภาพการสอบบัญชีจะศึกษาในประเด็นต่างๆ ดังนี้ 1) การตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานขนาดใหญ่ (Big 4) 2) การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชี ได้แก่ การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-Big 4) การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-Big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (S-B) การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-Big 4) และการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี (AUDITPART_CHANGE) 3) ประเภทการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี ศึกษาจาก ความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบมีเงื่อนไข (QUALIFIED_OPI) ความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่มีข้อสังเกตทั่วไป (ABS_OPI) และความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่อง (GOING_OPI)

2.17.2.1 การตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานขนาดใหญ่ (Big 4)

ในปัจจุบันผู้สอบบัญชีจะดำเนินการจัดตั้งสำนักงานสอบบัญชีในรูปแบบบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือในการให้บริการมากยิ่งขึ้น โดยสำนักงานสอบบัญชีสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภทตามขนาดของบริษัท Wooten (2003) ประเภทที่ 1 สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ หรือ Big 4 ที่ถูกเรียกต่างกันไปซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ในอดีต สำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศหรือสำนักงานสอบบัญชีข้ามชาติขนาดใหญ่ หรือ Big 4 และประเภทที่ 2 สำนักงานสอบบัญชีที่ไม่ใช่สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ หรือ Non-Big 4 โดยงานวิจัยพบว่า การใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) จะมีความสัมพันธ์ที่ส่งผลทำให้เกิดคุณภาพการสอบบัญชีที่มากกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-Big 4)

De Angelo (1981); Al – Ajmi (2009) พบว่า การสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) มีแนวโน้มสูงที่จะตรวจพบรายงานข้อผิดพลาดที่ตรวจสอบมากกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่นั้นเพราะสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่จำเป็นต้องเพื่อรักษาชื่อเสียงของตนเองโดยการตรวจให้พบข้อผิดพลาด และทำการรายงานข้อผิดพลาดเหล่านั้นออกสู่สาธารณชน ดังนั้นหากบริษัทได้มีการตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ย่อมส่งผลต่อคุณภาพกำไร

Firth (2003) พบว่า ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร

จากการแนวคิด ทฤษฎีข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big firm) จะทำให้คุณภาพการสอบบัญชีมากกว่าการใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-Big 4) เนื่องจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่จะมีต้นทุนในด้านชื่อเสียงที่ส่งสมมา (Reputation) สูงกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ โดยบริษัทที่ถูกตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่จะมีรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารน้อยกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ นั้นหมายถึงกำไรที่แสดงนั้นมีคุณภาพสูงกว่า โดยงานวิจัยของ De Angelo (1981); Al – Ajmi (2009) พบว่า การสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) มีแนวโน้มสูงที่จะตรวจพบรายงานข้อผิดพลาดที่ตรวจสอบมากกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ และ Firth (2003) พบว่า ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับการตรวจสอบบัญชีโดย สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) กับคุณภาพกำไร ดังนี้

H4: การสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร

2.17.2.2 การเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี

การเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี หมายถึงการเปลี่ยนแปลงสำนักงานสอบบัญชีและการเปลี่ยนแปลงตัวผู้สอบบัญชี การเปลี่ยนผู้สอบบัญชีมักจะถูกผู้สอบบัญชีคนปัจจุบันจัดให้มีการแก้ไขและปรับปรุงงบการเงินที่แสดงเปรียบเทียบ ซึ่งตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีคนก่อนและมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการตรวจสอบรายการสำรองและรายการคงค้าง เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากข้อพิพาททางกฎหมาย อันอาจเกิดขึ้นในกรณีรูปแบบการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีเป็นการเปลี่ยนการใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) เป็นสำนักงานบัญชีที่ไม่ใช่ขนาดใหญ่ (Non-Big 4) จะทำให้มี

รายการคงค้างที่เป็นไปตามดุลยพินิจผู้บริหาร (Discretionary Accruals) มากกว่ารูปแบบการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีในลักษณะอื่น

Lazer et al. (2004) ได้ศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีในช่วงปี 1988 ถึง 2002 โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและสมการทดสอบความสัมพันธ์ ในการศึกษาพบว่า บริษัทจดทะเบียนที่เปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีมักจะถูกผู้สอบบัญชีคนปัจจุบันจัดให้มีการแก้ไขและปรับปรุงงบการเงินที่แสดงเปรียบเทียบซึ่งตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีคนก่อนและมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการตรวจสอบรายการสำรองและรายการคงค้าง เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากข้อพิพาททางกฎหมายอันอาจเกิดขึ้นได้

Brian, Car and Jonathan (2011) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีกับการเปลี่ยนแปลงในรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ที่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีระหว่างปี 2003-2005 ยกเว้นบริษัทในกลุ่มการเงิน ประกันภัย และบริษัทที่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีมากกว่า 1 ครั้งในช่วงที่มีการทดสอบ จำนวน 952 บริษัท ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนผู้สอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-Big 4) จะส่งผลให้รายการคงค้างซึ่งขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญมากกว่ารูปแบบการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีในลักษณะอื่น

จากการทบทวนวรรณกรรมเบื้องต้นแสดงว่าการเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี จะส่งผลทำให้ความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชีเพิ่มขึ้น ทำให้คุณภาพการสอบบัญชีดีขึ้น เนื่องจากผู้สอบบัญชีรายใหม่จะให้บริการสอบบัญชีที่มีคุณภาพสูงในปีที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยผู้สอบบัญชีรายเดิมมักจะให้บริการสอบบัญชีในคุณภาพที่ต่ำ เพราะการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีรายเดิมเป็นเวลานานๆ จะสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ ทำให้ผู้สอบบัญชีมีความเป็นอิสระน้อยลง เนื่องจากต้องการรักษาฐานลูกค้าเดิม เพื่อประโยชน์ในการรับงานตรวจสอบบัญชีต่อไป การเปลี่ยนผู้สอบบัญชีรายใหม่จะเน้นการตรวจสอบรายการคงค้าง และเสนอแนะให้บริษัทมีการแก้ไข จึงทำให้กำไรที่แสดงนั้นมีคุณภาพสูงขึ้น Deis, Jr. and Giroux (1996) Hoyle(1978); Conference Board (2005)

จากผลการศึกษาของ Brian, Car and Jonathan (2011) และ Firth (2003) ทำให้ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี ดังนี้

H5: การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีไม่ใหญ่ (Non- Big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) มีความสัมพันธ์ทางเชิงบวกกับคุณภาพกำไร

H6: การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non- Big 4) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพกำไร

H7: การเปลี่ยนผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร

2.17.2.3 ประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี

โดยปกติผู้สอบบัญชีจะแสดงความเห็นในรูปแบบรายงานประเภทต่างๆ เพื่อสะท้อนผลการดำเนินงานของบริษัท อย่างไรก็ตามในรายงานของผู้สอบบัญชานั้นจะไม่ระบุว่างบการเงินนั้นมีการบริหารกำไรหรือไม่อย่างไร โดยทั่วไปรายงานผู้สอบบัญชีจะนำเสนอในขอบเขตที่กำหนดโดยมาตรฐานการสอบบัญชี ซึ่งผู้ถือหุ้นอาจไม่ทราบว่าบริษัทนั้นได้มีการบริหารกำไรหรือไม่ ผู้ถือหุ้นอาจใช้

วิธีการสังเกตรายงานของผู้สอบบัญชีที่ยาวผิดปกติ มีการเอ่ยถึงความไม่แน่นอนต่างๆ ที่มีสาระสำคัญ มีการออกรายงานที่ล่าช้ากว่าปกติเป็นต้น สัญญาณเตือนเหล่านี้อาจเป็นตัวบ่งบอกว่าผู้บริหารและผู้สอบบัญชีมีความเห็นที่ขัดแย้งกันเกี่ยวกับรายการบางรายการว่าควรจะมีวิธีปฏิบัติทางบัญชีอย่างไรจึงจะเกิดความเหมาะสม

Bartov et al. (2001) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accrual) กับรายงานของผู้สอบบัญชี ในการทดสอบครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression) โดยมีตัวแปรอิสระเป็นรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร ตัวแปรตามเป็นรายงานของผู้สอบบัญชี โดยกำหนดให้รายงานของผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไป กรณีปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง และครอบคลุมถึงรายงานของผู้สอบบัญชีในแบบไม่มีเงื่อนไข แต่มีการเพิ่มวรรคอธิบายเพื่อเน้นข้อมูลและเหตุการณ์ กรณีปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง เป็นรายงานที่สนใจศึกษา และในงานวิจัยนี้มีอัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio) และขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (Audit Size) เป็นตัวแปรควบคุมที่มีความสำคัญ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า รายงานของผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไปกรณีดังกล่าวข้างต้นมีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างที่อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหาร

Marty et al. (2004) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารกับรายงานของผู้สอบบัญชี การศึกษาในครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากงบการเงินและรายงานผู้สอบบัญชี ปี ค.ศ. 1994-1999 มาทำการวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์ความถดถอย โลจิสติก (Logistic Regression Analysis) สำหรับตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือ รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร ซึ่งเป็นตัวแปรที่สนใจศึกษา สำหรับตัวแปรตามของงานวิจัย คือ รายงานผู้สอบบัญชี โดยกำหนดให้รายงานของผู้สอบบัญชีในแบบที่เปลี่ยนแปลงไป กรณีปัญหาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เป็นรายงานที่สนใจศึกษา ทั้งนี้รายงานผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไปครอบคลุมถึง รายงานแบบที่ไม่มีเงื่อนไขแต่มีวรรคอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง อีกทั้งตัวแปรควบคุมที่มีความสำคัญ อาทิ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (Liquidity Ratio) และขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (Audit Size) เนื่องจากตัวแปรควบคุมเหล่านี้อาจส่งผลให้บริษัทรับรายงานผู้สอบบัญชีดังกล่าว ซึ่งผลการศึกษาพบว่า รายงานผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไป กรณีปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องขึ้นอยู่กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีข้างต้นสรุปได้ว่า ประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี จะช่วยสะท้อนผลการดำเนินงานและแนวทางการจัดทำและนำเสนองบการเงินของบริษัทว่าถูกต้องตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินหรือไม่ โดยงบการเงินของบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีนั้น จะต้องได้รับการรับรองจากผู้สอบบัญชีอย่างไม่มีเงื่อนไข ซึ่งการศึกษาของ Bartov et al. (2001) พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accrual) กับรายงานของผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไป กรณีปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง และครอบคลุมถึงรายงานของผู้สอบบัญชีในแบบไม่มีเงื่อนไข แต่มีการเพิ่มวรรคอธิบายเพื่อเน้นข้อมูลและเหตุการณ์ กรณีปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องเป็นรายงานที่สนใจ แสดงให้เห็นว่าในกรณีที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นแบบเปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบมีเงื่อนไข การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตทั่วไปเกี่ยวกับการดำเนินงาน และ

การแสดงความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงานต่อเนื่องจะทำให้กำไรที่แสดงนั้นไม่มีคุณภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีดังนี้

H8: เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี เป็นแบบมีเงื่อนไข จะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพกำไร

H9: เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี เป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตทั่วไปเกี่ยวกับการดำเนินงานจะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพกำไร

H10: เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงานต่อเนื่องความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพกำไร

2.17.2.4 คุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผล

ตามทฤษฎีการส่งสัญญาณ ผู้บริหารจะหลีกเลี่ยงการจ่ายเงินปันผลลดลง เพราะจะเป็นการส่งสัญญาณทางลบให้แก่นักลงทุนแต่การจ่ายเงินปันผลเป็นการส่งสัญญาณในทางบวกต่อการคาดการณ์รายได้ในอนาคต Miller and Rock (1985) เสนอว่าการเปลี่ยนแปลงราคาหุ้นสามัญนั้นไม่ได้เกิดจากการที่นักลงทุนชอบเงินปันผลมากกว่ากำไรสะสม แต่การเปลี่ยนแปลงราคาหุ้นสามัญตามเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของข้อมูลที่แฝงอยู่ในการประกาศจ่ายเงินปันผล (Booth and Chang (2011) เสนอว่า การประกาศจ่ายเงินปันผล (Dividend Announcement) จะทำให้ความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลลดลง เพราะเป็นการจูงใจให้นักลงทุนเชื่อว่าบริษัทยังคงสร้างผลกำไรได้อยู่และเป็นบริษัทที่น่าลงทุน ดังนั้นการส่งสัญญาณของเงินปันผล คือ เงินปันผลจะเปลี่ยนตามความสามารถในการดำเนินงาน

Kasanen et al. (1999) และพบว่า ผู้ถือหุ้นมีความต้องการที่จะได้ผลตอบแทนที่สูงและคาดหวังที่จะได้รับเงินปันผลจ่ายอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นบริษัทจึงมีแรงจูงใจที่จะทำการบริหารกำไรให้เพียงพอที่จะจ่ายเงินปันผล

Foerster and Sapp (2006) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของกำไรและเงินปันผลนั้นมีการเคลื่อนไหวที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

Edelstein et al. (2009) พบว่า ความต้องการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการจ่ายเงินปันผลได้กระตุ้นให้ผู้บริหารมีการบริหารกำไร หากบริษัทมีรายงานกำไรที่สูง ผู้ถือหุ้นของบริษัทจะคาดหวังถึงการจ่ายเงินปันผลที่สูงขึ้นตามไปด้วย ในทางตรงกันข้ามผู้บริหารจึงทำการบริหารกำไรให้มีการรายงานผลกำไรที่ต่ำ เพื่อให้จ่ายเงินปันผลที่ต่ำลงหรือเพียงเพื่อตามที่กฎหมายได้มีการบังคับไว้เท่านั้น

Moghri and Galogah (2013) พบว่า การบริหารกำไรกับการจ่ายเงินปันผลมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีสาระสำคัญ

Haider et al. (2012) และ Aurangzeb and Dilawer (2012) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารกำไรกับการจ่ายเงินปันผล โดยการใช้ตัวแปรควบคุมเหมือนกัน คือ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity : ROE) และขนาดของบริษัท (Firm Size) พบว่า การบริหารกำไรและการจ่ายเงินปันผลมีความสัมพันธ์ไปทิศทางลบ

Ali Shah et al (2012); Arif, Abrar, Khan, Kayani, and Shah (2011) พบว่า การบริหารกำไรและการจ่ายเงินปันผลนั้นไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ

Guttman et al. (2008) มองว่านักลงทุนจะยอมจ่ายซื้อหุ้นราคาที่สูงกว่าหรือในราคาที่มีส่วนเกิน (Premier) สำหรับหุ้นของบริษัทที่มีการจ่ายเงินปันผลอย่างสม่ำเสมอ และจะตำหนิว่ากล่าวบริษัทที่มีการจ่ายเงินปันผลน้อยลง

Asquith and Mullins (1983) พบว่า ราคาหุ้นและการจ่ายเงินปันผลจะเคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกัน หากจ่ายเงินปันผลสูงย่อมส่งผลกระทบบต่อราคาหุ้นที่สูงขึ้น

ทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory) ชี้ให้เห็นว่าเนื่องจากความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลในตลาดหุ้น ผู้บริหารจำเป็นต้องส่งสัญญาณให้กับนักลงทุนเพื่อแสดงข้อมูลข่าวสารด้านบวกของบริษัทเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุน ดังนั้นการประกาศจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เป็นสิ่งหนึ่งที่นักลงทุนให้ความสำคัญ เนื่องจากนักลงทุนเชื่อว่าผู้บริหารมีข้อมูลภายในมากกว่านักลงทุน ดังนั้นการที่ผู้บริหารตัดสินใจประกาศจ่ายเงินปันผลเพิ่มขึ้นแสดงว่าผู้บริหารคาดว่าบริษัทจะมีกำไรเพิ่มขึ้นในอนาคต การจ่ายเงินปันผลจึงกลายเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมการตัดสินใจด้านการบริหารจัดการ การใช้กระแสเงินสดส่วนเกิน การจ่ายเงินปันผลจึงเป็นการส่งสัญญาณในทางบวกต่อการคาดการณ์ความสามารถในการดำเนินงาน รายได้ในอนาคต เงินปันผลจึงช่วยลดปัญหาที่เกิดจากความไม่สมมาตรของข้อมูลและลดความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารและผู้ถือหุ้นได้

ด้านกำไรที่ไม่มีคุณภาพ ในความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้ถือหุ้น ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีข้อมูลมากกว่าผู้ถือหุ้น และมีความขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ (Conflict of Interest) และผู้บริหารมักกระทำการใดๆ เพื่อประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ของผู้ถือหุ้น จึงทำให้เชื่อว่า ผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะทำการบริหารกำไร วิธีการหนึ่งที่ผู้บริหารใช้ในการบริหารกำไร คือ การบริหารกำไรผ่านรายการคงค้าง (Accrual Management) เพื่อปกปิดผลการดำเนินงานที่แท้จริง Dechow and Skinner (2000) ซึ่งการศึกษาของ Kasanen et al. (1999) พบว่า ผู้ถือหุ้นมีความต้องการที่จะได้ผลตอบแทนที่สูงและคาดหวังที่จะได้รับเงินปันผลจ่ายอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นบริษัทจึงมีแรงจูงใจที่จะทำการบริหารกำไรให้เพียงพอที่จะจ่ายเงินปันผล นอกจากนี้ การศึกษาของ Edelstein et al. (2009) ยังพบว่า ความต้องการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการจ่ายเงินปันผลได้กระตุ้นให้ผู้บริหารมีการบริหารกำไร หากบริษัทมีรายงานกำไรที่สูง ผู้ถือหุ้นของบริษัทจะคาดหวังถึงการจ่ายเงินปันผลที่สูงขึ้นตามไปด้วย และการศึกษาของ Moghri and Galogah (2013) พบว่า การบริหารกำไรกับการจ่ายเงินปันผลมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีสาระสำคัญ

ด้านกำไรที่มีคุณภาพ ซึ่งกำไร มีความสำคัญที่จะสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และในสายตานักลงทุน มองว่ากำไรเป็นองค์ประกอบประการแรกของเงินปันผล แต่ในความเป็นจริง กระแสเงินสดมีความสำคัญกว่า โดยเงินปันผลจะขึ้นอยู่กับกระแสเงินสด ซึ่งกระแสเงินสดจะสะท้อนถึงความสามารถ (ability) ของบริษัทในการจ่ายเงินปันผลมากกว่ากำไร ส่วนกำไรนั้นจะขึ้นอยู่กับวิธีการปฏิบัติทางบัญชี ซึ่งจากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพกำไร จะพบว่าคุณภาพกำไร วัดได้จากมูลค่าของรายการคงค้าง และวัดจากความสัมพันธ์ของกระแสเงินสดกับกำไรสุทธิ กล่าวคือ กิจกรรมใดที่มีมูลค่าของรายการคงค้างน้อยเท่าใด คุณภาพกำไรย่อมสูงขึ้นเท่านั้น หรือกิจกรรมใดที่กระแสเงินสดและกำไรสุทธิมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้นเท่าใดย่อมหมายถึงกำไรที่มีคุณภาพสูงขึ้นเท่านั้น โดยบริษัทที่

มีประสิทธิภาพของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่แข็งแกร่งว่ามีแนวโน้มน้อยกว่าที่จะใช้รายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหารในการบริหารกำไรให้สูงขึ้น ในงานวิจัยของ Haider et al. (2012) และ Aurangzeb and Dilawer (2012) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ของคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผล พบว่าคุณภาพกำไรและการจ่ายเงินปันผลมีความสัมพันธ์ไปทิศทางบวก

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผล จะเห็นได้ว่ามีความขัดแย้งกันระหว่าง ด้านกำไรที่ไม่มีคุณภาพกับกำไรที่มีคุณภาพ ซึ่งการศึกษาของ Kasanen et al. (1999) พบว่า ผู้ถือหุ้นมีความต้องการที่จะได้ผลตอบแทนที่สูงและคาดหวังที่จะได้รับเงินปันผลจ่ายอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นบริษัทจึงมีแรงจูงใจที่จะทำการบริหารกำไรให้เพียงพอที่จะจ่ายเงินปันผล การศึกษาของ Edelstein et al. (2009) พบว่า ความต้องการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการจ่ายเงินปันผลได้กระตุ้นให้ผู้บริหารมีการบริหารกำไร หากบริษัทมีรายงานกำไรที่สูง ผู้ถือหุ้นของบริษัทจะคาดหวังถึงการจ่ายเงินปันผลที่สูงขึ้นตามไปด้วย และการศึกษาของ Moghri and Galogah (2013) พบว่า การบริหารกำไรกับการจ่ายเงินปันผลมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีสาระสำคัญ

ในทางตรงข้าม ด้านกำไรที่มีคุณภาพ พบว่าเงินปันผลจะขึ้นอยู่กับกระแสเงินสด ซึ่งจากงานวิจัยจะพบว่าคุณภาพกำไร วัดได้จากมูลค่าของรายการคงค้าง และวัดจากความสัมพันธ์ของกระแสเงินสดกับกำไรสุทธิ กล่าวคือ กิจการใดที่มีมูลค่าของรายการคงค้างน้อยเท่าใด คุณภาพกำไรย่อมสูงขึ้นเท่านั้น หรือกิจการใดที่กระแสเงินสดและกำไรสุทธิมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้นเท่าใด ย่อมหมายถึงกำไรที่มีคุณภาพสูงขึ้นเท่านั้น โดยบริษัทที่มีประสิทธิภาพของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่แข็งแกร่งจะมีแนวโน้มน้อยกว่าที่จะใช้รายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหารในการบริหารกำไรให้สูงขึ้น และในงานวิจัยของ Haider et al. (2012) และ Aurangzeb and Dilawer (2012) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารกำไรกับการจ่ายเงินปันผล พบว่า การบริหารกำไรและการจ่ายเงินปันผลมีความสัมพันธ์ไปทิศทางลบ

จะเห็นว่า มีความขัดแย้งกันระหว่าง การบริหารกำไรเพื่อการจ่ายเงิน และคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผล อย่างไรก็ตามเมื่อศึกษาทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory) ผู้บริหารจะหลีกเลี่ยงการจ่ายเงินปันผลลดลง เพราะจะเป็นการส่งสัญญาณทางลบให้แก่นักลงทุน การจ่ายเงินปันผลเป็นการส่งสัญญาณในทางบวกต่อการคาดการณ์รายได้ในอนาคต Miller and Rock (1985) เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงราคาหุ้นสามัญนั้นไม่ได้เกิดจากการที่นักลงทุนชอบเงินปันผลมากกว่ากำไรสะสม แต่การเปลี่ยนแปลงราคาหุ้นสามัญตามเงินปันผลที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของข้อมูลที่แฝงอยู่ในการประกาศจ่ายเงินปันผล (Booth and Chang (2011) เสนอว่าการประกาศจ่ายเงินปันผล (Dividend Announcement) จะทำให้ความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลลดลง เพราะเป็นการจูงใจให้นักลงทุนเชื่อว่าบริษัทยังคงสร้างผลกำไรได้อยู่และเป็นบริษัทที่น่าลงทุน ดังนั้น การส่งสัญญาณของเงินปันผล คือ เงินปันผลจะเปลี่ยนตามความสามารถในการดำเนินงาน การจ่ายเงินปันผลจึงเป็นการส่งสัญญาณทางบวก ดังนั้นการที่ผู้บริหารตัดสินใจประกาศจ่ายเงินปันผลเพิ่มขึ้นแสดงว่าผู้บริหารคาดว่าบริษัทจะมีกำไรเพิ่มขึ้นในอนาคต การจ่ายเงินปันผลจึงกลายเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการควบคุม การตัดสินใจด้านการบริหารจัดการ การใช้กระแสเงินสดส่วนเกิน การจ่ายเงินปันผลจึงเป็นการส่งสัญญาณในทางบวกต่อการคาดการณ์รายได้ในอนาคต ดังนั้นเมื่อทบทวนทฤษฎีการส่งสัญญาณงานวิจัยครั้งนี้จึงเชื่อว่าคุณภาพกำไรจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจ่ายเงินปันผล เนื่องจาก กำไรที่มี

คุณภาพ คือ กำไรที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับกระแสเงินสด เมื่อกำไรมีคุณภาพสูงก็ย่อมมีกระแสเงินสดสูง การมีกระแสเงินสดคงเหลือในสัดส่วนที่สูงย่อมแสดงให้เห็นว่าบริษัทมีเงินสดที่เหลืออยู่หลังหักเงินลงทุนเพื่อการเติบโตในอนาคตไว้แล้ว แสดงให้เห็นว่าบริษัทมีสภาพคล่องที่สูง จึงมีแนวโน้มที่จะประกาศจ่ายเงินปันผลในอัตราที่สูงในช่วงระยะเวลาดังกล่าว Prescott (2003) Rostow (2001)

ดังนั้นจากการทบทวน แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพกำไร ทฤษฎีการส่งสัญญาณ การศึกษาครั้ง
นี้จึงเชื่อว่าการจ่ายเงินปันผลจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร
ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับคุณภาพกำไรและการจ่ายเงินปันผลดังนี้

H11: คุณภาพกำไรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเงินปันผลจ่าย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความประสิทธิผลของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไรและการส่งสัญญาณคุณภาพกำไรผ่านการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2552 ถึง 2556 เป็นการศึกษาเชิงประจักษ์ (Empirical Research) ซึ่งเป็นรูปแบบของการวิจัยที่อ้างอิงกับหลักเหตุผล (Reasoning-based) ทั้งนี้เพื่อทดสอบบริบทของทฤษฎีจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม การวิจัยนี้เป็นการทดสอบเชิงนิรนัย (Deductive Reasoning) เนื่องจากเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพื่ออธิบายเหตุผลหรือทดสอบทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพกำไรที่มีอยู่แล้ว มิได้เป็นการวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีใหม่ โดยศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งได้แก่ การศึกษาและค้นคว้าจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ บทความ ตำรา และเว็บไซต์ (website) การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีดำเนินการวิจัยในบทนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วนคือ

- 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3 ตัวแปรและการวัดค่า
- 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่มีผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2552-2556 โดยมีข้อมูลทั้งหมด 3,465 ตัวอย่างข้อมูล

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตัดกลุ่มตัวอย่างที่มีข้อมูลที่นอกเหนือจากเกณฑ์ที่กำหนดตามลำดับดังนี้

3.2.2.1 บริษัทในกลุ่มธุรกิจธนาคาร เงินทุนหลักทรัพย์ ประกันชีวิตและประกันภัย เนื่องจากธุรกิจเหล่านี้มีผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ จึงทำให้ภาครัฐมีระบบการกำกับดูแลที่เข้มงวด หรือการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน และที่สำคัญยังมีกฎหมายหรือข้อจำกัดที่มีความแตกต่างไปจากธุรกิจอื่นๆ ค่อนข้างมาก หากการนำข้อมูลของกลุ่มธุรกิจดังกล่าวมารวมด้วยอาจทำให้ผลการศึกษาเบี่ยงเบนได้

3.1.2.2 บริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการ หรือถูกถอดถอนออกจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงเวลาที่ทำการการศึกษา เนื่องจากบริษัทต้องดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการฟื้นฟู เพื่อให้ธุรกิจสามารถดำเนินการต่อไปได้ ภายใต้พระราชบัญญัติล้มละลาย และความถี่ในการเปิดเผยงบการเงินให้ผู้ถือหุ้นของบริษัทดังกล่าว ไม่เท่ากับบริษัทจดทะเบียนทั่วไปที่หลักทรัพย์มีการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3.1.2.3 บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ขนาดกลาง (MAI)

3.1.2.4 บริษัทที่มีข้อมูลของงบการเงินไม่ครบถ้วน (Missing Data)

จากนั้นทำการทดสอบค่าผิดปกติ (Outlier) โดยการนำข้อมูลมาสร้างเป็นแผนภาพกระจัดกระจาย (Scatter Plots) โดยพบว่าข้อมูลที่มีค่าแตกต่างทั้งมากกว่าและน้อยกว่าจากข้อมูลในชุดเดียวกันมากผิดปกติ จึงดำเนินการขจัดข้อมูลที่มีค่าผิดปกติ ข้อมูลที่ศึกษาได้รวบรวมจากหลายแหล่ง ได้แก่ วิทยานิพนธ์ วารสาร ตำราเรียน แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และจากหน่วยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาศึกษาประสิทธิผล (Effectiveness) ของคณะกรรมการตรวจสอบ คุณภาพการสอบบัญชี และนโยบายการจ่ายเงินปันผล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 1,481 ข้อมูล หลังจากการตัดกลุ่มตัวอย่างที่มีข้อมูลที่นอกเหนือจากเกณฑ์ที่กำหนด ดังรายละเอียดที่แสดงดังต่อไปนี้

บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยข้อมูล 5 ปี	3,465 ข้อมูล
หัก บริษัทในหมวดอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน	
และหมวดกองทุนฯ	575 ข้อมูล
บริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการและถูกถอดถอน	195 ข้อมูล
บริษัทที่อยู่ในตลาดกลาง (MAI)	585 ข้อมูล
บริษัทที่มีข้อมูลทางบัญชีไม่ครบถ้วนและไม่ต่อเนื่อง	629 ข้อมูล
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสุทธิ	<u>1,481</u> ข้อมูล

ที่มา : สรุปสถิติสำคัญของตลาดหลักทรัพย์รายปี www.set.or.th

ตารางที่ 3.1 รายชื่อกลุ่มอุตสาหกรรมตามจำนวนที่เก็บข้อมูลและตามจำนวนยอดสุทธิหลังตัด ข้อมูลที่นอกเหนือจากเกณฑ์ที่กำหนด

รายชื่อกลุ่มอุตสาหกรรม	ปี/จำนวน(บริษัท)					รวม
	2552	2553	2554	2555	2556	

1. เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	37	37	36	36	35	181
2. ทรัพยากร	22	24	23	23	23	115
3. เทคโนโลยี	26	26	28	28	26	134
4. สินค้าอุปโภคบริโภค	29	30	32	31	30	152
5. อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	47	56	56	58	58	275
6. บริการ	63	67	70	68	67	334
7. สินค้าอุตสาหกรรม	52	57	59	60	61	290
ยอดรวม	276	297	304	304	300	1481

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งแบ่งเป็น

3.2.1 ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวกับลักษณะของธุรกิจ การเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวกับลักษณะของหน่วยงานตรวจสอบต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของคณะกรรมการ บริษัทผู้สอบบัญชี การจ่ายเงินปัน และโครงสร้างทางการเงิน โดยเก็บรวบรวมจากหลายแหล่ง ได้แก่ วิทยานิพนธ์ วารสาร ตำราเรียน และจากหน่วยที่เกี่ยวข้อง

3.2.2 ข้อมูลทางการเงิน ลักษณะข้อมูลที่ใช้จะเป็นข้อมูลงบการเงิน รายงานผู้สอบบัญชี ที่รวบรวมไว้ในฐานข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้แก่ แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ข้อมูลจาก SETSMART และรายงานประจำปี โดยรอบระยะเวลาบัญชีเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2552-2556

ในการศึกษาครั้งนี้เก็บข้อมูลแบบ Panel data เนื่องจากการบันทึกข้อมูลจะใช้วิธีการบันทึกข้อมูลของหลาย ๆ บริษัท ข้อมูลตั้งแต่ปี 2552-2556 ติดต่อกันไปหลายปี โดยข้อมูลมีตัวแปรอิสระหลายตัวและมีการบันทึกข้อมูลเรียงตามเวลา (multiple time periods) ของแต่ละบริษัท ข้อมูลที่เก็บแบบ panel data จะต้องพิจารณาความผันแปร 2 แบบ

1. ความผันแปรภายในหน่วยสำรวจ (within group variation) เป็นความผันแปรระหว่างข้อมูลภายในหน่วยสำรวจซึ่งแปรไปตามเวลา

2. ความผันแปรระหว่างหน่วยสำรวจ (across group variation) เป็นความผันแปรระหว่างหน่วยสำรวจซึ่งแปรไปตามหน่วยสำรวจ ความผันแปรระหว่างหน่วยสำรวจจะหมายถึง ค่าเฉลี่ยของตัวแปรซึ่งมักจะผันแปรไปตามหน่วยสำรวจ

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์สมการถดถอยของข้อมูลแบบ panel data นั้น สามารถทำได้ 3 วิธีคือ

1) วิธี Pooled OLS Regression ซึ่งเป็นการวิเคราะห์โดยใช้ OLS ตรง ๆ

2) วิธี Fixed Effect Regression Model (FE) กรณี FE ตัวแปรที่ถูกมองข้าม (omit) ต้องมีอิทธิพลคงที่อยู่เฉพาะภายในหน่วยสำรวจ (บริษัท) ไม่ผันแปรไปตามเวลา (time-invariant) เช่น คุณภาพการบริการ (SERVQUAL) เป็นปัจจัยที่แตกต่างกันในระหว่างองค์กรและมีอิทธิพลที่คงที่ต่อค่าบริการ

3) วิธี random effect model (RE)

การเลือกใช้วิธีในการวิเคราะห์สมการถดถอย

ข้อมูลที่เก็บแบบ panel data จะต้องพิจารณาความผันแปร 2 แบบ

1. ความผันแปรภายในหน่วยสำรวจ (within group variation) เป็นความผันแปรระหว่างข้อมูลภายในหน่วยสำรวจซึ่งแปรไปตามเวลา

2. ความผันแปรระหว่างหน่วยสำรวจ (across group variation) เป็นความผันแปรระหว่างหน่วยสำรวจซึ่งแปรไปตามหน่วยสำรวจ ความผันแปรระหว่างหน่วยสำรวจจะหมายถึง ค่าเฉลี่ยของตัวแปรซึ่งมักจะผันแปรไปตามหน่วยสำรวจ

อย่างไรก็ตามในการวิเคราะห์ข้อมูลจะพบว่ายังมีปัจจัยสำคัญอื่นอีก แต่ไม่ได้รับการกำหนดให้เป็นตัวแปรอิสระ ที่ส่งผลกระทบต่อหรือสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ ที่เรียกสถานการณ์นี้ว่า omission variable bias การจัดรูปแบบเพิ่มข้อมูลเสียใหม่ให้เป็นลักษณะ panel data อาจทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและอาจแก้ปัญหา omission variable bias ได้ และการจัดให้มี within group variation ทำให้ตัวแปรอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อตัวแปรอิสระถูกกักให้มีอิทธิพลเฉพาะภายในหน่วยสำรวจไม่ข้ามไปในระหว่างหน่วยสำรวจ ข้อตกลงเรื่อง time-invariant ของตัวแปรอิสระที่อยู่นอกสมการทำให้ต้องวิเคราะห์สมการถดถอยที่เรียกว่า FE โดย FE จะสนใจความผันแปรตามเวลาภายในหน่วยสำรวจ คือ การควบคุมปัจจัยภายนอกไม่ให้นำมาคำนวณผลการวิเคราะห์ข้อมูล อาจทำได้โดยการจัดอิทธิพลของปัจจัยภายนอกหรือนำปัจจัยภายนอกมารวมเป็นตัวแปรอิสระหนึ่งที่สามารถเสนอในรูปแบบอื่น ๆ คือ ผ่านกระบวนการตัวแปรหุ่น (dummy variable) ไม่เสนอตรง ๆ เพราะแม้ว่าตัวแปรภายนอกจะมีค่ามีอิทธิพลแต่ก็แฝงตัวอยู่ทำให้วัดค่าโดยตรงไม่ได้

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์สมการถดถอยของข้อมูลแบบ panel data นั้น สามารถทำได้ 3 วิธีคือ

1) วิธี Pooled OLS Regression เป็นวิธีวิเคราะห์การถดถอยที่ไม่สนใจว่าหน่วยสำรวจ (cross Section unit) จะได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอกเฉพาะตัวที่มีความแตกต่างกันหรือไม่ และ

บันทึกข้อมูลตามเวลา (time series data) ใช้นานแตกต่างกัน การวิเคราะห์กระทำตรง ๆ เสมือนเป็นข้อมูลชุดเดียวกัน คือมี สัมประสิทธิ์การถดถอยร่วมกัน โดยข้อตกลงการถดถอยยังคงเป็นแบบเดิมคือไม่มีความคลาดเคลื่อนจากการวัด (no error in variable)

อย่างไรก็ตามจะพบว่า ปัจจัยภายนอกเฉพาะตัวที่ส่งผลกระทบต่อแต่ละหน่วยสำรวจ จะมีความแตกต่างกัน เช่น ความเชี่ยวชาญของพนักงาน ความเป็นสถาบันขององค์กร คุณภาพบริการ ลักษณะของสถานประกอบการ ความเป็นธุรกิจครอบครัวหรือธุรกิจที่ไม่ใช่แบบธุรกิจครอบครัว ก่อตั้งมานานจนเป็นสถาบันหรือเพิ่งก่อตั้งได้ไม่นาน มีทรัพยากรที่หายากหรือไม่ (เช่น ความเชี่ยวชาญ เงินทุน ทุนมนุษย์) เหล่านี้เป็นปัจจัยเฉพาะตัวของหน่วยวิเคราะห์ที่มีความแตกต่างกัน และเป็นปัจจัยที่คงที่เฉพาะองค์กร อีกทั้งไม่แปรค่าตามเวลาและยังสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ (Gujarati and Porter, 2009, p. 593) ตัวอย่างปัจจัยภายนอกเฉพาะตัว เช่น สำนักงานสอบบัญชีแห่งหนึ่งย่อมมีพนักงานที่เชี่ยวชาญเฉพาะตัวและความเชี่ยวชาญก็ไม่แปรค่าไปตามเวลา เรียกว่า time invariant คือ ตัวแปรที่มีค่าคงที่เสมอไม่ว่าเวลาจะแปรเปลี่ยนไปอย่างไร และวัดค่าไม่ได้ เพราะแฝงตัวอยู่นอกสมการ สำนักงานสำนักงานสอบบัญชีอื่นๆ ก็มีความเชี่ยวชาญเฉพาะของตนเองและแตกต่างกันไปในแต่ละสำนักงาน การถือว่าสัมประสิทธิ์เป็นค่ารวม (pooled) จึงเป็นการมองว่า สำนักงานสอบบัญชีทุกแห่งได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอกเฉพาะตัว (individual specific effect) แบบเดียวกันซึ่งไม่ถูกต้อง อีกทั้งหน่วยสำรวจ (cross section unit) ที่ต่างกันอาจได้รับอิทธิพลจากตัวแปรที่แฝงตัวอยู่นอกสมการถดถอยคนละตัวกัน (unobserved heterogeneity)

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายนอกสมการกับตัวแปรอิสระภายในสมการจะส่งผลกระทบต่อตัวแปรตามด้วย ตัวแปรภายนอกเหล่านี้ แม้จะทราบว่ามีอยู่แต่ไม่สามารถนำมาเสนอให้เห็นตัวเป็นสิ่งที่ทำได้ เนื่องจากวัดค่าไม่ได้โดยตรง แต่สามารถนำเสนอในรูปอิทธิพลแอบแฝงเฉพาะ (unobserved individual specific effect, α_i) จะเห็นได้ว่า การใช้ pooled OLS Regression นั้นมิได้ใส่ใจเรื่องความผันแปร ตามเวลาและความผันแปรตามหน่วยสำรวจ จึงทำให้ผลการศึกษาเอนเอียง เรียกว่า heterogeneity bias

2) Fixed Effect Regression Model (FE) จากการที่ pooled OLS มีข้อโต้แย้ง เรื่อง ความเหมาะสมเพราะไม่พิจารณาความผันแปรตามเวลาและความผันแปรตามหน่วยสำรวจ ในกรณีที่มีตัวแปรที่แสดงลักษณะเฉพาะของหน่วยสำรวจ(คือคงที่ภายในหน่วยสำรวจแต่ก็แปรไป ในระหว่างหน่วยสำรวจ เรียกว่า subject effect หรือ individual effect) การมีลักษณะเฉพาะตัวที่ไม่แปรตามเวลา (unobserved time-invariant) เช่น ปรัชญาการบริหารองค์กร โครงสร้างของคณะผู้บริหาร ซึ่งกรณีนี้ เรียกว่า Fixed Effect Regression Model (FE)

3. Random Effect Model (RE) ข้อสังเกตคือ FE นั้นมีค่า β_{1i} ของตนเอง (fixed) เพราะอิทธิพลของปัจจัยเฉพาะตัว แต่ใน RE เหมอมคงที่จะเท่ากับ β_1 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยจากประชากรของหน่วยสำรวจ และมี ϵ_i ที่ทำให้แต่ละหน่วยสำรวจมีค่าเบี่ยงไปจากค่าเฉลี่ย (คือ β_1)

การทดสอบว่าสมการควรเป็น FE หรือ RE สามารถกระทำได้โดยการทดสอบ Hausman test ในการวิเคราะห์การถดถอยจากหลายหน่วยสำรวจ (cross section) ที่แต่ละหน่วยสำรวจมีข้อมูลเรียง

ตามเวลา (time series) เรียกว่า panel data นั้นจะต้องใช้เทคนิคการวิเคราะห์ที่แตกต่างจาก OLS คือ ต้องมีการควบคุมปัจจัยภายนอกสมการการถดถอยเอาไว้ หากตัวแปรภายนอกไม่ผันแปร ตามเวลาและสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระให้ใช้วิธีวิเคราะห์แบบ fixed effect regression model (FEM) และหากตัวแปรภายนอกไม่สัมพันธ์กับตัวแปรอิสระให้ใช้วิธีวิเคราะห์แบบ random regression model (REM หรือ ECM)

3.3 ตัวแปรและการวัดค่า

ตัวแปรที่ศึกษามี 3 ประเภท ได้แก่

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ ตัวแปรที่สนใจศึกษาหรือตัวแปรอธิบาย (Explanatory Variables) ตัวแปรอิสระที่ศึกษาได้นำเทคนิคที่จะใช้ในการทดสอบตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณของตัวแปรอิสระที่ โดยการพิจารณาจากค่า P-value ของค่าสถิติ t (1-tail) เทียบกับระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือ 0.05 หากมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด จะหมายความว่าตัวแปรอิสระนั้นมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม และตัวแปรทั้งหมดจะนำมาวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ทั้งนี้ก่อนทำการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ได้ทำการตรวจสอบว่าตัวแปรใดเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุหรือไม่ และมีเงื่อนไขที่เชื่อถือได้ว่ามีความสำคัญมาก ทั้งนี้ตัวแปรอิสระทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษาจะต้องเป็นอิสระต่อกันหรือไม่ มีความสัมพันธ์ระหว่างกันมากจนเกินไป เพราะหากมีตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ระหว่างกันมากเกินไป อาจทำให้เกิดปัญหาของโมเดลประมาณค่าที่เรียกว่า ปัญหา Multicollinearity ซึ่งเป็นปัญหาการละเมิดข้อสมมติฐานสมการถดถอย (Classical Assumption of Linear Regression) ดังนั้นการตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระใดมีความสัมพันธ์ระหว่างกันหรือไม่ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยสหสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละคู่ โดยใช้สถิติทดสอบ Pearson Correlation โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละคู่เทียบกับระดับนัยสำคัญที่กำหนด คือ 0.05 ตัวแปรอิสระใดมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด หมายความว่าตัวแปรอิสระนั้นมีความสัมพันธ์ระหว่างกันมากและอาจทำให้เกิดปัญหา Multi collinearity ทั้งนี้หากพบปัญหาดังกล่าว เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของการวิเคราะห์เชิงสถิติ ผู้วิจัยเลือกการแก้ปัญหาด้วยการตัดตัวแปรตัวใดตัวหนึ่งออกจากสมการถดถอย

2. ตัวแปรควบคุม (Control Variables) เป็นตัวแปรที่มีผลกระทบต่อตัวแปรตามนอกเหนือจากตัวแปรที่สนใจศึกษา

3. ตัวแปรตาม (dependent variable) เป็นตัวแปรที่เป็นผลที่เกิดจากตัวแปรอิสระ

การวัดค่าตัวแปร

การวัดค่าของตัวแปรอิสระ ตัวแปรควบคุม และตัวแปรตาม ในครั้งนี้ได้แบ่งออกตามประเด็นของการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตัวแปรอิสระของประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ ประกอบด้วย ได้แก่

1. สัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ (Independent of Audit committee)

ตามแนวคิดของ Fama (1980) และ Fama and Jensen (1983) กรรมการจากภายนอกจะ ช่วยลดปัญหาตัวแทนที่เกิดขึ้นในกิจการ จะทำให้ผู้บริหารลดแรงจูงใจในการบริหารกำไร เนื่องจาก คณะกรรมการตรวจสอบเป็นกรรมการจากภายนอกที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของ ผู้บริหารโดยอิสระ อีกทั้งกรรมการจากภายนอกจะมีแรงจูงใจที่จะแสดงบทบาทในฐานะของการเป็น ผู้เชี่ยวชาญให้มีผลงานเป็นที่ยอมรับ หากกิจการมีกรรมการตรวจสอบที่มาจากกรรมการภายนอกใน สัดส่วนที่สูงจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการทั้งคณะและเป็นการคาน อำนาจการปฏิบัติงานกับกรรมการภายในที่จะส่งผลให้ผู้บริหารลดแรงจูงใจบริหารกำไรสัดส่วน คณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_RATIO) วัดค่าจากจำนวนกรรมการตรวจสอบต่อจำนวนกรรมการ ทั้งหมด ดังนี้

สัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_RATIO)

$$= \frac{\text{จำนวนกรรมการตรวจสอบ}}{\text{จำนวนกรรมการบริษัททั้งหมด}}$$

2. สัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงินและบัญชี (AUDC-FIN)

ความรู้ความชำนาญทางการเงินหรือการบัญชีหรือการเงิน เป็นเรื่องของหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลให้ ความสำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะถือได้ว่าเป็นหน้าที่หลักของคณะกรรมการตรวจสอบจะต้องสอบทาน ให้กิจการมีการจัดทำรายงานทางการเงินให้ถูกต้อง พร้อมทั้งมีการควบคุมภายในที่เหมาะสมและมีความ น่าเชื่อถือ โดยหน้าที่ดังกล่าวคณะกรรมการตรวจสอบจะสามารถปฏิบัติงานได้ดีและมีประสิทธิภาพ มากขึ้น ถ้าสมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบมีความรู้ความชำนาญหรือมีประสบการณ์ทางการเงินหรือ การเงินการศึกษาจะพิจารณาการมีความรู้ ความชำนาญทางการเงินหรือการบัญชีของคณะกรรมการ ตรวจสอบตามข้อเสนอแนะของ BRC (The Blue Ribbon Committee) โดยการพิจารณาจากการมี ประสบการณ์การทำงานในอดีตที่เกี่ยวข้องกับด้านบัญชีหรือการเงิน หรือการมีคุณวุฒิการศึกษาด้านบัญชี หรือการเงิน การได้รับประกาศนียบัตรด้านวิชาชีพการบัญชีหรือมีประวัติที่ส่งผลต่อการพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ หรือความชำนาญด้านการบัญชีหรือการเงิน ดังนั้นสัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ ความชำนาญทางการเงินและบัญชี (AUDI_EXP) วัดจากสัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ ความชำนาญทางการเงินและบัญชี หาดด้วยจำนวนกรรมการตรวจสอบทั้งหมด ณ วันสิ้นปี ดังนั้น สัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงินและบัญชี (AUDC-FIN) วัดค่าได้ดังนี้

$$= \frac{\text{กรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงินและบัญชี}}{\text{จำนวนกรรมการตรวจสอบทั้งหมด ณ วันสิ้นปี}}$$

3. จำนวนครั้งการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ

ตามข้อเสนอแนะของ National Association of Corporate Directors (NACD) ในประเทศ สหรัฐอเมริกา กำหนดให้คณะกรรมการตรวจสอบควรมีการประชุมกันอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง ซึ่งมีความ สอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบของประเทศไทย ที่ระบุให้ คณะกรรมการ

ตรวจสอบควรมีการประชุมกันโดยเฉลี่ยปีละ 4 ครั้ง ในอันที่จะช่วยให้คณะกรรมการตรวจสอบสามารถสอบทานงบการเงินและทราบเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีอยู่เสมอ ดังนั้น จำนวนครั้งการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDI_FRE) จึงเป็นตัวแปรที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา โดยการวัดจาก จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบในรอบ 1 ปี เช่นเดียวกับ Xie Davidson and DaDalt (2003) และ Rahma and Ali (2006) เป็นต้น

ตัวแปรอิสระของคุณภาพการสอบบัญชี ประกอบด้วย

1. การตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานขนาดใหญ่ (Big 4)

จากงานวิจัยของ Firth (2003); De Angelo (1981); Balsam, Krishman, and Yang (2003) สะท้อนให้เห็นว่า การได้รับการสอบบัญชีจากสำนักงานขนาดใหญ่ (Big 4) จะมีคุณภาพมากกว่าการได้รับการตรวจสอบจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non-big 4) และยังพบว่าขนาดของสำนักงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร เนื่องจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่มีแนวโน้มสูงที่จะตรวจพบรายงานข้อผิดพลาดที่ตรวจสอบมากกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก และหากมีการตรวจสอบพบภายหลังว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ไม่ได้รายงานข้อผิดพลาดที่ตรวจพบ อาจถูกฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้ ซึ่งการฟ้องร้องดังกล่าวส่งผลไปถึงชื่อเสียงและอาจทำให้ลูกค้าส่วนใหญ่ของบริษัทไม่ไว้วางใจจนเสียลูกค้าไปอีก ถือเป็น การสูญเสียต้นทุนจำนวนมาก ดังนั้นสำนักงานสอบบัญชีที่มีขนาดใหญ่จึงต้องพยายามรักษาชื่อเสียงของตนเองโดยการตรวจให้พบข้อผิดพลาด การแบ่งขนาดของสำนักงานบัญชีแบ่งเป็นสองกลุ่มคือ

1.1 สำนักงานขนาดใหญ่ หรือ Big 4 ได้แก่ ไพรซ์วอเตอร์เฮ้าส์คูเปอร์ (Price Waterhouse-Coopers) ดีล้อยท์ ทูช โรมัทสึ (Deloitte Touche Tohkatsumi) เคพีเอ็มจี (KPMG) และ อีวาย (EY)

1.2 สำนักงานสอบบัญชีที่มีใช้ขนาดเล็ก หรือ Non-Big 4 Afify (2002); Mohamad Naimi et al. (2010) และ Hashim and Rahman (2010)

2. การเปลี่ยนผู้สอบบัญชี (Audit Switching)

การเปลี่ยนผู้สอบบัญชีจะหมายถึงการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีและการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี โดย Lazer et al.(2004) ได้ศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีในช่วงปี 1988 ถึง 2002 โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและสมการทดสอบความสัมพันธ์ ในการศึกษาพบว่าบริษัทจดทะเบียนที่เปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีมักจะถูกผู้สอบบัญชีคนปัจจุบันจัดให้มีการแก้ไขและปรับปรุงงบการเงินที่แสดงเปรียบเทียบซึ่งตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีคนก่อนและมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการตรวจสอบรายการสำรองและรายการคงค้าง เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากข้อพิพาททางกฎหมายอันอาจจะเกิดขึ้นได้ ในการวิเคราะห์การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชี ได้แบ่งรูปแบบการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ 4 กลุ่ม คือ “เล็ก-เล็ก” “เล็ก-ใหญ่” “ใหญ่-เล็ก” “ใหญ่-ใหญ่” ซึ่งการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีจะทำให้การบริหารกำไรลดลง สำหรับการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะการเปลี่ยนสำนัก

งานสอบบัญชีแบบ “เล็ก-ใหญ่” “ใหญ่-เล็ก” เนื่องจากการเปลี่ยนขนาดของสำนักงานสอบบัญชีซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไรตามที่ได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่พบว่า การได้รับการสอบบัญชีจากสำนักงานขนาดใหญ่ (Big 4) จะมีคุณภาพมากกว่าการได้รับการตรวจสอบจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) ดังนั้นการเปลี่ยนในลักษณะดังกล่าว น่าจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไรมากกว่าการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีแบบ “เล็ก-เล็ก” “ใหญ่-ใหญ่”

3. ประเภทการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี

Leone et al. (2002) ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของความเห็นของผู้สอบบัญชีและผลต่างระหว่างกำไร(ขาดทุน) ตามเกณฑ์คงค้าง และกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานเกินปกติ จากความประสงค์เพื่อสร้างกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศสหรัฐอเมริกา ในการศึกษาใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธี Web-Based Sampling การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) และการวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้น (Ordinary Least Square Regression Analysis) ซึ่งประยุกต์จากการศึกษาของ Barton et al. (2000); Jones (1991); Kothari et al. (2003) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการ ประเมินผลการดำเนินงานและการตั้งสำรองและรายการคงค้างที่เป็นไปตามดุลยพินิจของผู้บริหาร (Performance Match Discretionary Accrual Measure) โดยการเพิ่ม ROA ในสมการของ Jones (1991) พบว่าเมื่อประเภทของความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบอื่นที่ไม่ใช่แบบไม่มีเงื่อนไขจะมีความสัมพันธ์กับผลต่างระหว่างกำไร(ขาดทุน) ตามเกณฑ์คงค้างและกระแสเงินสดจากการดำเนินงานเกินปกติ กรณีที่ประเภทของความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบไม่มีเงื่อนไข แต่เพิ่มวรรณชนข้อมูลบ่งชี้ถึงปัญหาความสามารถในการดำเนินงานต่อเนื่องของบริษัท โดยจะทำให้เกิดผลต่างระหว่างกำไร (ขาดทุน) ตามเกณฑ์คงค้างและกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานเกินปกติมีค่าบวกจำนวนมากและการวิเคราะห์

ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีกับคุณภาพกำไรออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 การแสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไข

ประเภทที่ 2 การแสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีได้ให้ข้อสังเกตทั่วไป ซึ่งเป็นข้อสังเกตที่ไม่ใช่ข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่อง ซึ่งประกอบด้วย เรื่องสำคัญในการตรวจสอบข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้นและเรื่องอื่นๆ

ประเภทที่ 3 การแสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่อง (กรณีมีความไม่แน่นอนและเปิดเผยข้อมูลแล้ว)

ประเภทที่ 4 การแสดงความเห็นแบบเปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ การแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข การแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้องและการไม่แสดงความเห็น

4. **ตัวแปรควบคุม (Control Variables)** นอกจากตัวแปรอิสระที่อาจส่งผลกระทบต่อตัวแปรตามการศึกษาความสัมพันธ์ของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อาจมีตัวแปรอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของกิจการอันเนื่องมาจากธรรมชาติของอุตสาหกรรมหรือธุรกิจที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดตัวแปรควบคุมเพิ่มดังนี้

4.1 ผลการดำเนินงาน (Firm Performance) แสดงถึงความสามารถและประสิทธิภาพของฝ่ายบริหารในการใช้สินทรัพย์ของกิจการ เพื่อให้เกิดกำไรหรือผลการดำเนินงานจากการใช้สินทรัพย์ที่มีอยู่กำไรที่ได้คิดเป็นสัดส่วนเท่าไรเมื่อเทียบกับสินทรัพย์ของบริษัท ในกรณีที่อัตราส่วนนี้ต่ำ จะหมายถึง การดำเนินการของฝ่ายบริหารไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารจึงมีแรงจูงใจในการบริหารกำไรมากขึ้นเพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีของตัวเองและให้ได้ผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นจากการบริหารกิจการ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์แทนด้วยตัวแปร ROA ซึ่งใช้วัดความสามารถในการทำกำไร (Profitability) ของกิจการโดยคำนวณจากกำไรสุทธิหารด้วยสินทรัพย์รวม

4.2 ความเสี่ยงทางการเงิน (Leverage) สภาพความเสี่ยงทางการเงินที่ต่างกันมีผลทำให้คุณภาพกำไร ถ้าอัตราส่วนนี้สูง ก็แสดงถึงการมีสภาพความเสี่ยงทางการเงินที่สูงด้วย แสดงว่าการลงทุนในสินทรัพย์ส่วนใหญ่มาจากการก่อหนี้ ซึ่งจะมีผลทำให้มีภาระหนี้สินที่กิจการจะต้องชำระดอกเบี้ยและเงินต้นซึ่งจะมีผลกระทบต่อคุณภาพกำไร ในการวัดความเสี่ยงทางการเงินใช้อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน ซึ่งอัตราส่วนนี้จะแสดงถึงโครงสร้างเงินทุนของกิจการว่าสินทรัพย์ของกิจการมาจากการกู้ยืมหรือมาจากทุนของกิจการ ทำให้ทราบถึงสภาพของความเสี่ยงที่กิจการมีจากภาระหนี้สิน ถ้าอัตราส่วนนี้สูงมีโอกาสที่กิจการจะไม่สามารถชำระดอกเบี้ยได้สูงตามไป โดยเจ้าหนี้มักกำหนดเงื่อนไขต่างๆ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าลูกหนี้จะมีความสามารถในการชำระหนี้ ดังนั้นฝ่ายจัดการมักจะมีแรงจูงใจที่จะรับเอาแนวทางในการปฏิบัติทางบัญชีหรือการทำรายการจัดหาเงินนอกงบดุลมาใช้ในการลดโอกาสที่จะกิจการจะต้องฝ่าฝืนเงื่อนไขเหล่านั้น โดยบริษัทที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนสูงจึงมีโอกาสที่ผู้บริหารจะใช้ดุลยพินิจเลือกนโยบายการบัญชีที่ช่วยเพิ่มระดับของผลกำไรในงวดปัจจุบันเพื่อลดความน่าจะเป็นที่จะผิดสัญญาเงินกู้ยืม รวมถึงการลดโอกาสหรือต้นทุนอันเกิดจากภาวะล้มละลาย ความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) คำนวณจากอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม

4.3 ขนาดของกิจการ (SIZE) เนื่องจากกิจการที่มีขนาดใหญ่กว่าอาจบันทึกรายการคงค้างด้วยจำนวนที่สูง เพราะต้องลงทุนด้วยจำนวนที่มากกว่า ดังนั้นขนาดของกิจการจึงมักมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับรายการคงค้าง ขนาดของกิจการวัดจากค่า ลอการิทึมธรรมชาติ (Natural Logarithm) ของมูลค่าสินทรัพย์รวม ณ วันสิ้นปี เพื่อปรับความแตกต่างของขนาดของกิจการให้เป็นฐานเดียวกัน ทั้งนี้สินทรัพย์รวมถือเป็นสิ่งที่แสดงฐานะการเงินของกิจการซึ่งกิจการจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตจากสินทรัพย์ที่จะก่อให้เกิดกระแสเงินสดแก่กิจการ ดังนั้นสินทรัพย์รวมจึงถือเป็นตัวแทน (Proxy) ที่จะนำมาวัดขนาดของกิจการได้อย่างเหมาะสม ซึ่งหมายถึงกิจการที่มีสินทรัพย์รวมสูงย่อมถือว่าเป็นกิจการขนาดใหญ่ ในทางตรงกันข้าม หากกิจการที่มีสินทรัพย์รวมต่ำก็จะถือว่าเป็นกิจการขนาดเล็ก อย่างไรก็ตามมูลค่าสินทรัพย์ของแต่ละกิจการที่อยู่ในหมวดอุตสาหกรรมที่ต่างกันย่อมมีค่าที่แตกต่างกัน

จึงวัดค่าของขนาดของกิจการด้วย Natural Logarithm ของยอดสินทรัพย์รวม ณ วันสิ้นปี เพื่อปรับค่าให้ตัวเลขอยู่ในฐานที่ใกล้เคียงกันมากที่สุด

4.4 อายุของกิจการ (Age) เนื่องจากระดับของรายการคงค้างจะแตกต่างกันไปตามวงจรธุรกิจ โดยในปีแรก ๆ อาจมีระดับรายการคงค้างที่สูงกว่า ดังนั้นอายุกิจการมักมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับรายการคงค้าง อายุกิจการวัดตั้งแต่บริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

4.5 กระแสเงินสดอิสระคงเหลือ เนื่องจากกิจการที่มีกระแสเงินสดอิสระสูงย่อมแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานดีกว่ากิจการที่มีกระแสเงินสดอิสระต่ำ ดังนั้นกระแสเงินสดอิสระมักมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับรายการคงค้าง

5. ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ตัวแปรตามของการศึกษา ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย คือ คุณภาพกำไรของบริษัท โดยพิจารณาจากระดับการบริหารกำไรผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accruals) การบริหารกำไรเป็นการวัดผลกระทบที่เกิดขึ้นอันเกิดจากการตัดสินใจของผู้บริหารต่อรายการคงค้างเกินปกติ หากเป็นรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจหรือรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารจะไม่สามารถอธิบายได้ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงเลือกใช้รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารเป็นตัววัดค่าคุณภาพกำไร ซึ่งรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารถือเป็นรายการคงค้างที่ไม่ปกติเนื่องจากผู้บริหารของกิจการสามารถควบคุมการเกิดขึ้นของรายการได้ภายในระยะเวลาอันสั้น ในขณะที่รายการคงค้างปกติหรือรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Nondiscretionary Accruals : NDAC) เป็นรายการคงค้างที่เกิดขึ้นตามเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมนั้น ๆ ดังนั้น รายการคงค้างปกติจึงไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในช่วงระยะเวลาอันสั้น โดยใช้ตัวแบบจำลองของ Modified Jones Model ของ Dechow, Sloan and Sweeney (1995); Healy and Wahlen (1999) มาคำนวณรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accruals) และใช้ตัวแบบของ Yoon : Yoon, Miller and Jiraporn (2006) ซึ่งได้รับการพัฒนาต่อจาก Modified Jones Model มายืนยันผลการทดสอบสมมติฐานของการศึกษา (Robustness check) สำหรับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารจะใช้ตัวแบบจำลองต่อไปนี้เพื่อเปรียบเทียบกัน ได้แก่

1. แบบจำลองของ Modified Jones Model ของ Dechow, Sloan and Sweeney (1995) ซึ่งเป็นแนวคิดเรื่องระดับรายการคงค้างรับค้างจ่ายที่เกิดจากดุลยพินิจของฝ่ายบริหารและ

2. แบบจำลองของ Yoon: Yoon, Miller and Jiraporn (2006) ซึ่งได้รับการพัฒนาต่อจาก Modified Jones Model เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการบัญชีที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

จากตัวแบบจำลองของ Modified Jones Model : Dechow, Sloan and Sweeney, (1995) เช่นเดียวกับ Dechow et al (1995); Lobo and Zhou (2001); Xie, Davidson and Dadalt; (2003); Davidson, Goodwin Stewart and Kent (2005) Liu and Lu (2007) Kim and Yoon (2008) Banderlippe (2009) Cohen and Zarawin (2010) และจากระดับของการบริหารกำไรที่วัดจากตัวแบบจำลองของ Yoon: Yoon, Miller and Jiraporn (2006) เช่นเดียวกับ Bahaeddin Alareeni and

Omar Aljuaidi (2014) ซึ่งพิจารณาจากระดับของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร
ด้วยสมการดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.2 แสดงขั้นตอนการคำนวณรายการคงค้างรวม (Total Accruals) ตามแบบจำลองของ Modified Jones Model และแบบจำลองของ Yoon

แบบจำลองของ Modified Jones Model	แบบจำลองของ Yoon
<u>ขั้นตอนที่ 1</u> คำนวณรายการคงค้างรวม (Total Accruals) ตามสมการที่ 1-1 $TA_{it} = \text{Net Income}_{it} - \text{OCF}_{it} \quad (1-1)$ โดย TA_{it} = รายการคงค้างทั้งหมดของบริษัท i ณ ปีที่ t Net Income_{it} = กำไรสุทธิจากการดำเนินงานของบริษัท i ณ ปีที่ t OCF_{it} = กระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานของบริษัท i ณ ปีที่ t	<u>ขั้นตอนที่ 1</u> คำนวณรายการคงค้างรวม (Total Accruals) ตามสมการที่ 1-1 $TA_{it} = \text{Net Income}_{it} - \text{OCF}_{it} \quad (1-1)$ โดย TA_{it} = รายการคงค้างทั้งหมดของบริษัท i ณ ปีที่ t Net Income_{it} = กำไรสุทธิจากการดำเนินงาน i ณ ปีที่ t OCF_{it} = กระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานของบริษัท i ณ ปีที่ t
<u>ขั้นตอนที่ 2</u> คำนวณค่าสัมประสิทธิ์ในสมการที่ (1-2) โดยการใช้วิธีกำลังสองน้อยสุด Ordinary Least squares (OLS) regressions และหารด้วยสินทรัพย์รวมของปีที่ผ่านมา ทั้งนี้เพื่อลดการเกิดปัญหาความไม่คงที่ของความแปรปรวนของตัวคลาดเคลื่อน (Heteroscedastic) $\frac{TA_{it}}{A_{it-1}} = \beta_1 \left(\frac{1}{A_{it-1}} \right) + \beta_2 \frac{(\Delta \text{REV}_{it})}{A_{it-1}} + \beta_3 \frac{\text{PPE}_{it}}{A_{it-1}} + \varepsilon_{it} \quad (1-2)$ โดย TA_{it} = รายการคงค้างทั้งหมดของบริษัท i ณ ปีที่ t	<u>ขั้นตอนที่ 2</u> คำนวณค่าสัมประสิทธิ์ในสมการที่ (1-2) โดยการใช้วิธีกำลังสองน้อยสุด Ordinary Least squares (OLS) regressions และหารด้วยรายได้รวมของปีปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อลดการเกิดปัญหาความไม่คงที่ของความแปรปรวนของตัวคลาดเคลื่อน (Heteroscedastic) $\frac{TA_{it}}{\text{REV}_{it}} = \beta_0 + \beta_1 \left[\frac{(\Delta \text{REV}_{it} - \Delta \text{AR}_{it})}{\text{REV}_{it}} \right] + \beta_2 \left[\frac{(\Delta \text{EXP}_{it} - \Delta \text{AP}_{it})}{\text{REV}_{it}} \right] + \beta_3 \left[\frac{(\text{DEP}_{it} + \text{PEN}_{it})}{\text{REV}_{it}} \right] + \varepsilon_{it} \quad (1-2)$ โดย TA_{it} = รายการคงค้างทั้งหมดของบริษัท i ณ ปีที่ t

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

แบบจำลองของ Modified Jones Model	แบบจำลองของ Yoon

A_{it-1} = สินทรัพย์รวม ณ ปีที่ t-1 ΔREV_{it} = การเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการขายและบริการของบริษัท i ณ ปีที่ t PPE_{it} = ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ก่อนหักค่าเสื่อมราคาของบริษัท i ณ ปีที่ t β_i = ค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ i ϵ_{it} = ค่าความคลาดเคลื่อน (error term)	β_0 = ค่าคงที่ของสมการถดถอย (Constant) REV_{it} = รายได้จากการขายและบริการของบริษัท i ณ ปีที่ t ΔREV_{it} = การเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการขายและบริการของบริษัท i ณ ปีที่ t ΔAR_{it} = การเปลี่ยนแปลงของลูกหนี้การค้าของบริษัท i ณ ปีที่ t ΔEXP_{it} = ผลรวมของต้นทุนขายและค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร (ไม่รวมค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นต้นทุนของบริษัท i ณ ปีที่ t หักด้วยผลรวมของต้นทุนขายและค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร ไม่รวมค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นต้นทุนของบริษัท i ในปี t-1) ΔAP_{it} = การเปลี่ยนแปลงของเจ้าหนี้การค้าของบริษัท i ณ ปีที่ t DEP_{it} = ค่าเสื่อมราคาของบริษัท i ณ ปีที่ t PEN_{it} = ค่าใช้จ่ายผลประโยชน์พนักงานของบริษัท i ณ ปีที่ t ϵ_{it} = ค่าความคลาดเคลื่อนจากการประมาณการรายการคงค้างทั้งหมด

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

แบบจำลองของ Modified Jones Model	แบบจำลองของ Yoon
ขั้นตอนที่ 3 นำค่าสัมประสิทธิ์จากสมการที่ (1-2) มาคำนวณหารายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับการดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (NDCA) ตามสมการที่ (1-3) ดังนี้ $NDCA_{it} =$	ขั้นตอนที่ 3 นำค่าสัมประสิทธิ์จากสมการที่ (1-2) มาคำนวณหารายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับการดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (NDCA) ตามสมการที่ (1-3) ดังนี้ $NDCA_{it} =$

$\beta_1 \left(\frac{1}{A_{it-1}} \right) + \beta_2 \frac{(\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it})}{A_{it-1}} + \beta_3 \frac{PPE_{it}}{A_{it-1}} \quad (1-3)$ โดยที่ $NDCA_{it}$ = รายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับการดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร i ณ ปีที่ t ΔREV_{it} = การเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการขายและบริการของบริษัท i ณ ปีที่ t ΔREC_{it} = การเปลี่ยนแปลงของลูกหนี้การค้าของบริษัท i ณ ปีที่ t PPE_{it} = ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ก่อนหักค่าเสื่อมราคาของบริษัท i ณ ปีที่ t A_{it-1} = สินทรัพย์ทั้งหมดของบริษัท i ณ ปีที่ t-1 β_i = ค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ i	$\beta_1 \left[\frac{(\Delta REV_{it} - \Delta AR_{it})}{REV_{it}} \right] + \beta_2 \left[\frac{(\Delta EXP_{it} - \Delta AP_{it})}{REV_{it}} \right] + \beta_3 \left[\frac{(\Delta DEP_{it} + \Delta PEN_{it})}{REV_{it}} \right] \quad (1-3)$ โดยที่ $NDCA_{it}$ = รายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจของบริษัท i ณ ปีที่ t β_0 = ค่าคงที่ของสมการถดถอย (Constant) REV = รายได้จากการขายและบริการของบริษัท i ณ ปีที่ t ΔREV_{it} = การเปลี่ยนแปลงของรายได้จากการขายและบริการของบริษัท i ณ ปีที่ t ΔAR_{it} = การเปลี่ยนแปลงของลูกหนี้การค้าของบริษัท i ณ ปีที่ t ΔEXP_{it} = ผลรวมของต้นทุนขายและค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร (ไม่รวมค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นต้นทุนของบริษัท i ณ ปีที่ t หักด้วยผลรวมของต้นทุนขายและค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร ไม่รวมค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็น

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

แบบจำลองของ Modified Jones Model	แบบจำลองของ Yoon
จากตัวแบบ Modified Jones Model (1995) นำลูกหนี้จากการขาย เชื่อมมาหักออกจากยอดรายได้จากการขายก่อนที่จะทำการคำนวณรายการคงค้าง โดยใช้ดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร DCA (Discretionary Accruals) เนื่องจาก รายได้จากการขายเชื่อ จะมีโอกาสที่ทำให้ผู้บริหารจะใช้ดุลยพินิจในการตกแต่ง กำไรเพื่อรับรู้รายได้จากการขายเชื่อมากกว่ารายได้จากการขายสด แล้วนำมาหารด้วยยอดรวมของสินทรัพย์ปีก่อนเพื่อลดผลกระทบจากการที่ค่าความ	ตัวเงินของบริษัท i ในปี t-1 ΔAP_{it} = การเปลี่ยนแปลงของเจ้าหนี้การค้าของบริษัท i ณ ปีที่ t DEP_{it} = ค่าเสื่อมราคาของบริษัท i ณ ปีที่ t PEN_{it} = ค่าใช้จ่ายผลประโยชน์พนักงานของบริษัท i ณ ปีที่ t

คลาดเคลื่อนไม่มีความคงที่ในแต่ละตัวแปร	
ขั้นตอนที่ 4 คำนวณรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) ในสมการที่ (1-4) โดยค่า TA_{it} มาจากสมการที่ (1-1) และค่าของรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (NDCA) มาจากสมการที่ (1-3) ดังนี้ $DCA_{it} = \left(\frac{TA_{it}}{A_{it-1}} \right) - NDCA_{it} \quad (1-4)$ โดย DCA_{it} = รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารของบริษัท i ณ ปีที่ t	ขั้นตอนที่ 4 คำนวณรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) ในสมการที่ (2-4) โดยค่า TA_{it} มาจากสมการที่ (2-1) และค่าของรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (NDCA) มาจากสมการที่ (2-3) ดังนี้ $DCA_{it} = \frac{TA_{it}}{REV_{it}} - NDCA_{it} \quad (1-4)$ โดย DCA_{it} = รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารของบริษัท i ณ ปีที่ t

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

แบบจำลองของ Modified Jones Model	แบบจำลองของ Yoon
TA_{it} = รายการคงค้างทั้งหมดของบริษัท i ณ ปีที่ t A_{it-1} = สินทรัพย์รวม ณ ปีที่ t-1 $NDCA_{it}$ = รายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร i ณ ปีที่ t	TA_{it} = รายการคงค้างทั้งหมดของบริษัท i ณ ปีที่ t REV_{it} = รายได้จากการขายและบริการของบริษัท i ณ ปีที่ t $NDCA_{it}$ = รายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจของบริษัท i ณ ปีที่ t
ขั้นตอนที่ 5 คำนวณค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร โดยการนำค่าสัมบูรณ์รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Discretionary Accruals) ทั้งหมดมารวมกัน เนื่องจากค่าของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร มีทั้งค่าบวก (+) และค่าลบ (-) เพื่อเป็นการป้องกันการหักกลบกัน (Offset) ผู้วิจัยจึงใช้ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่	ขั้นตอนที่ 5 คำนวณผลรวมค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร โดยการนำค่าสัมบูรณ์รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Discretionary Accruals) ทั้งหมดมารวมกัน เนื่องจากค่าของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร มีทั้งค่าบวก (+) และค่าลบ (-) เพื่อเป็นการป้องกันการหักกลบกัน (Offset) ผู้วิจัยจึงใช้ค่าสัมบูรณ์ของ

ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร ซึ่งสามารถคำนวณได้ดังนี้ $\text{AbsDCA}_{it} = \text{DCA}_{it} \quad (1-5)$ โดยที่ AbsDCA_{it} = ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารของบริษัท i ณ ปีที่ t	รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร ซึ่งสามารถคำนวณได้ดังนี้ $\text{AbsDCA}_{it} = \text{DCA}_{it} \quad (1-5)$ โดยที่ AbsDCA_{it} = ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารของบริษัท i ณ ปีที่ t

ตัวแปรที่เกี่ยวกับเงินปันผลจ่าย

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรอิสระของเงินปันผลสำหรับการศึกษาครั้งนี้ คือ คุณภาพกำไร โดยพิจารณาจากรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accruals) ที่แสดงถึงการระดับบริหารกำไรของผู้บริหาร โดยการคำนวณจากตัวแบบจำลอง Modified Jones Model ของ Dechow, Sloan and Sweeney (1995); Healy and Wahlen (1999) เปรียบเทียบกับตัวแบบของ Yoon, Miller and Jiraporn (2006) ที่ได้รับการพัฒนาต่อจาก Modified Jones Model ซึ่งการบริหารกำไรเป็นการวัดผลกระทบที่เกิดขึ้นอันเกิดจากการตัดสินใจของผู้บริหารต่อรายการคงค้างเกินปกติ หากเป็นรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจหรือรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร ไม่สามารถอธิบายได้ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงเลือกใช้รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารเป็นตัวแทนการวัดค่าคุณภาพกำไร ซึ่งรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารถือเป็นรายการคงค้างที่ไม่ปกติเนื่องจากผู้บริหารของกิจการสามารถควบคุมการเกิดขึ้นของรายการได้ภายในระยะเวลาอันสั้น ในขณะที่รายการคงค้างปกติหรือรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Nondiscretionary Accruals : NDAC) เป็นรายการคงค้างที่เกิดขึ้นตามเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมนั้นๆ ดังนั้นรายการคงค้างปกติจึงไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในช่วงระยะเวลาอันสั้น ตามที่ได้คำนวณมาจากขั้นตอนที่ 1 นอกจากนี้ตัวแปรคุณภาพกำไรที่ส่งผลต่อคุณภาพกำไรยังมีตัวแปรอื่นๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพกำไรซึ่งเป็นตัวแปรควบคุมดังนี้

2. ตัวแปรควบคุม (Control Variable) ของเงินปันผลจ่าย

1. ความสามารถในการทำกำไร (Profitability)

กำไรที่สามารถคาดการณ์ได้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ผู้บริหารต้องคำนึงถึงในการกำหนดนโยบายการจ่ายเงินปันผลตามที่ Scott, Jr and etc.(1999) กล่าวว่าอัตราส่วนการจ่ายเงินปันผลจะขึ้นอยู่กับความสามารถในการคาดการณ์กำไรในอนาคตของกิจการ ถ้ากำไรมีความผันผวนมากผู้บริหารอาจไม่มั่นใจในความสามารถของบริษัทในการก่อให้เกิดเงินสดอย่างเพียงพอเพื่อตอบสนองความต้องการเงินสดในอนาคตได้ ดังนั้นเมื่อบริษัทมีกำไร ผู้บริหารจึงต้องจัดสรรกำไรส่วนใหญ่เก็บไว้เพื่อเป็นเงินสำรองในอนาคต ในทางกลับกันบริษัทที่มีแนวโน้มของกำไรสม่ำเสมอจะจัดสรรกำไรเพื่อจ่ายเงินปันผลในสัดส่วนที่มากกว่าส่วนที่เก็บสำรองไว้ลงทุนในอนาคต เพราะผู้บริหารมั่นใจว่าจะสามารถทำกำไรเพื่อตอบสนองความต้องการเงินทุนในอนาคต ในทางด้านบัญชีนั้นความสามารถในการทำกำไร (Profitability) วัดจาก ROA โดยคำนวณจากกำไรจากการดำเนินงานหารด้วยสินทรัพย์รวม

2. ความเสี่ยงทางการเงิน (Leverage)

ตามทฤษฎีต้นทุนธุรกรรม (Transaction cost theory) Klaes (2008) ในความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหนี้กับบริษัทซึ่งมีสถานะเป็นลูกหนี้ นั้น บริษัทที่มีต้นทุนธุรกรรม ได้แก่ ดอกเบี้ยจ่ายและค่าปรับเนื่องจากผิดสัญญาเงินกู้ยืม บริษัทจึงพยายามจ่ายหนี้สินให้ตรงเวลา ดังนั้นความจำเป็นในการชำระหนี้สินจึงเป็นปัจจัยที่ต้องถูกนำมาพิจารณาก่อนการประกาศจ่ายเงินปันผลในแต่ละครั้ง การศึกษา

สภาพความเสี่ยงทางการเงิน จะทำการศึกษาดูด้วยการวัดอัตราหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม โดยวัดค่าจากหนี้สินรวม ณ วันสิ้นปีหารด้วยสินทรัพย์รวม ณ วันสิ้นปี โดยเชื่อว่าอัตราส่วนดังกล่าวน่าจะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการประกาศจ่ายเงินปันผล เมื่อบริษัทมีหนี้สินมากอาจจะส่งผลให้บริษัทไม่สามารถประกาศจ่ายเงินปันผลได้

3. ขนาดของบริษัท (Size) บริษัทขนาดใหญ่และเติบโตเต็มที่มีแนวโน้มมี Free cash flow ดังนั้นจะมีการจ่ายเงินปันผลสูงกว่าบริษัทขนาดเล็กที่เพิ่งเกิดใหม่ บริษัทที่มีขนาดของสินทรัพย์มากกว่าหรือใหญ่กว่าจะมีการจ่ายเงินปันผลที่สูงกว่า ซึ่งมีงานวิจัยที่สนับสนุนคือ Ramli (2010) ที่พบความสัมพันธ์เชิงบวกซึ่งวัดโดยใช้ ล็อกการิทึมของสินทรัพย์รวม (natural log of total assets) การวัดค่าของขนาดของกิจการวัดด้วย Natural Logarithm ของยอดสินทรัพย์รวม ณ วันสิ้นปี เพื่อปรับค่าให้ตัวเลขอยู่ในฐานที่ใกล้เคียงกัน

4. อายุของกิจการ (Age)

บริษัทขนาดใหญ่และเติบโตเต็มที่มีแนวโน้มมี Free cash flow สูงย่อมแสดงถึงการก่อตั้งมาเป็นเวลานานดังนั้นจะมีการจ่ายเงินปันผลสูงกว่าบริษัทขนาดเล็กที่เพิ่งเกิดใหม่ Fama and French (2001) ได้ศึกษาจ่ายเงินปันผลของบริษัทในสหรัฐอเมริกากระหว่างปี 1926 และ 1999 พวกเขาพบว่าร้อยละของการจ่ายเงินปันผลของบริษัทเหล่านั้นลดลงหลังจากปี 1978 โดยมีสัดส่วนของการจ่ายเงินปันผลถึงจุดสูงสุดคือ 66.5% ในปี 1978 แต่ตกลงไปเหลือเพียง 20.8% ในปี 1999 หลักฐานบ่งบอกถึงสัดส่วนที่ลดลงนี้ว่าการจ่ายเงินปันผลเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลจากการเพิ่มขึ้นของบริษัทขนาดเล็กในตลาดที่มีผลกำไรต่ำแต่มีโอกาสในการลงทุนสูงและไม่เคยจ่ายเงินปันผลโดยวัดจาก ล็อกการิทึมของอายุบริษัทตั้งแต่เริ่มกิจการ

5. กระแสเงินสดอิสระ (Free Cash Flow)

กระแสเงินสดอิสระ คือ กระแสเงินสดที่เหลืออยู่หลังหักเงินลงทุนเพื่อการเติบโตในอนาคต ดังนั้นบริษัทที่มีกระแสเงินสดอิสระในสัดส่วนที่สูงย่อมแสดงให้เห็นว่าบริษัทมีกระแสเงินสดที่ปลอดจากภาระในการนำไปใช้จ่ายจึงมีแนวโน้มที่จะสามารถประกาศจ่ายเงินปันผลได้ต่างจากบริษัทที่มีกระแสเงินสดต่ำ กระแสเงินสดอิสระ เป็นอัตราส่วนที่น่าจะมีความเหมาะสมในการสะท้อนปัจจัยด้านการลงทุนมากที่สุด โดยเชื่อว่าอัตราส่วนดังกล่าวน่าจะมีสัมพันธ์เชิงบวกกับการประกาศจ่ายเงินปันผล กล่าวคือ เมื่อบริษัทมีกระแสเงินสดอิสระในสัดส่วนที่สูงย่อมแสดงให้เห็นว่าบริษัทมีเงินสดที่เหลืออยู่หลังหักเงินลงทุนเพื่อการเติบโตในอนาคตไว้แล้ว ดังนั้นบริษัทที่มีกระแสเงินสดสูง แสดงให้เห็นว่าบริษัทมีสภาพคล่องที่สูงจึงมีแนวโน้มที่จะประกาศจ่ายเงินปันผลในอัตราที่สูงในช่วงระยะเวลาดังกล่าว การวัดค่ากระแสเงินสดอิสระ วัดค่าโดยกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงานหารด้วยสินทรัพย์รวม Baba (2009); Adjaoud and Ben-Amar (2010); Thanatawee (2013)

3. ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ตัวแปรของตามของคุณภาพกำไร คือ เงินปันผลจ่าย (Dividends payout) ซึ่งคำนวณจากสัดส่วนเงินปันผลจ่ายหารด้วยกำไรสุทธิ ตามวิธีการศึกษาของ Adjaoud and Ben-Amar (2010); Farinha (2003); Mitton (2005); ChayandSuh (2009) ทั้งนี้ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์จะครอบคลุมเฉพาะการจ่ายเงินปันผลที่เป็นเงินสด

การสร้างแบบจำลอง

1. การสร้างแบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร และความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีกับคุณภาพกำไรดังนี้ เมื่อได้ค่าตัวเลขของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารตามตัวแบบของ Modified Jones Model ซึ่งเป็นแนวคิดเรื่องระดับรายการค้างรับค้างจ่ายที่เกิดจากดุลยพินิจของฝ่ายบริหารและแบบจำลองของ Yoon : Yoon, Miller and Jiraporn (2006) ซึ่งได้รับการพัฒนาต่อจาก Modified Jones Model เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการบัญชีที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ที่นำมาเปรียบเทียบกับกันตามที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น จากนั้นนำมาทดสอบหาความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุม ซึ่งการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สามารถสร้างเป็นฟังก์ชันที่แสดงว่าคุณภาพกำไรขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งประกอบด้วยสัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ สัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงินและบัญชี และจำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ และคุณภาพการสอบบัญชี ซึ่งประกอบด้วย การตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) การเปลี่ยนผู้สอบบัญชี ประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี รวมทั้งปัจจัยการควบคุมอื่นที่คาดว่าจะมีผลต่อการคุณภาพกำไร ตามที่ได้อธิบายในการทบทวนทฤษฎี ได้แก่ ผลการดำเนินงาน ความเสี่ยงทางการเงิน ขนาดของกิจการ อายุของกิจการ และกระแสเงินสดอิสระ สามารถสร้างเป็นแบบจำลองได้ดังนี้

1. แบบจำลองคุณภาพกำไรตามตัวแบบของ Modified Jones Model

$$Y_{it} = \beta_0 + X_{1it}\beta_1 + X_{2it}\beta_2 + X_{3it}\beta_3 + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

$$\text{Earnings quality}_{y1} = \beta_0 + \beta_1 (\text{BIG } 4)_{it} + \beta_2 (\text{S-B})_{it} + \beta_3 (\text{B-S})_{it} + \beta_4 (\text{AUDITPART_CHANGE})_{it} + \beta_5 (\text{QUALIFIED_OPI})_{it} + \beta_6 (\text{OBS_OPI})_{it} + \beta_7 (\text{GOING_OPI})_{it} + \beta_8 (\text{AUDC_RAITO})_{it} + \beta_9 (\text{AUDC_FIN})_{it} + \beta_{10} (\text{AUDC_FRE})_{it} + \beta_{11} (\text{ROA})_{it} + \beta_{12} (\text{LEV})_{it} + \beta_{13} (\text{SIZE})_{it} + \beta_{14} (\text{AGE})_{it} + \beta_{15} (\text{FCF})_{it} + \beta_{16} (\text{YEAR})_{it} + \sum_j \beta_{17} (\text{INDU})_{it} + \varepsilon_{it}$$

2. แบบจำลองคุณภาพกำไรตามตัวแบบของ Yoon

$$Y_{2it} = \beta_0 + X_{1it}\beta_1 + X_{2it}\beta_2 + X_{3it}\beta_3 + \varepsilon_{it} \quad (2)$$

$$\text{Earnings quality}_{y2} = \beta_0 + \beta_1 (\text{BIG } 4)_{it} + \beta_2 (\text{S-B})_{it} + \beta_3 (\text{B-S})_{it} + \beta_4 (\text{AUDITPART_CHANGE})_{it} + \beta_5 (\text{QUALIFIED_OPI})_{it} + \beta_6 (\text{OBS_OPI})_{it} + \beta_7 (\text{GOING_OPI})_{it} + \beta_8 (\text{AUDC_RAITO})_{it} + \beta_9$$

$$(AUDC_FIN)_{it} + \beta_{10} (AUDC_FRE)_{it} + \beta_{11}(ROA)_{it} + \beta_{12}(LEV)_{it} + 13(SIZE)_{it} + \beta_{14}(AGE)_{it} + \beta_{15}(FCF)_{it} \\ \beta_{16}(YEAR)_{it} + \sum_j 7\beta_{17} (INDU)_{it} + \epsilon_{it}$$

สัญลักษณ์แทนค่าตัวแปรอิสระ ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ คุณภาพการสอบบัญชี
ตัวแปรควบคุมที่เกี่ยวข้อง

$$X_{1it} = [Big4_{it} \quad SB_{it} \quad BS_{it} \quad ChAudit_{it} \quad QOp_{it} \quad ObsOp_{it} \quad GoingCon_{it}]$$

$$X_{2it} = [AudRatio_{it} \quad AudFin_{it} \quad AudFreq_{it}]$$

$$X_{3it} = [ROA_{it} \quad LEV_{it} \quad Size_{it} \quad Age_{it} \quad FCF_{it} \quad Year_{it} \quad Indus_{it}]$$

Y_{1it} = ค่าสัมบูรณ์ (Absolute)ของรายการคงค้างโดยใช้ดุลยพินิจ
ของฝ่ายบริหาร ตามตัวแบบ Modified Jones Model

Y_{2it} = ค่าสัมบูรณ์ (Absolute)ของรายการคงค้างโดยใช้ดุลยพินิจ
ของฝ่ายบริหาร ตามตัวแบบ Yoon

Big 4 1= ผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4)

0= ผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก
(Non - big 4)

S-B 1= เมื่อบริษัทเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักบัญชีขนาดเล็ก
ไม่ใหญ่(Non-big 4) ไปเป็นสำนักงานบัญชีขนาดใหญ่ (Big
4)

0= เมื่อเป็นกรณีอื่น ๆ

B-S 1= เมื่อบริษัทเปลี่ยนสำนักงานบัญชีจากสำนักบัญชีขนาดใหญ่
ไปเป็นสำนักงานบัญชีไม่ใหญ่(Non-big 4)

0= เมื่อเป็นกรณีอื่น ๆ

AUDITPART_CHANGE 1= เมื่อบริษัทเปลี่ยนผู้สอบบัญชี

0= เมื่อเป็นกรณีอื่น ๆ

QUALIFIED_OPI 1= เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบมีเงื่อนไข

0= ความเห็นแบบอื่นๆ

OBS_OPI 1= เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบไม่มีเงื่อนไข
แต่ให้ข้อสังเกตทั่วไป

0= ความเห็นแบบอื่นๆ

GOING_OPI 1= เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบไม่มีเงื่อนไข

แต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความไม่แน่นอนที่อาจจะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานต่อเนื่อง

	0=	ความเห็นแบบอื่นๆ
AUDC_RATIO	=	สัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ
	=	สัดส่วนของกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ ความชำนาญทางด้าน
AUDC_FIN		
AUDC_FRE	=	จำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ
ROA		ผลการดำเนินงานวัดจากอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์
LEV		วัดจากอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม
SIZE		วัดจากยอดสินทรัพย์รวม Log assets
FCF		วัดจากกระแสเงินสดสุทธิจากการกิจกรรมดำเนินงานหารด้วยสินทรัพย์รวม
AGE		วัดจากถือการที่มของอายุบริษัทตั้งแต่เริ่มกิจการ
INDU		Industry
AGRO_FI	1 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร
	0 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น
CONS_PR	1 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค
	0 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น
INDUS	1 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม
	0 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น
PROP_CO	1 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
	0 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น
RESOU	1 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร
	0 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น
SERVI	1 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ
	0 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น
TECHN	1 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี
	0 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น

β_0	=	ค่าคงที่ของสมการถดถอย (Constant)
β_i	=	ค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรที่ i ในสมการ (Standardized Coefficient)
E	=	ค่าความคลาดเคลื่อน

2. การสร้างแบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับเงินปันผลจ่าย

เมื่อได้ค่าตัวเลขของเงินปันผลจ่าย (Dividend payout) ซึ่งคำนวณจากสัดส่วนเงินปันผลจ่ายหารด้วยกำไรสุทธิ ตามวิธีการศึกษาของ Adjaoud and Ben-Amar (2010); Farinha (2003); Mitton (2005); Chayand Suh (2009) ทั้งนี้ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์จะครอบคลุมเฉพาะการจ่ายเงินปันผลที่เป็นเงินสด จากนั้นนำมาทดสอบหาความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุม ซึ่งการศึกษาการส่งสัญญาณคุณภาพกำไรผ่านการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สามารถสร้างเป็นฟังก์ชันที่แสดงว่าคุณภาพกำไรมีความสัมพันธ์กับการจ่ายเงินปันผลรวมทั้งปัจจัยการควบคุมอื่นที่คาดว่าจะมีผลต่อการจ่ายเงินปันผลตามที่ได้อธิบายในการทบทวนทฤษฎีได้แก่ ผลการดำเนินงาน ความเสี่ยงทางการเงิน ขนาดของกิจการ อายุของกิจการ และกระแสเงินสดอิสระ สามารถสร้างเป็นแบบจำลองของ Modified Jones Model ของ Dechow, Sloan and Sweeney (1995) และ แบบจำลองของ Yoon : Yoon, Miller and Jiraporn (2006) ดังนี้

1. แบบจำลองเงินปันผลจ่ายตามตัวแบบของ Modified Jones Model:

$$\text{Dividend payout}_{y1} = \beta_0 + \beta_1 (\text{DCA}_{y1})_{it} + \beta_2 (\text{ROA})_{it} + \beta_3 (\text{LEV})_{it} + \beta_4 (\text{SIZE})_{it} + \beta_5 (\text{AGE})_{it} + \beta_6 (\text{FCF})_{it} + \beta_7 (\text{YEAR})_{it} + \sum_j \beta_8 (\text{INDU})_{it} + \epsilon_{it}$$

2. แบบจำลองเงินปันผลจ่ายตามตัวแบบของ Yoon:

$$\text{Dividend payout}_{y2} = \beta_0 + \beta_1 (\text{DCA}_{y2})_{it} + \beta_2 (\text{ROA})_{it} + \beta_3 (\text{LEV})_{it} + \beta_4 (\text{SIZE})_{it} + \beta_5 (\text{AGE})_{it} + \beta_6 (\text{FCF})_{it} + \beta_7 (\text{YEAR})_{it} + \sum_j (\beta_j \text{INDU})_{it} + \epsilon_{it}$$

Dividend payout_{y1} = เงินปันผลจ่ายตามตัวแบบของ Modified Jones Model

Dividend payout_{y2} = เงินปันผลจ่ายตามตัวแบบของ Yoon

DCA_{y1} = รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารตามตัวแบบของ Modified Jones Model

DCA_{y2} = รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารตามตัวแบบของ Yoon

ROA	=	ผลการดำเนินงานวัดจากอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์
LEV	=	วัดจากอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม
SIZE	=	วัดจากยอดสินทรัพย์รวม Log assets
FCF	=	วัดจากกระแสเงินสดสุทธิจากการกิจกรรมดำเนินงาน หารด้วยสินทรัพย์รวม
AGE	=	วัดจากถือกิจการี่มีของอายุบริษัทตั้งแต่เริ่มกิจการ
INDU	=	Industry
AGRO_FI	1 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร
	0 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น
CONS_PR	1 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค
	0 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น
INDUS	1 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม
	0 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น
PROP_CO	1 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
	0 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น
RESOU	1 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร
	0 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น
SERVI	1 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ
	0 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น
TECHN	1 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี
	0 =	ถ้าข้อมูลอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น
β_0	=	ค่าคงที่ของสมการถดถอย (Constant)
β_i	=	ค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรที่ i ในสมการ (Standardized Coefficient)
E	=	ค่าความคลาดเคลื่อน

ตารางที่ 3.3 สรุปรายละเอียดตัวแปรแต่ละชนิดและสัญลักษณ์ที่คาดหวังตัวแปรตาม: คุณภาพกำไร

ตัวแปร	สัญลักษณ์	การวัดค่า	ทิศทางความคาดหวังกับ รายการ	
			คงค้างโดยใช้ ดุลยพินิจของ ผู้บริหาร	คุณภาพกำไร
ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี	<i>Big4</i>	1 ผู้สอบบัญชีของสำนักงานขนาดใหญ่ (Big 4) 0 ผู้สอบบัญชีของสำนักงานขนาดอื่นที่ไม่ใช่ผู้สอบบัญชี	-	+
บริษัทเปลี่ยนสำนักงานบัญชีขนาดเล็ก เป็นสำนักงานบัญชีขนาดใหญ่	<i>SB</i>	1 สำนักบัญชีขนาดเล็กไปเป็นสำนักงานบัญชีขนาดใหญ่ 0 เมื่อเป็นกรณีอื่น ๆ	-	+
บริษัทเปลี่ยนสำนักงานบัญชีขนาดใหญ่ เป็นสำนักงานบัญชีขนาดเล็ก	<i>BS</i>	1 สำนักบัญชีขนาดใหญ่ไปเป็นสำนักงานบัญชีขนาดเล็ก 0 เมื่อเป็นกรณีอื่น ๆ	+	-
การเปลี่ยนผู้สอบบัญชี	<i>ChAudit</i>	1. เปลี่ยนหุ้นส่วนผู้สอบบัญชี 0 เมื่อเป็นกรณีอื่น ๆ	-	+

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

			ทิศทางความคาดหวังกับ รายการ

ตัวแปร	สัญลักษณ์	การวัดค่า	คงค้างโดยใช้ ดุลยพินิจของ ผู้บริหาร	คุณภาพกำไร
เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี เป็นแบบมีเงื่อนไข	<i>QOp</i>	1 เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบอื่นที่มีใช้แบบไม่มี เงื่อนไข 0 เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบไม่มีเงื่อนไข	+	-
ความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มี เงื่อนไขแต่ให้ข้อสังเกตทั่วไป	<i>ObsOp</i>	1 เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบ บัญชีให้ข้อสังเกตในรายงานสอบบัญชี 0 แบบอื่น ๆ	+	-
ความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มี เงื่อนไขแต่ให้ข้อสังเกตในรายงานสอบ บัญชีเกี่ยวกับความไม่แน่นอนที่อาจจะ เกิดจากการดำเนินต่อเนื่อง	<i>GoingCon</i>	1 เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบ บัญชีให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความไม่แน่นอนที่อาจจะเกิดขึ้นจากการ ดำเนินต่อเนื่อง 0 แบบอื่น ๆ	+	-

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ตัวแปร	สัญลักษณ์	การวัดค่า	ทิศทางความคาดหวังกับ รายการ	
			คงค้างโดยใช้ ดุลยพินิจของ	คุณภาพกำไร

			ผู้บริหาร	
สัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ	<i>AudRatio</i>	จำนวนกรรมการตรวจสอบหารด้วยจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด	-	+
สัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงินและบัญชี	<i>AudFin</i>	สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงินและบัญชีหารด้วยจำนวนกรรมการตรวจสอบทั้งหมด ณ วันสิ้นปี	-	+
จำนวนครั้งของการประชุมของการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ	<i>AudFreq</i>	จำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบในรอบหนึ่งปี	-	+

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ตัวแปร	สัญลักษณ์	การวัดค่า	ทิศทางความกำเริบการ	
			คงค้างโดยใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร	คุณภาพกำไร
ผลการดำเนินงาน (Firm Performance)	<i>Roa</i>	Return on Assets (ROA) วัดจากกำไรสุทธิหารด้วยสินทรัพย์รวม	+	-
ความเสี่ยงทางการเงิน	<i>Lev</i>	วัดจากอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม	+	-
ขนาดของกิจการ	<i>Size</i>	วัดจากยอดสินทรัพย์รวม Log_assets	-	+

อายุกิจการ	<i>Age</i>	อายุกิจการวัดตั้งแต่บริษัทเข้าจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	-	+
กระแสเงินสดอิสระ	<i>Fcf</i>	วัดจากกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงานหารด้วยสินทรัพย์รวม	-	+

3.3 ตารางสรุปรายละเอียดตัวแปรแต่ละชนิดและสัญลักษณ์ที่คาดหวังตัวแปรตาม: อัตราการจ่ายเงินปันผล

ตัวแปร	สัญลักษณ์	การวัดค่า	สัญลักษณ์ที่คาดหวังตัวแปรตาม (อัตราการจ่ายเงินปันผล)
รายการคงค้างโดยใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร	<i>Dca</i>	ใช้ตัวแบบของ Jones Model และตัวแบบของ Yoon	-
คุณภาพกำไร	<i>EQ</i>	วัดจากรายการคงค้างโดยใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารหากมีรายการคงค้างสูงคุณภาพกำไรจะต่ำ	+
ผลการดำเนินงาน (Firm Performance)	<i>Roa</i>	Return on Assets (ROA) วัดจากกำไรสุทธิหารด้วยสินทรัพย์รวม	+
ความเสี่ยงทางการเงิน	<i>Lev</i>	วัดจากอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม	-

ขนาดของกิจการ	<i>Size</i>	วัดจากยอดสินทรัพย์รวม Log_assets	+
อายุกิจการ	<i>Age</i>	อายุกิจการวัดตั้งแต่บริษัทเข้าจดทะเบียนกับตลาด	+
กระแสเงินสดอิสระ	<i>Fcf</i>	วัดจากกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงานหารด้วยสินทรัพย์รวม	+

4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการศึกษาคั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน 1) คือสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) และ 2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) มีรายละเอียดดังนี้

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) บรรยายลักษณะของตัวแปรแต่ละตัว โดยการแจกแจงความถี่ (Frequencies) ค่าสูงสุด (Maximum : Max) ค่าต่ำสุด (Minimum : Min) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistic) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน 2 เทคนิค คือ 1) เทคนิคการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Analysis) และ 2) เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยแบบเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

1) การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไปในรูปของเมตริกซ์ ในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรว่ามีมากน้อยเพียงใดด้วย วิเคราะห์จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient) เป็นค่าวัดความสัมพันธ์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จะใช้สัญลักษณ์ r แทนสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่าง และ P แทนสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของประชากร ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ใช้วัดขนาดของความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปร มี 2 ลักษณะ คือ $-1 \leq r \leq 1$ และ $0 \leq r \leq 1$

การบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ จะพิจารณาจากตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่า เข้าใกล้ -1 หรือ 1 จะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในระดับสูง แต่ถ้าหากค่ามีค่าเข้าใกล้ 0 จะแสดงถึงความสัมพันธ์ในระดับน้อย จนถึงไม่มีความสัมพันธ์ ในการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยทั่วไปใช้เกณฑ์ดังนี้ Hinkle D.E. (1998, p. 118)

ค่าสัมประสิทธิ์ (r)	ระดับของความสัมพันธ์
.91-1.00	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
.71-.90	มีความสัมพันธ์กันระดับสูง
.51-.70	มีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง
.31-.50	มีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ
.00-.30	มีความสัมพันธ์กันระดับต่ำมาก

ค่าเครื่องหมาย (+,-) หน้าตัวเลขสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จะบอกทิศทางของความสัมพันธ์ ดังนี้

r เป็นเครื่องหมาย + หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูงอีกตัวแปรหนึ่งก็จะมีค่าสูงด้วย)

r เป็นเครื่องหมาย - หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้าม (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูงอีกตัวแปรหนึ่งก็จะมีค่าต่ำ)

ยกเว้นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์บางชนิดที่มีลักษณะ $0 \leq r \leq 1$ จะบอกได้เพียงขนาดหรือระดับของความสัมพันธ์เท่านั้น จะไม่สามารถบอกทิศทางของความสัมพันธ์ได้

การนำค่าสัมประสิทธิ์มาใช้ได้อย่างเหมาะสมจะต้องเป็นข้อมูลที่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นเท่านั้น ดังนั้นก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) จึงมีการ

ตรวจสอบว่าตัวแปรต่าง ๆ เป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุหรือไม่ และเงื่อนไขที่จะยอมรับได้ว่ามีความสำคัญมากคือ ตัวแปรอิสระทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษาต้องเป็นอิสระต่อกันหรือไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันมากเกินไป สาเหตุเพราะการมีตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ระหว่างกันมากเกินไปอาจก่อให้เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (Multicollinearity) ซึ่งจะส่งผลทำให้การวิเคราะห์ความถดถอยผิดพลาดจากข้อเท็จจริงได้ เช่น ความสัมพันธ์กันเองของตัวแปรอิสระอาจทำให้เครื่องหมายของค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (β) ตรงกันข้ามกับที่ควรจะเป็น ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่ผิดพลาดได้ การตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ระหว่างกันหรือไม่ สามารถตรวจสอบได้หลายวิธี เช่น การใช้สถิติทดสอบ Pearson Correlation หรือ สถิติ Tolerance และสถิติ Variance Inflation Factors (VIF) เป็นต้น งานวิจัยนี้เลือกใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละคู่โดยใช้สถิติทดสอบ Pearson Correlation โดยการพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ (r) หากตัวแปรคู่ใดมีค่าสัมบูรณ์ของ r เข้าใกล้ 1.00 หรือมากกว่า 0.7 แสดงว่าตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันมากและอาจทำให้เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (Multicollinearity) หากเกิดเหตุการณ์เช่นนั้น แนวทางแก้ไขปัญหาคือ การตัดตัวแปรตัวใดตัวหนึ่งออกจากสมการเชิงพหุ เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของการวิเคราะห์เชิงสถิติ

2) การวิเคราะห์ความถดถอยแบบเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมานในส่วนนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมตัวแปรทั้งหมดที่เก็บข้อมูลมาได้ นำมาวิเคราะห์ความถดถอยแบบเชิงพหุและวิเคราะห์ข้อ ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป STATA เนื่องจากเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพในปัจจุบัน

บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไรและการส่งสัญญาณคุณภาพกำไรผ่านการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
4. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบและคุณภาพการสอบบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพกำไร

ผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics)

จากตารางที่ 4.1 แสดงร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

รายชื่อกลุ่มอุตสาหกรรม	ปี/จำนวน(บริษัท)						ร้อยละ
	2552	2553	2554	2555	2556	รวม	
1. บริการ	63	67	70	68	67	335	22.62
2. สินค้าอุตสาหกรรม	52	57	59	60	61	289	19.51
3. อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	47	56	56	58	58	275	18.57
4. เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	37	37	36	36	35	181	12.22
5. สินค้าอุปโภคบริโภค	29	30	32	31	30	152	10.26
6. เทคโนโลยี	26	26	28	28	26	134	9.05
7. ทรัพยากร	22	24	23	23	23	115	7.77
ยอดรวม	276	297	304	304	300	1481	100.00

จากตารางที่ 4.1 แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา โดยกลุ่มอุตสาหกรรมบริการถูกนำมาใช้เป็นตัวอย่างไม่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.62 ของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม คิดเป็นร้อยละ 19.51 ของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง คิดเป็นร้อยละ 18.57 ของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร คิดเป็นร้อยละ 12.22 ของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค คิดเป็นร้อยละ 10.26 ของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 9.05 ของกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มทรัพยากรเป็นกลุ่มตัวอย่างที่น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7.77 ของกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลักๆ คือ (1) ตัวแปรที่ศึกษา (2) ตัวแปรควบคุม (3) ตัวแปรตาม สำหรับค่าสถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าความถี่และค่าร้อยละ (Frequency and Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าต่ำสุด (Minimum : Min) และค่าสูงสุด (Maximum : Max) ของตัวแปรตาม ตัวแปรที่ศึกษา และตัวแปรควบคุม ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้ ซึ่งอธิบายข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ของประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบผู้วิจัยใช้วิธีสรุปลักษณะข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ค่าสถิติพื้นฐาน ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ

(Frequency and Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าต่ำสุด (Minimum : Min) และ ค่าสูงสุด (Maximum : Max) ของตัวแปรตาม ตัวแปรที่ศึกษา และตัวแปรควบคุม ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ

ตัวแปร (Variable)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ค่าต่ำสุด (Min)	ค่าสูงสุด (Max)
AUDC_RATIO	31.24	7.58	0	80
AUDC_FIN	42.61	23.90	0	100
AUDC_FRE	6.11	2.99	2	33

N=1,481

จากตารางที่ 4.2 พบว่า สัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_RATIO) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละเท่ากับ 31.24 ค่าต่ำสุดร้อยละ 0 และค่าสูงสุดร้อยละ 80 ตามแนวปฏิบัติของคณะกรรมการตรวจสอบ คณะกรรมการตรวจสอบต้องประกอบด้วยสมาชิกอย่างน้อย 3 ราย โดยทุกรายต้องเป็นกรรมการอิสระ ทั้งนี้จำนวนสมาชิกขึ้นอยู่กับขอบเขตและความรับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งตามมาตรฐานสากลจำนวนสมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบจะอยู่ระหว่าง 3-5 ราย บทบาทที่สำคัญของคณะกรรมการตรวจสอบก็เพื่อเป็นคณะกรรมการชดเชยที่ช่วยคณะกรรมการบริษัทในการตรวจสอบและสอบทานให้บริษัทมีการกำกับดูแลกิจการอย่างเพียงพอ ซึ่งจะมีผลให้การบริหารจัดการเป็นไปเพื่อประโยชน์โดยรวมของบริษัท โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในการสอบทานรายงานทางการเงินและระบบการควบคุมภายในของกิจการเพื่อสร้างความมั่นใจว่ากระบวนการจัดการทางด้านบัญชีและการเงินของกิจการมีการควบคุมที่ดี ข้อมูลทางการเงินมีความถูกต้องและมีความเชื่อถือได้

สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงินและบัญชี (AUDC-FIN) มีค่าเฉลี่ย ร้อยละ 42.61 ค่าต่ำสุดร้อยละ 0 และค่าสูงสุดร้อยละ 100 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าแนวทางที่กำหนด จำนวนที่ต้องมีของกรรมการตรวจสอบที่ต้องมีคณะกรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 1 คน ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการบัญชีหรือการเงินอย่างเพียงพอที่จะสามารถทำหน้าที่ในการสอบทานความเชื่อถือได้ของงบการเงิน เพื่อทำหน้าที่สอบทานรายงานทางการเงินที่จัดทำขึ้นโดยฝ่ายบริหาร เพื่อให้รายงานทางการเงินมีความถูกต้องและเปิดเผยข้อมูลอย่างครบถ้วน

จำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_FRE) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.11 ครั้งต่อปี มีค่าต่ำสุด 2 ครั้งต่อปี และมีค่าสูงสุด 33 ครั้งต่อปี จำนวนครั้งของการประชุมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้อเสนอแนะของ National Association of Corporate Directors (NACD) ในประเทศสหรัฐอเมริกา และแนวปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบของประเทศไทย ที่กำหนดให้คณะกรรมการตรวจสอบควรมีการประชุมอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง เพื่อให้คณะกรรมการตรวจสอบสามารถสอบทานงบการเงินและทราบเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีอยู่เสมอ

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของตัวแปรควบคุม

ตัวแปร (Variable)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ค่าต่ำสุด (Min)	ค่าสูงสุด (Max)
ROA	8.65	8.31	-68.38	62.74
LEV	43.36	43.19	0.57	142.07
FIRMSIZE	22.29	22.05	15.37	29.42
AGE	31.27	29.00	7.00	137.00
FCF	7.72	7.50	-57.45	99.32

N=1,481

จากตารางที่ 4.3 พบว่าผลการดำเนินงาน (ROA) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 8.65 ต่ำสุดร้อยละ -68.38 และมีค่าสูงสุดร้อยละ 62.74 แสดงว่าโดยเฉลี่ยบริษัทมีความสามารถในการทำกำไรอยู่ที่ 8.65 เท่าของสินทรัพย์

ความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 43.36 เท่า มีค่าต่ำสุด 0.57 เท่า และมีค่าสูงสุด 142.07 จากข้อมูลแสดงว่าการลงทุนในสินทรัพย์ส่วนใหญ่มาจากการก่อหนี้ 43.36 เท่าของทุน ถ้าอัตราส่วนนี้สูงมีโอกาสดังกล่าวกิจการจะไม่สามารถชำระดอกเบี้ยได้ ขนาดของกิจการ (FIRMSIZE) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.29 บริษัทที่มีขนาดเล็กที่สุดเท่ากับ 15.37 และมีขนาดใหญ่ที่สุดเท่ากับ 29.42 กิจการที่มีสินทรัพย์รวมสูงย่อมถือว่าเป็นกิจการขนาดใหญ่ ในทางตรงกันข้าม หากกิจการที่มีสินทรัพย์รวมต่ำก็จะถือว่าเป็นกิจการขนาดเล็ก อย่างไรก็ตามมูลค่าสินทรัพย์ของแต่ละกิจการที่อยู่ในหมวดอุตสาหกรรมที่ต่างกันย่อมมีค่าที่แตกต่างกัน

อายุของกิจการ (AGE) มีค่าเฉลี่ย 31.27 ปี มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 7 ปี และมีค่าสูงสุด 137 ปี กระแสเงินสดอิสระคงเหลือ (FCF) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.72 ค่าต่ำสุด -57.45 ค่าสูงสุด 99.32

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของเงินปันผลจ่าย

ตัวแปร (Variable)	ค่าเฉลี่ย(Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ค่าต่ำสุด (Min)	ค่าสูงสุด (Max)
Dividends Payout	46.0014	58.7535	-200.0000	556.9307

จากตารางที่ 4.4 พบว่ากิจการจ่ายเงินปันผล มีค่าเฉลี่ย 46.0014 เท่า มีค่าต่ำสุด -200.00 เท่า มีค่าสูงสุด 556.9307 เท่า

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA)

ตัวแปร (Variable)	โมเดล (Model)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(SD)	ค่าต่ำสุด (Min)	ค่าสูงสุด (Max)
DCA	Jones	0.00	0.10	-0.57	0.62
DCA	Yoon	0.20	0.30	-0.62	3.29
Abs DCA	Jones	0.06	0.08	0	0.62
Abs DCA	Yoon	0.24	0.27	0	3.29

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ค่าสมบูรณ์เฉลี่ยของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (discretionary accrual)(DCA) ตามตัวแบบ Jones มีค่าเท่ากับ 0.06 ค่าต่ำสุด 0 และค่าสูงสุด 0.62 และค่าสมบูรณ์เฉลี่ยของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (discretionary accrual)(DCA) ตามตัวแบบ Yoon มีค่าเท่ากับ 0.24 ค่าต่ำสุด 0 และค่าสูงสุด 3.29 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (discretionary accrual)(DCA) ที่คำนวณได้ตามตัวแบบของ Yoon มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าที่คำนวณได้ตามแบบของ Jones ค่อนข้างมาก รายการคงค้างของกิจการยิ่งมาก ย่อมส่งผลให้กิจการมีการจัดการกำไรและกำไรไม่มีคุณภาพ กล่าวคือ กำไรขาดทุนของกิจการก่อนดอกเบี้ยและภาษีของกิจการมีแนวโน้มจะเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ยาก และส่งผลต่อกำไรในอนาคตของกิจการ ทำให้กำไรนั้นมีความผันผวนมาก ซึ่งยากแก่การคาดการณ์แนวโน้มของกิจการ

นอกจากนี้ยังมีตัวแปรเทียม (Dummy variable) ที่ใช้ศึกษา ได้แก่ การสอบบัญชีด้วยสำนักงานขนาดใหญ่ (big 4) การเปลี่ยนผู้สอบบัญชี (Audit switching) และประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี (Audit opinion) โดยมีค่าสถิติพื้นฐานดังนี้

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนของการตรวจสอบแยกตามขนาดของสำนักงานสอบบัญชีแยกตาม รายปี

ปี	2552	2553	2554	2555	2556	รวม
BIG 4	157	155	164	175	172	823
NON-BIG 4	119	142	140	129	128	658
TOTAL	276	297	304	304	300	1,481

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนร้อยละของการตรวจสอบตามขนาดของสำนักงานสอบบัญชีแยกตามรายปี

ปี	2552	2553	2554	2555	2556	รวม
BIG 4	56.88	52.19	53.95	57.57	57.33	55.57
NON - BIG 4	43.12	47.81	46.05	42.43	42.67	44.43

ตารางที่ 4.8 แสดงแนวโน้มของการตรวจสอบตามขนาดของสำนักงานสอบบัญชีตั้งแต่ปี 2552-2556

ปี	2552	2553	2554	2555	2556
BIG 4	100.00	98.73	103.13	114.95	125.93
NON - BIG 4	100.00	90.45	80.65	66.27	54.03

จากตารางที่ 4.6 และ 4.7 พบว่า เมื่อพิจารณาแยกตามรายปี ตั้งแต่ ปี 2552 ถึง ปี 2556 และพิจารณาภาพรวม 5 ปี พบว่ากิจการส่วนใหญ่เลือกใช้บริการการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (BIG 4) โดยเฉลี่ยทั้ง 5 ปี มีการใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 55.23 และเลือกใช้บริการตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (NON-BIG 4) คิดเป็นร้อยละ 44.77 แสดงว่ากิจการส่วนใหญ่นิยมใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (BIG 4) มากกว่าการใช้บริการการตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (NON-BIG 4) และจากตารางที่ 4.8 พบว่า แนวโน้มการใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานขนาดใหญ่เพิ่มขึ้น ในขณะที่แนวโน้มการใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ลดลง แสดงว่ากิจการส่วนใหญ่นิยมใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (BIG 4) มากกว่าการใช้บริการการตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (NON-BIG4)

ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนครั้งของการเปลี่ยนแปลงของสำนักงานสอบบัญชี แยกตามรายปี

รายการ	2552	2553	2554	2555	2556	รวม
OTHER	276	293	298	295	294	1,456
S-B	0	0	5	9	3	17
B-S	0	4	1	0	3	8
TOTAL	276	297	304	304	300	1,481

ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวนร้อยละของการเปลี่ยนแปลงของสำนักงานสอบบัญชี แยกตามรายปี

รายการ	2552	2553	2554	2555	2556	รวม
OTHER	100	98.65	98.03	97.04	98.00	98.31
S-B	0	0	1.64	2.96	1.00	1.15
B-S	0	1.35	0.33	0	1.00	0.54
TOTAL	100	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

จากตารางที่ 4.9 และ 4.10 พบว่า บริษัทส่วนใหญ่ไม่มีการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีหรือมีการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีในระดับเดียวกัน ร้อยละ 98.31 การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (S-B) ร้อยละ 1.15 และการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) (B-S) ร้อยละ 0.54 การวิเคราะห์แยกรายปีพบว่าบริษัทส่วนใหญ่ไม่มีการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีหรือมีการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีในระดับเดียวกัน

แสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยส่วนใหญ่จะนิยมใช้สำนักงานสอบบัญชีที่กิจการมีความคุ้นเคยและรูปแบบบริษัทเดิมๆ

ตารางที่ 4.11 แสดงจำนวนครั้งและร้อยละของการเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี แยกตามรายปีและยอดรวม 5 ปี

รายการ	2552	2553	2554	2555	2556	รวม
OTHER	267	222	231	243	227	1,190
AUDITPART_CHANGE	9	75	73	61	73	291
TOTAL	276	297	304	304	300	1,481

ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวนครั้งและร้อยละของการเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี

รายการ	2552	2553	2554	2555	2556	รวม
OTHER	96.74	74.75	75.99	79.93	75.67	80.35
AUDITPART_CHANGE	3.26	25.25	24.01	20.07	24.33	19.65
TOTAL	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

จากตารางที่ 4.11 และ 4.12 พบว่า ส่วนใหญ่จะไม่มี การเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี ร้อยละ 80.35 มีการเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี ร้อยละ 19.65 การวิเคราะห์แยกรายปีพบว่า ส่วนใหญ่จะไม่มี การเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี

จะเห็นได้ว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยส่วนใหญ่จะนิยมใช้ผู้สอบบัญชีคนเดิมที่มีความคุ้นเคย

ตารางที่ 4.13 แสดงจำนวนครั้งของประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี

รายการ	2009	2010	2011	2012	2013	รวม
UNQUALI- OPI	218	244	240	254	252	1,208
OBS_OPI	26	26	33	28	26	139
MODI-OPI	21	16	19	16	16	88
GOING_OPI	11	11	12	6	6	46
TOTAL	276	297	304	304	300	1,481

ตารางที่ 4.14 แสดงร้อยละของประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีแยกตามรายปีและยอดรวม 5 ปี

รายการ	2009	2010	2011	2012	2013	รวม
UNQUALI- OPI	78.99	82.15	78.95	83.55	84.00	81.57
OBS_OPI	9.42	8.75	10.86	9.21	8.67	9.39

MODI-OPI	7.61	5.39	6.25	5.26	5.33	5.94
GOING_OPI	3.99	3.70	3.95	1.97	2.00	3.11
TOTAL	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

จากตารางที่ 4.13 และ 4.14 พบว่าประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี ส่วนใหญ่เป็นแบบไม่มีเงื่อนไข (UNQUAL_OPI) ร้อยละ 81.57 อันดับต่อมาคือ ความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่มีข้อสังเกตทั่วไป (OBS_OPI) ร้อยละ 9.39 ความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบมีเงื่อนไข (QUALI_OPI) ร้อยละ 5.94 และสุดท้ายความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับปัญหาในการ

จากตารางที่ 4.13 และ 4.14 พบว่าประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี ส่วนใหญ่เป็นแบบไม่มีเงื่อนไข (UNQUAL_OPI) ร้อยละ 81.57 อันดับต่อมาคือ ความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่มีข้อสังเกตทั่วไป (OBS_OPI) ร้อยละ 9.39 ความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบมีเงื่อนไข (QUALI_OPI) ร้อยละ 5.94 และสุดท้ายความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานต่อเนื่อง (GOING_OPI) ร้อยละ 3.09 การวิเคราะห์แยกเป็นรายปีก็พบว่าทุกปีส่วนใหญ่ประเภทความเห็นเป็นแบบไม่มีเงื่อนไขเช่นเดียวกัน

แสดงว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยส่วนใหญ่จัดทำงบการเงินถูกต้องตามมาตรฐานรายงานทางการเงิน

ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ (Correlation Analysis)

ตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ Pearson Correlation

	Big- 4	S-B	B-S	AUDITPART_CHANGE	QUALIFIED_OPI	ABS_OPI	GOING_OPI	AUDC_RATIO	AUDC_FIN	AUDC_FRE	ROA	LEV	FIRMSIZE	AGE	FCF	dividends	DCA_Jones	DCA_Yoon
Big- 4	1																	
S-B	0.0970	1																
B-S	-0.0819	-0.0079	1															
AUDITPART_CHANGE	-0.0193	-0.0531	-0.0363	1														
QUALIFIED_OP	-0.1471	-0.0003	0.0594	0.0132	1													
ABS_OPI	0.0587	-0.0121	-0.0233	0.0039	-0.0796	1												
GOING_OPI	-0.1363	-0.0193	0.0399	-0.0096	-0.0450	-0.0567	1											
AUDC_RATIO	-0.1730	0.0219	0.0263	-0.0213	0.0765	-0.0409	0.0265	1										
AUDC_FIN	0.0128	0.0006	0.0164	-0.0204	-0.0322	-0.0042	-0.0763	-0.0915	1									
AUDC_FRE	0.0543	0.0321	0.0158	-0.0209	-0.0159	0.0151	0.0169	-0.0564	0.0175	1								
ROA	0.0894	0.0153	-0.0072	-0.0567	-0.0550	-0.0876	-0.1810	-0.0319	0.0496	-0.0046	1							
LEV	0.0477	-0.0085	0.0472	0.0331	0.1342	0.0108	0.2266	0.0547	0.0046	0.0295	-0.2406	1						
FIRMSIZE	0.3147	-0.0366	-0.0212	0.0558	-0.0072	0.1162	-0.1677	-0.2847	-0.0299	0.2860	0.1027	0.1987	1					
AGE	0.0223	-0.0127	0.0095	-0.0403	0.0680	-0.0420	0.0186	-0.1115	-0.0366	-0.0565	0.0116	-0.0666	0.0020	1				
FCF	0.1105	-0.0478	-0.0116	-0.0390	-0.0820	-0.0063	-0.0603	-0.0433	0.0010	-0.0483	0.3724	-0.2204	0.0035	0.0309	1			
dividends	0.0805	-0.0210	-0.0290	-0.0109	-0.0612	-0.0441	-0.1096	-0.0097	0.0409	-0.0311	0.2396	-0.1947	0.0311	0.0169	0.1725	1		
DCA_Jones	0.0082	0.0153	-0.0323	-0.0207	0.0236	0.0585	0.0661	0.1004	0.0324	0.0208	-0.0158	0.1503	-0.1262	-0.1082	-0.0323	-0.0798	1	
DCA_Yoon	0.0788	0.0642	-0.0255	0.0451	-0.0548	0.0115	0.0013	-0.0970	-0.0069	0.0080	0.0524	0.0326	0.0311	-0.0542	-0.0386	0.0038	0.2260	1

จากตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่พบว่า ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันเอง เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทุกคู่มีค่าน้อยกว่า 0.7 ซึ่งไม่มีผลกระทบต่อการศึกษาความหมายของผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics)

การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมานใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple regression analysis) เพื่อศึกษาผลกระทบของตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ในการประมาณหรือพยากรณ์ค่าของตัวแปรตามจากตัวแปรอิสระแต่ละตัวว่ามีผลกระทบในทิศทางใด (ทิศทางเดียวกัน หรือทิศทางตรงกันข้าม) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่กำหนดไว้ การพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม จะพิจารณาจากค่า Sig. t ที่มีระดับนัยสำคัญ 0.05 หากค่า Sig. t น้อยกว่า 0.05 จะยอมรับสมมติฐาน แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม และถ้าค่า Sig. t มากกว่า 0.05 จะปฏิเสธสมมติฐาน แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ตัวแปรทั้งหมดผ่านการสังเคราะห์มาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยนำมาทดสอบความสัมพันธ์โดยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์ก่อน และดำเนินการวิเคราะห์หาความมีอิทธิพลโดยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแบบของ Modified Jones ในการวัดค่ารายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (discretionary accrual)(DCA) และยืนยันผลด้วยตัวแบบของ Yoon ที่สร้างขึ้นจากทฤษฎีนั้นมีความสอดคล้องตรงกับข้อมูลจริง (เชิงประจักษ์) ที่เก็บรวบรวมได้มาหรือไม่ หรือคาดเคลื่อนไปอย่างไรบ้าง ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ตัวแปรควบคุม และตัวแปรตาม ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมานในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีรายละเอียดเกี่ยวกับตัวแปรดังนี้

ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

1. ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ ได้แก่ 1) สัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_RATIO) 2) สัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านการเงินและบัญชี (AUDC_FINANE) และ 3) จำนวนครั้งการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_FRE)

2. คุณภาพการสอบบัญชี ได้แก่ 1) การตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานขนาดใหญ่ (Big 4) 2) การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชี ศึกษาจากการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) (S-B) การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) (B-S) และการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี (AUDITPART_CHANGE) 3) ประเภทของการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี ศึกษาจากประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบมีเงื่อนไข (QUALIFIED_OPI) ประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่มีข้อสังเกตทั่วไป (ABS_OPI) และประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่อง (GOING_OPI)

ตัวแปรควบคุม ได้แก่ ผลการดำเนินงาน (ROA) ความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) ขนาดของกิจการ (FIRMSIZE) อายุกิจการ (AGE) และกระแสเงินสดอิสระ (FCF)

ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณภาพกำไร (Earnings Quality) คุณภาพกำไรวัดจากระดับของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (discretionary accrual)(DCA) หากรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารต่ำจะแสดงถึงกำไรที่มีคุณภาพ วิธี Panel fixed-effects model โดยใช้ตัวแบบ Modified Jones (Dechow, Sloan, & Sweeny, 1995) และตัวแบบ Yoon model (Yoon, Miller, & Jirapon, 2006) กำไรที่มีคุณภาพ คือ กำไรที่เกิดจากการดำเนินงานตามปกติหรือเป็นกำไรที่ได้มาจากรายได้ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ รวมทั้งกิจกรรมที่มีนัยสำคัญที่ก่อให้เกิดกำไรได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว โดยกำไรนั้นต้องเกิดขึ้นในช่วงเวลาสอดคล้องกับการเกิดของกระแสเงินสดและสามารถเปลี่ยนกลับมาเป็นเงินสดที่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแทนสินทรัพย์ที่เสื่อมค่าได้

การสร้างแบบจำลองเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีกับคุณภาพกำไร

1. แบบจำลองคุณภาพกำไรตามตัวแบบของ Modified Jones Model

$$Y_{it} = \beta_0 + X_{1it}\beta_1 + X_{2it}\beta_2 + X_{3it}\beta_3 + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

$$\begin{aligned} \text{Earnings quality}_{y1} = & \beta_0 + \beta_1 (\text{BIG 4})_{it} + \beta_2 (\text{S-B})_{it} + \beta_3 (\text{B-S})_{it} + \beta_4 (\text{AUDITPART_} \\ & \text{CHANGE})_{it} + \beta_5 (\text{QUALIFIED_OPI})_{it} + \beta_6 (\text{OBS_OPI})_{it} + \beta_7 (\text{GOING_OPI})_{it} + \beta_8 (\text{AUDC_RAITO})_{it} + \beta_9 \\ & (\text{AUDC_FIN})_{it} + \beta_{10} (\text{AUDC_FRE})_{it} + \beta_{11} (\text{ROA})_{it} + \beta_{12} (\text{LEV})_{it} + \beta_{13} (\text{SIZE})_{it} + \beta_{14} (\text{AGE})_{it} + \beta_{15} (\text{FCF})_{it} \\ & + \beta_{16} (\text{YEAR})_{it} + \sum_j \beta_{17} (\text{INDU})_{it} + \varepsilon_{it} \end{aligned}$$

2. แบบจำลองคุณภาพกำไรตามตัวแบบของ Yoon

$$Y_{2it} = \beta_0 + X_{1it}\beta_1 + X_{2it}\beta_2 + X_{3it}\beta_3 + \varepsilon_{it} \quad (2)$$

$$\text{Earnings quality}_{y2} = \beta_0 + \beta_1 (\text{BIG } 4)_{it} + \beta_2 (\text{S-B})_{it} + \beta_3 (\text{B-S})_{it} + \beta_4 (\text{AUDITPART_CHANGE})_{it} + \beta_5 (\text{QUALIFIED_OPI})_{it} + \beta_6 (\text{OBS_OPI})_{it} + \beta_7 (\text{GOING_OPI})_{it} + \beta_8 (\text{AUDC_RAITO})_{it} + \beta_9 (\text{AUDC_FIN})_{it} + \beta_{10} (\text{AUDC_FRE})_{it} + \beta_{11} (\text{ROA})_{it} + \beta_{12} (\text{LEV})_{it} + \beta_{13} (\text{SIZE})_{it} + \beta_{14} (\text{AGE})_{it} + \beta_{15} (\text{FCF})_{it} + \beta_{16} (\text{YEAR})_{it} + \sum_j \beta_{17} (\text{INDU})_{it} + \varepsilon_{it}$$

ตารางที่ 4.16 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Variable	Expected		Model	
	DCA	EQ	Jones	Yoon
<u>The effectiveness of audit committee</u>				
AUDC_RATIO	-	-	-0.000926*	-0.00011
AUDC_FIN	-	+	0.000209	0.000141
AUDC_FRE	-	+	0.000555	0.00346

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

Variable	Expected		Model	
	DCA	EQ	Jones	Yoon
<u>Audit quality</u>				
Big4	-	+	-0.00245	0.0385
S-B	-	+	-0.00612	-0.0287
B-S	+	-	-0.0458*	-0.00871
AUDITPART_CHANGE	-	+	-0.00808*	0.0101
QUALIFIED_OPI	+	-	0.0144	0.0404
ABS_OPI	+	-	0.0062	0.00878
GOING_OPI	+	-	0.0404**	0.0744

<u>Control variable</u>				
ROA	+	-	0.000799***	0.00352***
LEV	+	-	0.000349*	0.000703
FIRMSIZE	-	+	-0.00715	-0.0274
AGE	-	+	0.00116	0.0118***
FCF	-	+	0.0000374	-0.00469***
Constant			0.181	0.417
N			1481	1481
N_g			318	318
F			2.113	4.906
r2_o			0.00163	0.000786
r2_w			0.0322	0.0716
F_f			3.444	5.749

* p < 0.1, ** p < 0.05, *** p < 0.01

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีรายละเอียดเกี่ยวกับตัวแปรดังนี้

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ คุณภาพกำไร (Earnings Quality) ซึ่งวัดจากระดับของรายการ คงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (discretionary accrual) วิธี Panel fixed-effects model โดยใช้ตัวแบบ Modified Jones (Dechow, Sloan, & Sweeny, 1995) และตัวแบบ Yoon model Yoon, Miller, & Jirapon (2006) เช่นเดียวกับกับขั้นตอนที่ 1 หากรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารต่ำจะแสดงถึงกำไรที่มีคุณภาพ

ตัวแปรควบคุม ได้แก่ ผลการดำเนินงาน (ROA) ความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) ขนาดของกิจการ (FIRMSIZE) อายุกิจการ (AGE) และกระแสเงินสดอิสระ (FCF)

ตัวแปรตาม ได้แก่ เงินปันผลจ่าย (Dividend Payout) โดยคำนวณจาก สัดส่วนเงินปันผลจ่ายหารด้วยกำไรสุทธิ ตามวิธีการศึกษาของ Adjaoud and Ben-Amar (2553); Farinha (2003); Mitton (2005); ChayandSuh (2552)

การสร้างแบบจำลองเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับเงินปันผลจ่าย

1. แบบจำลองเงินปันผลจ่ายตามตัวแบบของ Modified Jones Model:

$$\text{Dividend payout}_{y_1} = \beta_0 + \beta_1 (\text{DCA}_{y_1})_{it} + \beta_2 (\text{ROA})_{it} + \beta_3 (\text{LEV})_{it} + \beta_4 (\text{SIZE})_{it} + \beta_5 (\text{AGE})_{it} + \beta_6 (\text{FCF})_{it} + \beta_7 (\text{YEAR})_{it} + \sum_j \beta_8 (\text{INDU})_{it} + \epsilon_{it}$$

2. แบบจำลองเงินปันผลจ่ายตามตัวแบบของ Yoon:

$$\text{Dividend payout}_{y_2} = \beta_0 + \beta_1 (\text{DCA}_{y_2})_{it} + \beta_2 (\text{ROA})_{it} + \beta_3 (\text{LEV})_{it} + \beta_4 (\text{SIZE})_{it} + \beta_5 (\text{AGE})_{it} + \beta_6 (\text{FCF})_{it} + \beta_7 (\text{YEAR})_{it} + \sum_j (\beta_j \text{INDU})_{it} + \epsilon_{it}$$

ตารางที่ 4.17 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไร ตัวแปรควบคุมกับเงินปันผล (dividend payout ratio)

Variable	Expected	Jones	Yoon
<u>Earnings quality</u>			
DCA	-	-61.36**	-0.208
<u>Control variable</u>			
ROA	+	0.212	0.162
LEV	-	-0.344**	-0.368**
RMSIZE	+	4.35	4.737
AGE	+	-1.1	-1.109
FCF	+	0.0631	0.0563
CONS		0.749	-9.952
N		1481	1481
N_g		318	318
F		2.038	1.321
r2_o		0.0166	0.0124

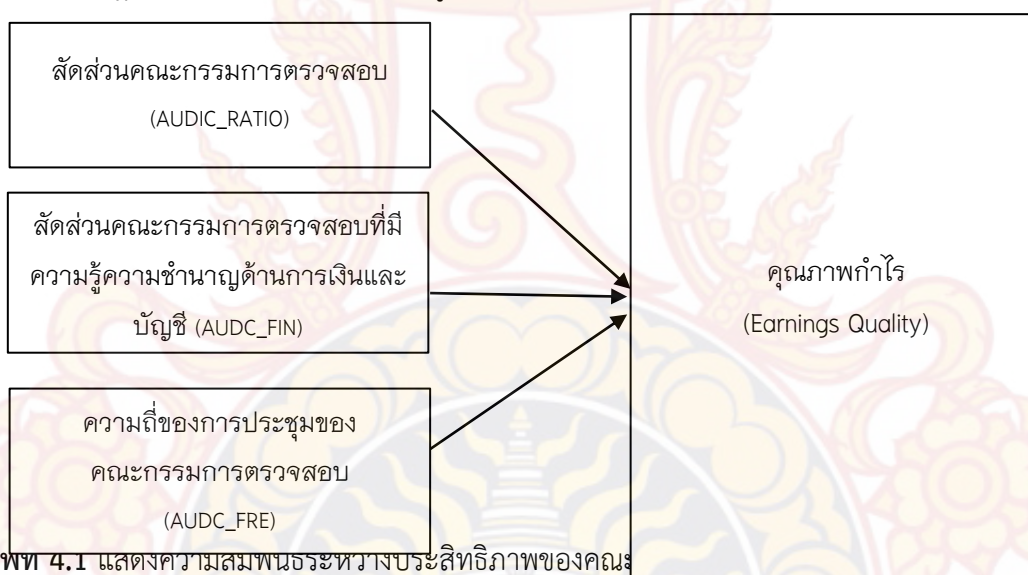
r2_w		0.0156	0.0102
F_f		2.522	2.504

** p < 0.05,

การศึกษาครั้งนี้ได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ 3 ข้อและมีผลการศึกษาแยกตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

4.1 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ ได้แก่ สัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_RATIO) สัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงินและบัญชี (AUDC_FIN) และจำนวนครั้งการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_FRE) ซึ่งจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้รูปแบบความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.18 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ กับ รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (รายการคงค้างสูงแสดงว่าคุณภาพกำไรต่ำ) ตามตัวแบบของ Jones และ Yoon

Variable	Expected	Jones	Yoon
The effectiveness of audit committee AUDC_RATIO	-	-0.000926*	-0.000110

Variable	Expected	Jones	Yoon
AUDC_FIN	-	0.000209	0.000141
AUDC_FRE	-	0.000555	0.00346

* $p < 0.1$

จากตารางที่ 4.18 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ(Multiple Regression Analysis) เพื่อยืนยันตัวแปรต่างๆที่มาจากทฤษฎี

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_RATIO) กับคุณภาพกำไร พบว่า สัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_RATIO) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) นั่นคือ สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร โดยในตัวของ Jones ให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง ส่วนในตัวของ Yoon พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างของสัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_RATIO) กับคุณภาพกำไร อย่างไรก็ตามในตัวของ Yoon พบว่า สัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_RATIO) ให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์การถดถอยที่สอดคล้องกับทิศทางของความสัมพันธ์ที่คาดหวังแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

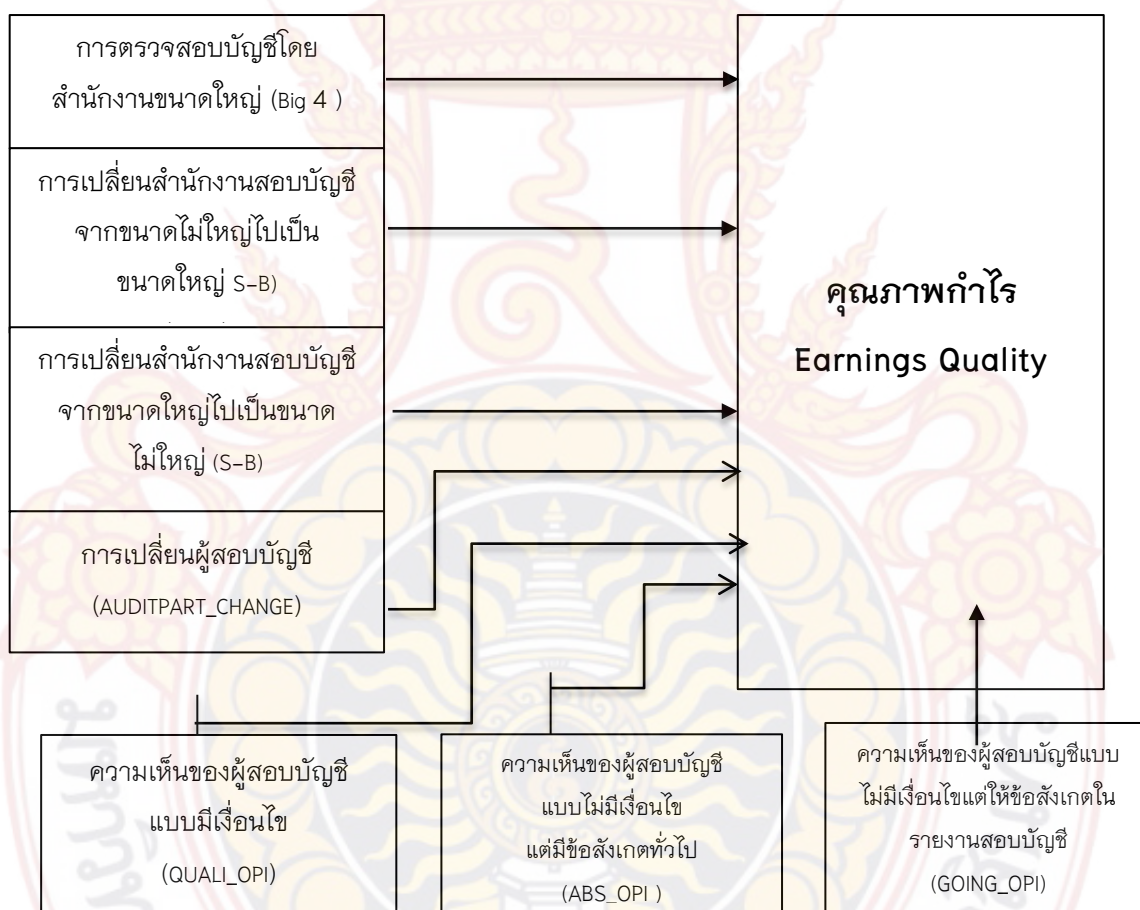
ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความสามารถด้านการเงินและบัญชี (AUDC_FIN) กับคุณภาพกำไร พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความสามารถด้านการเงินและบัญชี (AUDC_FIN) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) นั่นคือสัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความสามารถด้านการเงินและบัญชี (AUDC_FIN) ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร และเมื่อพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านการเงินและบัญชี (AUDC_FIN) ให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์การถดถอยไม่สอดคล้องกับทิศทางของความสัมพันธ์ที่คาดหวัง ทั้งในตัวของ Jones และในตัวของ Yoon

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_FRE) กับคุณภาพกำไร พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_FRE) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) นั่นคือจำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_FRE) ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร และเมื่อพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_FRE) ให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์การถดถอยไม่สอดคล้องกับทิศทางของความสัมพันธ์ที่คาดหวัง ทั้งในตัวของ Jones และในตัวของ Yoon

4.2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

โดยคุณภาพการสอบบัญชีที่ได้แก่

- 1) การตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานขนาดใหญ่ (Big 4)
- 2) การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชี ศึกษาจากการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) (S-B) การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (B-S) และการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี (AUDITPART_CHANGE)
- 3) ประเภทการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี ศึกษาจากความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบมีเงื่อนไข (QUALIFIED_OPI) ความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่มีข้อสังเกตทั่วไป (ABS_OPI) และความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่อง (GOING_OPI) ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี ได้รูปแบบความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.19 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชี กับ รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA)

Variable	Expected	Jones	Yoon
<u>Audit quality</u>			
Big4	-	-0.00245	0.0385
S-B	-	-0.00612	-0.0287
B-S	+	-0.0458*	-0.00871
AUDITPART_CHANGE	-	-0.00808*	0.0101
QUALIFIED_OPI	+	0.014	0.0404
ABS_OPI	+	0.00620	0.00878
GOING_OPI	+	0.0404**	0.0744

* $p < 0.1$, ** $p < 0.05$,

จากตารางที่ 4.19 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชี กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ โดยตัวแบบของ Jones และตัวแบบของ Yoon เพื่อยืนยันตัวแปรต่างๆที่มาจากทฤษฎี

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) กับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) นั่นคือการตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรทั้งในตัวแบบของ Jones และในตัวแบบของ Yoon อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) กับคุณภาพกำไร พบว่าในตัวแบบของ Jones ให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์การถดถอยที่สอดคล้องกับทิศทางของความสัมพันธ์ที่คาดหวัง ในทางตรงข้ามในตัวแบบของ Yoon ให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์การถดถอยไม่สอดคล้องกับทิศทางของความสัมพันธ์ที่คาดหวัง

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีกับคุณภาพกำไร

ผลการศึกษา พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) (S-B) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) นั่นคือการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) (S-B) ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) (S-B) กับ

รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางของความสัมพันธ์ที่ความคาดหวัง ทั้งในตัวแบบของ Jones และในตัวแบบของ Yoon

ผลการศึกษา พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big-4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big4) (B-S) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) ในตัวแบบของ Jones นั่นคือ ในตัวแบบของ Jones การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big-4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big4) (B-S) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร ส่วนในตัวแบบของของ Yoon พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big-4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big4) อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big-4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big4) ให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์การถดถอยไม่สอดคล้องกับทิศทางของความสัมพันธ์ที่คาดหวังทั้งในตัวแบบของ Jones และตัวแบบของ Yoon

ผลการศึกษา พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี(AUDITPART_CHANGE) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) ในตัวแบบของ Jones นั่นคือการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี (AUDITPART_CHANGE) ในตัวแบบของ Jones มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร โดยในตัวแบบของ Jones ให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง ส่วนในตัวแบบของ Yoon พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี (AUDITPART_CHANGE) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) นั่นคือ ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี(AUDITPART_CHANGE) กับคุณภาพกำไรในตัวแบบของ Yoon อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างในตัวแบบของ Yoon กับการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี (AUDITPART_CHANGE) ให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางของความสัมพันธ์ที่คาดหวังแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีกับคุณภาพกำไร

ผลการศึกษา พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบมีเงื่อนไข (QUALIFIED _OPI) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) นั่นคือความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบมีเงื่อนไข ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบมีเงื่อนไข (QUALIFIED _OPI) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) ให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางของความสัมพันธ์ที่ความคาดหวังทั้งในตัวแบบของ Jones และในตัวแบบของ YOON

ผลการศึกษา พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่มีข้อสังเกตทั่วไป (ABS_OPI) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) นั่นคือความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่มีข้อสังเกตทั่วไป (ABS_OPI) ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่มีข้อสังเกตทั่วไป (ABS_OPI) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) ให้ค่าเครื่องหมาย

สัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางของความสัมพันธ์ที่ความคาดหวังทั้งในตัวแบบของ Jones และในตัวแบบของ YOON

ผลการศึกษา พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่อง (GOING_OPI) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) นั่นคือความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่อง (GOING_OPI) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพกำไรในตัวแบบของ Jones โดยในตัวแบบของ Jones ให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์การถดถอยที่สอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง ส่วนในตัวแบบของ Yoon พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่อง (GOING_OPI) กับคุณภาพกำไรในตัวแบบของ Yoon พบว่า ให้สัมประสิทธิ์การถดถอยที่สอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่ความคาดหวังแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.20 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรควบคุมกับคุณภาพกำไร

Variable	Expected	Jones	Yoon
<u>Control variable</u>			
ROA	+	0.000799***	0.00352***
LEV	+	0.000349*	0.000703
FIRMSIZE	-	-0.00715	-0.0274
AGE	-	0.00116	0.0118***
FCF	-	0.0000374	-0.00469***

* $p < 0.1$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรควบคุม ได้แก่ ผลการดำเนินงาน (ROA) ความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) ขนาดของกิจการ (FIRMSIZE) อายุกิจการ (AGE) และกระแสเงินสดอิสระ (FCF) กับคุณภาพกำไร

ผลการศึกษา พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างผลการดำเนินงาน (ROA) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) หรือพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างผลการดำเนินงาน (ROA) กับคุณภาพกำไร โดยในตัวแบบของ Jones และในตัวแบบของ Yoon ให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางของความสัมพันธ์ที่ความ

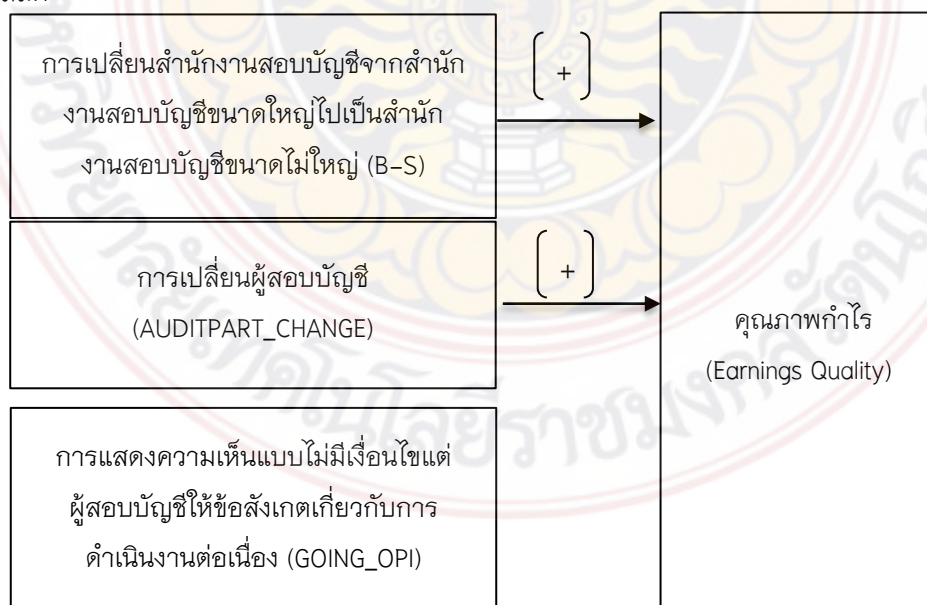
ผลการศึกษา พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) หรือพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) กับคุณภาพกำไร โดยในตัวแบบของ Jones ให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์การถดถอยที่สอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ของความคาดหวัง ส่วนในตัวแบบของ Yoon พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความ

เสี่ยงทางการเงิน (LEV) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) ในตัวแบบของ Yoon พบว่า ให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์การถดถอยที่สอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษา พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกิจการ (FIRMSIZE) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) นั่นคือขนาดของกิจการ (FIRMSIZE) ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกิจการ (FIRMSIZE) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) ให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในตัวแบบของ Jones และในตัวแบบของ Yoon

ผลการศึกษา พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างอายุกิจการ (AGE) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) กำไร ในตัวแบบของ Yoon นั่นคือ อายุกิจการ (AGE) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพกำไร ในตัวแบบของ Yoon อย่างไรก็ตามในตัวแบบ Yoon ให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์การถดถอยไม่สอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่ความคาดหวัง ส่วนในตัวแบบของ Jones พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างอายุกิจการ (AGE) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) โดยในตัวแบบของ Jones ให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์การถดถอยไม่สอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษาพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างกระแสเงินสดอิสระ (FCF) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) ในตัวแบบของ Yoon หรือพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างกระแสเงินสดอิสระ (FCF) กับคุณภาพกำไรในตัวแบบของ Yoon โดยในตัวแบบของ Yoon ให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์การถดถอยที่สอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง ส่วนในตัวแบบของ Jones พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดอิสระ (FCF) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดอิสระ (FCF) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) ในตัวแบบของ Jones พบว่า ให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์การถดถอยไม่สอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

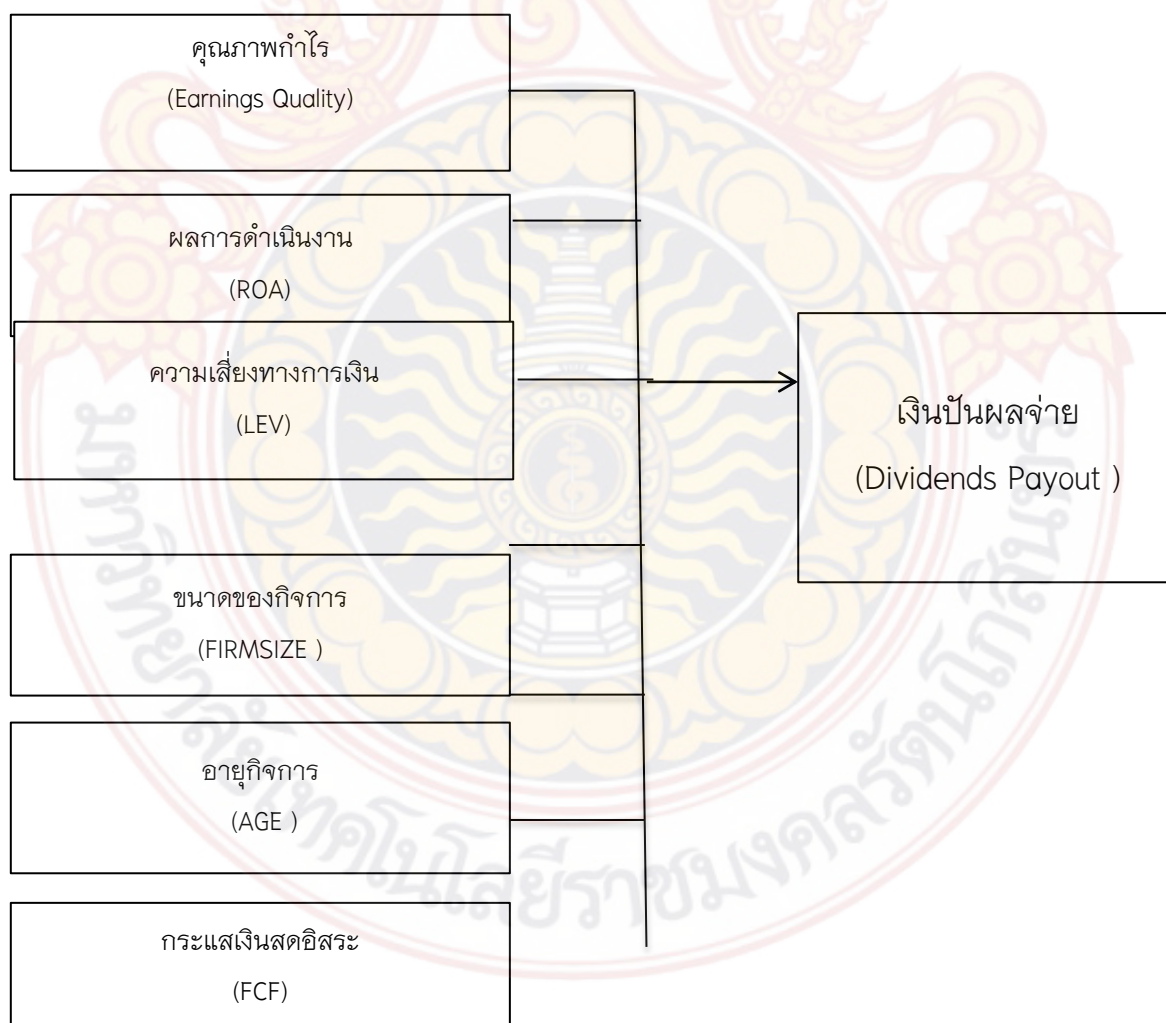

(-)

ภาพที่ 4.3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชี กับ คุณภาพกำไร ที่ได้จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ตามตัวแบบของ Jones

4.3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผลจ่ายนั้น ศึกษาจากตัวแปรคุณภาพกำไร (Earnings Quality) ซึ่งวัดจากระดับของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (discretionary accrual) ตามตัวแบบของ Jones และตามตัวแบบของ Yoon และศึกษาจากตัวแปรควบคุม ได้แก่ ผลการดำเนินงาน (ROA) ความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) ขนาดของกิจการ (FIRMSIZE) อายุกิจการ (AGE) และ กระแสเงินสดอิสระ (FCF) ซึ่งจากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้รูปแบบความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไร ตัวแปรควบคุม กับเงินปันผลจ่าย
 ตารางที่ 4.21 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไร และตัวแปรควบคุมกับเงินปัน
 ผลจ่าย (dividend payout ratio)

Variable	Expected	Jones	Yoon
<u>Earnings quality</u>			
DCA	-	-61.36**	-0.208
<u>Control variable</u>			
ROA	+	0.212	0.162
LEV	-	-0.344**	-0.368**
FIRMSIZE	+	4.350	4.737
AGE	+	-1.100	-1.109
FCF	+	0.0631	0.0563

** p < 0.05

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผล

ผลการศึกษา พบว่ารายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจ่ายเงินปันผล ในตัวแบบของ Jones นั่นคือคุณภาพกำไร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจ่ายเงินปันผล ในตัวแบบของ Jones โดยในตัวแบบของ Jones ให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์ถดถอยสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่ความคาดหวัง ส่วนในตัวแบบของ Yoon พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) กับการจ่ายเงินปันผลหรือไม่มี ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผลในตัวแบบของ Yoon อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณา ทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) กับการจ่ายเงินปันผล ในตัวแบบของ Yoon ให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพตัวแปรควบคุมได้แก่ ผลการดำเนินงาน (ROA) ความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) ขนาดของกิจการ (FIRMSIZE) อายุกิจการ (AGE) และกระแสเงินสดอิสระ (FCF) กำไรกับการจ่ายเงินปันผล

ผลการศึกษา ไม่พบ ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงาน (ROA) กับการจ่ายเงินปันผล ทั้งใน ตัวแบบของ Jones และตัวแบบของ Yoon อย่างไรก็ตามในตัวแบบของ Jones และตัวแบบของ Yoon ให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์สอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษา พบ ความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) กับการจ่ายเงินปันผล โดยในตัวแบบของ Jones และในตัวแบบของ Yoon ให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางความคาดหวัง

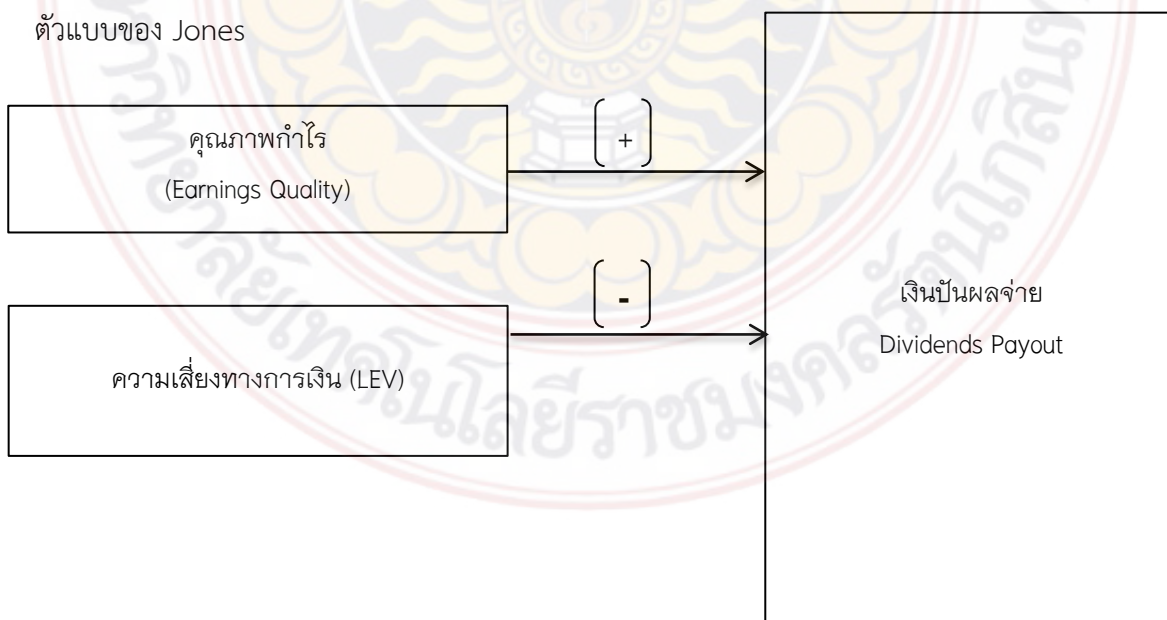
ผลการศึกษา พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกิจการ (FIRMSIZE) กับการจ่ายเงินปันผล ทั้งในตัวแบบของ Jones และในตัวแบบของ Yoon อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกิจการ (FIRMSIZE) กับการจ่ายเงินปันผล ทั้งในตัวแบบของ Jones และในตัวแบบของ Yoon พบว่าขนาดของกิจการ (FIRMSIZE) ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเป็นบวกสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษา พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างอายุกิจการ (AGE) กับการจ่ายเงินปันผล อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างพบว่าอายุกิจการ (AGE) ให้ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเป็นบวกซึ่งผลสอดคล้องกับทิศทางความคาดหวัง แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษา พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างอายุกิจการ (AGE) กับการจ่ายเงินปันผล ทั้งในตัวแบบของ Jones และในตัวแบบของ Yoon อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างพบว่าทั้งในตัวแบบของ Jones และในตัวแบบของ Yoon อายุกิจการ (AGE) ให้ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเป็นลบซึ่งผลไม่สอดคล้องกับทิศทางความคาดหวัง แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

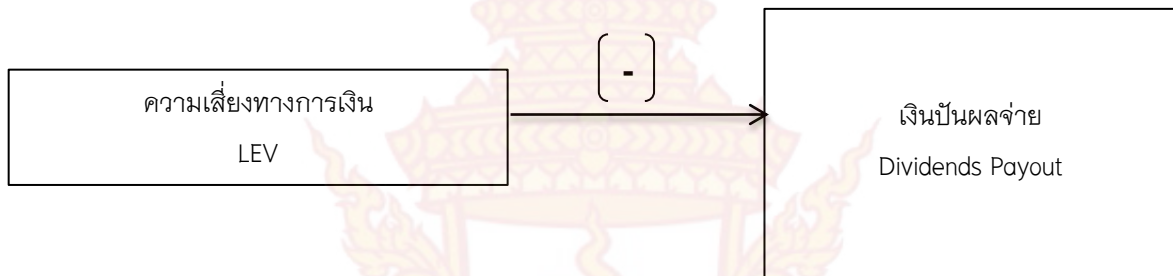
ผลการศึกษา พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดอิสระ (FCF) กับการจ่ายเงินปันผล อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างพบว่ากระแสเงินสดอิสระ (FCF) ให้ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเป็นบวกซึ่งผลสอดคล้องกับทิศทางความคาดหวัง แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตารางที่ 4.21 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับเงินปันผลจ่ายซึ่งใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ แบบพหุคูณและทำการเปรียบเทียบระหว่างตัวแบบของ Jones และตัวแบบของ Yoon เพื่อยืนยันตัวแปรต่างๆที่มาจากทฤษฎี ทำให้ได้ตัวแปรที่แท้จริงที่มีความสัมพันธ์กับเงินปันผลจ่าย ดังนี้

ภาพที่ 4.5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับเงินปันผลจ่าย จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ตามตัวแบบของ Jones

ตัวแบบของ Yoon

ภาพที่ 4.6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับเงินปันผลจ่ายจากการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ตามตัวแบบของ Yoon

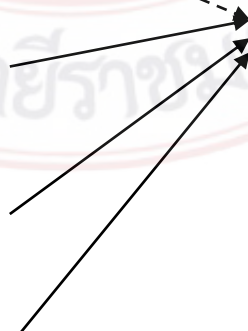
ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด จำนวน 11 ข้อ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้นำตัวแบบของ Jones มาใช้ในการคำนวณรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) เนื่องจากการทบทวนวรรณกรรมจะพบว่าส่วนใหญ่ใช้ตัวแบบ The Modified Jones Model เป็นวิธีที่เหมาะสมและสามารถวัดค่า รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเปรียบเทียบกับวิธีของ Yoon เพื่อยืนยันผลการวิเคราะห์ตามตัวแบบของ Jones และผลการศึกษาครั้งนี้ก็ยืนยันได้ว่าตัวแบบของ Jones ให้ผลการวิเคราะห์ที่สอดคล้องกับทฤษฎีและสมมติฐานที่ตั้งไว้ดีกว่าตัวแบบของ Yoon ดังนั้นในงานวิจัยครั้งนี้จึงใช้ผลการวิเคราะห์ตามตัวแบบของ Jones ตอบข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้ดังต่อไปนี้

สมมติฐานข้อที่ 1: สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร
ตารางที่ 4.22 ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA)

Variable	Expected	Jones
The effectiveness of audit committee AUDC_RATIO	-	-0.000926*

* p < 0.1

จากตารางที่ 4.22 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร พบว่าสัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงลบกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) นั่นคือ สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร และเป็นไปตามทิศทางความสัมพันธ์ที่ความคาดหวัง โดยเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเชิงพหุ (Regression Analysis) ตามตัวแบบของ Jones มีค่าเท่ากับ -0.000926 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 2: สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้เกี่ยวกับการเงินและบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร

ตารางที่ 4.23 ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้เกี่ยวกับการเงินและบัญชีกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA)

Variable	Expected	Jones
<u>The effectiveness of audit committee</u> AUDC_FIN	-	0.000209

*** $p < 0.05$

จากตารางที่ 4.23 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนสัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้เกี่ยวกับการเงินและบัญชีกับคุณภาพกำไร พบว่า สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบไม่มีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) นั่นคือ สัดส่วนสัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้เกี่ยวกับการเงินไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร โดยเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเชิงพหุ (Regression Analysis) ตามตัวแบบของ Jones มีค่าเท่ากับ 0.000209 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 3: จำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร

ตารางที่ 4.24 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA)

Variable	Expected	Jones
<u>The effectiveness of audit committee</u> AUDC_FRE	-	0.000555

** $p < 0.05$

จากตารางที่ 4.24 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร พบว่า จำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ ไม่มีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) นั่นคือ จำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร โดยเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเชิงพหุ (Regression Analysis) ตามตัวแบบของ Jones มีค่าเท่ากับ 0.000555 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 4: การตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) มีสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร

ตารางที่ 4.25 ความสัมพันธ์ระหว่างการตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA)

Variable	Expected	Jones
<u>Audit quality</u> Big4	-	-0.00245

** p < 0.05

จากตารางที่ 4.25 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) กับคุณภาพกำไร พบว่าตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไม่มีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) นั่นคือ การตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเชิงพหุ (Regression Analysis) ตามตัวแบบของ Jones มีค่าเท่ากับ -0.00245 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 5: การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Non-big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับคุณภาพกำไร

ตารางที่ 4.26 ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Non-big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) กับ รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA)

Variable	Expected	Jones
<u>Audit quality</u> S-B	-	-0.00612

** p < 0.05

จากตารางที่ 4.26 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) (S-B) พบว่า การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) (S-B) ไม่มีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) นั่นคือ การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) (S-B) ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเชิงพหุ จาก Regression Analysis ตามตัวแบบของ Jones มีค่าเท่ากับ -0.00612 โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 6: การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) (B-S) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพกำไร

ตารางที่ 4.27 ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) (B-S) กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA)

Variable	Expected	Jones
Audit quality B-S	+	-0.0458*

* $p < 0.1$

จากตารางที่ 4.27 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) (S-B) กับคุณภาพกำไร พบว่าการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) (S-B) มีความสัมพันธ์กับเชิงลบกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) นั่นคือ การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร โดยเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเชิงพหุ จาก Regression Analysis ตามตัวแบบของ Jones มีค่าเท่ากับ - 0.0458 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่เป็นไปตามทิศทางของความสัมพันธ์ที่คาดหวัง ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 7: การเปลี่ยนผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร

ตารางที่ 4.28 ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี กับ รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA)

Variable	Expected	Jones

Variable	Expected	Jones
<u>Audit quality</u> AUDITPART_CHANGE	-	-0.00808*

* $p < 0.1$

จากตารางที่ 4.28 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ เพื่อหาความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี กับ คุณภาพกำไร พบว่า การเปลี่ยนผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์กับเชิงลบกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) นั่นคือ หรือการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร โดยให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์เป็นไปตามทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเชิงพหุ จาก Regression Analysis ตามตัวแบบของ Jones มีค่าเท่ากับ -0.00808 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 8: เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี เป็นแบบมีเงื่อนไข จะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพกำไร

ตารางที่ 4.29 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบมีเงื่อนไขกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA)

Variable	Expected	Jones
<u>Audit quality</u> QUALIFIED_OPI	+	0.0144

** $p < 0.05$

จากตารางที่ 4.29 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีที่เป็นแบบมีเงื่อนไข กับ คุณภาพกำไร พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีที่เป็นแบบมีเงื่อนไขกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) นั่นคือ ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีที่เป็นแบบมีเงื่อนไขกับคุณภาพกำไร และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเชิงพหุ ตามตัวแบบของ Jones มีค่าเท่ากับ 0.0144 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงปฏิเสธ สมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 9: เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี เป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตทั่วไปมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพกำไร

ตารางที่ 4.30 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี เป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตทั่วไป กับ รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA)

Variable	Expected	Jones
<u>Audit quality</u> ABS_OPI	+	0.00620

** $p < 0.05$

จากตารางที่ 4.30 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี ที่เป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตทั่วไป กับ คุณภาพกำไร พบว่า เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตทั่วไปไม่มีความสัมพันธ์กับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) นั่นคือ เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตทั่วไปไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร โดยเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเชิงพหุ ตามตัวแบบของ Jones มีค่าเท่ากับ 0.00620 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 10: เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี เป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงานต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพกำไร

ตารางที่ 4.31 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี เป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงานต่อเนื่อง กับ รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA)

Variable	Expected	Jones
<u>Audit quality</u> GOING_OPI	+	0.0404**

** $p < 0.05$

จากตารางที่ 4.31 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี ที่เป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงานต่อเนื่อง กับ คุณภาพกำไร พบว่าเมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงานต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA)

นั่นคือ เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงานต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพกำไร โดยพิจารณาค่าประสิทธิ์ถดถอยในตัวแบบของ Jones มีค่าเท่ากับ 0.0404 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 11: คุณภาพกำไรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเงินปันผล

ตารางที่ 4.32 ความสัมพันธ์ระหว่างรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) กับเงินปันผลจ่าย

Variable	Expected	Jones
<u>Earnings quality</u> DCA	-	-61.36**

** $p < 0.05$

จากตารางที่ 4.32 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผล พบว่า รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (DCA) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับเงินปันผลหรือ นั่นคือ คุณภาพกำไรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจ่ายเงินปันผล และเป็นไปตามทิศทางความคาดหวัง โดยเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเชิงพหุ จาก Regression Analysis ตามตัวแบบของ Jones มีค่าเท่ากับ -61.36 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการศึกษาวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไรและการส่งสัญญาณคุณภาพกำไรผ่านการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบศึกษาจาก (1) สัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_RATIO) (2) สัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงินและบัญชี (AUDC_FIN) (3) จำนวนครั้งการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_FRE) ส่วนคุณภาพการสอบบัญชี ศึกษาจาก 1) การตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานขนาดใหญ่ (Big 4) 2) การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชี ได้แก่ การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big4) การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big-4) การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) และการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี (AUDITPART_CHANGE) 3) ประเภทการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี ศึกษาจาก ความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบมีเงื่อนไข (QUALIFIED_OPI) ความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่มีข้อสังเกตทั่วไป (ABS_OPI) และความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่อง (GOING_OPI) 3. ตัวแปรควบคุม ศึกษาจากผลการดำเนินงาน (ROA) ความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) ขนาดของกิจการ (FIRMSIZE) อายุกิจการ (AGE) และ กระแสเงินสดอิสระ (FCF)

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงประจักษ์ (Empirical Research) เทคนิคที่นำมาวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนาโดยแสดงในรูปค่าความถี่ และค่าร้อยละ (Frequency and Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(Standard deviation) ค่าต่ำสุด (Minimum : Min) และค่าสูงสุด (Maximum : Max) เพื่ออธิบายผลการศึกษา

ในเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อมูลตัวแปรที่รวบรวมไว้ ส่วนสถิติเชิงอนุมานจะใช้ 2 เทคนิค คือการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Panel Data fix – Effect ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ทุกกลุ่มอุตสาหกรรมยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน บริษัทที่เข้าข่ายอาจถูกเพิกถอน และบริษัทที่เพิ่งเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วง ปี พ.ศ. 2552 ถึง 2556 โดยใช้ข้อมูลจากงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน ตามแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จะต้องเป็นบริษัทที่มีข้อมูลที่ครบถ้วน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลครบถ้วนจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 1,481 ตัวอย่าง

ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป STATA เนื่องจากเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพในปัจจุบัน ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกที่จะใช้แบบจำลอง The Modified Jones Model: Dechow, Sloan, and Sweeny (1995) และ Yoon model: Yoon, Miller, and Jirapon (2006) ด้วยการใช้ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมย้อนหลังเป็นเวลา 5 ปี (ปี พ.ศ. 2552-2556) เพื่อประมาณรายการคงค้างซึ่งขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accrual) ที่ใช้ในการพยากรณ์คุณภาพกำไร และทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยพหุเชิงเส้นที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ผลการศึกษาสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไรและการส่งสัญญาณคุณภาพกำไรผ่านการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยคุณภาพกำไรวัดจากรายการคงค้างซึ่งขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accrual) เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารกำไรของบริษัท ซึ่งการบริหารกำไรผ่านรายการคงค้าง (Accrual Management) เป็นการบริหารกำไรที่เกิดจากการที่ผู้บริหารเลือกใช้นโยบายบัญชี การประมาณการทางการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับหลักการจัดทำงบการเงินตามเกณฑ์คงค้าง เพื่อปกปิดผลการดำเนินงานที่แท้จริง Dechow and Skinner (2000) เช่น การเลือกใช้นโยบายบัญชีหรือการประมาณการทางการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับหลักการจัดทำงบการเงินตามเกณฑ์คงค้าง (Accrual basis) หากรายการคงค้างสูงจะหมายถึงกิจการมีการบริหารกำไรที่สูงจะส่งผลให้คุณภาพกำไรต่ำ โดยผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผลการศึกษา พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างสัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_RATIO) กับคุณภาพกำไร โดยในตัวแบบของ Jones ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่ความคาดหวัง นั่นคือการใช้ตัวแบบของ Jones สามารถอธิบายได้ว่า การมีสัดส่วน

คณะกรรมการตรวจสอบที่สูงส่งผลให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น ส่วนในตัวแบบของ Yoon ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_RATIO) กับคุณภาพกำไร อย่างไรก็ตามหากพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังของสัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_RATIO) กับคุณภาพกำไรในตัวแบบของ Yoon พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_RATIO) กับคุณภาพกำไรให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษา ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านการเงินและบัญชี (AUDC_FIN) และจำนวนครั้งการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_FRE) กับคุณภาพกำไร ทั้งในตัวแบบของ Jones และในตัวแบบของ Yoon และหากพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังพบว่า ทั้งในตัวแบบของ Jones และในตัวแบบของ Yoon พบว่า สัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านการเงินและบัญชี (AUDC_FIN) และจำนวนครั้งการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_FRE) ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยไม่สอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง นั่นคือ สามารถอธิบายได้ว่า สัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านการเงินและบัญชี (AUDC_FIN) และจำนวนครั้งการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_FRE) ไม่ได้ส่งผลให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น ทั้งในตัวแบบของ Jones และตัวแบบของ Yoon

ผลการศึกษาที่สรุปในที่นี้ เป็นการสรุปโดยอิงจากผลการศึกษาในบทที่ 4 อย่างไรก็ตาม การศึกษาได้มีการดำเนินการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของผล (Robustness Check) ดังแสดงในภาคผนวก ก-ค

ภาคผนวก ก แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตามตัวแบบของ Modified Jones Model ของ Dechow, Sloan and Sweeney (1995); Healy and Wahlen (1999)

ภาคผนวก ข แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตามตัวแบบของ Yoon: Yoon, Miller and Jiraporn (2006) ซึ่งได้รับการพัฒนาต่อจาก Modified Jones Model

ภาคผนวก ค แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไร ตัวแปรควบคุมกับเงินปันผล (dividend payout ratio) ตามตัวแบบของ Modified Jones Model ของ Dechow, Sloan and Sweeney (1995); Healy and Wahlen (1999)

ภาคผนวก ง แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไร ตัวแปรควบคุมกับเงินปันผล (dividend payout ratio) ตามตัวแบบของ Yoon: Yoon, Miller and Jiraporn (2006) ซึ่งได้รับการพัฒนาต่อจาก Modified Jones Model

ภาคผนวก จ แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบ กับคุณภาพกำไร และความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับเงินปันผลของ

บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย วิเคราะห์ข้อมูล แบบ Multi equations (SEM) ตามตัวแบบของ Modified Jones Model ของ Dechow, Sloan and Sweeney

ภาคผนวก ฉ แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบ กับคุณภาพกำไร และความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย วิเคราะห์ข้อมูล แบบ Multi equations (SEM) ตามตัวแบบของ Yoon: Yoon, Miller and Jiraporn (2006) ซึ่งได้รับการพัฒนาต่อจาก Modified Jones Model

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) กับคุณภาพกำไร

ผลการศึกษา ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) กับคุณภาพกำไรในทั้งในตัวของ Jones และในตัวของ Yoon นั่นคือ สามารถอธิบายได้ว่าการตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไม่ได้ส่งผลให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น อย่างไรก็ตามหากพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังในตัวแบบของ Jones และตัวแบบของ Yoon ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยผลที่แตกต่างกัน โดยในตัวแบบของ Jones ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง แต่ในตัวแบบของ Yoon ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยผลไม่สอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีกับคุณภาพกำไร

ผลการศึกษา ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big-4) กับคุณภาพกำไร ในตัวของ Jones และ ในตัวของ Yoon นั่นคือ สามารถอธิบายได้ว่าการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big-4) ไม่ได้ส่งผลให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น อย่างไรก็ตามหากพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง ในตัวของ Jones และใน ตัวแบบของ Yoon ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเป็นบวกซึ่งสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษา พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big-4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big4) กับคุณภาพกำไรในตัวของ Jones โดยในตัวแบบของ Jones ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยไม่เป็นไปตามทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง นั่นคือการใช้ตัวแบบของ Jones สามารถอธิบายได้ว่าการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big-4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big4) ส่งผลให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big-4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big4) กับคุณภาพกำไร

ในตัวแบบของ Yoon โดยในตัวแบบของ Yoon ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยไม่สอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษา พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี (AUDITPART_CHANGE) กับคุณภาพกำไร ตามทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังในตัวแบบของ Jones ซึ่งตัวแบบของ Jones ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่ความคาดหวัง นั่นคือ การใช้ตัวแบบของ Jones สามารถอธิบายได้ว่าการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีส่งผลให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี (AUDITPART_CHANGE) กับคุณภาพกำไรในตัวแบบของ Yoon อย่างไรก็ตามหากพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังในตัวแบบของ Yoon การเปลี่ยนผู้สอบบัญชี (AUDITPART_CHANGE) ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีกับคุณภาพกำไร

ผลการศึกษาพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่อง (GOING_OPI) กับคุณภาพกำไรตามทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง ในตัวแบบของ Jones โดยในตัวแบบของ Jones ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่ความคาดหวัง นั่นคือการใช้ตัวแบบของ Jones สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่อง (GOING_OPI) คุณภาพกำไรจะต่ำ ส่วนในตัวแบบของ Yoon ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่อง (GOING_OPI) กับคุณภาพกำไร อย่างไรก็ตามหากพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง ระหว่างความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่อง (GOING_OPI) กับคุณภาพกำไรในตัวแบบของ Yoon พบว่า ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามผลการศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบมีเงื่อนไข (QUALIFIED_OPI) และความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่มีข้อสังเกตทั่วไป (ABS_OPI) กับคุณภาพกำไร ทั้งในตัวแบบของ Jones และตัวแบบของ Yoon โดยทั้งในตัวแบบของ Jones และตัวแบบของ Yoon ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรควบคุมกับคุณภาพกำไร

ผลการศึกษา พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างผลการดำเนินงาน (ROA) กับคุณภาพกำไร ตามทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังทั้งในตัวแบบของ Jones และในตัวแบบ Yoon ที่ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่ความคาดหวัง ทั้งตัวแบบของ Jones และตัวแบบ Yoon นั่นคือ สามารถอธิบายได้ว่า ผลการดำเนินงาน (ROA) ที่สูงขึ้นส่งผลให้คุณภาพกำไรลดลง

ผลการศึกษาพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) กับคุณภาพกำไร โดยในตัวแบบของ Jones ที่ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่ความคาดหวัง นั่นคือ การใช้ตัวแบบของ Jones สามารถอธิบายได้ว่าความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) ที่สูงขึ้นส่งผลให้

คุณภาพกำไรลดลง ส่วนในตัวแบบของ Yoon ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) กับคุณภาพกำไร อย่างไรก็ตามหากพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังในตัวแบบของ Yoon พบว่า ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษา พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างอายุกิจการ (AGE) กับคุณภาพในตัวแบบ Yoon โดยให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเป็นบวกซึ่งไม่สอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง นั่นคือ การใช้ตัวแบบของ Yoon สามารถอธิบายได้ว่า กิจการที่มีการประกอบธุรกิจยิ่งยาวนานจะส่งผลให้คุณภาพกำไรลดลง ส่วนในตัวแบบของ Jones ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว อย่างไรก็ตามหากพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังในตัวแบบของ Jones พบว่า ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเป็นบวกซึ่งไม่สอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษา ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกิจการ (FIRMSIZE) กับคุณภาพกำไรทั้งในตัวแบบของ Jones และตัวแบบของ Yoon นั่นคือ การใช้ตัวแบบของ Jones และตัวแบบของ Yoon สามารถอธิบายได้ว่า ขนาดของกิจการ (FIRMSIZE) ไม่ได้ส่งผลให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น อย่างไรก็ตามหากพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังทั้งในตัวแบบของ Jones และในตัวแบบของ Yoon พบว่า ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษา พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างกระแสเงินสดอิสระ (FCF) กับคุณภาพกำไรในตัวแบบของ Yoon โดยในตัวแบบของ Yoon ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่ความคาดหวัง นั่นคือ การใช้ตัวแบบของ Yoon สามารถอธิบายได้ว่า กระแสเงินสดอิสระ (FCF) ที่สูงขึ้นส่งผลให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น ส่วนในตัวแบบของ Jones ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดอิสระ (FCF) กับคุณภาพกำไร อย่างไรก็ตามหากพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังในตัวแบบของ Jones พบว่า ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยไม่สอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผล

ผลการศึกษา พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผล ตามทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังในตัวแบบ Jones ที่ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่ความคาดหวัง นั่นคือ การใช้ตัวแบบของ Jones สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อบริษัทมีกำไรที่มีคุณภาพจะมีการจ่ายเงินปันผลในอัตราที่สูง ส่วนในตัวแบบของ Yoon ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผล อย่างไรก็ตามหากพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังในตัวแบบของ Yoon ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

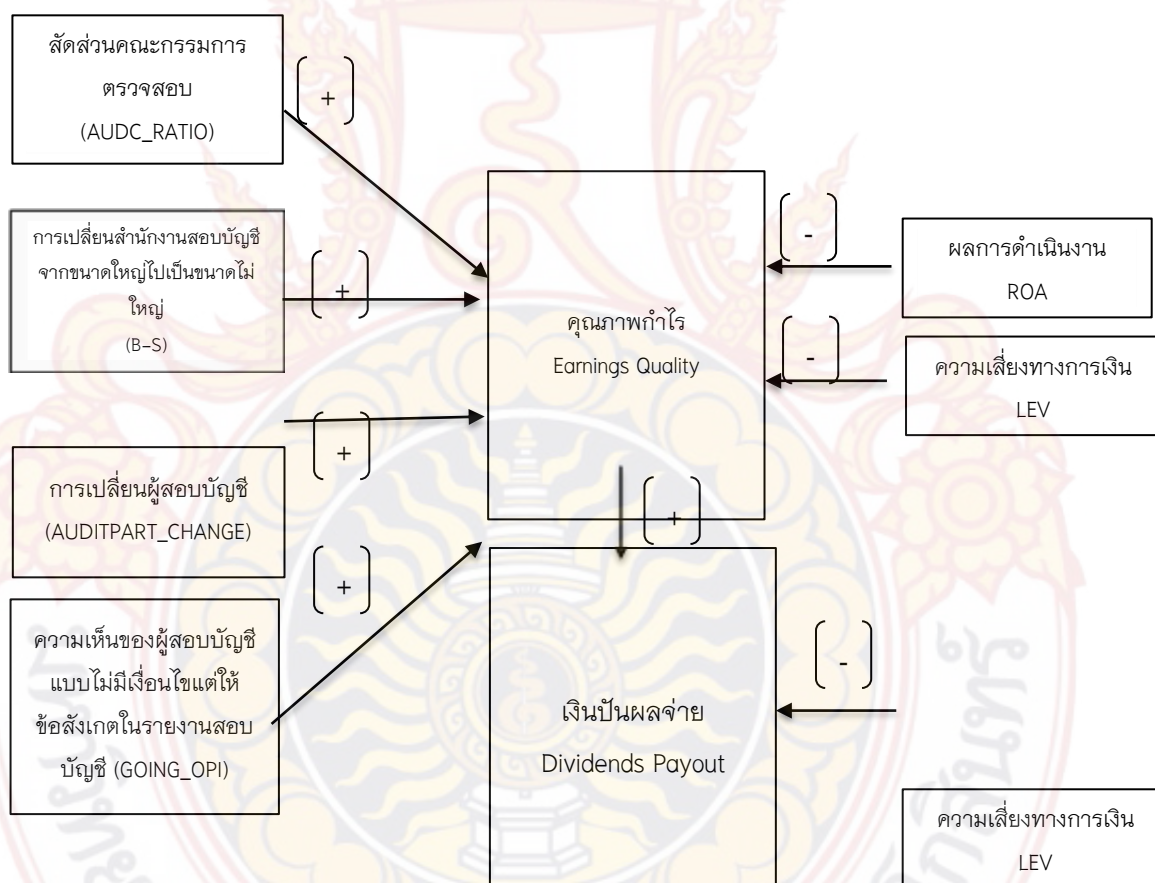
ผลการศึกษาระหว่างตัวแปรควบคุมกับการจ่ายเงินปันผล

ผลการศึกษา พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) กับการจ่ายเงินปันผลทั้งในตัวแบบของ Jones และในตัวแบบของ Yoon ที่ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยสอดคล้องกับทิศทาง

ความสัมพันธ์ที่ความคาดหวัง นั้นคือ การใช้ทั้งตัวแบบของ Jones และตัวแบบของ Yoon สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อบริษัทมีความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) สูงจะมีการจ่ายเงินปันผลในอัตราที่ต่ำ

ผลการศึกษา ไม่พบความสัมพันธ์ ระหว่างผลการดำเนินงาน (ROA) ขนาดของกิจการ (FIRMSIZE) อายุกิจการ (AGE) และกระแสเงินสดอิสระ (FCF) กับคุณภาพกำไร อย่างไรก็ตามหากพิจารณาทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวังพบว่าผลการดำเนินงาน (ROA) ขนาดของกิจการ (FIRMSIZE) และกระแสเงินสดอิสระ (FCF) ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเป็นบวกซึ่งสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง อย่างไรก็ตามอายุกิจการ (AGE) Yoon ให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเป็นลบผลไม่สอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง

จากการศึกษาความสัมพันธ์ทั้งหมดนั้นจึงสามารถจัดรูปแบบความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพกำไร และการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ดังนี้

ภาพที่ 5.1 ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการจ่ายเงินปันผล

สรุปผลการศึกษิตตามสมมติฐานงานวิจัยตามตัวแบบของ Jones (ตารางที่ 5.1 – 5.3)

ตารางที่ 5.1 สรุปผลการศึกษิตกลุ่มประสิทธิผลของคณะกรรมการตรวจที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพกำไร ตามตัวแบบของ Jones

สมมติฐานงานวิจัย	ผลการศึกษิต	คำอธิบาย
H1: สัดส่วนของคณะกรรมการ ตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร	เป็นไปตามสมมติฐาน	สัดส่วนของคณะกรรมการ ตรวจสอบมีผลต่อคุณภาพกำไร ยิ่งมีสัดส่วนของคณะกรรมการ สูงก็ยิ่งทำให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น
H2: สัดส่วนของคณะกรรมการ ตรวจสอบที่มีความรู้เกี่ยวกับการเงินและบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (ไม่มีความสัมพันธ์)	ไม่สามารถสรุปได้ว่า สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้เกี่ยวกับการเงินและบัญชีทำให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น
H3 : จำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (ไม่มีความสัมพันธ์)	ไม่สามารถสรุปได้ว่า จำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบกับบัญชีทำให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น

ตารางที่ 5.2 สรุปผลการศึกษิตของคุณภาพการสอบบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพกำไร ตามตัวแบบของ Jones

สมมติฐานงานวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน	คำอธิบาย
H 4 : การตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (ไม่มีความสัมพันธ์)	ไม่สามารถสรุปได้ว่า การตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ทำให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น
H5: การเปลี่ยนสำนักงาน สอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน	H5: การเปลี่ยนสำนักงาน สอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

สมมติฐานงานวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน	คำอธิบาย
H6: การเปลี่ยน สำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big-4) ไปเป็นสำนัก	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (มีความสัมพันธ์เชิงบวก)	เนื่องจากการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big-4) ไปเป็น

งานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Non-big 4) (B-S) สัมพันธ์เชิงลบกับ คุณภาพกำไร H7: การเปลี่ยนผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ คุณภาพกำไร H8: เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี เป็นแบบมีเงื่อนไข จะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับ คุณภาพกำไร H9: : เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี เป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตทั่วไปจะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพกำไร	เป็นไปตามสมมติฐาน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (ไม่มีความสัมพันธ์) ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน	สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Non-big 4) (B-S) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไรหมายความว่า การเปลี่ยนลักษณะนี้ทำให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น การเปลี่ยนผู้สอบบัญชีทำให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น ไม่สามารถสรุปได้ว่า เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี เป็นแบบมีเงื่อนไข จะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรที่ลดลง H9: : เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี เป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตทั่วไป จะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพกำไร

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

สมมติฐานงานวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน	คำอธิบาย
H10:เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี เป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความไม่แน่นอนที่อาจจะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพ	เป็นไปตามสมมติฐาน	H10:เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี เป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความไม่แน่นอนที่อาจจะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพกำไร

กำไร		

ตารางที่ 5.3 สรุปผลการศึกษาคูณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผล ตามตัวแบบของ Jones

สมมติฐานงานวิจัย	ผลการศึกษา	คำอธิบาย
H11 : คุณภาพกำไรมี ความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตรา การจ่ายเงินปันผล	เป็นไปตามสมมติฐาน	บริษัทที่มีคุณภาพกำไรจะจ่ายเงินปัน ผลในอัตราที่สูงขึ้นที่

สรุปผลการศึกษาตามสมมติฐานงานวิจัยตามตัวแบบของ Yoon (ตารางที่ 5.4 – 5.6)

ตารางที่ 5.4 สรุปผลการศึกษากลุ่มประสิทธิผลคณะกรรมการบริษัทที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพกำไร ตามตัว
แบบของ Yoon

สมมติฐานงานวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน	คำอธิบาย
H1: สัดส่วนของคณะกรรมการ การ ตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวก กับคุณภาพกำไร	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (ไม่มีความสัมพันธ์)	ไม่สามารถสรุปได้ว่าสัดส่วน ของคณะกรรมการตรวจสอบมี ผลต่อคุณภาพกำไร
H2: สัดส่วนของคณะกรรมการ การ ตรวจสอบที่มีความรู้เกี่ยวกับ การเงินและบัญชีมีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับคุณภาพกำไร	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (ไม่มีความสัมพันธ์)	ไม่สามารถสรุปได้ว่า สัดส่วน ของคณะกรรมการตรวจสอบที่ มีความรู้เกี่ยวกับการเงินและ บัญชีทำให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น

ตารางที่ 5.4 (ต่อ)

สมมติฐานงานวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน	คำอธิบาย
H3 : จำนวนครั้งของการประชุม ของคณะกรรมการตรวจสอบกับ คุณภาพกำไร	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (ไม่มีความสัมพันธ์)	ไม่สามารถสรุปได้ว่า จำนวน ครั้ง ของ การ ประชุม ของ คณะกรรมการตรวจสอบกับ บัญชีทำให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น

ตารางที่ 5.5 สรุปผลการศึกษาของคุณภาพการสอบบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพ ต่อคุณภาพกำไร ตามตัว
แบบของ Yoon

สมมติฐานงานวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน	คำอธิบาย
H 4 : การตรวจสอบบัญชีโดย สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) มีสัมพันธ์เชิงบวกกับ	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (ไม่มีความสัมพันธ์)	ไม่สามารถสรุปได้ว่า การ ตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบ บัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ทำให้

คุณภาพกำไร H5: การเปลี่ยนสำนักงาน สอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Non-big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร H6: การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big-4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Non-big 4) (B-S) สัมพันธ์เชิงลบ กับคุณภาพกำไร H7: การเปลี่ยนผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (ไม่มีความสัมพันธ์) ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (ไม่มีความสัมพันธ์) ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (ไม่มีความสัมพันธ์)	คุณภาพกำไรสูงขึ้น ไม่สามารถสรุปได้ว่าการเปลี่ยนสำนักงาน สอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Non-big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ทำให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น ไม่สามารถสรุปได้ว่าการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big-4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Non-big 4) (B-S) ทำให้คุณภาพกำไรลดลง ไม่สามารถสรุปได้ว่าการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีจะทำให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น

ตารางที่ 5.5 (ต่อ)

สมมติฐานงานวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน	คำอธิบาย
H8: เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี เป็นแบบมีเงื่อนไข จะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพกำไร H9: : เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี เป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตทั่วไปจะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพกำไร H10: เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี เป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงานต่อเนื่องมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (ไม่มีความสัมพันธ์) เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่สามารถสรุปได้ว่า เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี เป็นแบบมีเงื่อนไข จะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรที่ลดลง ไม่สามารถสรุปได้ว่าเมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี เป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตทั่วไปจะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรที่ลดลง เมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชี เป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ผู้สอบบัญชีให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงานต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรที่

สัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพกำไร	ลดลง

ตารางที่ 5.6 สรุปผลการศึกษาคูณภาพกำไรกับการจ่ายเงินปันผล ตามตัวแบบของ ตามตัวแบบของ Yoon

สมมติฐานงานวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน	คำอธิบาย
H11 : คุณภาพกำไรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราการจ่ายเงินปันผล	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (ไม่มีความสัมพันธ์)	ไม่สามารถสรุปได้ว่าบริษัทที่มีคุณภาพกำไรจะจ่ายเงินปันผล

อภิปรายผลการศึกษา

ในการอภิปรายผลการศึกษาในครั้งนี้ได้แบ่งการอภิปรายออกเป็นสามส่วนได้แก่ การอภิปรายผลการศึกษาคูณภาพสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การอภิปรายผลการศึกษาคูณภาพสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และการอภิปรายผลในส่วนของการศึกษาคูณภาพสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับเงินปันผลจ่าย ซึ่งการอภิปรายครั้งนี้ อภิปรายผลที่ได้ตามตัวแบบของ Jones เนื่องจากให้ค่าเครื่องหมายสัมประสิทธิ์ถดถอยสอดคล้องกับทฤษฎี แนวคิด และทิศทางความคาดหวังและสอดคล้องกับ Dechow, Sloan, and Sweeney (1995) ที่พบว่า The Modified Jones Model สามารถช่วยในการศึกษาเกี่ยวกับ Earnings Management ได้ชัดเจนที่สุด

1. อภิปรายผลการศึกษาคูณภาพสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังนี้

1.1 การศึกษาพบว่าในตัวแบบของ Jones การมีคณะกรรมการตรวจสอบในสัดส่วนที่สูงส่งผลให้คุณภาพกำไรของบริษัทสูงขึ้น ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Fama (1980) และ Fama and Jensen (1983) ที่พบว่ากรรมการจากภายนอกจะช่วยลดปัญหาตัวแทนที่เกิดขึ้นในกิจการ ทำให้ผู้บริหารลดแรงจูงใจในการบริหารกำไร ส่งผลให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น เนื่องจากคณะกรรมการตรวจสอบเป็นกรรมการจากภายนอกที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารโดยอิสระ อีกทั้งกรรมการจากภายนอกจะมีแรงจูงใจที่จะแสดงบทบาทในฐานะของการเป็นผู้เชี่ยวชาญให้มีผลงานเป็นที่ยอมรับ หากกิจการมีกรรมการตรวจสอบที่มาจากกรรมการภายนอกในสัดส่วนที่สูงจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการทั้งคณะและเป็นการคานอำนาจการปฏิบัติงานกับกรรมการภายในที่จะส่งผลให้ผู้บริหารลดแรงจูงใจบริหารกำไร และเป็นไปตามผลการศึกษาของ Piot and Janin (2007) ที่พบว่ากรรมการตรวจสอบอยู่ในคณะกรรมการมีความสัมพันธ์ในทิศทางความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับรายการคงค้างโดยใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารซึ่งส่งผลให้คุณภาพกำไรสูงขึ้นนั่นเอง

1.2 การศึกษา ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่าง สัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงินและบัญชี (AUDC_FIN) กับคุณภาพกำไร ไม่สอดคล้องกับ Xie, Davidson and DaDalt

(2003) ซึ่งพบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญระหว่างสัดส่วนของกรรมการที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางการเงินกับการเงินกับรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารนั้นคือคุณภาพกำไรสูงขึ้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการอาจถูกรอกรงำจากผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจควบคุมกิจการ Khanthavit, Polsiri and Wiwattanakantang (2003) ดังนั้นการมีคณะกรรมการตรวจสอบที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงินและบัญชีก็ไม่ได้ช่วยส่งผลให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น และผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Raghunandan Read and Rama (2001) ที่พบว่าคณะกรรมการตรวจสอบที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้ ความชำนาญทางการเงินและบัญชี สามารถปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ตรวจสอบภายในของกิจการได้ดียิ่งขึ้น และไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ DeZoort and Salterio (2001) ที่พบว่า คณะกรรมการตรวจสอบที่มีบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางการเงินและการบัญชี จะมีผลกระทบในทางบวกต่อการให้การสนับสนุนแก่ผู้สอบบัญชี และช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบมีประสิทธิภาพ

1.3 การศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_FRE) กับคุณภาพกำไร ซึ่งไม่เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎี Resource Dependency ที่พบว่าความถี่ในการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบเป็นตัวชี้วัดความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ Jackling and Johl (2009) ส่งผลให้คณะกรรมการตรวจสอบที่มีจำนวนครั้งของการประชุมสูงจะช่วยลดพฤติกรรมกรรมการบริหารกำไรได้ การที่พบความสัมพันธ์ในทิศทางเช่นนี้อาจเป็นเพราะการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบเป็นการประชุมเพียงเพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดและแนวปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบของประเทศไทยเท่านั้น ซึ่งจากกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของการประชุมจำนวน 6 ครั้งต่อปี ผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ DeZoort Hermanson Archambeault and Reed (2002) ที่พบว่าจำนวนครั้งของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบส่งผลให้ระดับของการรายงานทางการเงินที่มีความผิดพลาดลดลง

สรุปจากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยข้างต้นพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_RATIO) เท่านั้นที่ช่วยลดปัญหาตัวแทนได้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบในสัดส่วนที่สูงจะช่วยคานอำนาจของฝ่ายบริหาร อีกทั้งในการทำงานเป็นหมู่คณะจะช่วยให้การสอบทานรายงานทางการเงินได้ถูกต้องมากขึ้น และไม่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายบริหาร และทำให้การประสานงานระหว่างผู้สอบบัญชีกับผู้บริหารเป็นไปได้ดีขึ้น ทำให้สามารถลดการบริหารกำไรได้ และส่งผลให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น สำหรับสัดส่วนกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงินและบัญชี (AUDC_FIN) และความสัมพันธ์ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_FRE) ไม่ได้ส่งผลให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นไปได้ว่า โครงสร้างผู้ถือหุ้นของไทยโดยส่วนใหญ่เป็นแบบกระจุกตัว ผู้ถือหุ้นรายใหญ่จะมาจากบุคคลหรือครอบครัว Wiwattanakantang (2001) หรือโครงสร้างของกลุ่มธุรกิจยังมีการถือหุ้นแบบ พีระมิดที่ผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจควบคุม และใช้อำนาจกับบริษัททุกแห่งของกลุ่มธุรกิจในเครือเดียวกัน ส่งผลให้กระบวนการกำกับดูแลกิจการไม่มีประสิทธิภาพ จึงไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าวหรือไม่สามารถสรุปทิศทางของความสัมพันธ์ได้ชัดเจนผลการศึกษานี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Larcker, Richardson and Tuna (2007, para. 4)

ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการ โดยการกำกับดูแลกิจการรวมถึงลักษณะของกรรมการ ที่ใช้ข้อมูลระหว่างปี ค.ศ.2002-2003 เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบ และวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ สำหรับการตรวจสอบการบริหารกำไรโดยใช้รายการคงค้างตามตัวแบบของ Modified Jones (1991) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีการกำกับดูแลกิจการกับรายการคงค้างเกินปกติไม่สามารถสรุปทิศทางความสัมพันธ์ ดังนั้นการกำกับดูแลกิจการที่ดีของไทยจึงอาจไม่ได้เป็นการรับรองผลการดำเนินงาน เพราะบริษัทส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามข้อกำหนด (Form) ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเท่านั้น ดังนั้นการมีคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญทางการเงินและบัญชี (AUDC_FIN) หรือความถี่ของการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDC_FRE) ก็ไม่ได้ส่งผลให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น

2. การอภิปรายผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีกับคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2.1 การศึกษาพบว่า การตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไม่ได้ส่งผลให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น แสดงให้เห็นว่าถึงแม้บริษัทจะเลือกใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big-4) หรือสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Non-big 4) ก็ไม่ได้ส่งผลให้คุณภาพกำไรต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ก.ล.ต.) ได้กำหนดให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่จะสามารถรับรองงบการเงินของบริษัทที่ออกและเสนอขายหลักทรัพย์ต่อประชาชนได้ จะต้องเป็นผู้สอบบัญชีที่ได้รับความเห็นชอบจาก ก.ล.ต. และได้ออกเกณฑ์ให้การปฏิบัติงานสอบบัญชีต้องอยู่ภายใต้ระบบการควบคุมคุณภาพที่ได้มาตรฐาน โดยสำนักงานสอบบัญชีจำเป็นต้องมีระบบการควบคุมคุณภาพงานที่ดีทั้งในระดับสำนักงานและในแต่ละงานสอบบัญชี เพื่อให้มั่นใจถึงคุณภาพของรายงานทางการเงินที่เปิดเผยต่อสาธารณะ ก.ล.ต. จึงได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์ให้ผู้สอบบัญชีของบริษัทในตลาดทุนต้องสังกัดสำนักงานสอบบัญชีที่มีระบบการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีตามมาตรฐานวิชาชีพจึงทำให้คุณภาพของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่หรือขนาดเล็กไม่แตกต่างกันในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Becker, Defond, Jiambalve, and Subramanyam (1998) ที่แสดงให้เห็นว่า Non-big 6 รายงานรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารมากกว่า Big 6 อย่างมีนัยสำคัญ เช่นเดียวกับ Francis and Krishnan (1999) ที่แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยและค่ามัธยฐานของค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารมากกว่าสำหรับ Non-big 4 และไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kim, Chung, and Firth (2003) ที่พบว่าบริษัทที่ใช้ Big 6 มีรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารน้อยกว่า Non-Big 6 อย่างมีนัยสำคัญเช่นเดียวกับการศึกษาของ Fraccis and Krishnan (1999) และ Becker et al. (1998)

2.2 การศึกษาพบว่า

การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชี พบว่า การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชี จากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non-big4) ส่งผลให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น ผล

ที่ได้ไม่สอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง ที่คาดว่า การเปลี่ยนจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big4) จะส่งผลทำให้คุณภาพกำไรลดลง เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่พบว่า การตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่จะมีประสิทธิภาพในการตรวจสอบบัญชีที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบดีกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ เช่น Mutchier et al. (1997) พบว่า ผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ 6 แห่ง (Big 6) มีแนวโน้มที่จะเสนอรายงานการตรวจสอบที่เน้นถึงปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของกิจการมากกว่าผู้สอบบัญชีของสำนักงานขนาดเล็ก (Non- Big 6) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้สอบบัญชีของสำนักงานขนาดใหญ่จะแสดงความเห็นอย่างเหมาะสม และมีความสามารถในการตรวจพบและส่งสัญญาณให้ผู้ใช้งบการเงินทราบถึงปัญหาดังกล่าว อีกทั้งเป็นการป้องกันตนเองจากการถูกฟ้องได้ Mutchier et al. (1997) ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงในทิศทางดังกล่าวน่าจะส่งผลทำให้คุณภาพกำไรลดลง ผลการศึกษาที่ได้ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Brian, Carl and Jonathan (2011) ที่พบว่าการหมุนเวียนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ทำให้รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญซึ่งนั่นคือคุณภาพกำไรลดลง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีจะส่งผลให้ผู้สอบบัญชีมีความเป็นอิสระมากขึ้น เนื่องจากความสัมพันธ์อันยาวนานระหว่างผู้สอบบัญชีกับลูกค้าจะทำให้ความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชีลดลง โดยงานวิจัยของ Deis and Giroux (1992) พบว่า ความสัมพันธ์อันยาวนานระหว่างผู้สอบบัญชีกับลูกค้า ส่งผลให้คุณภาพการสอบบัญชีลดลงในเวลาต่อมา เช่นเดียวกับ Mautz and Sharp (1961) พบว่า ระยะเวลาความสัมพันธ์ของผู้สอบบัญชีกับลูกค้ามากขึ้นนั้น จะส่งผลให้ผู้สอบบัญชีสูญเสียความเป็นอิสระไปเพราะว่าความเที่ยงตรงของผู้สอบบัญชีจะลดลงเมื่อระยะเวลาผ่านไป นอกจากนี้ อาจเป็นเพราะสำนักงานขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) ต้องการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและสร้างความน่าเชื่อถือในสายตาของนักลงทุน เนื่องจากในมุมมองทั่วไปจะเห็นว่าการตรวจสอบโดยสำนักงานบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) มีประสิทธิภาพและมีความน่าเชื่อถือมากกว่าการตรวจสอบโดยสำนักงานขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) โดยพยายามให้บริการสอบบัญชีที่มีคุณภาพสูงในปีที่มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจจะเป็นผลจากการที่ผู้สอบบัญชีรายเดิมได้ให้บริการสอบบัญชีในคุณภาพที่ต่ำ

ดังนั้น การสอบบัญชีโดยสำนักงานขนาดไม่ใหญ่ (Non-big 4) ซึ่งเป็นเพราะผู้สอบบัญชีรายใหม่ ย่อมต้องการสร้างผลงานและความน่าเชื่อถือ โดยพยายามตรวจสอบบัญชีให้มีคุณภาพในปีที่รับงานใหม่ และจัดให้มีการแก้ไขและปรับปรุงงบการเงินที่แสดงเปรียบเทียบซึ่งตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีคนก่อนและมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการตรวจสอบรายการสำรองและรายการคงค้าง เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากข้อพิพาททางกฎหมาย

ผลการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Deis, Jr. and Giroux (1996) ที่พบว่าการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีส่งผลให้ผู้สอบบัญชีรายใหม่ให้บริการสอบบัญชีที่มีคุณภาพสูงในปีที่มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นผลจากการที่ผู้สอบบัญชีรายเดิมได้ให้บริการสอบบัญชีในคุณภาพที่ต่ำ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lazer et al. (2004) ที่ได้ศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีในช่วงปี 1988 ถึง 2002 โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและสมการทดสอบความสัมพันธ์ ในการศึกษาพบว่าบริษัทจดทะเบียนที่เปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีมักจะถูกผู้สอบ

บัญชีคนปัจจุบันจัดให้มีการแก้ไขและปรับปรุงงบการเงินที่แสดงเปรียบเทียบซึ่งตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีคนก่อนและมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการตรวจสอบรายการสำรองและรายการคงค้าง เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากข้อพิพาททางกฎหมายอันอาจจะเกิดขึ้นได้ ดังนั้นการที่เปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (big 4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีที่ไม่ใช่สำนักงานขนาดใหญ่ (Non-big 4) จึงส่งผลให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น

การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่า การเปลี่ยนผู้สอบบัญชี (AUDITPART_CHANGE) ส่งผลให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้สอบบัญชีคนใหม่ต้องการสร้างผลงานจึงมุ่งเน้นจัดให้มีการแก้ไขและปรับปรุงงบการเงินที่แสดงเปรียบเทียบซึ่งตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีคนก่อนและมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการตรวจสอบรายการสำรองและรายการคงค้าง โดยผู้สอบบัญชีคนเดิมอาจใช้ความคุ้นเคยมากเกินไปและละเลยในการตรวจสอบรายการคงค้าง โดย Shockley (1981) กล่าวว่าระยะเวลาความสัมพันธ์ที่ยาวนานระหว่างผู้สอบบัญชีกับบริษัทลูกค้าอาจทำให้ผู้สอบบัญชีไม่ระมัดระวังเท่าที่ควรได้ เนื่องจากพบว่าในอดีตมีการร้องเรียนมากมายให้มีการหมุนเวียนผู้สอบบัญชี เพราะการที่ผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์ที่ยาวนานกับบริษัทลูกค้า อาจนำไปสู่ข้อตกลงต่าง ๆ ที่เป็นส่วนได้เสียระหว่างผู้สอบบัญชีและบริษัทลูกค้า ซึ่งเป็นเหตุให้ผู้สอบบัญชีปฏิบัติงานอย่างหละหลวม ไม่เต็มความสามารถ สอดคล้องกับ Matcalf Committee ได้กล่าวว่า “การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชี” ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับ Chen, Lin and Lin (2008) พบว่าเมื่อระยะเวลาในการให้บริการสอบบัญชีของหุ้นส่วน (Audit Partner) เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Chi and Huang (2005) ที่พบว่า เมื่อระยะเวลาการให้บริการสอบบัญชีของหุ้นส่วน (Audit Partner) เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้มีความคุ้นเคยในธุรกิจและจะทำให้มีความเข้าใจในธุรกิจซึ่งส่งผลให้การจัดการกำไรน้อยลง แต่ถ้ามี่ระยะที่ยาวนานเกินไปจะส่งผลให้การจัดการกำไรเพิ่มขึ้น ดังนั้นการหมุนเวียนผู้สอบบัญชีจึงช่วยลดปัญหาตัวแทน ทำให้การบริหารกำไรลดลง และส่งผลให้กำไรมีคุณภาพสูงขึ้น

อย่างไรก็ตามพบว่า การเปลี่ยนจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดไม่ใหญ่ (Non-big4) ไปเป็นสำนักงานบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ไม่ได้ส่งผลต่อคุณภาพกำไร ถึงแม้ผลที่ได้จะสอดคล้องกับทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. การศึกษาพบว่า ความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไปได้แก่ ความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่องของกิจการในรายงานสอบบัญชี (GOING_OPI) มีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรที่ลดลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bartov et al. (2001) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accrual) กับรายงานของผู้สอบบัญชี ที่พบว่ารายงานของผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไป กรณีปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง และครอบคลุมถึงรายงานของผู้สอบบัญชีในแบบไม่มีเงื่อนไข แต่มีการเพิ่มวรรคอธิบายเพื่อเน้นข้อมูลและเหตุการณ์ ผลการศึกษาพบว่า รายงานผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไปกรณีดังกล่าวข้างต้นขึ้นอยู่กับรายการคงค้างที่อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหาร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Marty et al. (2004) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารกับรายงานของผู้สอบบัญชี ที่พบว่ารายงานของผู้สอบบัญชีในแบบที่เปลี่ยนแปลงไปกรณีปัญหาการ

ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และครอบคลุมถึงรายงานแบบที่ไม่มีเงื่อนไขแต่มีวรรคอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง ขึ้นอยู่กับรายการค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร

อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบมีเงื่อนไข (OPINION_CHANGE) ความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่มีข้อสังเกตทั่วไป (ABS_OPI) กับคุณภาพกำไร

สรุปผลการศึกษา ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอบบัญชีกับคุณภาพกำไรในครั้งนี้พบว่าไม่ว่าจะใช้บริการสอบบัญชีกับสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่หรือขนาดเล็กไม่ได้ทำให้คุณภาพการสอบบัญชีแตกต่างกัน จะมีเพียงการเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก และการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีเท่านั้น ที่ส่งผลทำให้คุณภาพกำไรสูงขึ้นที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีทำให้ความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชีเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้สอบบัญชีคนใหม่สามารถแก้ไขและปรับปรุงงบการเงินที่แสดงเปรียบเทียบซึ่งตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีคนก่อนและมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการตรวจสอบรายการสำรองและรายการคงค้าง และเมื่อความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่อง พบว่าคุณภาพกำไรจะต่ำ

3. ตัวแปรควบคุม จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรควบคุมกับคุณภาพกำไร ผลการศึกษาพบว่า

3.1 ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงาน (ROA) กับคุณภาพกำไร ผลการศึกษาครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับ Myers and Skinner (2000) และ Lee et al (2006) ที่พบว่าอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์กับการตกแต่งกำไรในทิศทางบวก อย่างไรก็ตามมีผลงานวิจัยที่ขัดแย้งกันโดยงานวิจัยของ Bedard et al.(2004) พบว่า อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการบริหารกำไรของกิจการ

3.2 ความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) ส่งผลให้คุณภาพกำไรต่ำ ความสัมพันธ์ในทิศทางดังกล่าวที่พบอาจเป็นเพราะผู้บริหารต้องการหลีกเลี่ยงการผิดเงื่อนไขตามที่ระบุไว้ในสัญญาเงินกู้ที่ให้ไว้กับเจ้าหนี้ จึงพยายามเพิ่มระดับของผลกำไรในงวดปัจจุบันให้สูงขึ้นเพื่อให้โครงสร้างทางการเงินเป็นไปตามเงื่อนไขของการทำสัญญาเงินกู้ ดังนั้นบริษัทที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนสูงจึงทำให้ผู้บริหารอาจจะรับเอาแนวทางในการปฏิบัติทางบัญชีหรือการทำรายการจัดหาเงินนอกงบดุลมาใช้เพื่อเพิ่มระดับของผลกำไรในงวดปัจจุบัน ทำให้กำไรไม่มีคุณภาพ และเพื่อลดความน่าจะเป็นที่จะผิดสัญญาเงินกู้ยืม ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์ (Positive Accounting Theory) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Defond and Jiamalvo (1994) ที่พบว่าบริษัทที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์สูงมีแนวโน้มที่ผู้บริหารจะบริหารกำไรมากขึ้นเพื่อป้องกันการผิดเงื่อนไขในสัญญาเงินกู้ เช่นเดียวกับ Watts and Zimmerman (1986) พบว่าบริษัทที่มีสัดส่วนของหนี้สินสูง มีแนวโน้มสูงที่จะทำการบริหารกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการผิดกฎตามกำหนดเงื่อนไขทางการเงิน (Debt convenient) ของเจ้าหนี้เนื่องจากหากผลกำไรของบริษัทลดลงหรือมีผลขาดทุน ทำให้เจ้าหนี้เกิดความไม่มั่นใจต่อความสามารถในการชำระหนี้ของบริษัท เจ้าหนี้จึงทำการกำหนดกฎเกณฑ์บางอย่าง เช่น การดำรงอัตราส่วนทางการเงิน หรือต้นทุนในการกู้ยืมเงิน เป็นต้น

3.3 ขนาดของกิจการ (FIRMSIZE) พบว่าขนาดกิจการไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพกำไร การศึกษาครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับ Watts and Zimmerman (1978) ที่พบว่าบริษัทที่มีขนาดใหญ่กว่าจะมีการเปิดเผยข้อมูล และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายกว่าหรือใช้ต้นทุนน้อยกว่าบริษัทขนาดเล็ก ทำให้นักลงทุนสามารถตรวจสอบข้อมูลได้ง่ายกว่า ดังนั้นบริษัทขนาดใหญ่จึงมีแนวโน้มที่จะมีคุณภาพกำไรมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก Siregar and Utama (2008) และผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Xie, Davidson, and Dadalt (2003) Yang and Krishnan (2005) Thoopsamut and Jaikengkit (2009) และ Datta et al. (2013) ที่พบว่าขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับคุณภาพกำไร

3.4 อายุกิจการ (AGE) ไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพกำไร ซึ่งไม่เป็นไปตามทฤษฎีวัฏจักรธุรกิจ (Business Life Cycle Theory) ที่พบว่าระดับรายการคงค้างจะแตกต่างกันไปตามวงจรธุรกิจ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศลียา สังขสุวรรณ 2548 ที่พบว่า อายุของกิจการจากกลุ่มตัวอย่างความสัมพันธ์ระยะสั้นมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรในทิศทางเดียวกัน นั้นหมายถึง เมื่ออายุกิจการน้อยจะมีคุณภาพกำไรต่ำ

3.5 กระแสเงินสดอิสระ (FCF) ไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพกำไร ผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับ Dechow (1994) และ Peasnell et al. (2000) ที่พบว่ากระแสเงินสดอิสระมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการบริหารกำไรของบริษัทหรือมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร เนื่องจากผู้บริหารจะใช้วิธีการบริหารกำไรเพื่อปกปิดผลการดำเนินงานหรือกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่ตกต่ำซึ่งส่งผลต่อคุณภาพกำไร

4. การอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไร กับการจ่ายเงินปันผล

ศึกษาจากตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับการจ่ายเงินปันผล ได้แก่ คุณภาพกำไร และศึกษาจากตัวแปรควบคุม ได้แก่ ผลการดำเนินงาน (ROA) ความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) ขนาดของกิจการ (FIRMSIZE) อายุกิจการ (AGE) และกระแสเงินสดอิสระ (FCF) ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

4.1 การศึกษาพบว่า คุณภาพกำไรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจ่ายเงินปันผล นั้นหมายถึง เมื่อกิจการมีคุณภาพกำไรสูงจะส่งผลให้มีการจ่ายเงินปันผลในอัตราที่สูงขึ้น การพบความสัมพันธ์เช่นนี้อาจเป็นเพราะ เมื่อบริษัทมีกำไรที่มีคุณภาพย่อมมีเงินสดมากเพียงพอที่นำไปจ่ายเงินปันผลได้ ทั้งนี้บริษัทเชื่อว่าเงินปันผลเป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดความเชื่อมั่นและความมั่นคงในการตัดสินใจของนักลงทุน อันจะส่งผลไปถึงการระดมทุนที่ง่ายขึ้นของบริษัท และบริษัทเชื่อว่านักลงทุนจะยอมจ่ายเงินซื้อหุ้นราคาที่เหมาะสมกว่าหรือในราคาที่มีส่วนเกิน (Premier) สำหรับหุ้นของบริษัทที่มีการจ่ายเงินปันผลอย่างสม่ำเสมอ ประกอบกับความสอดคล้องของราคาหุ้นและการจ่ายเงินปันผลที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน Asquith and Mullins (1983) การจ่ายเงินปันผลจึงเป็นตัวสะท้อนถึงความสามารถในการทำกำไร ผลการดำเนินงานในปัจจุบันและแนวโน้มการดำเนินงานในอนาคตของบริษัท Fairchild (2010); Hussainey and Aal-Eisa (2009) กำไรที่สามารถคาดการณ์ได้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ผู้บริหารนำมาพิจารณาในการกำหนดนโยบายการจ่ายเงินปันผล Scott, Jr and etc. (1999) นั่นคืออัตราส่วนการจ่ายเงินปันผลจะขึ้นอยู่กับความสามารถในการคาดการณ์กำไรในอนาคตของกิจการ ถ้ากำไรไม่มีคุณภาพและผันผวนมาก ผู้บริหารอาจไม่มั่นใจใน

ความสามารถของบริษัทในการก่อให้เกิดเงินสดอย่างเพียงพอเพื่อตอบสนองความต้องการเงินสดในอนาคตได้ ผู้บริหารจึงต้องจัดสรรกำไรส่วนใหญ่เก็บไว้เพื่อการใช้เงินในอนาคต ในทางกลับกันหากบริษัทที่มีแนวโน้มกำไรสม่ำเสมอและมีคุณภาพจะจัดสรรกำไรเพื่อจ่ายเงินปันผลในสัดส่วนที่มากกว่าส่วนที่จะเก็บสำรองไว้ลงทุนในอนาคต เพราะผู้บริหารมั่นใจว่าจะสามารถทำกำไรเพื่อตอบสนองความต้องการเงินทุนในอนาคตได้ จึงสามารถจ่ายเงินปันผลในอัตราที่สูงขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งสัญญาณที่ดีเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน ความสามารถในการทำกำไร ความมั่นคง และกระแสเงินสดในอนาคตที่ดี การจ่ายเงินปันผลจึงช่วยลดความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล เพราะเป็นการจูงใจให้นักลงทุนเชื่อว่า บริษัทยังมีความสามารถในการสร้างกำไรและเป็นบริษัทที่น่าลงทุน เป็นการส่งสัญญาณของความคาดหวังของบริษัทในอนาคต Booth and Chang (2011) ซึ่งเป็นไปตาม ทฤษฎีการส่งสัญญาณ (Signaling Theory) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Haider et al. (2012) และ Aurangzeb and Dilawer (2012) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการจัดการกำไรกับการจ่ายเงินปันผล พบว่าการจัดการกำไรและการจ่ายเงินปันผลมีความสัมพันธ์ไปทิศเชิงลบ นั่นหมายความว่าบริษัทที่มีคุณภาพกำไรที่สูง จะมีการจ่ายเงินปันผลที่สูงตามไปด้วย อย่างไรก็ตามผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับการศึกษาโดย Kasanen et al. (1999) ที่พบว่า ผู้ถือหุ้นมีความต้องการที่จะได้ผลตอบแทนที่สูงและคาดหวังที่จะได้รับเงินปันผลจ่ายอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นบริษัทจึงมีแรงจูงใจที่จะทำการจัดการกำไรให้เพียงพอที่จะจ่ายเงินปันผล และงานวิจัยของ Edelstein et al. (2009) ยังพบว่า ความต้องการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการจ่ายเงินปันผลได้ กระตุ้นให้ผู้บริหารมีการจัดการกำไร หากบริษัทมีรายงานกำไรที่สูง ผู้ถือหุ้นของบริษัทจะคาดหวังถึงการจ่ายเงินปันผลที่สูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับการงานวิจัยของ Moghri and Galogah (2013) ที่พบว่า การจัดการกำไรกับการจ่ายเงินปันผลมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีสาระสำคัญ

4.2 ตัวแปรควบคุม จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรควบคุมกับการจ่ายเงินปันผล ผลการศึกษาพบว่า

1) ผลการดำเนินงาน (ROA) มีไม่อิทธิพลต่อการจ่ายเงินปันผล ผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับ Jensen et al. (1992) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานและการจ่ายเงินปันผลในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยผลการดำเนินงานวัดจากผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจ่ายเงินปันผล เนื่องจากบริษัทไม่ต้องสำรองเงินไว้สำหรับการลงทุนในอนาคตจึงนำมาจ่ายเงินปันผลได้ เป็นการส่งสัญญาณให้ผู้ถือหุ้นทราบว่าอาจจะมีการจ่ายเงินปันผลในอนาคต Harada and Nguyen (2005); Ramli (2010) เช่นเดียวกับ Ling et al. (2008) ที่พบว่าความสามารถในการทำกำไร (Profitability) เป็นปัจจัยที่กระทบต่อการจ่ายเงินปันผลของบริษัท และไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Imran (2011) ที่พบว่า ความสามารถในการทำกำไร เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเงินปันผลไปในทิศทางเดียวกัน

2) ความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) ส่งผลให้จ่ายเงินปันผลในอัตราที่ต่ำลง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการทำธุรกรรมต่าง ๆ ของบริษัทย่อมมีต้นทุนเกิดขึ้นเสมอ โดยต้นทุนดังกล่าวจะมาจากผู้มีส่วนได้เสียแต่ละฝ่าย ซึ่งบริษัทต้องพยายามลดต้นทุนกับบุคคลเหล่านั้นให้อยู่ในมูลค่าต่ำที่สุด โดยต้นทุนระหว่างบริษัทกับเจ้าหนี้โดยรวมไปถึงดอกเบี้ยจ่าย และค่าปรับเนื่องจากผิดสัญญาเงินกู้ยืม ซึ่ง

บริษัทพยายามจ่ายหนี้สินให้ตรงเวลา ดังนั้นความจำเป็นในการชำระหนี้สินจึงเป็นปัจจัยที่ต้องถูกนำมาพิจารณา ก่อนการประกาศจ่ายเงินปันผลในแต่ละครั้ง เพื่อเป็นการรักษาเครดิตของบริษัท และเป็นการลดต้นทุนธุรกรรมที่จะเกิดขึ้นจากการผิดนัดชำระหนี้ลง การที่ความเสี่ยงทางการเงินสูงส่งผลให้มีการจ่ายเงินปันผลต่ำเนื่องจากความจำเป็นในการชำระหนี้ โดยบริษัทต้องมีการกันกำไรส่วนหนึ่งเอาไว้เพื่อจ่ายภาระผูกพัน ผลที่ตามมาคือบริษัทไม่สามารถจ่ายเงินปันผลได้ ดังนั้นเมื่อบริษัทมีความเสี่ยงทางการเงินสูงจึงมักมีการจ่ายเงินปันผลในอัตราที่ต่ำลง ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีต้นทุนธุรกรรม (Transaction cost theory) Klaes (2008) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ นลินี เวชริระยะสกุล (2551) ที่ทำการศึกษาบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2546-2550 พบว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับอัตรา การจ่ายเงินปันผล

3) ขนาดของกิจการ (FIRMSIZE) ไม่มีอิทธิพลต่อการจ่ายเงินปันผล ผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Al-Najjar (2009) ที่พบว่า ขนาดของบริษัท เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเงินปันผลจ่าย และ Imran (2011) ที่พบว่าขนาดของบริษัทเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเงินปันผลต่อหุ้นไปในทิศทางเดียวกัน

4) อายุกิจการ (AGE) ไม่มีอิทธิพลต่อการจ่ายเงินปันผล ซึ่งไม่สอดคล้องกับทฤษฎีวิวัจจักรธุรกิจ (Business Life Cycle Theory) Churchill and Lewis (1983) ที่พบว่าบริษัทที่อยู่ในช่วงเริ่มต้นและเติบโตนั้น จำเป็นต้องใช้เงินทุนสูง ทำให้บริษัทอาจไม่สามารถประกาศจ่ายเงินปันผลได้ แต่บริษัทที่มีอายุมากขึ้นจนเริ่มเข้าสู่ภาวะอิ่มตัวและถดถอยจะเน้นไปที่การคืนผลตอบแทนให้กับนักลงทุนมากกว่าการเก็บกำไรไว้ลงทุนเหมือนกับบริษัทที่มีอายุน้อยและอยู่ในช่วงเติบโต ซึ่งทำบริษัทที่มีอายุน้อยมักไม่ค่อยประกาศจ่ายปันผล ในขณะที่บริษัทที่มีอายุมากจะมีการประกาศจ่ายปันผลที่สูง และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Grullon et al. 2005 ที่พบว่า บริษัทที่มีแนวโน้มที่จะเพิ่มการจ่ายเงินปันผล ขณะที่บริษัทเจริญเติบโตเต็มที่เพราะมีการลงทุนที่ลดลง และมีกระแสเงินสดอิสระมากขึ้นทำให้บริษัทจ่ายออกในรูปเงินปันผลหรือซื้อหุ้น เป็นสิ่งที่บ่งบอกว่าจะไม่มีการลงทุนเพิ่ม

5) กระแสเงินสดอิสระ (FCF) ไม่มีอิทธิพลต่อการผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ที่พบว่ากิจการที่มีกระแสเงินสดอิสระคงเหลือสูงมักจะมีผลการจ่ายเงินปันผลในอัตราที่สูง Easterbrook (1984); Jensen (1986); Lang and Litzenberger (1989)

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลส่งผลให้คุณภาพกำไรของบริษัทเพิ่มขึ้น ได้แก่ สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบบริษัท การเปลี่ยนสำนักงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big-4) ไปเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Non-big 4) และการเปลี่ยนผู้สอบบัญชี และเมื่อประเภทความเห็นของผู้สอบบัญชีเป็นแบบการแสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไขแต่ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่องจะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรที่ต่ำ และพบว่าเมื่อบริษัทมีคุณภาพกำไรที่สูงจะจ่ายเงินปันผลในอัตราที่สูงเช่นกัน นั้นแสดงให้เห็นว่าบริษัทใช้การจ่ายเงินปันผลในการส่งสัญญาณคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพื่อเป็นการลดปัญหาตัวแทนที่เกิดจากการไม่สมมาตรของข้อมูลระหว่างผู้บริหารกับผู้ลงทุน

5. ข้อเสนอแนะ

การจ่ายเงินปันผลที่เพิ่มขึ้นของบริษัท. เป็นการส่งสัญญาณว่าบริษัทมีผลการดำเนินงานที่ดีในอนาคต อีกทั้งการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจะส่งผลให้มูลค่ากิจการเพิ่มขึ้นโดยนักลงทุนยินดีที่จะได้รับเงินปันผลเพื่อนำไปลงทุนต่อมากกว่าการรอกำไรที่จะได้จากการที่ราคาหุ้นจะสูงขึ้นในอนาคต และหากบริษัทรายงานผลกำไรที่สูงในงบการเงินจะส่งผลให้นักลงทุนเกิดความสนใจที่จะลงทุนซื้อหลักทรัพย์ของกิจการนั้นด้วยมูลค่าที่สูงตามมาอีกด้วย ด้วยสาเหตุนี้อาจทำให้ผู้บริหารของบริษัทเกิดแรงจูงใจสร้างผลประโยชน์สูงสุดให้แก่ตนเองด้วยการบริหารกำไรให้บิดเบือนไปจากความจริง ในมาตรฐานทางบัญชีนั้น งบการเงินนั้นไม่ได้ระบุว่ามีมาตรการตกแต่งตัวเลขหรือมีการบริหารกำไร จะมีเพียงข้อสังเกตความผิดปกติจากรายงานของผู้สอบบัญชีที่ยาวผิดปกติ มีการเอ่ยถึงความไม่แน่นอนต่าง ๆ ที่มีสาระสำคัญ มีการออกรายงานที่ล่าช้ากว่าปกติ เป็นต้น สัญญาณเตือนเหล่านี้ อาจเป็นตัวบ่งบอกว่าผู้บริหารและผู้สอบบัญชีมีความเห็นที่ขัดแย้งกันเกี่ยวกับรายการบางรายการว่าควรจะมีวิธีปฏิบัติทางบัญชีอย่างไรจึงจะเกิดความเหมาะสม ดังนั้นหากผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินความเสี่ยงจากการใช้ข้อมูลได้นั้นย่อมเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุนซึ่งปัจจุบันนี้นักลงทุนยังไม่สามารถทราบได้ว่างบการเงินใดมีการบริหารกำไรหรือไม่ เนื่องจากกิจการที่มีการบริหารกำไรจะเก็บข้อมูลกำไรที่แท้จริงไว้เป็นความลับ โดยมีเพียงผู้บริหารเท่านั้นที่ทราบข้อมูลกำไรที่แท้จริง ซึ่งหากบริษัทมีการบริหารกำไรสูงย่อมส่งผลให้คุณภาพกำไรต่ำ โดยผู้ลงทุนควรพิจารณาสัญญาณต่างๆ เพื่อประกอบในการตัดสินใจลงทุน

การศึกษาครั้งนี้ จะบ่งบอกถึงสัญญาณบ่งชี้ถึงคุณภาพกำไรที่ส่งอิทธิพลต่อการจ่ายเงินปันผลของบริษัทต่างๆในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนั้นจะเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่จะช่วยให้ผู้ลงทุนนำมาใช้เป็นหลักเกณฑ์เบื้องต้นประกอบการตัดสินใจในการลงทุน ซึ่งข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัยมีดังนี้

1) ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

สำหรับนักลงทุน: นำผลการศึกษาด้านประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบ คุณภาพการสอบบัญชี และด้านการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มาใช้ในการพิจารณาตัดสินใจเลือกลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับหน่วยงานกำกับดูแล: ใช้ข้อมูลผลการศึกษาเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงและควบคุม ให้การสอบบัญชีมีมาตรฐานและคุณภาพมากขึ้นและมีการทบทวนหลักเกณฑ์เพื่อปรับปรุงกระบวนการในการกำกับดูแลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไปในอนาคต เนื่องจากผลการศึกษาเรื่องประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบพบว่ามีเพียงสัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบเท่านั้นที่ส่งผลให้คุณภาพกำไรเพิ่มขึ้น อันจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตลาดทุนของประเทศไทยต่อไป

สำหรับผู้บริหาร: ใช้ข้อมูลเพื่อทบทวนบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ และลดแรงจูงใจของผู้บริหารไม่ให้เกิดการสร้างผลประโยชน์สูงสุดให้แก่ตนเองด้วยการบริหารกำไรให้บิดเบือนไปจากความจริง

สำหรับนักวิชาการและบุคคลทั่วไป: สามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นฐานเพื่อต่อยอดพัฒนา และขยายฐานของความรู้ในการศึกษาวิจัยในอนาคต

2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากผลการศึกษานี้ยังไม่สามารถอ้างอิงถึงทุกกลุ่มบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเฉพาะบริษัทในกลุ่มธุรกิจธนาคาร เงินทุนหลักทรัพย์ ประกันชีวิตและประกันภัย บริษัทที่เข้าข่ายอาจถูกเพิกถอน ถูกเพิกถอน และบริษัทที่เพิ่งเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งบริษัทเหล่านี้มีความเสี่ยงสูงที่จะดำเนินการบริหารกำไร ซึ่งอาจทำให้ผู้ลงทุนไม่สามารถทราบข้อมูลกำไรที่แท้จริงได้ ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดการตัดสินใจที่ผิดพลาดในการลงทุนและเกิดผลเสียหายตามมา ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรจะต้องหาวิธีการให้ได้มาซึ่งการเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัยกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มบริษัทที่ได้กล่าวมาข้างต้น

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเปรียบเทียบการวัดการบริหารกำไรที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร ระหว่างตัวแบบของ Jones และตัวแบบของ Yoon เพียงสองตัวแบบ ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจหาตัวแบบอื่นๆ ที่ใช้คำนวณหาการบริหารกำไรที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารเพื่อเป็นการยืนยันผลที่ได้เพิ่มเติม

3) ข้อจำกัดของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีการตัดข้อมูลไปบางส่วน ที่เกิดจากการนำข้อมูลมาทดสอบค่าผิดปกติ (Outlier) โดยการนำข้อมูลมาสร้างเป็นแผนภาพกระจาย (Scatter Plots) หากข้อมูลมีค่าแตกต่างทั้งมากกว่าและน้อยกว่าจากข้อมูลในชุดเดียวกันมากผิดปกติได้ดำเนินการขจัดข้อมูลที่มีค่าผิดปกติและตัดข้อมูลของบริษัทที่มีข้อมูลทางบัญชีไม่ครบถ้วนและไม่ต่อเนื่องซึ่งส่งผลทำให้มีการศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดด้านข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา จึงทำให้ผลการศึกษาที่ได้ไม่ตรงกับค่าความคาดหวัง

บรรณานุกรม

- นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจั่นเพชร. การสอบบัญชี. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ทีพีเอ็นเพรส, 2559.
- สภาวิชาชีพการบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2559) มาตรฐานการสอบบัญชี กรุงเทพมหานคร (ค้นเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2559)
- ศิลปพร ศรีจั่นเพชร. 2548. การกำกับดูแลกิจการที่ดี. กรุงเทพฯ : ทีพีเอ็นเพรส
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. คู่มือบริษัทจดทะเบียน 2557. เข้าถึงได้จาก : http://www.set.or.th/th/regulations/supervision/files/SET_Manual_2014.pdf, 11 กุมภาพันธ์ 2557.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ดัชนีราคา SET High Dividend 30 index 2556. เข้าถึงได้จาก : <http://www.set.or.th/th/products/index/files/2013-01-SETHD-IndexRule-TH.pdf>, 27 พฤศจิกายน 2557.
- วรศักดิ์ ทูมมานนท์. 2543. คุณรู้จัก Creative accounting และคุณภาพกำไรแล้วหรือยัง?. กรุงเทพมหานคร : ไอโอเน็ค อินเทอร์เน็ต รีซอสเซส.
- Abbott, L.J., Parker, S. and Peters, G.F. (2004), "Audit committee characteristics and restatements", *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 23, 69-87.
- Affify, H.A.E., (2009). Determinants of audit report lag : Does implementing corporate governance have any impact? Empirical evidence from Egypt. *Journal of Applied Accounting Research*, 10(1), 56-86.
- Aharony, J. and I. Swary. (1980). 'Quarterly Dividend and Earnings Announcements and Stockholders' Return: An Empirical Analysis', *The Journal of Finance*, 35(1), 1-12.
- AICPA, American Institute of Certified Public Accountants. (1992). Statement of Position Regarding Mandatory Rotation of Audit Firms of Publicly Held Companies. Accessible via < <http://www.aicpa.org/members/div/secps/lit/sops/1900.htm> > Access date the 22nd of April 2005.
- Al-Fayoumi, N., Abuzayed, B., & Alexander, D. (2010). Ownership structure and earnings management in emerging markets: The case of Jordan. *International Research Journal of Finance and Economics*, 38, 28-47.
- Ali. shah. S. Z., Butt. S. A., & Hasan, A. (2009). Corporate Governance and Earnings Management an Empirical Evidence Form Pakistani Listed Companies. "European Journal of Scientific Research", 26(4), 624-638.
- Al-Najjar, B. (2009). Dividend behaviour and smoothing new evidence from Jordanian panel data. *Studies in Economics and Finance*, 26(3), 182-197.
- Anderson, K. L., Deli, D. N., & Gillan, S. L. (2003). Boards of directors, audit committees, and the information content of earnings.

- Anderson, R. C., Mansi, S. A., & Reeb, D. M. (2004). Board characteristics, accounting report integrity, and the cost of debt. *Journal of Accounting and Economics*, 37(3), 315–342.
- Antle, R., Nalebuff, B., (1991). Conservatism and auditor–client negotiations. *Journal of Accounting Research*, 29, 31–54.
- Arel, B., Brody, R. G. & Pany, K. (2005). Audit Firm Rotation and Audit Quality. *The CPA Journal*, 75(1), 36-39.
- Arruñada, B. & Paz-Ares, C. (1997). Mandatory Rotation of Company Auditors: A Critical Examination. *International Review of Law and Economics*, 17, 31-61.
- Asquith, P. & Mullins, D. W. (1983). The impact of initiating dividend payments on shareholder wealth. *Journal of Business*, 56(1), 77-96.
- Athanasakou, V., N. C. Strong and M. Walker (2011), ‘The Market Reward for Achieving Analyst Earnings Expectations: Does Managing Expectations or Earnings Matter?’ *Journal of Business Finance & Accounting*, 38, 58-94.
- Ayers, B.C., Laplante, S.K., Li, O.Z. and Schwab, C. (2010). Investor Trading and Book-Tax Differences.
- Ayres, F. L. (1994). Perceptions of earnings quality: What managers need to know. *Management Accounting-New York*, 75, 27-27.
- Banderlipe, MR. (2009). ‘The impact of selected corporate governance variables in mitigating earnings management in the Philippines’, *DLSU Business & Economics Review*, 19(1), 17-27.
- Barton, Eli, Dan Ferdinand A. Gul, and Judy S.L. Tsui. (2000). Discretionary-accruals models and audit qualifications. *Journal of Accounting and Economics*, 30(3), 421-452.
- Beattie, V. & Fearnley, S. (1995). The importance of audit firm characteristics and the drivers of auditor change in UK listed companies, *Accounting and Business Research*, 25, 227-239.
- Benartzi, S., Michaely, R., Thaler, R. (1997). Do changes in dividends signal the future or the past? *Journal of Finance* 52, 1007-1034.
- Bradbury, Michael E., Yuen Teen Mak, and S.M. Tan. (2004). Board characteristics, audit committee characteristics and abnormal accruals.
- Bayless, M., and S. Chaplinsky. (1996). “Is there a ‘Window of Opportunity’ for Seasoned Equity Issuance?” *Journal of Finance* 51, 253-278

- Beasley, M., J. Carcello, D. Hermanson and P. D. Lapedes. (2000). Fraudulent financial reporting: Consideration of industry traits and corporate governance mechanisms. *Accounting Horizons* , 441-454.
- Beasley, M. J., J. Carcello, D. Hermanson, and T. Neal. (2009). The audit committee oversight process. *Contemporary Accounting Research*, 26 (1), 65-122.
- Beasley, M. S., & Salterio, S. (2001). The relation between board characteristics and voluntary improvements in audit committee composition and member experience *Contemporary Accounting Research*, 18, 1–34.
- Becker, C. L., DeFond, M.L., Jiambalvo, J., & Subramanyam, K.R. (1998). The effect of audit quality on earnings management. *Contemporary Accounting Research*, 15, 1-24.
- Bedard, J., Chtourou, S.M., & Courteau, L. (2004). The effect of audit committee expertise, independence, and activity on aggressive earnings management. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 23, 13-35.
- Bowen, R. M., Rajgopal, S. and Venkatachalam, M. (2008). Accounting Discretion, Corporate Governance, and Firm Performance. *Contemporary Accounting Research*, 25: 351–405.
- Bryan, Daniel M., Carol Liu, and Samuel L. Tiras. (2004). The influence of independent and effective audit committees on earnings quality.
- Cahan, S. F. (1992). The effect of antitrust investigations on discretionary accruals: A refined test of the political-cost hypothesis. *The Accounting Review*, 67(1), 77-95.
- Carcello, J. V., D. R. Hermanson, and T. L. Neal. (2002). Disclosures in audit committee charters and reports. *Accounting Horizons*, 16(4), 291-304.
- Carcello, J. V., Hermanson, D.R., & Neal, T.L. (2002). Disclosures in audit committee charters and reports. *Accounting Horizons*, 16, 291-304.
- Carcello, J.V., Hollingsworth, C.W., Klein, A. and Neal, T.L. (2006). Audit committee financial expertise, competing corporate governance mechanisms and earnings management. 15, 2011,
- Chang, J.C. and Sun, H.L. (2009). Crossed-listed foreign firms' earnings informativeness, earnings management and disclosures of corporate governance information under SOX. *The International Journal of Accounting*, 44, 1-32.
- Charoenwong, C. and Jiraporn, P. (2009). Earnings management to exceed thresholds: Evidence from Singapore and Thailand. *Journal of Multinational Financial Management*, 19, 221-236.
- Chen, C.J.P., Chen, S., and Su, X. (2001). Profitability Regulation, Earnings Management,

- and Modified Audit Opinions: Evidences from China. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*. 20(2), 9-30
- Chen, G, Firth, M, Gao, D & Rui, (2006). Ownership structure, corporate governance, and fraud : evidence from China, *Journal of Corporate Finance*, 12, 424-448.
- Chen, K.Y., Elder, R.J. and Hsieh, Y.M. (2007). Corporate governance and earnings management: The implications of corporate governance best-practice principles for Taiwanese Listed Companies. *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 3(2), 73-105.
- Chen, K.Y., K., Lin and J., Zhou, (2005). "Audit quality and earnings management for Taiwan IPO firms", *Managerial Auditing Journal*, 20(1), 86-104.
- Chen, X, Cheng, Q & Wang, X. (2010). Does increased board independence reduce earnings Management Evidence from recent regulatory reform. Working Paper, University of Wisconsin-Madison. Chinese University of Hong Kong.
- Collins, Daniel W., and Paul Hribar. (2002). Errors in estimating accruals: Implications for empirical research, *Journal of Accounting Research*, 40, 105–134.
- Connelly, J.T., Limpaphayom, P. and Nagarajan, N.J. (2012). Form versus substance: The effect of ownership structure and corporate governance on firm value in Thailand. *Journal of Banking & Finance*, 36, 1722-1743.
- Daily, C. M., Johnson, A.E., Dalton, D.R. (1998). Compensation committee composition as a determinant of CEO compensation. *Acad. Manage. J*, 41, 209-220.
- Davidson D, K., E. C. Roberts, A. M. Wilson, and E. Mitchell. (2005). The role of prey nutritional status in governing protozoan nitrogen regeneration efficiency, 156, 45–62.
- Davidson, R., Goodwin, J., & Kent, P. (2005). Internal governance structures and earnings management. *Accounting and Finance*, 45, 241–267.
- Davidson, S., Stickney, C., & Weil, R. (1987). *Accounting: The language of business* (7th ed.). New Jersey, NJ: Thomas Horton Publishing.
- Davidson, W. N., B. Xie and W. Xu. (2004). Market reaction to voluntary announcements of audit committee appointments: The effect of financial expertise. *Journal of Accounting and Public Policy*, 23, 279–293.
- DeAngelo, L.E., (1981). "Auditor size and audit quality", *Journal of Accounting and Economics*, 3, 183-199.

- DeAngelo, Linda E. (1986). "Accounting Numbers as Market Valuation Substitutes: A Study of Management Buyouts of Public Stockholders." *The Accounting Review*, July, 400-420.
- Dechow, P. (1994) "Accounting Earnings and Cash Flows as Measures of Firm Performance: The Role of Accounting Accruals," *Journal of Accounting and Economics*, 3-42.
- Dechow, P. M., and D. J. Skinner. (2000). Earnings management: Reconciling the views of accounting academics, practitioners, and regulators. *Accounting Horizons*, 14(2), 235–50.
- Dechow, P.M., W. Ge, and K.M. Schrand (2010): Understanding Earnings Quality: A Review of the Proxies, Their Determinants and Their Consequences, *Journal of Accounting and Economics*, 50, 344-401.
- Dechow, P.M., R.G. Sloan & A.P. Sweeney(1995): ., "Detecting Earnings Management," *The Accounting Review*, 70, 193-225.
- Deis Jr, D. R., & Giroux, G. (1996). The effect of auditor changes on audit fees, audit hours, and audit quality. *Journal of Accounting and Public Policy*, 15(1), 55-76.
- DeFond, Mark L. and K.R. Subramanyam. (1998). Auditor changes and discretionary accruals. *Journal of Accounting and Economics*, 25, (1), 35-67.
- DeFond, ML & Jiambalvo, J. (1994). 'Debt covenant violation and manipulations of accruals', *Journal of Accounting and Economics*, 17, 145-176.
- Deis, D. R., Giroux, G. A. (1992). Determinants of Audit Quality in the Public Sector. *The Accounting Review*, 67(3), 462-479.
- Deis, D. R., Giroux, G. (1996). The Effect of Auditor Changes on Audit Fees, Audit Hours, and Audit Quality. *Journal of Accounting and Public Policy*. 15, 55-76.
- DeZoort, F.T., and Salterio, S.E. (2001). "The effects of corporate governance experience And financial reporting and audit knowledge on audit committee directors' judgments", *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 20, 31-48.
- DeZoort, F. T., Hermanson, D. R., Archambeault, D. S., & Reed, S. A. (2002). Audit committee effectiveness: A synthesis of the empirical audit committee literature. *Journal of Accounting Literature*, 21, 38-75.
- Dhaliwal, D., Naiker, V., Zealand, N., Navissi, F., East, C., & Author, C. (2007). Audit committee financial expertise , corporate governance and accruals quality : an

empirical analysis audit committee financial Expertise , Corporate Governance and Accruals Quality:An Empirical Analysis.

- Dye, R. (1988). "Earnings management in an overlapping generations model", *Journal of Accounting Research*, 26, 195-235.
- Dye,R.A. (1991). Informationally motivated auditor replacement. *Journal of Accounting and Economics*, 14, 347-374.
- Easterbrook, F.H. (1984). 'Two Agency-Cost Explanation of Dividends', *The American Economic Review*, 74,(4), 650–659.
- Edelstein. R., (Liu, P. P., & Tsang, D. (2009). Real Earnings Management and Dividend Payout Signals: "real state: Faculty Building", CA 94720, U.S.A. *European Accounting Review*, 9(3), 419-442.
- Wooten, T. C. (2003). Research about audit quality. *The CPA Journal*, 73(1), 48-50.
- Fairchild, R. (2010). Dividend policy, Signaling and Free Cash Flow: An Integrated Approach. *Managerial Finance*, 36(5), 394-413.
- Francis, J. R. (2011). A framework for understanding and researching audit quality. *AUDITING: A Journal of Practice & Theory*, 30(2), 125–152.
- Francis, J. R., Maydew, L. E., & Sparks, H. (1999). The role of big 6 auditors in the credible reporting of accruals. *AUDITING: A Journal of Practice & Theory*, 18(2).
- Fama, EF & Jensen, MC. (1983). 'Separation of ownership and control', *The Journal of Law and Economics*, 2(26), 301-325.
- Francis, J. R. (2004). What do we know about audit quality? *The British Accounting Review*, 36, 345-368.
- García, Laura Sierra, Barbadillo, Emiliano Ruiz, & Perez, Manuel Orta. (2012). Audit committee and internal audit and the quality of earnings: Empirical evidence from Spanish companies. *Journal of Management & Governance*, 16, 305-331.
- Gill, A., Nahum, B., & Tibrewala, R. (2010). Determinants of Dividend Payout Ratios: Evidence from United States. *The Open Business Journal*, 3, 8-14.
- Grullon, G., Michaely, R. and Swaminathan, B. (2002). "Are dividends changes a sign of firm maturity?", *The Journal of Business*, 75(3), 387-424.
- Gunny, K.A. (2005). What are the consequences of real earnings management? Working Paper, University of Colorado, USA.

- Hashim, U.J.B. & Rahman, R.B.A. (2010). Board Independence, Board Diligence, Board Expertise and Impact on Audit Report Lag in Malaysian Market.
- Hoyle, J. (1978). Mandatory auditor rotation: The arguments and alternative. *Journal of Accountancy*, 145(5), 69-78.
- Hussainey, K. (2009), "Do dividends signal information about future earnings? ", *Applied Financial Economics Letters*, forthcoming.
- Ireland, J. C., & Lennox, C. S. (2002). The large audit firm fee premium: a case of selectivity bias? *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 17(1), 73-91.
- Jaggi, B & Tsui, J. (2007). 'Insider trading earnings management and corporate governance: Empirical evidence based on Hong Kong Firms', *Journal of International Financial*
- Jensen, MC (1993). 'The Modern Industrial Revolution, Exit, and the Failure of Internal Control Systems', *The Journal of Finance*, 3(48), 831-880.
- Kaszniak, R. (1999). 'On the association between voluntary disclosure and earnings management', *Journal of Accounting Research*, 37(1), 57-81.
- Kim, HJ & Yoon, SS. (2008). 'The impact of corporate governance on earnings management in Korea', *Malaysian Accounting Review*, 7(1), 43-59.
- Kim, J.B., Song, B.Y., & Zhang, L. (2010). Earnings management through real activities and bank loan contracting. Working Paper, City University of Hong Kong.
- Kim, J., Chung, R., Firth, M. (2003). Auditor conservatism, asymmetric monitoring, and earnings management. *Contemporary Accounting Research*, 20, 323-359
- Klein, A. (2002). Audit committee, board of director characteristics, and earnings management. *Journal of Accounting and Economics*, 33(3), 375-400.
- Korajczyk, R.A., D.J.Lucas and R.L. McDonald. (1992). Equity issue with time-varying asymmetric information. *J.Financ. Quant. Anal*, 27, 397-417.
- Lang, L.H., Litztenberger, R.H. (1989). Dividend announcements : cash flow signaling vs. Freecash flow hypothesis? *Journal of Financial Economics*, 24, 181-191.
- Larcker D., S. Richardson, and I. Tuna. (2007). Corporate governance, accounting outcomes, and organizational performance. *The Accounting Review*, 82(4), 963-1008.
- Linck, J.S., Netter, J.M., Yang, T., (2009) The effects and unintended consequences of

- The Sarbanes-Oxley Act on the supply and demand for directors. *Rev. Financ. Stud.*, 22, 3287-3328.
- Lintner, J. (1956). Distribution of incomes of corporations among dividends, retained earnings, and debt. *Journal of Financial Economics*, 5, 109-132.
- Larcker, D. F., & Richardson, S. A. (2004). Fees paid to audit firms, accrual choices, and corporate governance. *Journal of Accounting Research*, 42(3), 625-658.
- Lobo, GJ & Zhou, J (2006). 'Did Conservation in Financial Reporting increase after Sarbanes- Oxley Act? Initial Evidence', *Accounting Horizons*, 20(1), 57- 73.
- Lo, K. (2008). Earnings management and earnings quality. *Journal of Accounting and Economics*, 45, 350–357.
- Mohamad Naimi, M.N., Rohami, S. & Wan-Hussin, W.N. (2010). Corporate Governance and Audit Report Lag in Malaysia. *Asian Academy of Management Journal of Accounting and Finance*, 6(2), 57–84.
- Mulford, C.W., and Comiskey, E.E. (1996). *Financial Warnings*. New York: John Wiley & Sons.
- Miller, M. H. and Modigliani, F. (1961), "Dividends policy, growth, and the valuation of shares", *Journal of Business*, 34(4), 411-433.
- Mautz, R. K. & Sharaf, H. A., *The Philosophy of Auditing* (Sarasota, Florida: AM, 1961).
- Merton H. Miller and Myron Scholes. (1982) "Dividends and Taxes: Some Empirical Evidence." *Journal of Political Economy*, 18–41.
- Mulford, C., & Comiskey, E. (1996). *Financial Warnings: Detecting Earning Surprises, Avoiding Business Troubles, Implementing Corrective Strategies*.
- Fama E. F. (1980). Agency problems and the theory of the firm. *Journal of Political Economy*, 88, 288-303.
- Fama, E., F., Jensen, M.N. (1983). Separation of ownership and control. *J. Law Econ.* 26, 301-325.
- Fama, E., French, K. (2001). Disappearing dividends : changing firm characteristics or Lower propensity to pay. *J. Financ. Econ*, 60, 3-43.
- Firth, M., Fung, P. M., & Rui, O. M. (2006). Corporate performance and CEO compensation in China. *Journal of Corporate Finance*, 12(4), 693-714.
- Francis, Jere R. and Earl R. Wilson. (1988). Auditor changes : A joint test of theories relating to agency costs and auditor differentiation. *The Accounting Review*, 63(4), 663-668.

- Francis J.R., and Jagan Krishnan. (1999). Accounting accruals and auditor reporting Conservatism. *Contemporary Accounting Research*, 16(1), 135-165.
- Francis, J.R., E.L., Maydew and H.C., Sparks. (1999). "The role of big 6 auditors in the credible reporting of accruals", *Auditing: a Journal of Practice & Theory*, 18(2), 17-34.
- GRAHAM, J., C. Harvey, and S. Rajgopal. (2005). "The Economic Implications Of Corporate Financial Reporting," *Journal of Accounting and Economics*, 40, 3-73.
- Gullon, G., Michaely, R., Benartzi, S., Thaler, R. (2005). Dividend changes do not signal changes in future profitability. *Journal of Business*, 78, 1659-1682.
- Gugler, K. and B.B. Yurtoglu. (2003), 'Corporate Governance and Dividend Pay-Out
- Guay, W. R., Kothari, S. P., & Watts, R. L. (1996). A Market-Based Evaluation of Discretionary Accrual Models. *Journal of Accounting Research*, 34, 83-105.
- Ghosh, A., Marra, A., & Moon, D. (2010). Corporate Boards, Audit Committees, and Earnings Management: Pre-and Post-SOX Evidence. *Journal of Business Finance & Accounting*, 37(9-10), 1145-1176.
- Gugler, K. and Yurtoglu, B. (2003) "Corporate governance and dividend pay-out policy in Germany", *European Economic Review*, 47, 731-758.
- Gugler, Klaus, and Burcin Yurtoglu. (2003). Corporate governance and dividend pay-out policy in Germany, *European Economic Review*, 47, 731-758.
- Guthrie, K. and Sokolowsky, J. (2010). Large shareholders and the pressure to manage earnings. *Journal of Corporate Finance*, 16, 302-319.
- Haider, J, Ali, A & Sadiq, T. (2012). Earning management and dividend policy: empirical evidence from Pakistani listed companies, "European Journal of Business and Management", 4(12), 2222-1905.
- Healy, P., (1985). The effect of bonus schemes on accounting decisions. *Journal of Accounting and Economics* 7 (1-3), 85 - 107.
- Healy, P.M., & Wahlen, J. M. (1999). A review of earnings management literature and its implications for standard setting. *Accounting Horizons*, 13, 365-383.
- Harada, K., and Nguyen, P. (2005) "Dividend change context and signaling efficiency in Japan", *Pacific-Basin Finance Journal*, Vol. 13, pp. 504-522.
- Healy, Paul M. and James Michael Wahlen. (1999). A review of the earnings management
- Herrmann, D., Inoue, T., & Thomas, W. (2003). The sale of assets to manage earnings in Japan. *Journal of Accounting Research*, 41(1), 89-108
- Hussainey, K. (2009), "Do dividends signal information about future earnings? ", *Applied Financial Economics Letters*, forthcoming.
- Jackling, B. and Johl, S. (2009), "Board Structure and Firm Performance: Evidence

- from India's Top Companies", *Corporate Governance: An International Review*, 17(4), 492–509.
- Jensen, G., Solbery, D., Zoun, T. (1992). Simultaneous Determination of Insider ownership, debt and dividend policies. *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 27, 73-82.
- Jensen, M. (1986). 'Agency Costs of Free Cash Flow, Corporate Finance, and the Market for Takeovers', *American Economic Review*, 76(2), 323–29.
- Jensen, M.C., Meckling, W. H., (1976). Theory of the firm : managerial behavior, agency costs and ownership structure. *J. Finance. Econ.* 3, 305-360.
- Johnson, V., I. K. Khurana, and J. K. Reynolds. (2002). Audit-firm tenure and the quality of financial reports. *Contemporary Accounting Research*, 19, 637–660.
- Johnson W.B. and Thomas LYS.(1990). The market for audit services: Evidence from voluntary auditor changes. *Journal of Accounting and Economics*, 12, 218-308.
- Jiraporn, P., Kim, Y. S., Davidson III, W. N., 2008. Multiple Directorships and Corporate Diversification. *Journal of Empirical Finance*, 15(3), 418-435.
- Jones, J. (1991). Earnings management during import relief investigations. *Journal of Accounting Research*, 29, 193-228.
- Kang, S.H. and K. Sivaramakrishnan, 1995, Issues in Testing Earnings Management and an Instrumental Variable Approach, *Journal of Accounting Research Autumn*, 353-368.
- Kim, H.J. & Yoon, S.S. (2005). The impact of corporate governance on earnings management in Korea. *Malaysian Accounting Review*, 7(1), 2008.
- Klein, A. (2002). Audit committee, board of directors' characteristics, and earnings management. *Journal of Accounting and Economics*, 33, 375-400.
- Kothari S. P., Leone A., Wasley C. (2005). Performance matched discretionary accrual measures. *Journal of Accounting & Economics*, 39, 163-197.
- Kothari, S.P., Andrew Leone, and Charles Wasley. (2005). Performance matched discretionary accrual measures, *Journal of Accounting and Economics*, 39, 163-197.
- Krishnan, G.V., (2003). "Audit quality and the pricing of discretionary accruals", *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 22(1), 26-109.
- Lang, L.H.P. and R.H. Litzenger. (1989). 'Dividend Announcements: Cash Flow Signalling versus Free Cash Flow Hypothesis?', *The Journal of Financial Economics*, 24(1), 181–91.

- La Porta, R., Lopez-de-Silanes, F., Shleifer, A. and Vishny, R. (2000). "Agency problems and dividend policies around the world", *Journal of Finance*, 55, 1-33.
- Leone, J. (2004). An empirical analysis of auditor reporting and its association with abnormal accruals. *Journal of Accounting and Economics*, 37, 139-165.
- Ling, F. S., Abdull, M. L., I Shahrin, A. R., & Othman, M. S. (2008). Dividend Policy: Evidence From Public Listed Companies Malayshya, "International Review of Business Research Papers", 4(4), 208-222.
- Lin, J.W., & Hwang, M.I. (2010). Audit quality quality, corporance governance, and earnings management : A meta-analysis. *International Journal of Auditing*, 14, 57-77.
- Lintner, J. (1956). "Distribution of incomes of corporations among dividends, retained earnings and taxes", *American Economic Review*, 46, 97-113.
- Lintner, John, (1962). "Dividends, Earnings, Leverage, Stock Prices and the Supply of Capital to Corporations," *Review of Economics and Statistics*, 243 - 269.
- Lo, K. (2008). Earnings management and earnings quality. *Journal of Accounting & Economics*, 45, 350-357.
- Magee, R., and Tseng, M. (1990). Audit pricing and independence. *The Accounting Review*, 65, 315-336.
- McMullen, D. A., & Raghunandan, K. (1996). Enhancing audit committee effectiveness. *Journal of Accountancy*, 182(2), 79.
- Menon, K., & Williams, J.O. (1994). The use of audit committees for monitoring. *Journal of Accounting and Public Policy*, 13, 121-139.
- Miller, M., and F. Modigliani. (1961). Dividend policy, growth and the valuation of shares, *Journal of Business*, 34 (4), 411-433.
- Miller, M., and K. Rock. (1985). Dividend policy under asymmetric information, *Journal of Finance*, 40, 1031-1051.
- Miller, M., Modigliani, F. (1961). Dividend policy, growth, and the valuation of shares. *Journal of Business*, 34, 411-433.
- Miller, N., and M. Scholes. (1982). Dividends and taxes: some empirical evidence, *Journal of Political Economy*, 90(6), 1118-1141.
- Morck, R., Shleifer, A., Vishny, R. W. (1988). Management ownership and market valuation : An empirical analysis. *Journal of financial Economics*, 20, 293-315.
- Myron J. Gordon. (1963). Optimal Investment and Financing Policy. *Journal of Finance*, 264-272.

- Nissim, D., and A. Ziv. (2001). Dividend changes and future profitability, *Journal of Finance*, 56(6), 2111-2133.
- Peasnell, K. V., Pope, P. F., & Young, S. (2005). Board monitoring and earnings management: do outside directors influence abnormal accruals? *Journal of Business Finance & Accounting*, 32(7&8), 1311-1346.
- Peasnell, K.V., P.F. Pope and S. Young. (2000). 'Detecting Earnings Management Using Cross- Sectional Abnormal Accruals Models', *Accounting and Business Research*, 30(4), 313-326.
- Peterson, S. P. (1996). "Some experimental evidence on the efficiency of dividend signaling in resolving information asymmetries", *Journal of Economic Behavior and Organization*, 29(3), 373-388.
- Pettit, M. L. (1972). "Some aspects of the aggregation problem in the dividend and earnings relationship", *Journal of American Statistical Association*, 67, 552-559.
- Piot, C. and Janin, R. (2007). « External Auditors, Audit Committees and Earnings Management in France », *European accounting review*, 16(2), p. 429-454.
- Raghunandan, K., Rama, D.V., and Scarbrough, D.P. (1998). Accounting and Auditing Knowledge Level of Canadian Audit Committees: Some Empirical Evidence. *Journal of international Accounting, Auditing & Taxation*, 7(2), 181-194.
- Raghunandan, K., Read, W., Rama, D. (2001). Audit committee composition, "gray directors," and interaction with internal auditing. *Accounting Horizons*, 15(2), 105- 118.
- Rahman, R. A., Ali, F. H. M. (2006). Board, Audit Committee, Culture and Earnings Management: Malaysian Evidence. *Managerial Auditing Journal*, 21(7), 783-804.
- Ramli, N. M. (2010). Ownership Structure and Dividend Policy Evidence from Malaysian companies. *International Review of Business Research Papers*, 6(1), 170-180.
- Roychowdhury, S. (2006). Earnings management through real activities manipulation. *Journal of Accounting and Economics*, 42(3), 335-370.
- Shah, Sza, Zafar N & Durrani, TK. (2009). Board composition and earnings management and empirical evidence from Pakistani listed companies. *Middle Eastern Finance and Economic*. (3), 28-38.
- Schipper, K., (1989). "Earnings Management", *Accounting Horizons*, 3, 91-106.
- SEC(1999), Audit Committee Disclosure, Securities and Exchange Commission, US Government Printing Office, Washington, DC.

- Schipper, K. and L. Vincent. (2003). 'Earnings Quality,' *Accounting Horizons*, 17.
- Schroeder DA, Penner LA, Dovidio JF, Piliavin JA. (1995). *The Psychology of Helping and Altruism*. New York: McGraw-Hill
- Scott, D. F., Jr., Martin, J. D., Petty, J. W., and Keown, A. J. (1999). *Basic Financial*
- Sharma, V., Naiker, V., & Lee, B. (2009). Determinants of audit committee meeting frequency: Evidence from a voluntary governance system. *Accounting Horizons*, 23, 245-263.
- Shockley, R. A. (1981). Perceptions of auditors' independence: An empirical analysis. *The Accounting Review*, 56(4), 785-800.
- Siregar, V.S., & Utama, S. (2008). Type of earnings management and the effect of ownership structure: firm size, and corporate governance practice: evidence from Indonesia. *The International Journal of Accounting*, 43, 1-27.
- Skinner, D. J. (2004). "What do dividends tell us about earnings quality?", working paper, University of Chicago.
- Sloan, Richard G. (1996). Do stock prices fully reflect information in accruals and cash flows about future earnings?, *The Accounting Review*, 71, 289-315.
- Thomas, Jacob K., and Huai Zhang. (2002). Inventory changes and future returns, *Review of Accounting Studies* 7, 163-187.
- Trueman, B. and S., Titman. (1988). "An explanation for accounting income smoothing", *Journal of Accounting Research*, 26, 127-32.
- Vafeas, N. (2005). Audit Committee, Boards and the Quality of Reported Earnings. *Contemporary Accounting Research*, 22(4), 1093-1121.
- Vieira, E. S. and Raposo, C. C. (2007). "Signalling with dividends? the signaling effects of dividend change announcements: new evidence from Europe", *Universidade de Aveiro, Portugal*.
- Warfield, T.D, J.J., Wild and K.L., Wild. (1995). "Managerial Ownership, Accounting Choices, and Informativeness of Earnings", *Journal of Accounting and Economics*, 20, 61-91.
- Watts. R.L. & Zimmerman. J.L. (1986). *Positive Accounting Theory*, Prentice-Hall, London.
- Wiwattanakantang, Y. (2001). Controlling shareholders and corporate value: Evidence from Thailand. *Pacific-Basin Finance Journal*, (9), 323-362.
- Watts. R.L. & Zimmerman. J.L. (1978). "Towards a Positive Theory of the Determination of Accounting Standards", *The Accounting Review*, 53(1), 112-134.

- Xie, B., Davidson, W.N. III and DaDalt, P.J. (2003). "Earnings management and corporate governance: the roles of the board and the audit committee", *Journal of Corporate Finance*, 9, 295-314.
- Yoon, S., and G. Miller. (2002). "Cash from Operations and Earnings Management in Korea," *The International Journal of Accounting*, 37(4), 395-412.
- Syracuse, NY and SUNY-Binghamton, Binghamton, NY. Yoon, S., G. Miller & Jiraporn P. (2006). "Cash from Operations and Earnings Management in Korea," *Journal of International Financial Management and Accounting*, 85-109.
- Yoon, S., G. Miller, and Pornsit Jiraporn. (2006). "Earnings management vehicles in Korean firms", *Journal of International Financial Management and Accounting*, 17, 85-109.
- Zhang, Y., J. Zhou, and N. Zhou. (2007). Audit committee quality, auditor independence, and internal control weakness. *Journal of Accounting and Public Policy*, 26, 300-327.

ภาคผนวก ก แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตามตัวแบบของ Modified Jones Model ของ Dechow, Sloan and Sweeney (1995); Healy and Wahlen (1999) โดยวิธี Fixed Effect Regression Model (FE) และ วิธี random effect model (RE)

Variable	(expected sign)		FE	RE	FE_IN	RE_IN
	DCA	EQ				
Big4	-	+	-0.00245	0.00689	-0.00245	0.00616
S-B	-	+	-0.00612	-0.0119	-0.00612	-0.0108
B-S	+	-	-0.0458*	-0.0425*	-0.0458*	-0.0435*
AUDITPART_CHANGE	-	+	-0.00808*	-0.00685	-0.00808*	-0.00689
QUALIFIED_OPI	+	-	0.0144	0.00745	0.0144	0.00818
ABS_OPI	+	-	0.0062	0.0128*	0.0062	0.0115
GOING_OPI	+	-	0.0404**	0.0220*	0.0404**	0.0206
AUDC_RATIO	-	-	-0.000926*	-9.21E-06	-0.000926*	-0.000256
AUDC_FIN	-	+	0.000209	0.00012	0.000209	0.000101
AUDC_FRE	-	+	0.000555	0.0013	0.000555	0.00112
ROA	+	-	0.000799***	0.000614***	0.000799***	0.000655***
LEV	+	-	0.000349*	0.000525***	0.000349*	0.000485***
FIRMSIZE	-	+	-0.00715	-0.00897***	-0.00715	-0.0105***
AGE	-	+	0.00116	-0.000524***	0.00116	-0.000408**
FCF	-	+	0.0000374	0.00000467	0.0000374	0.0000296
d2010			-0.00572	-0.00317	-0.00572	-0.00316
d2011			0.000581	0.00499	0.000581	0.00526
d2012			0.00278	0.00739	0.00278	0.00757
d2013			.	0.00594	.	0.0063
ind1					.	0.00553
ind2					.	0.0198

ภาคผนวก ก (ต่อ)

Variable	(expected	FE	RE	FE_IN	RE_IN

	sign)					
	DCA	EQ				
ind3						. 0.0278**
ind4						. 0.00971
ind5						. 0.0206**
ind6						. -0.0141
ind7						. .
Constant			0.181	0.231***	0.181	0.267***
N			1481	1481	1481	1481
N_g			318	318	318	318
F			2.113		2.113	
chi2				69.19		91.38
r2_o			0.00163	0.0728	0.00163	0.1
r2_w			0.0322	0.0246	0.0322	0.0267
F_f			3.444		3.444	
* $p < 0.1$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$						

ภาคผนวก ข แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตามตัวแบบของ Yoon: Yoon, Miller and Jiraporn (2006) ซึ่งได้รับการพัฒนาต่อจาก Modified Jones Model โดยวิธี Fixed Effect Regression Model (FE) และ วิธี random effect model (RE)

Variable	(expected sign)	FE	RE	FE_IN	RE_IN

	DCA	EQ				
Big4	-	+	0.0385	0.0468**	0.0385	0.0462**
S-B	-	+	-0.0287	0.00875	-0.0287	0.00848
B-S	+	-	-0.00871	-0.00546	-0.00871	-0.00553
AUDITPART_CHANGE	-	+	0.0101	0.0141	0.0101	0.0141
QUALIFIED_OPI	+	-	0.0404	-0.000942	0.0404	-0.0000924
ABS_OPI	+	-	0.00878	0.00546	0.00878	0.00906
GOING_OPI	+	-	0.0744	0.0404	0.0744	0.0443
AUDC_RATIO	-	-	-0.00011	-0.00213*	-0.00011	-0.00175
AUDC_FIN	-	+	0.000141	-0.0000988	0.000141	-0.0000834
AUDC_FRE	-	+	0.00346	0.00157	0.00346	0.00133
ROA	+	-	0.00352***	0.00319***	0.00352***	0.00306***
LEV	+	-	0.000703	0.000525	0.000703	0.000551
FIRMSIZE	-	+	-0.0274	-0.00815	-0.0274	-0.00942
AGE	-	+	0.0118***	-0.00111	0.0118***	-0.00119
FCF			-0.00469***	-0.00380***	-0.00469***	-0.00385***
d2010			-0.0124	0.000132	-0.0124	0.000326
d2011			-0.00895	0.016	-0.00895	0.0163
d2012			-0.0224	0.0128	-0.0224	0.0135
d2013			.	0.0480***	.	0.0485***
ind1					.	0.0481
ind2					.	0.0522
ind3					.	-0.0586

ภาคผนวก ข (ต่อ)

Variable	FE	RE	FE_IN	RE_IN
ind4				-0.0228
ind5				-0.0188
ind6				0.028
ind7				.
Constant	0.417	0.454***	0.417	0.468***

N	1481	1481	1481	1481
N_g	318	318	318	318
F	4.906		4.906	
chi2		78.54		86.09
r2_o	0.000786	0.0268	0.000786	0.0399
r2_w	0.0716	0.0662	0.0716	0.0672
F_f	5.749		5.749	

* $p < 0.1$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

ภาคผนวก ค แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไร ตัวแปรควบคุมกับเงินปันผล (dividend payout ratio) ตามตัวแบบของ Modified Jones Model ของ Dechow, Sloan and Sweeney (1995); Healy and Wahlen (1999) โดยวิธี Fixed Effect Regression Model (FE) และ วิธี random effect model (RE)

Variable	(expected sign)	FE	RE	FE_IN	RE_IN
DCA	-	-61.36**	-49.53**	-61.36**	-46.33**
ROA	+	0.212	0.700***	0.212	0.700***
LEV	-	-0.344**	-0.351***	-0.344**	-0.342***
RMSIZE	+	4.35	1.746	4.35	2.256*

AGE	+	-1.1	0.00317	-1.1	-0.0455
FCF	+	0.0631	0.279*	0.0631	0.258*
d2010		-3.845	-5.173	-3.845	-5.114
d2011		1.592	-0.617	1.592	-0.654
d2012		-2.001	-5.483	-2.001	-5.468
d2013		.	-3.726	.	-3.641
ind1				.	5.901
ind2				.	-2.817
ind3				.	9.98
ind4				.	10.04
ind5				.	0.316
ind6				.	12.21**
ind7				.	.
Constant		0.749	19.91	0.749	4.384
N		1481	1481	1481	1481
N_g		318	318	318	318
F		2.038		2.038	
chi2			79.58		87.3
r2_o		0.0166	0.0856	0.0166	0.0926

ภาคผนวก ค (ต่อ)

Variable	(expected sign)	FE	RE	FE_IN	RE_IN
r2_w		0.0156	0.0114	0.0156	0.0113
F_f		2.522		2.522	

* $p < 0.1$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

ภาคผนวก ง แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไร ตัวแปรควบคุมกับเงินปันผล (dividend pay-out ratio) ตามตัวแบบของ Yoon: Yoon, Miller and Jiraporn (2006) ซึ่งได้รับการพัฒนาต่อจาก Modified Jones Model โดยวิธี Fixed Effect Regression Model (FE) และ วิธี random effect model (RE)

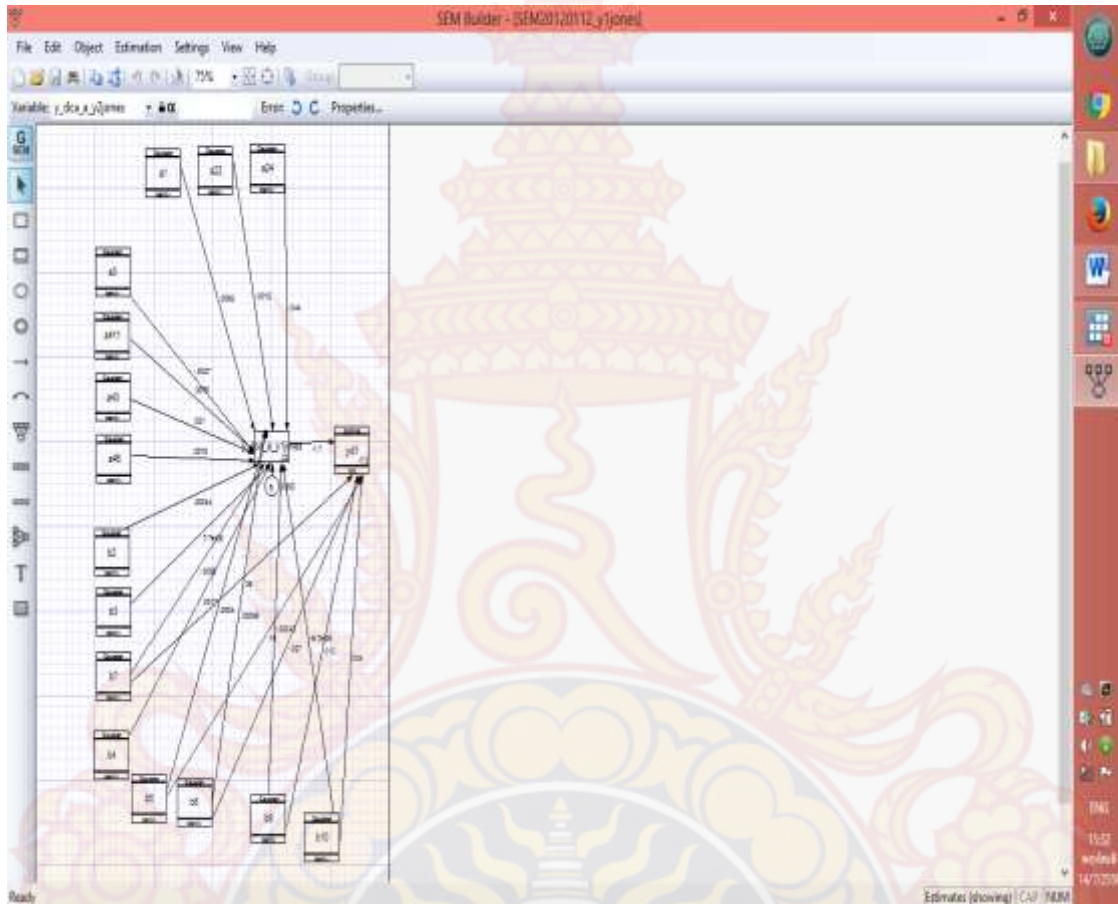
Variable	(expected sign)	FE	RE	FE_IN	RE_IN
DCA	-	-0.208	0.834	-0.208	0.735
ROA	+	0.162	0.673***	0.162	0.673***
LEV	-	-0.368**	-0.380***	-0.368**	-0.366***
RMSIZE	+	4.737	2.141*	4.737	2.692**
AGE	+	-1.109	0.0293	-1.109	-0.0276
FCF	+	0.0563	0.282*	0.0563	0.259*
d2010		-3.407	-4.914	-3.407	-4.87
d2011		1.572	-0.818	1.572	-0.848
d2012		-2.162	-5.773	-2.162	-5.74
d2013		.	-3.949	.	-3.849
ind1				.	5.501

ind2				.	-3.818
ind3				.	8.596
ind4				.	9.637
ind5				.	-0.553
ind6				.	12.81**
ind7				.	.
Constant	-9.952	8.529	-9.952		-7.317
N	1481	1481	1481		1481
N_g	318	318	318		318
F	1.321		1.321		
chi2		73.79			82.35

ภาคผนวก ง (ต่อ)

Variable	(expected sign)	FE	RE	FE_IN	RE_IN
r2_o		0.0124	0.0836	0.0124	0.0911
r2_w		0.0102	0.00748	0.0102	0.00754
F_f		2.504		2.504	
* $p < 0.1$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$					

ภาคผนวก จ แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบ กับคุณภาพกำไร และความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย วิเคราะห์ข้อมูล แบบ Multi equations (SEM) ตามตัวแบบของ Modified Jones Model ของ Dechow, Sloan and Sweeney

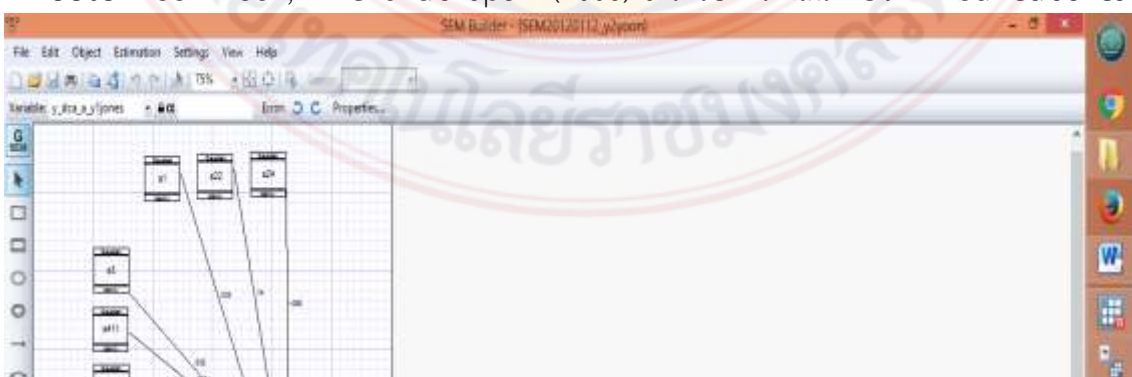
ภาพที่ 6.1 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูล แบบ Multi equations (SEM) แบบ Multi equations (SEM) ตามตัวแบบของ Modified Jones Model ของ Dechow, Sloan and Sweeney

ภาคผนวก จ (ต่อ)

	Coeff.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]
y1 <-					
y_dca_a_y1jones	-1.677047	1.117937	-1.50	0.134	-3.866162 .5146693
b5	.1919386	.0149936	12.80	0.000	.1628518 .2213256
b6	-.0266327	.0037423	-7.12	0.000	-.0339674 -.0192979
b7	.3627368	.0605613	5.99	0.000	.2440389 .4814348
b8	.012682	.0064376	1.97	0.049	-.000641 .0252398
b10	.0339291	.0087245	3.89	0.000	.0168293 .0510289
_cons	-7.159457	1.311554	-5.44	0.000	-9.730065 -4.588858
y_dca_a_y1jones <-					
a1	.0059377	.0041914	2.24	0.025	-.001812 .0174542
a2	-.0012297	.0179331	-0.07	0.945	-.036378 .0339186
a4	-.0496392	.0289231	-1.69	0.092	-.0944476 .0071693
a8	-.00271	.004739	-0.56	0.572	-.0121159 .0066959
a11	.0074632	.0082819	0.90	0.368	-.008769 .0236953
a3	.0211166	.00668	3.16	0.002	.0080241 .034209
a6	.0077775	.0117615	0.66	0.508	-.0152745 .0308295
b2	.000436	.0002673	1.63	0.103	-.0000879 .0019599
b3	.0000773	.0000801	0.96	0.335	-.0000797 .0002344
b4	.0016517	.0006658	2.49	0.013	.0003469 .0029566
b5	.0004046	.0001929	2.10	0.036	.0000265 .0007828
b6	.0005904	.0000351	6.49	0.000	.0004121 .0007687
b7	-.0032745	.0014087	-4.58	0.000	-.0120355 -.0065136
b8	-.0004264	.0001262	-3.41	0.001	-.0006718 -.0001811
b10	-.0000666	.0001953	-0.36	0.719	-.0004297 .0002965
_cons	.2200269	.0333004	6.61	0.000	.1547693 .2852944
var(e.y_dca_a_y1jones)					
	.0052703	.0001537			.0049041 .0056639
.log close					
name: <unnamed>					
log: D:\SEM\project doc touch\SEM\resultsem_y1jones.sml					
log type: smcl					
closed on: 16 Jan 2016, 12:48:58					

ภาพที่ 6.2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบบ Multi equations (SEM)แบบ Multi equations (SEM) ตามตัวแบบของ Modified Jones Model ของ Dechow, Sloan and Sweeney

ภาคผนวก ฉ แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบ กับคุณภาพกำไร และความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย วิเคราะห์ข้อมูล แบบ Multi equations (SEM) ตามตัวแบบของ Yoon: Yoon, Miller and Jiraporn (2006) ซึ่งได้รับการพัฒนาต่อจาก Modified Jones

รูปที่ 6.3 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูล แบบ Multi equations (SEM)แบบ Multi equations (SEM) ตามตัวแบบของ ตามตัวแบบของ Yoon

Generalized structural equation model
Number of obs = 1481
Log Likelihood = -651.59957

	Coeff.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
y1 <-						
y_dca_a_y0yoon	.196797	.3261751	0.60	0.546	-.4424945	.8360089
b6	.1894245	.0149449	12.68	0.000	.1601243	.2187147
b6	-.0271439	.0037222	-7.29	0.000	-.0344392	-.0198485
b7	.369427	.0692445	5.32	0.000	.2334999	.4860041
b8	.013598	.0044296	3.07	0.002	.0045599	.0226361
b10	.0359485	.0088876	4.02	0.000	.018485	.0532061
_cons	-7.448889	1.301332	-5.72	0.000	-9.399453	-4.898326
y_dca_a_y0yoon <-						
a1	.0325411	.0151736	2.14	0.032	-.0028014	.0672608
a21	1.444236	.0655472	22.02	0.000	.0159494	.2728898
a24	-.0576062	.0947514	-0.61	0.543	-.2433156	1.281031
a3	.0320711	.0175409	1.83	0.067	-.0023080	.0664505
a421	-.0481972	.0302709	-1.58	0.112	-.1062273	.0118327
a43	.039012	.0244159	0.37	0.712	-.0388422	.0368163
a46	.0102601	.0429890	0.24	0.812	-.0740073	.0548074
b6	-.0037631	.005977	-0.62	0.530	-.015678	.0081483
b8	-.0002795	.0002929	-0.95	0.340	-.0008536	.0032946
b4	.0089989	.0024384	3.69	0.000	.0046706	.0133272
b5	.0021644	.0007282	2.97	0.003	.0007824	.0035467
b6	.008865	.0003320	26.70	0.000	.0082067	.0095233
b7	-.0063978	.0004489	-1.42	0.154	-.0114895	.0046933
b9	-.0018185	.0004576	-3.97	0.000	-.0027911	-.0008459
b10	-.001647	.0006771	-2.43	0.015	-.0029741	.0006608
_cons	.4910478	.1217159	4.03	0.000	.2524689	.7296047
varia_y_dca_a_y0yoon						
	.0704099	.0025874			.0655169	.0758683

Log close
name: <unnamed>
log: D:\SEM\project doc\broch\SEM\resultsem_yoon.smcl
log type: smcl
closed on: 16 Jan 2016, 12:49:19

รูปที่ 6.4 แสดงผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล แบบ Multi equations (SEM)แบบ Multi equations (SEM) ตามตัวแบบของ ตามตัวแบบของ Yoon

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	ชฎาณัฐ ปิยะวิบูลย์
วัน เดือน ปี เกิด	12 เมษายน 2516
ที่อยู่ปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี 96 หมู่ 3 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170
ที่ทำงานปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี 96 หมู่ 3 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2545	บช.ม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. 2540	บธ.บ. (ธุรกิจศึกษา-การบัญชี) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคล ธัญบุรี
ประสบการณ์การทำงาน	พ.ศ. 2552-2557 หัวหน้าสาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ศาลายา พ.ศ. 2557- ปัจจุบัน ผู้อำนวยการสำนักงานประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

